

L 5-17

1871 Jan. 20th in 1 vol
Seave £12

26 35

DUKE
UNIVERSITY
LIBRARY

Treasure Room

MARCI ZUERII BOXHORNII
ORIGINUM
GALLICARUM
LIBER.

In quo veteris & nobilissimæ Gallorum
gentis origines, antiquitates, mores, lingua & alia
eruantur & illustrantur.

Cui accedit

ANTIQUÆ
LINGUÆ BRITANNICÆ
LEXICON
BRITANNICO-LATINUM,

Cum adjectis & insertis

*Ejusdem Authoris ADAGIIS BRITANNICIS
sapientiæ veterum Druidum reliquiis, & aliis Antiquitatis
Britannicæ Gallicæque nonnullis monumentis.*

63 10
AMSTELODAMI,

Apud JOANNEM JANSONIUM.

MDCLIV.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1000 S. EAST ASIAN BLDG.
CHICAGO, ILL. 60607

ACQUISITION AND LIBRARY
SERVICES
UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1000 S. EAST ASIAN BLDG.
CHICAGO, ILL. 60607

UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

RBR
B7880
NOBILISSIMIS ET AMPLISSIMIS

ACADEMIÆ LUGDUNO-
BATAVÆ CURATORIBUS.

D. AMELIO à BOUCKHORST, WIMMENUMIÆ
TOPARCHÆ ORDINIS EQUESTRIS NOBI-
LISSIMO VIRO. RHENOLANDIÆ AGGER-
RUMQUE EIUS PRÆFECTO. GENERALIUM
FOED. BELGII ORDINUM SENATUS ASSES-
SORI.

D. GERHARDO SCHAEP EQUITI, AMSTELO-
DAMENSIUM REIP. EXCONSULI. FOED. BEL-
GII ORD. à CONSILIIIS ET EXLEGATO.

D. CORNELIO à BEVEREN EQUITI. STE-
VELSHOECKIÆ, WESTISELMONDÆ & C. TO-
PARCHÆ. REIP. DORDRACENÆ EXCONSULI
ET FOEDER. BELGII ORDINUM EXLE-
GATO.

EORUNDEMQVE COLLEGII.

D. PAULO SWANENBURG JC.

D. NICOLAO VAN DER MEER.

D. JOH. VAN DER MAERSCHE.

D. GUILHELMO WARMONT.

REIP. LEIDENS.

COSS.

EIUSDEMQUE SYNDICO AC CURATORUM
SECRETARIO

D. JOH. à WEVELICHOVEN JC.

DEDICATIO.

Pus posthumum patris nostri, V. Cl. *M. Zuerii Boxhornii*, de Originibus Gallicis, quod vivus nomini vestro & honori destinaverat munus levidense, ipso jam rebus humanis exempto, representamus, & pietate erga defunctum & debita gratitudine erga vos, Viri Nobilissimi & Amplissimi, impulsus. Neque dubitamus, quin quo affectu superstitem & publicis Academiae Lugduno-Batavae commodis pro virili invigilantem complexi fuistis, id vobis, qui tot alia ab eo benevolè accepistis, gratissimum futurum sit. Solet etiam Solis jam occidentis suavior esse aspectus; & clarorum virorum in quibus defecerunt atque expirarunt opera majorem quasi commendationem merentur, quia plura & meliora ab illis imposteriorum expectari nequeunt. Quanto vos semper

DEDICATIO.

per cultu & obsequio veneratus fuerit
parens noster, fama publica & pulcher-
rimum testimonium, vester tam proli-
xus erga ipsum & magnificus animus te-
statur. Quare fiducia præteritorum eò
audentiores hoc ultimum monumentum
sacrario vestro intulimus, pro quorum
incolumitate nil nisi innocentia vota &
preces penes nos sunt. Deus vos Patriæ
& Academiæ diu incolumes seruet. Ita
ex animo vovent

Liberi orphani BOXHORNIANI.

Lectori Benevolo

S. D.

Pus Gallicarum originum, morte V. Cl. M. ZUERII BOXHORNII, abruptum imperfectumque tibi exhibemus, Amice Lector, satius rati te qualibuscumque, quam nullis, frui. Et penes nos quidem non est, quæ desiderantur, supplere; solus id poterat præstare author qui Scythicam Linguam primus, tanquam matrem reliquarum, in Occidente in medium produxit, & ex illa, non vero Phœnicia, gentium vocumque Origines, derivari voluit. Ut vero rectius intelligas, quid de Lingua Scythica senserit, ejus tibi opiniones & cogitata paucis exponam: sæpe enim & familiariter mihi, quibus niteretur fundamentis, exposuit, ac quo animo Cl. BOCHARDI Phœnicia examinanda constituerit. Cum A. Ch. MDCLXVI ex Anglia redux ipsum officii & honoris ergo salutassem, tum forte ex gravissimo convalescentem morbo reperi: cumque virium debilitas consuetos in Academia labores nondum ferret, neque tamen domi otiosus omnino desidere posset, ut longi temporis tædia falleret, Origines vocabulorum Belgicorum examinare cæpit. Vidit innumera vocabula, Germanis, Latinis, Græcis & aliis per Europam nationibus, communia esse. Inde conjiciebat à communi fonte eam similitudinem profectam, id est eâdem omnium illarum gentium Origine. Dissplicuerunt Goropii & Schrickii conatus, neque satisfaciebant novæ Cl. BOCHARDI, pro Phœnicibus, machinationes. Quare alia via rem aggressus, communem quandam Linguam, quam Scythicam vocabat, matrem Græcæ, Latinæ, Germanicæ & Persicæ statuit, ex qua illæ velut Dialecti, profisciscantur. Non ergo vel Latinos à Græcis, vel hos à Germanis, quæ communia inter se habent, hausisse, sed ab eâdem, id est Scythica origine. Hi ipsius conatus cum in publicum emanassent, multis ipsa novitate mirabiles videbantur. Quidam præcipiti judicio labores

labores ejus in universum damnabant, quod vel nulla Lingua Scythica communis fuisset, vel saltem penitus oblitterata nobisque incognita esset. Hi dicebant eum novam linguam, suo arbitratu, cudere. Alii fatebantur, quidem ejusmodi olim linguam fuisse; cæterum negabant inde Græcos vel Latinos sua vocabula accepisse; nam de Germanis, utcumque id fieri potuisse, fatebantur. Quæ quidem præjudicia non absterruerunt Cl. V. ut vel ab opinione uæ semel concepta desisteret, vel cæptum opus abrumperet: quin magis inflammatus fuit ut cunctas Linguas earumque Lexica, cum cura & studio, excuteret, unde silvam infinitarum vocum congeffit, ex quarum collatione suam de Lingua Scythica opinionem sibi stabilire posse videbatur. Et animum in proposito ipsius obfirmavit, quod Magnum illum Salmasium, nuper ingenti damno Reip. literaria ereptum in eadem ferè sententia versari ex Commentario de Lingua Hellenistica deprehendisset.

Lingua igitur Scythica apud antiquos notissima fuit ut & ipsa gens Scytharum, quæ Septentrionales Asiæ & Europæ populos complectebatur. Antiquissima enim Orbis divisio in tres partes fuit, quarum media Græciam, Italiam, Asiam complectebatur; Septentrionalis Scythia, Australis Æthiopia dicebatur. Strabone teste. Scytharum iis genera Arimaspi, Sarmatæ, Hyperborei, Salæ, & Massagetæ ut idem author libro XI. refert. Sub Hyperboreis Hispanos, Gallos, Germanos, Illyricos, Britannos complectebantur, quæ nationes in universum Celtæ vel Celto Scythæ.

Iam vero omnes hos Celto Scythas, id est Illyrios, Germanos, Gallos, Hispanos, Britannos, Suecos, Norvagos, una lingua usos, ex professo Vir diligens Phil. Cluverius ostendit, ac tum auctoritate veterum, tum populorum appellationibus, nominibus, propriis & aliis, quæ communia habebant, rerum vocabulis probavit. Alii vero, quos inter etiam Salmasius, Germanos à Getis & Dacis Ponticis ortos, statuunt. Hi autem ipsissimi Scythæ veterum & ipsorum lingua ea, quam Boxhornius, Scythicam vocabat. Ejus frequenter Herodotus meminit, veluti cum Amazonum
nomen

A D L E C T O R E M.

nomen inde derivat: Τὰς Ἀμάζονας καλέεσσι Σκύθαι Αἰορπαταί: δύ-
 ναται δὲ τὸ ὄνομα τῆτο κατ' Ἑλλάδα γλώσσαν ἀνδροκίνοι. Αἰὼρ γὰρ κα-
 λέεσσι τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ πατὴ κίεινεν. Ita Σκυθισί Ἰση, Ταβισί. Ζεὺς
 παπαῖⓄ, Τῆ ἀπία Ἀπύλων ΟἰτόσυρⓄ, Ποσειδάων Θαιμιασίδης,
 Ουρανίη Ἀφροδίτη Ἀρτίμπαζα. Et hujus generis complura extant.
 Fuit enim Herodoto Scytharum gens & lingua non incognita, quod
 paullo ante Asiam viginti octo annis obtinuissent ac passim ser-
 virent. Neque sane aliunde nomen hoc, quàm à Kithis, qui
 hodieque Cataini profuxit. Sic Kitii populi Scythiae circa mare
 Caspium apud Strabonem. Hinc Aoles pro Kithis Σκύθας di-
 xerunt, quemadmodum, Stephano teste, pro Κίμβροις, Σκίμβροις.
 Nec alii à Kithis Geta qui & Gotthi. Nam quod Eustathius Scy-
 tharum nomen παρὰ τὸ σκύτⓄ & ex Græco derivat, insubidum
 vanumque est. Harum igitur gentium lingua Scythica fuit toti
 ferè Occidenti communis. Ex qua Herodotus alibi quoque vocabu-
 lum ἈμαζάμπεⓄ vel ut alia exemplaria legunt E. ἘξαιμπαῖⓄ
 deducit, quod sit κρήνη Σκυθισί κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλώσσαν Ἰεγὰ
 ὄδοι. Apud Euripidem in Oreste extat Ἀμαξήρη, quod Scholia-
 stes ex Leophoro ὄδον δημοσίαν, id est publicam viam, explicat.
 In Etymologico magno Σειληνὸς est Χοιροβοσκὸς, cumque author
 non intelligeret linguam Scythicam sive Germanicam, μεταθεῖν
 τῷ λείσ ρ finxit. Sic Σανάπην τὴν ἰνώδη Σκύθαι, Hesychio. Ita
 enim legendum esse Vossius Iunior monuit. Scholiastes Apollo-
 nii: οἱ μέθυσι Σανάπαι λέγονται παρὰ Τεγεξίην ἢ Διαλέκτῳ Χρῶνται
 καὶ Ἀμάζονες. Qui locus valde memorabilis est & ad linguæ
 Scythica meliorem intellectum apprimè necessarius. Vnde patet
 Thracum, Scytharum sive Getarum & Amazonum unam eandem-
 que fuisse linguam, ac proculdubio omnium initio Sytharum Oc-
 cidentalium: postea enim, ut novæ gentes subortæ, ita linguæ
 quoque variatæ sunt. Sic antiquam linguam Græcorum plane
 extinctam fuisse testantur, in cujus locum Hellenica successerit, sic
 ramen ut multa vocabula prisca retineret. Ita antiquissima lin-
 guarum Occidentis matrix est Scythica illa, recentiores vero tres,
 Hellenica sive Macedonica unde Græcæ, Illyrica unde Slavonica,
 Getica,

AD LECTOREM.

Getica, Thracica, Dacica & Danica, unde Germanica dialecti. In uniuersum autem de Slavonica & Getica sive Gothica lingua aliquid dicemus. Hanc posterior etas, maxime in Scandinavia, Runicam appellavit, ejusque characteres Runas, quas ad Ebraicos proxime accessisse volunt. Haec litera Runicæ in Suecia usque ad A. Ch. cI^o obtinuerunt, & tum demum ab Olao Rege, suasu Syluesti Papa Rom. in publicis regni Comitibus abrogata, omnesque libri illius scripti, quod idololatria precepta continerent combusti sunt. Sic Latina litera apud Gothos obtinuerunt, à quibus diuersa Runicæ. Nec enim assentire possumus Salmasio qui Runicas quasi Rumicas, id est Romanas dictas vult, quasi eadem cum Romanis sive Latinis fuissent. Runica igitur lingua eadem planè cum Thracica veteri, Getica & Dacica fuit, quas omnes, uno nomine, Scythicam Linguam dixerunt, quod illæ gentes communi Scytharum nomine censerentur. Ab hac diuersa fuit lingua Sarmatica, omnium per Asiam & Europam amplissima, quæ cum certo characterè hæcenus caruisset, Hieronymus Dalmata scripturam reperit Buchcoizam, nomine nescio unde sumto, dictam, Cyrillus aliam, quæ ab ipso Cyrulussa audit. Horum Sarmatarum linguam eandem cum Colchica fuisse hinc intelligimus; quia pars Colchorum in Illyrico consedit & Epiro, qui Pole dicti quorum Callimachus, teste Strabone, meminit, & Lycophron his verbis: Συνοίους δέξεται Κόλχων Πόλαις. Ita autem Colchi hi, quod sede migrassent, sua lingua dicti sunt. Πόλαι enim, ut ibidem Strabo tradit, Colchis exules vocantur. Quæ sane, paucis animadversa, veram & hæcenus in cognitam amplissima Polonorum gentis originem pandunt. Nam quod vulgo Polonis à Scythica voce Pole, quæ planitiem significat, dictos volunt, propterea quod illa Sarmatia Europæa ferè tota in planitiem patentissimam porrigatur, id non nisi ex vulgi opinione profectum ac propterea arguendum est, quod cum aliam illius gentis originem non nossent, hinc allusione facta,

dictos putarint. Constat initio inter omnes, Polonorum gentem ex Illyrico profectam, Duce Lecho, unde Lechi hodieque appellantur, sicut Bohemi sive Bemi Zechi, ut ex Ioh. Cinnamo multis locis patet. Porro in Illyrico gentem à Colchis profectam Polas fuisse, Strabo nos docuit, à quibus Polonorum in Sarmatia nomen derivatum, cum in ea loca migrassent, qui est qui ambigere queat? Nam Asiatica originis Polonos esse, vestitus lusus & togatus ostendit, qualis & Colchorum fuit. Neque sermo Colchorum priscus à Sarmatico alius; hodieque enim Tzerkassii ad mare Caspium Russis Colchisque vicini Sarmatico sermone utuntur. Ita Colchi patria extorres, Polæ dicti sunt, sicut eadem de causa Scytharum pars in Parthorum, id est exulum nomen, migravit. Igitur harum gentium antiquissima lingua fuit illa Scythica, quam author noster putabat matrem Europeanæ statuendam. In cujus tamen explicatione dubium non est, quin veteres saepe decepti fuerint. Veluti cum Arimaspos ab uno oculo dictos tradunt, quod ut Eustathius in Dionysium tradit, Ἄρμ. σὶτ τὸ ἐν Σουσίτῃ, μασσὸς δὲ ἰφθαλμὸς. At quanto probabilius ab equitandi perpetuo studio ac consuetudine ita dictos; neque à voce Maspos, sed Aspa, quod equum vel equitem hodieque Persis significat. Nam notum est quid de Parthis eorumque equestri vita tradant authores veteres. Sed non nunc vacat his prolixius immorari, quod in Veteri Geographia propediem faciemus. Id nunc monuisse sufficit longè visum convenientius Boxhornio à Scythis Origines, ut gentium, in Occidente, ita linguarum petere, neque in Orientem ad Phœnices recurrendum. Qui non nisi illic locis nomina sua imposuerunt quæ coloniis occupaverant, veluti in Africa, Hispania & Grecia quibusdam partibus factum, non passim omnibus quæ mercatura causa, nullo manendi studio, ut fieri solet, frequentabant. Idem hodie à Belgis, Anglis & Hispanis observatur. Qui utcumque sua vocabula locis imponantur, ea tamen peculiariora ipsis, non communia

munia omnibus nationibus sunt. Cl. Bochartus, in majorem opinionioni suae filem conciliet, Græcos cunctam orbis, maxime exterioris Europæ notitiam à Phœnicibus hausisse vult. Quod neutiquam ita se habet. Nam Phœnices neque primi, neque soli illa maria navigarunt. In Catalogo eorum qui maris Imperio ordine positi sunt, Phœnices non nisi septimum vel octavum locum obtinent ac eorum Ἰαλατιουρατία demum in tempora Vzia Regis Judæ incidit. Primi omnium Cretenses maritima potentia excelluerunt, de quibus Seneca:

O magna vasti Creta dominatrix freti,
 Cujus per omne littus innumeræ rates
 Tenuère pontum, quidquid Assyria tenus,
 Tellure Nereus pervium rostris secat.

Cretensibus Lydi, his Pelasgi, deinde Thraces, Rhodii, Phryges Cyprii successere. Querere jam libet, an illos qui ante Phœnices maria obtinuerunt, nomina locis imposuerint nec ne? Quod cur negetur causa planè nulla est; omnibus enim id navigantibus solemne est, nomina locis vel imponere, vel ab aliis imposita accipere. Illa igitur quæ Cretenses, cum Imperio maris potirentur, imposuerunt nomina, quomodo iterum exciderunt aut abolita sunt à gente externa & barbara, quales Phœnices? Aut credine potest Græcos, gentem ambitiosissimam, passos peregrina Phœnicum nomina, cum domestica suppeterent? Phœnices igitur cum extra Europam navigarent, nomina gentium locorumque qualia reperiebant, etiam retinebant. Sic cum Britanni quod toto corpore picturati essent, sua lingua, id est Cambrica Prith, Romana Picti dicerentur, idem Britanno- rum nomen Phœnices retinuerunt, non vero à stanni proven- tu eam insulam בְּרִית אֲנָךְ, id est agrum plumbi vocarunt. Hy- berni sese Iros vocant, insulam Eryn, quod Cambrice Occi- dens.

AD LECTOREM.

dens. Quis hic locus Bochartiano עבר נארה? Ita Thules nomen potius ab Yla qui quæ hodieque una Hebridum quam à Phœnicio טול' derivandum. Atque in his examinandis occupata fuisset Cl. Boxhornii, si fata permisissent, industria

Quem quoniam non æqua mihi vobisque negarunt,

hoc qualicumque auctario Origenes ipsius Francias, ita rogante Typographo, obsignare visum, cum alia occupationes & temporis angustia neque prolixiorum neque accuratiorum esse sineret. Vale Lector Benevole, & his, qualiacunque sint, frueri. Ludg. Batav. Kal. Iun. c10 10c LIV.

MARCI

MARCI ZUERII BOXHORNII
ORIGINUM
GALLICARUM
LIBER.

*In quo veteris & nobilissima Gallorum gentis origines,
antiquitates, mores, lingua & alia, eruun-
tur aut illustrantur.*

A

MADRID DE LA REINA
DE ESPAÑA
GALLICANA
LIBER.

In the year of our Lord 1788
the first of the month of
January, the day of the
New Year.

A

MARCI ZUERII BOXHORNII
 DE
 VETERUM GALLORUM
 ORIGINE
 LIBER.

C A P U T I.

Origines gentium obscuræ. Ejus rei ratio. Quomodo certiores possint investigari. Easdem diversarum gentium linguas, easdem earum origines haud obscure testari. Taciti auctoritas. Veterum Gallorum Britannorumque lingua eadem. Error plurimorum in Orientis & Occidentis gentium ac linguarum originibus confundendis. Operis hujus argumentum.

RIGINES celeberrimarum etiam gentium ut plerumque obscuræ sunt, ita in iis cruendis operæ multum ac studii præclara ingenia olim hodieq; merito posuere. Ceterum cum desint fere, & jam pridè defuerint, paria aut proxima earum initiis scriptorum, aut alia antiquitatis monumenta, sit, ut sæpius incerta pro compertis, & falsa pro veris in medium adferantur. Auctas enim florentesque vetustissimorum populorum res plurimi; primas origines nulli, vel ferius, & incerti, aut delusi fabulis, tradidere. Qua de re identidem & serio cogitanti mihi, visum est diligenter & accurate circumspicere, qua potissimum alia ratione in hac vetustissimorum temporum nocte facem aliquam accendere, & præcipuarum, Europæ maxime nostræ, nationum vera exordia, annalium vel oblitterata silentio, vel anilibus & ridiculis narratio-

nibus mirum in modum corrupta, aliquando proferre liceret. Placuit vero tandem à linguis præsidium hic petere. Et eadem illæ diversas inter gentes, easdem cognatasque origines haud obscure arguere posse videbantur. Quam qui ingredi viam dubitat, næ ille ignorat, & solam illam ad investigationem veritatis hic superesse, & veterum gravissimorumque scriptorum iudicio ac exemplo esse laudatam. Quis Cornelio Tacito, ut alios jam non dicam, gravior auctor est? Quis ad res memoriæ posterorum tradendas plus fidei contulit & auctori-
 ti? Ille vero, à socero suo Agricola in Britannia olim gesta descripturus, Britannos Gallosque ejusdem originis esse, hoc maxime probat & evincit argumento, quòd eadem linguâ uterentur. *Britanniam, inquit, qui mortales initio coluerint, indigenæ an advecti, ut inter Barbaros, parum compertum. Habitus corporum varij: atque ex eo argumenta. Namque rutila Caledoniam habitantium comæ, magni artus, Germanicam originem adseverant. Silurum colorati vultus, & torti plerumque crines, & positu contra Hispaniam, Iberos veteres trajecisse, easque sedes occupasse, fidem faciunt. Proximi Gallicis, & similes sunt: seu durante originis vi; seu procurrentibus in diversa terris, positio cæli eundem corporibus habitum dedit. In universum tamen æstimanti, Gallos vicinum solum occupasse, credibile est. Eorum sacra deprehendas, superstitionum persuasione.* SERMO HAUD MULTUM DIVERSUS. Igitur ex haud multum diverso Gal-
 lorum Britannorumque sermone, communem utriusque gentis originem auctor gravissimus arguit. Nobis, ut spero, venia erit, si eadem, quæ in tanta vetustissimorum, & à memoria omni remotissimorum temporum caligine solam nunc se præbet, ad eruendas nobilissimarum gentium Origines viâ grafsemur. Neque omnium nunc meminisse animus est. De Gallis solis omnis hic jam sermo instituitur; gente ut hodie, ita & olim, clarissima, dignaque proinde, cujus prima & vera incunabula propius agnoscantur. Cæteris, quibus eadem à nobis opera destinata est, suus alibi locus erit: quæ interim & nonnulla hic legent, ex quibus, cujates, quibusque majoribus ortæ sint,

sint, haud obscure intelligant. Galli veteres & Germani, ut pleraque alia omnia, ita linguam inprimis, communia & eadem habuere. Eadem ergo utrique genti origo; neque aliud hujus operis argumentum est. Cæterum cum maximis quibusdam hac ætate viris visum sit, Occidentis origines in Oriente investigare, ac ex iis nonnemo nuper eo opere, quod *Phaleg, seu de Disterfione gentium, & terrarum divisione, facta in ædificatione turris Babel*, inscripsit, petito à vetere Gallorum lingua, qualis ea superest hodie in Græcorum aut Romanorum monumentis, argumento, Phœnicia eos originis esse velit; ejus hac de re dissertatio & exponenda hic nobis; & ita refellenda est, ut pariter & omnibus constet, Occidentis gentium origines in Oriente quæri facilius, quam inveniri, & Gallorum, linguæ inprimis, initia aliunde pôtius esse arcessenda. Fiet autem id nullo contentionis studio, sed solo, cujus unica nobis semper & præcipua cura fuit, veritatis. Cujus eruendæ illustrandæque causa cum ille, quocum nobis hic res erit, vir multa & incomparabili rerum linguarumque Orientis & Occidentis peritia ante alios insignis, raræ eruditionis Opus, diffusumque, nec minus varium, quam ipsæ Orientis Occidentisque tot late diffusæ nationes, in vulgus nuper emiserit, in magna spe sumfore, ut & ejusdem gratia, modeste hic nos dissentire, a quo animo patiatur. Hujus causa est, quæ hic agitur; huic hoc quasi debitum munus exolvendum est. Et ab hac non dissentendum nobis, uterque sentimus; qui tamen hætenus dissentimus. Mihi vero eâ, tamque perspicuâ & apertâ rationum gravitate, eâque modestiâ hæc nunc persequi animus est, ut in posterum dissentire non sit necesse. Gratam quippe, & tanquam amico, quod plerisque nescio qua convitiandi libidine nunc negligitur, non gravem aut atrocem veritatem, adversario sistere & probare necesse est. Neque illa fucis & inanibus pigmentis, quorum iis hodie frequens usus est, qui falsa libentius premunt & tuentur, sed idoneis argumentis adserenda est. Nam quæ falsa, iccirco haud minus falsa recte judican-

tibus videri possunt quia specie quadam & apparatu veri ornata exponuntur. Sed plerumque verosimilia potius nos fallunt, quam falsa; dum illa quasi vera sese offerunt, & sic magis nocent; hæc autem statim & promptius agnoscuntur. Superest solum certamen, sed modestum, & in quo, si quidem id res & ratio ferant, similis victori victus futurus est. Nec enim turpe aut pudendum, si quis in veritatis examine huic cedat. Ac proinde sic vinci, si forte à vero deflexisse deprehendar, ipse etiam velim. Nec dissensum hunc nostrum, quem veritatis, cui militamus, & nobilissimæ Gentis causa, publice hic profiteri debuimus, contemptum sui ille, à quo dissentimus, interpretabitur. Haud enim ideo minoris virum facio, quam meretur. Qui scio, novum non esse, in his similibusque antiquitus sepultis, summos etiam homines identidem à vero aberrare. Maneat ei ex præclarissimis studiis, & æternum maneat, illibatus honos, qui debetur. Contra eos enim ego, quod & alibi aliaque in causa serio me professum memini, semper pronuntio, qui ex ambitione potius, aut petulantia ingenii, quam merito à doctissimis viris dissentiant; qui non dissentiant sine contumelia, & nisi convitentur; qui denique dissentire aut non possunt, aut nolunt, nisi testentur, odisse se illos, à quibus dissentiant; cum tamen, meo certe animo, haud arduum factu sit, & amare eos ac colere, à quibus dissentias, & ab iis quos ames ac colas, dissentire.

C A P U T II.

Eoscharti de lingua veterum Gallorum sive sententia sive conjectura.

Gallicum sermonem priscum Phœnicio in multis fuisse similem. Id

probare I. Deorum nomina. Taramis Ζεὺς Βρονταῖς, Taram à

ⲉϣϣ id est tonare. Teutates, Mercurius, Τάαυτ Phœnicibus.

Hesus Mars Syris Ἀϋϣῶ. Belenus Apollo, ut Phœnicibus. Bel.

Sol,

Sol, qui & Beelsamen. *Onuana Minerva*, *Phœnicibus Onga*. *Mineria Belisama*. *Potius Luna vel Vrania*. *Percu'es Ogmius id est barbarus vel peregrinus*. *Quia venerat ex Africâ & Gadibus*. *Ejus habitus peregrinus*. *Eloquentiæ magister*. *Galli tam eloquentiâ quam fortitudine clari*. *Andraſte vel Adraſte Britannis* | *ea Victoria*. *Forte Aſtarte*, id est *Venus quam ut armatam & belli præſidem coluere Phœnices*. *Venus*, ἔρχεται, id est *hæſtata Cyprius*. *Galli à Dite patre nati*. *Ibi Dis Iuppiter vel Deus*. *Divona fons Deorum*. *Diu Deus*. *Vonan fons Cambrus*. *Ouy dea*, Νὴ τ̄ Δία. *Dei genus ſumus omnes*. *Rupes pro Deo*. II. *Dignitatum nomina*. *Brenni duo Gallis celebres*. *Fortaſſe Brennus imperatorum commune nomen*. *Camb*. *Brenn rex*. *Britannis Barn judicare*, *Barner judex*, *parnas Syr. princeps*, *farga immutatio*, *partum ſummus præfectus*: *Hinc Aedui Vergobretum vocabant ſummum magiſtratum annum*. *Mar Syr. Dominus*, unde *Candomarus*, *Viridomarus &c*. *Rik Arab. raik primus*, unde *Sinorix*, *Dumnorix &c*. *Vrich fras. forti brachio*. *Chilperichus adjutor fortis*. *Pateræ ſacerdotes Apollinis à patar interpretari*, unde *Iosephus poter*, quia *ſomniorum interpres*. *Paterius & Delphidius*. *Cohen ſacerdos*, unde *Cœnæ antiſtites novem in inſulâ Oſiſmicâ*. *Bardi Poetæ & cantores*; quia *parat eſt modulari Amos 6. 5*. *Druides* δρό τ̄ δρῶς. *Deru quercus Britannis*. III. *Militaria vocabula*. *Ger, vvarr, guerre pro bello*, unde *Germani*. *Hebr. gera bellum gerere*. *Alauda legio*, *Gallice vox ſonabat ut Alafda*, *Syr. alafata millenarius numerus*. *Caterva Syr. Cat-erva turma miſtionis*, quia *conſtabat ex militibus omne genus*. *Geffatæ vel Gefatæ Gallorum milites mercenarii*. *Syr. Arab. gais exercitus*. *Vargi latrones in Arvernus*, *farka rapina*. *Grupellarii Gallicè gladiatores cataphracti*, *cirbel amictre*, *carbela paludamentum*. *Bagaudæ in Gallia rebelles*, *Hebr. boguedim*. *Bagauda rebellio*. *Chald. galiar lixa, calo*, *Galiarij calones è Gallis captis*. *Scaliger notatus*. *Spatha gladius Gallicus anceps*; quæſt *ſbatha à טש id eſt baculus*; *enſis etiam Pf. 2. 9*. *Geffum grave jaculum*, *hæſtile giſa Chald.* *Sparum teli Gallicè genus Arab.* טש. *Lancea* λόγχη *romcha*. *Cateia clava quæ impacta in hoſtem nihil*

non frangit, à כהה catat, id est hostiles copias perrumpere. Matara; mataris, materis, matras, matraffer; Arab. matara jaculari. *Θυπεὸς* Gall. clypeus. Vox ignota Græcis ante Polyb. Chald. theres, Arab. thurs. (Θύεα Germ. thur, Angl. doore, Pers. dare, Syr. ררע thera, ex Hebr. שער per metathesin.) Cetra, Καίτρεα, Κυτρίαις Gall. clypeos; Ex Phœn. כהה cetera pro כשרא cesera. Pro. 6. 11. mangæ, mangana, mangonalia, Chald. manganon, Hebr. מחי mechî. Carnon tuba Gallis, ut Syris carno. Benna, Gallici vehiculi genus, an à rotis, id est אפנים ophannim, ut petoritum. (πίπτες quatuor Camb. pedvvar, Britann. pevar.) Carrus char, karon idem Talmud. karar arriga. Covinus Britan. covvain vehere, Chald. gospan. Effedum, haffedan idem. Rheda Chald. ררה rheda idem. IV. Vestium nomina. Rheno Gr. ῥιῶς. Aliter in Scaligero. Huc referunt ככרנון safrhenon pro pelliceâ veste, sed legendum σισυρνον. Sagum vestis mæroris ut Hebr. שק sac, quod faccum & cilicium reddunt. Lena & linna quid differant. Linnae saga mollia, Arab. لين lin mollities. Gaunacum vel Gaunace sagum majus amphimallon, aliis ἐπερόμαλλον, gunca Chald. Gausapa idem Talmudicis guspac. Bardiacus, Bardocucullus, Talmud. bardes, Arab. borda. Quid sint agni כרורים Gen. 3. 1. 2. Cucullus, Britannis cucul. Hebr. cucla. Vt à femore femoralia, & à cruribus σκέλεα, sic braccæ à genibus, berec Hebr. genu. Maniacum monile aut torquis מניכא non à manu, ut volunt. V. Animalium nomina. Ramac equa; Inde marc inversum Gall. equus & Britan. Pausaniæ locus assertus. μάρακα, τεμαρκισία marchschalc. Rhapsius animal insatiabile & famelicum; id est rhaavi. Abanas Gall. Simias, Arabibus abrama. Baracacæ Gall. hircorum aut caprarum pelles, hircus Talmud. barcha & barchakarcha. Taxea pro larido ex רשן daxen. Lug corvus, Arab. לקחה lukcha. Bardæa vel bardala alauda, compositum ex בר bar, ut avtum alia nonnulla. Clupæa piscis qui cum luna mutatur, חלף chalaph mutari, forte alaufa. Man homo, Mannus Tuitonis filius, Menas primus Egypti rex. Isis & Astar (quasi Astarte) in Germania cultæ. Pascha Anglis Easter-time. Galba pinguis ex cheleb pinguedo.

ut galbanum ex Chelbena. Cribel *crista galli Britan. ut Hebr.* Cirbel. *V I. Herbarum nomina : Hedera subites, Hebr. hasub. Pulegium Gall. albogon, Mauris aluegen. Melissophyllon Gall. merimorion, Arab. marmahor. Gnaphalium: quo sedilia inferciuntur, Gall. gelafonim; Arab. gialasa sedere. Pempedula, quinque folium, Britan. pemp quinque, delis vel delion folium, Cambr. deilen, Hebr. daliioth folia. Eith frumentum, bara panis, Hebr. hitta & bar frumentum. Syr. vinum chamra zythum Gall. corma & curmi. Samolum herba quam sinistra manu legunt, femol sinister. Voleina grandia pira, Arab. pheilem magnus. VII. Geographicae voces. Leuca sonabat ut leuca; Id decurtatum ex elef canim mille canna. que fere est mensura leuca. Allobroges, ex al celsus & bara ager, regio, Britan. bro. Broga Gallis ager. Britannis pen vel penn caput, cacumen. Punicum jugum. pinna Hebr. fastigium montis. Alpes à nivis albedine, alben Phœnic. albescere. Indidem Libano nomen. Gebennæ vel Cebennæ, les Cevennes, Britan. Keven. dorsum montis. Syr. gebina supercilium montis; Hebr. gab dorsum, gabnunim gibbosi montes. Dun collis, unde Laudunum, Iuliodunum &c. Arab. iun quod eminent. Dan Britan. inferius, unde Danmonij. Angl. dovvn, Arab. douna. Nant Britan. vallus, unde Nantuates, hodie pais de Vaux. Hebr. נטה inclinare. Dole Britan. planities, ut Arab. daula, Crag vel Carreg petra. Cerigi Drudion lapides Druidarum. La Crau. campus lapideus. In Moabitibus Petra deserti nunc Crac. In Cilicia קעג-γ πίρεα. Kaled durus Britan. unde Caledonij. Hebr. galad. durescere; Arab. geledon durities. Maiatæ campestres, Meath planities, Arab. mavvath terra declivis vel expansa. Camulodunum regia Cynobellini, ad verbum regis seu domini collis, Arab. Kimâl dominus gentis. Sarisberia in aridissimo colle sita, inde olim Sorbio-dunum collis siccus Britan. Syr. sorba siccitas, ut Hebr. farab Es. 35, 7. Laith, unde Arelate, Britan. humiditas ut Hebr. Lauth. Telon cithara Britan. unde Tolonem dici volunt ad Citharistem promontorium. Forte Phœnic. תילין tillin psalterium, ut Hebr. תלין Psalms. Aber unde Abravanus, havre, locus ubi duo fluviij vel flu-*

vius mari iungitur, Hebr. habar iungi, sociari. Divortium guet Chald. Guith Britan. inde Vecta. Ara, unde Arar, lentus, tardus, ut aharai Pro. 28. 23. Garu vel garavv rapidus, unde Garumna, garaph Arab. idem & Hebr. Iud. 5. 21. Ryd vel rit vadum, unde Augustoritum, Vagoritum &c. proprie descensus in aquam ab Hebr. 77. Magum, unde Rhotomagum, Neomagum &c. mansio, Hebr. magon. Britan. urbs Caer & Dinas & Tre unde ? Gallis licet multa vocabula communia cum Pœnis, tamen linguæ evant diversæ.

G Allicum sermonem Phœnicio in multis fuisse similem, inquit Boscardus, probant primò Deorum, secundò dignitatum & officiorum nomina, tertiò quæ ad bellum pertinent. His addi possunt vestium, animalium, & plantarum appellationes. Geographica denique & chorographica vocabula.

I. Dij Gallorum fuere quantum memini, Taramis, Hesus, Teutates, Belenus qui & Abellio, Onvana & Hogmius. De Tarami Lucanus lib. 1.

Et Taramis Scythica non mitior ara Dianæ.

Taramis est Ζεὺς Βροντῆς ☉ Jupiter tonans, cui templum consecravit Augustus. Nempe *taram* vel *taran* Cambricâ linguâ, hodieque est tonitru; Vt Germanicâ *donner* & veteri Suecicâ *thor*; unde Jovis dies Germanicè *donnersdag* & Suecicâ *Torsdag*, Anglicâ *Thursday*. Adam Bremensis de Sueonibus sive Suecis: *Thor*, inquit, *præsidet in aere, qui tonitrus & fulmina, ventos imbresque, serena & fruges gubernat &c.* Et paulo post: *Thor cum sceptro Iovem exprimere videtur.* Taram porro factum videtur ex Phœnicio תרעם *tarem* servili T præfixo ut in תשנז. Radix רעם est *tonare*. Tarami à Lucano junguntur

Teutates, horrensque feris altaribus Hesus.

Quorum illum esse Mercurium Livius docet his verbis lib. 26. *Scipio in tumulum obversus, quem Mercurium Teutatem appellant.* Teutates igitur Gallis idem qui Phœnicibus תדאומס & Ægyptiis *Thouth* vel *Theuth* & *Thoth*. Phylo Byblius ex Sanchoniathone Phœ-

Phœnicio scriptore vetustissimo : Ἀπὸ Μισῶν Τάαυτις, ὃς Ὀρι πλὴ τῶν πρώτων στοιχείων γεφλῶ, ὃν Αἰγύπτιοι μὲν Θωῶρ (lege Θωῶτ) Ἀλεξανδρεῖς ἢ Θωῦθ, Ἕλληες ἢ Ἐρμῶ ἐκάλεσαν. *E Misore natus est Taautius, qui primorum elementorum scripturam invenit, quem Aegyptij Thoot, & Alexandrini Thouth, & Græci Hermen (Mercurium) appellarunt.* Plato in Philebo: Φωνῶ ἀπειρον κατηνόησεν, εἴτε τις θεὸς, εἴτε τις θεῖος ἄνθρωπος, ὡς λόγος ἐν Αἰγύπτῳ. Θῶθ τινα ἔπν ἡύεσται. *Vocem infinitam excogitavit, sive quis Deus, sive divinus vir, quomodo fama est in Aegypto Theut talem quendam fuisse.* Idem πατὴρ γεγραμμάτων appellatur in Phædro, ubi rex Aegypti Thamus multis cum illo disserit de usu literarum. In Cicerone legitur *Thoyth & Theuth*; In Lactantio *Theutus & Thot*, ut in Græco Epigrammate :

Πρῶτος Θωθ ἐδάη δρεπάνῳ Ἰπὶ βότρω ἐχείρην.

Quomodocunque legas, Gallicum Teutatis nomen inde apparet esse deflexum.

Hæsus cur putetur esse Mars, discæ ex Gallorum veterum historiâ, quam ante aliquot annos edidit Antonius Goffelinus ὁ μακαρίτης in hâc ipsâ Academiâ professor eloquentiæ. *Hæsus* propriè fortem sonat, ut Hebræis *יווּ הִיזְזוּז*, & Syris, Chaldæis, Arabibus *יווּ haziz*. Sic vers. 8. Ps. 24. ubi Deus dicitur esse *Dominus fortis & potens, Dominus potens in bello*; Dominus fortis Hebraicè est *יווּ הוּיָ Jehova Hizzu*, & Arabice *يوو ل هازيز al-rabbo hazizo*. Inde Marti factum est nomen etiam apud Phœnices. Quod ex Iamblichō docet Iulianus apostata oratione in Solem. Verba sic habent : ἐπι μετριάται ἐξέλομαι τὸ Φοινίκων θεολογίας &c. οἱ πλὴν Ἐδεσσαν οἰκοῦντες ἱερὸν ἐξ αἰῶν ἡλίας χωρὶς ὄν, Μόνιμον αὐτῶν, Ἀζίζον συγκαιθεδύσσειν. ἀνίπεδαί φησιν Ἰάμβελιχος &c. ὡς ὁ μόνιμος μὲν Ἐρμῆς εἶη, Ἀζίζ ἢ Ἄρης. *Volo adhuc è Phœnicum theologiâ nonnihil depromere &c. Qui Edessam habitant locum ab omni ævo Soli sacrum, Monimum & Hazizum una cum Sole collocant. Quod sic Iamblichus interpretatur, ut Monimus quidem sit Mercurius, Hazizus autem Mars.* Idem alibi in eâdem oratione : Ἀζίζ λεγομεν ὑπὸ τῶν οἰκούντων πλὴν Ἐδεσσαν Σύρων, ἡλίας ποσπομπέυει *Mars Hazizus dictus à Syris, qui Edessam incolunt, Solis est ante ambulo.*

Hazizus id est *״װ Haziz*, à quo *״װ Hizizuz* & *Hesus*, solâ flexione differunt; nisi quod *ז* mutatur in *ס* litteram homogeneam. Itaque nomen Martis Gallicum Phœnicio fuit simillimum.

Belenum esse Apollinem, præter Aufonij carmen vulgatissimum de Attio Paterâ in Burdigalensibus professoribus, docent Aquileienses inscriptiones *APOLLINI BELLO* apud Gruterum; & hæc Julij Capitolini in Maximinis: *Dicens etiam, Deum Belenum per avuspices spondidisse, Maximinum esse vincendum. Vnde etiam postea Maximini milites jactasse dicuntur Apollinem contra se pugnasse.* Quibus concinit Herodianus lib. 8. nisi quod *βέλιον* habet pro Beleno: *βέλιον ἢ καλοῦσι ἔπιν, σέβασί τι ὑπερφουῶς, ἀπὸ λωνά εἶναι ἐθέλοντες.* Ipsum autem *Belin* vocant, & eximie colunt, *Apollinem esse volentes.* Inde herba *ὕοσκύαμος*, ut Latinè *Apollinaris*, ita Gallicè dicebatur *Beli nuntia*. Et eandem Hispani hodieque *Veleno* appellant. *Belenus* vel *Belin* idem qui *Belus*. Ita Phœnices Solem vocabant. Servius in primum *Æneidos*: *Apud Assyrios (id est Tyrios) Bel dicitur quâdam sacrorum ratione & Saturnus & Sol.* Quandoq; composito nomine vocabant *ׁמשׁלנב Beelsamen*, id est Dominum cœlorum. Philo Byblius de Sole ex Sanchoniatonis Theologicis: *τῆρον γαρ', Φησι, θεὸν ἐνόμιζον μόνον ἔραν ἔ κέρμον, βεελοῦ μὲν καλιωῦτες, ὅ ἐστι ὠδρα φοίνιξι κύμα & ἔρα ἔ.* Hunc enim, inquit, Deum putabant solum esse cœli Dominum, *Beelsamen* vocantes, quod Thænicum linguâ significat cœli Dominum. An indidem Laconum vox *βέλα* pro Sole, & Cretica *Ἄβελι*? Hefychius *βέλα, ἥλιος καὶ ἀσὴ ὑπὸ Λακωνῶν.* Item: *Ἄβελιον, ἥλιον Κρήτης.* Omnino ita videtur, & cum Beleno. Deo idem esse *Abellio*, cujus monumenta exstant in Convenis Novempopulaniæ, ut observat Scaliger Aufonianarum lectionum lib. 1. cap. 9.

Ibidem Onuanæ meminit Deæ Gallorum, quam viri docti suspicantur esse Minervam. Nempe Minerva Phœnicibus *Onca* & *Onga* dicebatur: Euphorion apud Stephanum: *ὄγκα, ἢ Ἀθηναῖα καὶ φοίνικας.* Hefychius: *ὄγγρα, Ἀθηναῖα ἐν Θήβαις.* Ex *Onga* factum *Onna* & *Onuana*, G & V permutatis, ut in *Vvallis* & *Vvalloni* bus pro Gallis, & in Anglico *πανα* pro undâ, cujus vocis secundam

dam syllabam Germani, Galli & Belgæ per G scribunt.

Tamen in veteri saxo apud Conseranos in Novempopulaniâ reperto extat inscriptio vetus MINERVÆ BELISAMÆ, unde Belisamam colligunt esse Minervæ Gallicum nomen. At cum *Belisama* Punice significet *cæli Dominam*, videtur id potius vel ad Lunam vel ad Vraniam pertinere, quæ in Ieremiâ toties vocatur מלכת השמים *Regina cælorum*. Luna eadem quæ Diana. quam Galli plurimum coluerunt. Polyænus lib. 8. ubi de *Camma*: ὡς Ἀρτέμιδος ἱέρφα, ὡς μάλιστα Γαλάττω τέβρασι. Quod sumprum ex Plutarchi libro de virtutibus mulierum.

Deos quos diximus hæctenus à Gallis fuisse cultos Cæsar his verbis docet: *Deum maxime Mercurium colunt &c. Post hunc Apollinem, & Martem, & Iovem, & Minervam.*

Supereft de Hercule dicamus; quem Galli vocabant *Ogmion*. Lucianus: Ἡ Ἑρακλέα οἱ κελτοὶ Ὀγμιον ὀνομάζουσι Φωνῆ τῆ Ἰππικω-
ξίω. *Ogmion*, id est Ὀγγαgemion. Barbaros & peregrinos Arabes ita nominant. Nempe vel ex Phœnice Hercules, vel ex Africâ aut Gadibus ad Gallos se contulerat, post multos labores mari & terra exantlatos. Atque id ipsum Herculis pictura referebat.

Quippe pingebatur γέρων ἐς τὸ ἔχατον, ἀναφαλαντίας, πολὺς ἀκρε-
βῶς, ὅσαυ λειπαὶ τῶν τευχῶν, ῥυτὸς τὸ δέρμα, καὶ διακεκαυμένῳ ἐς τὸ
μελάντατον, οἷοί εἰσιν οἱ θαλασσοῦργοι γέροντες. *Decrepitus, recalvaſter, reliquis capillis prorsus canis, cute rugosâ & in acerrimum colorem exuſſâ, quales sunt nautæ senes.* Imo quales Pœni & Phœnices quos vicinioris fideris fervor ita exurit, ut à Gallorum candore plurimum absint. Interim senex ille trahebat hominum ingentem multitudinem, omnes ab auribus revinctos. Pro vinculis autem erant catenulæ ex auro & electro confectæ, quarum ansæ Dei linguæ ita erant annexæ, ut hâc illos ad se traheret. Quod eloquentiæ fuit symbolum. Phœnicus enim sermo, quo utebatur Hercules, cum Gallico permixtus, eum ita expoluit & tantâ verborum & rerum ubertate ditavit, ut Galli ultrò agnoscerent Phœnicibus magistris se debere eloquentiam; quam deinceps summo studio semper excoluerunt. Porcius Cato in secundo Ori-

ginum : Pleraque Gallia duas res industriosissime persecuta , rem militarem & argute loqui . Cui loco plane geminus hic Hieronymi ad Vigilantium : Gallia &c. viris semper fortissimis & eloquentissimis abundavit .

Jam quia Britannis & Gallis eadem fuisse sacra ex Tacito & Cæsare scimus ; non erit extra rem hic quærere , quæ fuerit Andraſte Dea , quam Britannica Amazon Boodicia vel Bundovica invocasse legitur , antequam cum Romanis confligeret . Dion in Nerone : καὶ ἡ Βυνδοῦνικα τὴν χεῖρα εἰς τὸν ἕρπυλόν ἀναπέμψασα εἶπε , χάριν περὶ ἔχω , ὡς Ἀνδράστη , καὶ προσεπικαλομένη σε γυνὴ γυναιῖκα . Et Bundovica manibus in cælum extensis dixit , gratias habeo tibi , ὁ Andraſte , teque mulier mulierem invoco . Et rursus : πάντα πάντα θύοντις πέρι καὶ ἐπιώμενοι , ὑβρίζοντες , ἐν περὶ τῶν ἄλλοις σφῶν ἱεροῖς , καὶ ἐν τῶν ἑὲς Ἀνδράστης μάλιστα ἄλλοις ἐπίσιν . ἔτω γὰρ καὶ τὴν νικῶν ὀνόμαζον , καὶ ἔσθον αὐτὴν περὶ τὸ πᾶν . Hæc omnia per contumeliam faciebant , dum sacrificabant , atque epulabantur cum in aliis templis tum maxime in luco Andraſte . Sic enim victoriam vocabant , & illam impensè colebant . Pro Ἀνδράστη rescribendum ut supra Ἀνδράστης , vel etiam Ἀδράστης , quomodo legit Guillelmus Blancus Xiphilini interpres ; Sic Andraſte eadem erit quæ Phœnicum *Astarte* , literis ut fit trajectis , & permutatis D & T quæ sunt ejusdem organi . Nec obstat quod victoriam interpretatur Dion . Sed & Tacitus . Cujus hæc verba lib. 14. ad eandem Deam pertinent : *Inter quæ nullâ palam causâ delapsam Camaloduni simulacrum victoriæ , ac retro conversum , quasi cederet hostibus . Astarte enim Venus quidem est , ut Cicero & alii volunt . Sed Venus armata & belli præfens . Quo habitu illam coluisse Cytheræos à Phœnicibus edoctos tradidit Pausanias . Sed & iisdem magistris Cyprii Venerem Ἐγχεῖον , id est hastatam , effinxerant . Hesychius : Ἐγχεῖον , Ἀφροδίτη : Κύπελοι . Spartæ etiam describit Pausanias in Laconicis Ἀφροδίτης Ἰόανον ὀπλισμένης , Veneris armata statuam . Unde Ausonius epigr. 41 .*

Armata vidit Venerem Lacedæmone Pallas .

Itaq; de Venere hæc habentur in Trachiniis Sophoclis ; μεγάλα τὸ εἶναι Ἐγχεῖον , ἐκφέρειται νίκας αἰεί , Venus pollet magnâ quadam vi ,

vi, & victorias semper reportat. Et Romæ templum habuit Venus victrix. Plinius: *Dedicatione templi Veneris victricis, pugnare in circo elephantes viginti.* Ejusdem templi meminit Plutarchus in Pompejo, qui, inquit, se somniavit *ἑσμεῖν ἰερά Ἀφροδίτης νικηφόρα πολλοῖς λαφύροις*, *Veneris victricis templum multis ornare spoliis.* Quæ ideo notanda duxi, ne quis miretur, Astartem, id est Phoeniciam Venerem, à Britannis pro victoriâ cultam.

Est cur miremur in Diis Gallorum non censerî Plutonem, à quo se prognatos dicebant, siquidem Cæsari credimus: *Galli, inquit, se omnes ab Dite patre prognatos predicant, idque ab Druidibus proditum dicunt.* Fallor an *Dispater* Gallis idem fuit qui *Diéspiter*, id est Iupiter, summus Deorum, nomine facto ex Græco *Διὸς* vel ex Hebr. *דַּי dai*. Id videtur posse probari ex composito nomine *Divona* pro Dei fonte vel Divino fonte. Ita explicat Aufonius in hoc versu,

Divona Celtarum lingua fons addite Divis.

Et hodieque apud Cambros *Diu* Deum significat, & *Vonan* fontem. Quò pertinet vernaculum *ouy dea* cum affirmamus, sumptum ex Græco *ὡ δὲ Δία*. Hoc sensu *Dispater* Gallorum, non quo putavit Cæsar. Nempe *Διὸς κερήμεθα πάντες. Ἐ γὰρ ἔξ ἡμῶν ἐσμέν.* Quod ex Arato Paulus ita citat ut palam probet Act. 17. 28. ad verum Deum id referens quod de Jove dixerat Aratus. Tale illud Mosis in Cantico Deut. 32. 18. *Rupem quate genuit oblivioni mandavisti*, id est *θεὸν Deum*, ut recte reddunt LXX & vulg. int. magis ad sensum quam ad verba attendentes. Sic Chaldæi pro rupe habent *הַרְלָא חֲקִיפָא* *Deum fortem*, & Arabs *الاله ارك* *Creatorem*.

II. Dignitatum & officiorum nomina putantur hæc fuisse apud Gallos, Brennus, Vergobretus, Mar, Rix, Pateræ, Cenæ, Bardi, Druidæ, Saronides & Eubages.

Brenni duo celebres fuere apud Gallos, unus qui Romam, alter junior qui Delphicum templum expilavit. Ille pro Brenno *βρῆνω Bren* appellatur apud Suidam. Sunt qui imperatorum tum temporis putant commune fuisse nomen, quia Cambri hodie

die regem *Brennin* appellant, teste Camdeno. Sed & apud nostrates *Britannos barn* iudicem sonat, & *barn* est iudicare. Accedit *Syrum פּרנם parnas* pro principe & gubernatore. Sic *Es. 3. 4.* in Chald. paraphr. *Constituam pueros פּרנסיהוּן (parnasehon) principes ipsorum.* *Prov. 14. 28.* *In multitudine populi dignitas regis, & in paucitate plebis atteritur פּרנסייה (parnaseha) princeps ejus.* *Radix פּרנם parnes* est pascere; Ergo *פּרנם* nomen proprie significat *πυμένα λαῶν.*

Vergobretus aut *Vergobretum* magistratus erat annuus apud *Æduos*, ut *Romæ* consulatus. *Cæsar*; *Divitiacus* & *Liscus* summo magistratui præerant quem *Vergobretum* appellant *Ædui*, qui creatur annuus, & vite necisque in suos habet potestatem. Vox videtur composita ex *Syris פּרגא farga* & *פּרהוּם partum* vel *פּרהוּן partun*, quarum illa mutationem, hæc summum præfectum & moderatorem sonat. Inde *Galli Vergobretum* vocant præfectum illum qui quidem summus erat, sed mutationi obnoxius.

Mar, hodie *Maur*, *Britannis* magnum sonat. Hinc composita *Gallorum principum nomina Condomarus, Civismarus, Combolomarus, Induciomarus, Viridomarus, Teutomarus* &c. *Syris מר mar* est dominus, unde *מַרְן אֱהָא מַרְן מַרְגָּנָא* dominus noster venit, *1. Cor. 16. 22.*

Rix etiam multo in usu in magnatum nominibus. Exemplo sint *Sinorix, Dumnorix, Orgetorix, Ambiorix, Vercingetorix, Eporedorix.* Puto *Gallos* scripsisse *rich*, ut *Britones* & *Germani* hodieque. *Rich* id est fortis & potens. Hinc in libro triadum *Britannico*, qui vetustissimus est; *Caradauc vrich fras*, id est *Caratacus forti brachio.* Neque aliud fuit *rich* apud *Germanos* veteres. *Fortunatus* lib. 8.

Chilperiche potens, si interpres barbarus adsit,

Adjutor fortis hoc quoque nomen habet.

Rich videtur esse *ריק rik* *Arabum.* in *Giggejo* *ריק rik* est vis, robur, & *רייק raik* prior, primus. *רייק* idem.

Pater sunt sacerdotes *Apollinis*, oraculorum interpretes, à verbo *פּהר patar*, id est interpretari. Unde *Ioseph פּוּהַר poter* dicitur,

citur, quia interpretabatur somnia. Gen. 40. & 41. Aufonius in Professoribus Burdigalensibus, ubi de Attio Paterâ vel Paterio :

Beleni sacratum ducis è templo genus,

Et inde vobis nomina.

Tibi Pateræ ; sic ministros nuncupant

Apollinares mystici.

Fratrî patrique nomen à Phæbo datum,

Natoque de Delphis tuo.

De his ita Hieronymus epist. c l. ad Hedibiam : *Majores tui Paterius atque Delphidius : quorum alter, antequam ego nascerer, Rhetoricam Romæ docuit, alter, me jam adolescentulo, omnes Gallias prosâ versuque suo illustravit ingenio.*

Cœnæ quæ sint Mela docet his verbis : *Sena in Britannico mari Osismicis adversa littoribus, Gallici numinis oraculo insignis est, cujus antistites perpetuâ virginitate sanctæ numero novem esse traduntur. Galli Cenas vocant. Lege Cœnas. Hebraice כֹּהֵן *cohen* est sacerdos. Hinc fœminium כֹּהֵנָה *cobena*. Sena, hodie Sayne, insula est ad extremam Aremoricam.*

Bardi Gallorum erant poëtæ & cantores. Posidonius : *τὰ ἢ ἀκέρματα αὐτῶν εἰσιν οἱ καλέμειοι βάρδοι, ποιῆται ἢ ἔπι τυγχάνουσιν μετ' ᾧδῆς ἐπαίνους λέγοντες.* Strabo : *βάρδοι μὲν ὑμνηταὶ ἢ ποιηταί.* Diodorus : *Εἰσὶ ἢ παρ' αὐτοῖς ἢ ποιηταὶ μελῶν, ἔς βάρδους ὀνομάζουσιν.* Lucanus :

Plurima securi fudistis carmina Bardî.

Festus : *Bardus Gallice cantor appellatur, qui virorū fortium laudes canit.* Hesychius : *βάρδοι, αἰὸδοὶ τῶν Γαλάπυς.* Pro αἰὸδοὶ rectè monuit vir doctissimus legendū esse αἰοδοὶ cantores vel poëtæ. Bardus est ab Hebræo בָּרַת *parat*, mutatis homogeneis : בָּרַת est modulari. Sic Amos 6.5. עַל פִּי הַנְּבִלִים מְדַבֵּרִים *modulantes super nabliū.* Nabliū erat Phœnicium organum lyræ vel citharæ simile. כִּנּוּר *cinura* citharæ speciè, & נַבְלִים *nablium* Iosephus ita inter se confert, ἢ μὲν κινύρα δέκα χορδαῖς ἐξημμένη τύπτει) πλήκτρον, ἢ ἢ νάβλα δώδεκα φθόγγος ἔχουσα πῖς δακτύλοις κρέεται. *cinura quidem decem chordis instructa,*

plectro pulsatur, nablium autem duodecim sonos continens digitis carpi-
tur. Ita Bardis aliquod fuit organum lyræ simile quod inter ca-
rendum pulsabant. Diodorus de Bardis: ἐπι ἧ μετ' ὀργάνων τῶν
λύραις ἰμοίων ἀδοίσις, ἐς ἡδὴ ἰμιῶσιν, ἐς ἧ βλασφημοῦσι. Hi cum
organis lyræ similibus canentes, alios quidem laudant, alios vero vitupe-
rant. Ammianus lyras vocant: *Bardi*, inquit, *fortia virorum illu-*
strium facta heroicis composita versibus cum dulcibus lyræ modulis can-
titarunt. Nota cantitandi verbo plane exprimi Hebræum שרר *pa-*
rat, quod proprie significat cantiones suas vocibus minutim concis-
sis & sono vibrante & frequentato canere. Ita Buxtorfius &
alii. Quia שרר de iis dicitur quæ dividuntur in minutas partes.
Quo referendum illud Horatii Carm. lib. 1. od. 15.

— *grataque fœminis*

Imbelli citharâ carmina divides.

Ut à magno Heinſio pridem est observatum.

De nomine Druidum Plinio assentior qui deducit ἀπὸ τῆς δρυὸς
à quercu. *Nihil*, inquit, *habent Druidæ visco & arbore in quâ gigna-*
tur, si modo sit robur, sacratius. Jam per se roborum eligunt lucos: nec
ulla sacra sine eâ fronde consciunt, ut inde appellati quoque interpre-
tatione Græca possint Druidæ videri. Nec est quod quis miretur cur
Druides Græco nomine appellentur, cum etiam apud Celtas
quercus *deru* dicta sit. Britanni in Angliâ *derw* scribunt, & no-
strates *deru*.

Saronides in Diodoro iidem qui Druides. *Philosophi*, inquit,
& *Theologi quidam sunt in magnâ apud illos veneratione, ἐς ἣν Σα-*
ρωνίδας ὀνομάζουσι quos & Saronidas appellant. Nempe eadem ratio
nominis, utroque à quercu ducto, quæ Græce olim *σικρῶν* vel *σι-*
κρῶν. Plinius: *Sinus Saronicus olim querno nemore redimitus, unde*
nomen, ita Græciâ antiquâ appellante quercum. Callimachus hymno
in Jovem:

Ἡ πολλὰς ἐφύπερθε σικρωνίδας ὑγρὸς ἰάων.

Ἡ δ' ἔρεν.

Innumeras quercus liquidus producit Iacon

Desuper.

Et ibi scoliaſtes *Σαρωνίδας, δρῦς*. *Saronidas id eſt quercus*. Reliqua ibi vide. *Eubages* vel *Euvages*, quorum penſum erat ſcrutari ſumma & ſublimia naturæ, conſulto prætereo, quia vox illa eſt doctis jure merito ſuſpecta, cum nuſquam alibi quam in Marcellino occurrat, qui forte *ἐαγᾶς* legerat in Timagene, voce corrupta ex *ἐαπίς vates*. Nam Γ & Τ ſcriptores ſæpe permutant. Tale eſt *εἰγὸν* pro *εἰπὸν* in Theophrasto, & in Heſychio *ισγῶν* pro *ισπίων*. Vide Cl. Salmaſij Plinianas exercitationes pag. 708.

III. Militaria vocabula fuere apud Gallos *ger* vel *guerra* pro bello. Item *alauda* & *cateruā* pro Gallicis legionibus; Et in militum generibus *Geſata*, *Vargi*, *Crupellarij*, *Bagaudæ*, *Galearij*; Et in armis *ſpatha*, *geſſum*, *lancea*, *cateja*, *matara*, *thyreos*, *cetra*, *carnon*; Et in machinis *mangæ*, *mangana*, *mangonalia*. Quorum pleraque ſunt Phœnicia. His adde curruum nomina, *bennum*, *petoritum*, *carrum*, *covinum*, *eſſedum*, *rhedam*.

Ger pro bello uſurparunt Galli veteres, ut *vvar* Saxones & Angli, & nos *guerram*. Unde Germanos, id eſt homines belli (gens d'armes) eos dixere qui primi Rhenum tranſgreſſi priſcos incolas è ſedibus ſuis vi armorum pepulerunt. Tacitus: *Germania vocabulum recens eſt & nuper additum: quoniam qui primi Rhenum tranſgreſſi Gallos expulerint, nunc Tungri, tunc Germani vocati ſunt. Ita nationis nomen non gentis evaluiſſe paulatim; ut omnes primum victores à victis ob metum, mox à ſeiſiſ invento nomine vocarentur. Ger eſt ab Hebræo גרר *gera*, quod Græci interpretes reddunt *συνάπτειν πόλεμον*, Hieronymus *inire prælium, committere prælium, provocare ad bellum*.*

Alaudæ nomen à Gallis pro legione ſumptum his verbis docet Plinius: *Gallico vocabulo etiam legioni nomen dederunt alaudæ*. Inde Gallos legionarios Cicero paſſim *alaudas* vocat: Sic Philippicâ primâ; *Judices manipulares ex legione alaudarum*: Et quintâ: *Antesignanos, & manipulares, & alaudas judices ſe conſtituiſſe dicebat*. Et decimâ tertiâ: *hunc accedunt alaudæ, cæterique veterant*. Et Suetonius in Julio Cæſare cap. 24. *Vnam etiam (legionem) ex tranſalpinis conſcriptam, vocabulo quoque Gallico. Alauda enim*

appellabatur. Ut pateat origo vocis, sciendum *alafdam* veteres dixisse pro *alaudâ*. Sic *cauneas* idem fere sonasse quod *casneas* vel *cave ne eas*, docent hæc Ciceronis : *Quum M. Crassus exercitum Brundusij imponeret, quidam in portu caricas Cauno advectas cauneas c'omitabat : Dicamus, si placet, monitum ab eo Crassum, caveret ne iret.* Porro *alafda* pro Syro אלהפא *alafata* millenarium sonat; A quo numero Gallicæ legiones primò dictæ, plurimum auctæ deinceps, tamen priscum nomen retinuerunt. Sic אלהפ alluph Hebræis proprie est chiliarchus; Tamen pro quovis duce sumitur, ut אלהפ eleph chilies pro quovis numero, etiam multo majore. Vide Mich 5.2. & Jud.6.15.

Caterva etiam juxta Vegetium lib. 2. cap.1. est legio Gallorum. Galli (inquit) atque Celtiberi pluresque barbaricæ nationes *catervis* utebantur in prælio, in quibus erant *senamillia* armatorum. Romani legiones habent, in quibus singulis *senamillia* interdum amplius, militare consueverunt. Syris proprie כח ערבה *cater-erva* est turma mixtionis five miscellanea. Nempe legio constabat ex militibus omne genus. Vegetius : *Legio autem propriis cohortibus plena, cum gravem armaturam, hoc est principes, hastatos, triarios, antesignatos, item levem armaturam, hoc est ferentarios, funditores, balistarios, cum proprios & sibi impositos equites legionarios iisdem matriculis teneat &c.* *Caterva* Britannis hodie est *caturfa*.

Gessatæ vel *Gasutæ*, ut plerique volunt, sunt Gallorum milites mercenarij. Plutarchus in Marcello : μετεπέμποντο Γαλατῶν τοὺς μισθοὺς στρατευομένους εἰς Γεωσᾶται καλῶνται. *miserunt Gallorum milites mercenarij qui Gessatæ vocantur.* Orosius : *Cum etiam ex ulteriore Galliâ ingens adventare exercitus nuntiaretur, maxime Gesatorum, quod nomen non gentis, sed mercenariorum Gallorum est.* Polybius, in quo Γαζατοὶ, eos ait sic esse appellatos ἄλλὰ τὸ μισθοῦ στρατίου, ἢ γὰρ λέξις, inquit, αὐτῆ τῆσθ σημαίνει κυρίως. Alii scribi volunt Γαζᾶται vel Γαζῆται, quasi γὰρ ζητῶντες, propter frequentes migrationes, aut verò ὡς τὸ πῶ γάζαι, quia plerique Gallorum erant χειροφοροῦντες, quæ est Euphorionis sententia apud Stephanum in Γαζα. Vide etiam Etymolog. in Γαζῆται, & Favorinum in Γαζῆται.

Alii

Alii à gesis deducunt teli genere. Servius in 8. Æneid. *Gesabastus viriles*; nam etiam viros fortes Galli Gesos (lege Gesatos) vocant. Strabo putavit esse gentem; dicit enim lib. 5. circa Padum habitare Gallos plurimos, quorum maxime gentes Boij & Insabres, & qui Romam aliquando subitâ incursione cœperunt Senones, & Γαυσίτων cum Gesatis. Nempe latuit viros doctos verbum esse Phœnicium. Hebræorum magistris ג'ים gajas, Syris ג'יס'א gaisâ, Arabibus ג'יש gais est exercitus. Plurale Hebræum est ג'יסות gajasot, Arabicum ג'ויש guious, Syrum ג'יסין gaisin, vel fœm. termin. ג'יסהא gaisata. Inde Gallorum copiarum Γαίκαται dictæ. Hæc est vera origo vocis ignotæ hætenus.

Vargi apud Arvernos non tam erant milites quam latrones. Sidonius Epist. 4. lib. 6. *Arverni Vargorum nomine indigenas latrunculos nuncupant.* Vargi id est Punico sermone פ'רקין farkin; Nam Hebræum פ'רק perek vel pherek quandoque pro rapinâ sumitur. Sic Nahum. 3. 1. פ'רק מלאה rapina plena. Abdixæ 14. ואל הפ'רק & non stabis ad rapinam.

Crupellarij sunt Gallorum gladiatores κατάΦεραται. Tacitus lib. 3. Annal. *Adduntur è servitiis gladiatura destinati, quibus more gentico continuum ferri tegimen; Crupellarios vocant.* Nempe ab Hebræo כ'רבל cirbel, amicire, tegere; unde מ'כ'רבל mecurbal, operius, pallio lectus. 1. Par. 15. 27. Græci περιεζωσμένῳ. Hinc כ'רבל carbela, Dan. 3. 21. volunt esse paludamentum.

Bagaudæ dicti sunt ij Gallorum qui sub Diocletiano rebel- larunt Amando & Æliano ducibus. Eusebius in Chronico *Bagaudas* appellat, & Orosius *Vacaudas*, (sic legendum, non *Vacua-* das) Eutropius *Eacaudas*. Sed Salvianus, cui plus fidendum in suæ gentis vocabulo, constanter scribit *Bagaudas*, & palam docet hoc nomine rebelles significari, qui Hebraicè ב'וג'רים boquedim. Is enim ita de Bagaudis: *Imputamus nomen quod ipsi fecimus. Et vocamus rebelles, vocamus perditos, quos esse compulimus criminosos. Quibus enim aliis rebus Bagaudæ (rebelles) facti sunt, nisi iniquitatibus nostris, nisi improbitatibus iudicum &c.* Item: *Quid aliud etiam nunc agitur quam tunc actum est? id est ut qui adhuc Bagaudæ*

non sunt esse cogantur. Hoc vult; Romanorum injuriis Gallos in obsequio adhuc perseverantes ad rebellionem compelli. Hinc Prosper; *Omnia pene Galliarum servitia in Bagaudam conspiraverunt*, id est uno consensu rebellarunt. Nam *Bagauda* est rebellio. Eumenius Rhetor de Scholis: *Latrocinio Bagaudica rebellionis obfessa.*

Eusebius in Chronico lib. i. pag. 35. undecunque id habeat, Galiarios à Romanis appellari dicit Gallicos servos: *Ῥωμαῖοι, Ἰνκνῖτ, Γαλλῶν μυριάδας δὲ πρὸς πῖς τριακοσίαις ἀνείλον. τοὺς δὲ αἰχμαλώτους αὐτῶν κατεδωλῶσαντο, Γαλιαροὺς καλοῦντες αὐτούς.* *Romani Gallorum quadraginta millia interfecerunt, & trecentos insuper; captivos autem illorum servituti subjecerunt, Galiarios illos vocantes.* In quem locum Scaliger: *Hoc nusquam legeri memini &c. Et sane falsum est ullos homines in bello captos & inservitutem redactos à Romanis Galiarios dictos.* At ex Vegetio saltem id constat, quod viro magno non succurrit, *Galearios* dictos *lixas* sive calones, id est militares servos: *Lixas*, inquit, (*quos Galearios vocant*) *ad nandum exercere percommodum est.* Item: *Ex ipsis calonibus (quos Galearios vocant) idoneos ac peritos usu legebant.* Quam vocem ut Romanos putem à Gallis mutuatos, facit Eusebij. locus nuper citatus. Hebræis porrò *גליות* *galiar* vel *גוליות* *guliar* id ipsum est. Exempla profert partim ex Talmude, partim ex Targum secundo lib. Esther. cap. 6. vers. 12. doctissimus Buxtorfius Talmudici Lexici pag. 431.

Gallorum arma fuere, ut diximus, *spatha*, *geffum*, *lancea*, *spatum*, *cateja*, *mataras*, *thyreos* & *cetrum*. *Spatha*, Isidoro *spata*, Italis *spada*, Hispanis *espada*, Hebræis recentioribus *יִשְׂפָתִי* *ispati*, est Gallorum gladius. Diodorus de Gallis lib. 5. *ἀντὶ δὲ τῆς ξίφους πάλαι ἔχουσι μακρὰς σιδηρᾶς.* *pro gladiis autem magnas habent spathas ferreas.* His Romani usi deinceps. Vegetius: *Habebant gladios majores quos spathas vocant.* *Spatam* definit Isidorus *gladium ex utraque parte acutum*, id est *δίσημον* ancipitem. Hoc cæsimum feriebant, non punctum, *ἅλ' τὸ μηδ' αὖτ' ἐν τῷ κέντρῳ τὸ ξίφος ἔχον, quia mucrone caret at,* ut scribit Polybius lib. 2. Ita etiam Livius lib. 32.

lib. 32. *Gallis prælongi gladij, ac sine mucronibus.* Itaque falluntur qui spatham dici volunt à similitudine שפוד *spud.* (Chaldæi sic vocant verutum, ut Itali *spedo*, Belgæ *spet*, Angli *spitte*, Germani *Spiffz.*) Nam ex descriptione apparuit, Gallicum gladium nihil habuisse simile cum veruto. Sed spatæ nomen factum ex Hebræo שנט, cujus plurale שנטים *sbatim.* Chaldæi etiam per שפטין *spatin*, id est spatas, scribunt. שנט est baculus quivis. Sed Psal. 2. 9. שנט כרזל *shant khal* baculus ferreus est חרב *ensis*, ut recte monent Rabbi Selomo & Aben Ezra. Ita spatha vel spata Gal-
lis, qui nomen generis pro specie usurparunt.

Gessum vel *Gesum* & *Gæsum* quidam pro hastâ sumunt. Ser-
vius : *Pilum proprie est hasta Romana, ut gessa Gallorum, sarissa Ma-*
cedonum. Augustinus locutionum de Iosue 1. 6. *Septuaginta inter-*
pretes qui posuerunt geson (Iosue 8. 18.) *miror si & in Græcâ linguâ*
hastam vel lanceam Gallicanam intelligi voluerunt : Ea quippe dicuntur
gesa. Suidas : Γᾶσαι ἢ γαισὸς, κόντος, εἶδος ἀμυντηρίας, οἷον δίερατος.
Gæsa & gæsus, contus, veli genus, ut hasta. Ita etiam in Γέσι. Ἐστὶ δὲ
ὄπλον ἢ κόντος μακρόθεν κεντυῶν. *Est autem telum aut contus eminens pun-*
gens. *Gæsum* tamen est hastile aut jaculum potius quam hasta.
Festus : *Gesum grave jaculum.* Hesychius : Γαισὸς, ἐμβόλιον ὀλο-
σίδηρον *jaculum totum ex ferro.* Proinde singuli bina gerebant.
Varro apud Nonium : *cum binis gessis essent.* Claudianus : *bina-*
que gessa tenens. Virgilius : *duo quisque Alpina coruscant Gesa manu.*
Plane ut hastilia ; Idem :

Bina manu lato crispans hastilia ferro.

Ovidius :

— *levaque hastilia bina gerebit.*

Chaldæis idem גיסא *gisâ* & גיסא *gisâ.* Sic 2. Sam. 18. 14. *Et*
accepit תלת גיסא tria gesa in manu sua : Græci τρία βέλη *tria ja-*
cula, melius quam Hieronymus *tres lanceas.* Alludit & Hebræum
חֶת *chets* pro sagitta & jaculo. Mutatur enim *cheth* in *g*; ut in gal-
bano ex חלבנה. Quod pæne omiseram, Athenæus Hispanis eti-
am gæsa tribuit, γαισων *gesorum usum* dicens ab iis venisse ad
Romanos.

Est & *sparum* Gallici teli genus. Paulus: *Rumex* genus teli, simile *spari* Gallici. Festus à spargendo dici vult. Ego *sparum* suspicor à ferreo acumine dici, quod Arab. dicitur שֵׁנֶר iisdem literis, sono tamen diverso *sophron*.

Etiam *lancea* Gallicum vocabulum, si Diodoro credimus, qui sic habet: *πεσβάλλον* ἢ *λόγχας*, ἀς ἐκείνοι λαγκίας καλοῦσι. Tamen Varro apud Gellium lanceam dicit *Hispanicam* verbum esse. Et apud Nonium Sisenna videtur ad Germanos referre; *Gallia* inquit, *materibus*, *Suevi lanceis* configunt. Sed authore Festo, *Lancea* à Græco dicta, quam illi *λόγχω* vocant. Unde & Talmudicis לונכה *loncha* dicitur, & Syris לוכויתא *luchoito*. Nos hanc litem nostram non facimus. Tantùm lanceam monemus Hebraicè dici רומח & Chald. *romcha*. Huic valde affine *λόγχι*. E liquidis enim R & L sunt maxime permutabiles. Sic *λείμων* *lilium*; *κλειβαν* *clibanus*; peregrinus, Gallice *pelerin* &c.

Cateja Isidoro genus est Gallici teli ex materia quam maxime lenta, que jactu quidem non longe propter gravitatem evolat, sed quò pervenit, vi nimia perfringit. Proinde ad catejas pertinent hæc Animiiani lib. 31. *Barbari ingentes clavos in nostros conjicientes ambustas, mucronesque acrius resistentium pectoribus illidentes, sinistrum cornu per-rumpunt*. Catejæ igitur nomen ab Hebræo verbo כָּתַת *catat*, id est hostiles copias perrumpere & perfringere. Ita sumitur Num. 11. 45. & Deut. 1. 44. & 2. Chron. 13. 6. & Ps. 89. 24. & Es. 24. 12. & Ierem. 46. 5. & Zachar. 11. 6. Ex כָּתַת dicendum esset *Catteja* duplici T. Sed huic verbo id proprium est ut alterum *excidat*, ut in וַאֲכַת Deut. 9. 21. & in וַיִּכְתּוּם Num. 14. 45. & in וַיִּכְתּוּ Deut. 1. 44. Ideo nonnulli referunt ad defectiva יִכַּת vel נִכַּת.

Pro *matar* à Cæsaris in libris ad Herennium scribitur *mataris*, in Nonio *materis*, in Hesychio μάσσερις, in Strabone μέρις, κείρις, μάρις μάσσερις; Sed legendum docti monent μάτρερις vel μάπρερις. hodie Gallis *matras*, unde *matrasser*. Teli Gallici genus erat. Siferina: *Galli materibus*, *Suevi lanceis* configunt. Author librorum ad Herennium; *Nec tam facile ex Italiâ mataris transalpina depulsa est*.

Strabo

Strabo definit *πάλτα* τὴν εἶδος *palti speciem*; Et *paltum* Pollux *μηδικὸν ἀκόντιον Medicum jaculum*. Vocis origo est aperta. Nam Arabicè *מתר* *matara* est jaculari. Giggejus: *מתר באלסלח telum jecit*; *אלמהר jactus*, imo jaculatio.

Θυρεὸς idem quod scutum, hoc est clypeus oblongus, ita dictus, ut multi volunt, à similitudine januæ. Sed vox videtur esse barbara. 1. Quia ante Polybium, qui inter Pœnos diu vixit, nemo Græcorum eâ usus est. Addo clypeum Chaldaicè dici *תהר* *theres*, & Arabicè *תרס* *thars*. Atque inde verbum *התריס* Hebræis idem esse quod scuto se munire. 3. Præterea *θυρεὸν* Græci Barbarorum armis accensent. Athenæus sub finem libri sexti scribit Romanos à Samnitibus didicisse *θυρεῖ χρῆσιν*. Pausanias in Arcadicis *θυρεὸς thyreos* Gallis tribuit tanquam proprios, ut *gerra* Persis: *Ferentes*, inquit, *parva hastilia & scuta oblonga καὶ τοὺς Κελτικὸὺς θυρεὸς, ἢ τὰ γέγραφα τὰ Περσῶν, ut sunt Celtarum thyrei & Persarum gerrha*. Idem in Phocicis de Gallis Sperchium amnem trajicientibus Brenno duce; *τὰ ὄπλα τοὺς Πηλιοχωρίους θυρεὸς ἐπιποιεῖτο ἕκαστος ἀντὶ χειρίας, scuta nempe thyreos patrios unusquisque pro rate adhibuit*. 4. Phœnices igitur verisimile est hujus clypei nomen & usum ex Oriente attulisse. 5. Quamvis utut concederemus *θυρεὸν* dici *דלת* ἢ *θύρας*, tamen Phœnicia vox esset. Græcum enim *θύρα*, Germanicum *thur*, Anglicum *doore*, Persicum *date*, deflexa sunt ex Syro *תרה* *thera*, quod vicissim per metathesin factum ab Hebræo *שער*.

Cetram, brevioris clypei genus, Virgilius Osci tribuit, Hispanis Plutarchus & Silius, Isidorus Afris, Tacitus Britannis. Id ipsum *Cetrea* vel *Cyrtia*, quas Iberis & Celtis adscribit Hesychius: *Καίτρεαι*, inquit, *ὄπλα Ἰβηρικὰ, ἕως ἢ κυρτίας*. Item, *Κυρτίας Κελτικὸς πῖς ἀσπίδας*. Puto Phœnices dixisse *כתירה* *cetera* pro *כשירה* *cesera*, literis *ש* & *ת* de more permutatis, ut in *הר* & *הונ* & *הום* & *הנר* &c. *כשירה* pro *מן* id est clypeo, reperitur in Chaldæâ paraphrasi Prov. 6. 11. Idem erat *citura* Mauris. Vetus scholiastes ad hæc Juvenalis Sat. 11. *Et Gætulus Oryx. Oryx animal minus quàm bubalus, quem Mauri uncem vocant: cujus pellis ad cituras proficit, scuta Maurorum minora.*

Mangas, mangana, mangonalia (vernacule *mangoneaux*) ut petrarias Gallorum machinas memorat in Poliorceticis doctissimus Lipsius. Abbo :

Mangana quæ proprio vulgi libitu vocitantur,

Saxa quibus jaciunt ingentia.

Græcum esse probant ex veteri glossario, in quo ballistra redditur μάγγαρον πολεμικόν. Tamen Græcè μάγγαρον non machina, sed machinatio potius, saltem apud vetustiores. At מנגנן pro machinâ occurrit in secundo Thargum Esther & passim in Arabum scriptis. Manga forte & Mangana, & synonymæ voces μηχανή & machina fiunt ab Hebræo מ'ח' mechi, unde compositum מ'ח' קב'לו pro machina helepoli Ezech. 26. 9.

Carnon pro tubâ Galli usurparunt. Hefychius : Κάρνον τὴν σάλπιγγα, Γαλάται. Arabes etiam קרנן carnon dicunt, & Syri קרנא carno vel carna, unde & Romani cornu.

Curruum ut genera sic & nomina plura fuere apud Gallos : benna, petoritum, carrus vel carrum, covinus, effedum, rheda. Benna, inquit Festus, linguâ Gallicâ genus vehiculi appellatur, unde vocantur combennones in eâdem bennâ sedentes. Benna Germanis hodie benne, & nostratibus banneau. Nomen fecere אופני' ophannim rotæ. & excidit, quia non est radicale. Sic aliud rotæ nomen Hebræum עגלה etiam pro curru sumitur Ezech. 23. 24. Et plaustrum עגלה dicitur à rotarum rotunditate. Et aliud genus Gallici currus petoritum Festus dici existimat à numero quatuor rotarum. Nempe Massiliensium, à quibus Galli numeros didicerant, dialectus erat Æolica. Nam ex Phoceâ venerant, quæ est urbs Æolidis. Æolibus autem πύργες & πύργες & πύργες idem sunt quod Ionibus πύραρες. Cambri hodie dicunt pedwar, & Britanni Gallix pevar.

Carri vel carra sunt currus quibus vehuntur impedimenta exercitus. Cæsar è Gallia creditur hanc vocem in Latium intulisse, quamvis ante Cæsarem etiam Varro & Sisenna usurpaverint. Carrus vernaculâ linguâ char dicitur, & Thalmudicâ קרון caron. Sic קרונימלחמה carri bellici, בקרון qui sedet in carro, נבעלה adducta est in carro. Radix est קרר. unde nomen קרר karar, id est

id est auriga. R in קרון non geminatur, quia non fert linguæ Hebrææ genius. Sed Arabes scribunt קרון *karron*.

Fuit & covinus currûs bellici species apud Gallos & Britan- nos, quibus hodieque *Cowain* est vehere. Lucanus lib. 1.

Et docilis vector monstrati Belga covini.

Vel ut corrigendum me monuit vir doctissimus Isaacus Vossius,
 ——— *constrati Belga covini.*

Mela de Britannis lib. 3. cap. 6. *Dimicant bigis & curribus, Gallice armati. Covinos vocant.* Inde *covinarius* pro aurigâ apud Tacitum in Agricolâ. Covinus Chaldæis est גוספן *gospfan*. Sic Es. 10. 32. legitur Sennacheribus habuisse in exercitu ארבעין אלפין גוספנין *quater mille covinos.*

Effedum etiam esse Gallicum vehiculum discere est ex his Poëtæ :

Belgica vel molli melius feret effeda collo.

In quæ Servius : *Belgica effeda Gallicana vehicula, nam Belgica, civitas est Gallia; in quâ hujuscemodi vehiculi usus repertus est.* Et Philargyrius : *Effeda autem vehiculi vel currûs genus quo soliti sunt pugnare Galli. Casar testis est libro ad Ciceronem tertio. Multa millia equitum atque Effedariorum habet.* Effedum Hebræis est הסדן *hassedan*, ut in Hebræorum adagio de rebus præposteris ונמשכו הסוסין אחר הסדנים & *trahuntur equi post hassedanim*, id est post effeda. Sic סדנין vel סדניא pro curribus occurrit in Chaldæâ paraphrasi Ionathanis Gen. 45. 19. 27. & 46. 5. Græce σατῖναι sunt plaustra. Hesychius : σατῖναι, αἱ ἀμαξαι.

Supereſt rheda, de quâ Quintilianus lib. 1. cap. 9. *Plurima Gallica valuerunt, ut rheda, petoritum quoque, quorum altero Cicero tamen, altero Horatius utitur.* Sic & Chaldæis רדה *rheda* est currus, cujus plurale רדיות *rhidmoth* legitur in Ionathanis & Ierofolymitanâ paraphrasi Exod. 14. 25. Agitur de bellicis Ægyptiorum curribus; à singul. רדה factum plur. רדיות ut סעות à ספה labium.

IV. In Gallicis vestibus censentur *rheno*, *sagum*, *linna*, *gaulnacum* aut *gaulsapa*, *bardiaticus*, *bardocucullus*, *braccæ*, *maniaci*. In his Rheno est Græcum πινός. Scaliger paulo aliter : *Id videntur acce-*

pisse à Græcis qui ῥήνας τὰ μῆλα vocant. Absurdè à quodam hūc refertur ססרנן *Sasrhenon* ex Berefith Rabba & Baal Aruc pro כהונה עור *pelliceâ veste.* Neque enim legendum *Sasrhenon*, sed σίσυρον. Libycum est vocabulum teste Hesychio, qui Libyas dicit σίσυρον vel σισυρῶν appellare τὸ ἐκ τῶν κωδίων ραπίόμενον ἀμπεχόνιον *palium ex villosis pellibus confutum.* Hinc & סיסרנה *Sisyrna* legitur in Talmude Hieros. tractatu *Nedarim* cap. 7. ut observatum à Buxtorfio. Videntur idem esse σούρα & σίους, quamvis distinguant Hesychius & Aristophanis Scholiastes. in Avibus. A *Sisyrnâ* Balesares vocantur à Lycophrone σισυρνόδῦται.

Sagum Gallicum esse vestimentum testatur Varro. *In his, inquit, multa peregrina, ut sagum, rheno, Gallica.* Sagum aliud majus pro stragulâ, quod proprie gaunacum, aliud minus pro veste; quæ rursus duplex, hyemalis & æstiva. Diodorus: Ἰππορωῶται ἢ σάγους ῥαβδώτας, ἐν μὲν τοῖς χειμῶσι δασεῖς, κατὰ ἢ τὸ ζέρος ψιλούς. Hyemale proprie *sagum*, æstivum *linna* dicebatur. Illud definitio pannum quadratum ex lanâ crassâ & villosâ, quod fibulâ necebatur. Figura ex Afranio nota, qui habet *sagos quadratos*; & ex his Isidori: *Sagum Gallicum nomen est. Dictum autem sagum quadrum, eo quod apud eos primum quadratum vel quadruplex erat. Quadruplex id est quadrilaterum.* De fibulâ sic Diodorus: Ἰππορωῶται ἢ σάγους. Plutarchus itidem: ἀπὸς οὐζον ἐκπεπορημένοι μέλανα. Et Varro apud Nonium: *Cum neque aptam mollis humeris fibulam sagum ferret.* Materiam describit Strabon lib. 4. ἢ ἢ ἐρέα τετραχεῖα μὲν, ἀπρόμαλτα ἢ ἢ ἀφ' ἧς πρὸς δασεῖς σάγους ἐξυφαίνουσιν. Lana autem est aspera & oblongis villis, ex quâ densa *saga* contexunt. Et lib. 3. ubi de Celtiberis: φοροῦσι ἢ σάγους μέλαναις τετραχεῖς, καὶ ὠδραπλήσιον ἔχοντες τὸ ἐργον ἢ ἀγρίαις θοῖξι. Ferunt *saga nigra & aspera*, quorum lana proxime accedit ad caprinas pelles. Nec multo aliter Hebræi Scholiastæ in Talmudicum tract. *Kelim* cap. 29. *sagum* definiunt כנר צמר עור *vestem ex lanâ crassâ.* Baal Aruc in סגום *sagus*: ושל צמר חיה וכולה צינית כמו עור כהמה *est ex lanâ plane villosâ ut exuvia pecudis.* Sed & in Hieronymo *saga cilicina* legas Exod. cap. 26. 7. pro Hebr. ר' עשה עי'ים. Unum addo, *sagum* olim habitum pro veste mœroris.

mœroris. Orosius lib. 5. *Cumque ab exercitu imperator appellatus esset, Romamque nuntios de victoriâ misisset, Senatus sagum, hoc est vestem mœroris, quam exorto sociali bello sumpserat, hac spe arridente deposuit.* Ex his locis colligas Gallorum sagum prænc idem fuisse quod פס סא, id est saccum Hebræoium. Pro quo Arabs interpres פסס מيسك & vulgatus *cilicium* habent. Erat enim villosa vestis vel cilicina. Hinc Esaias sacco vestitur cap. 20. vers. 2. id est veste villosâ de more Prophetarum. 2. Reg. 1. 8. Et Zachar. 13. 4. Et ad hæc Esaiæ verba cap. 50. vers. 3, *Induo caelos atrore, velut saccum pono operimentum eorum,* Johannes ita alludit Apoc. 6. 12. *Sol factus est niger ut saccus cilicinus.* Saccus denique in luctu fumebatur, quod nemo nescit. Isidorus saccum & sagum vidit esse valde affinia, proinde statuit *saccum à sago dici*, cum contra sagum à sacco fiat. Saccus enim est antiquior.

Densa Gallorum saga Strabo λαινας *lenas* vocari dicit. Nempe *lena* idem quod χλαινα, ἀπὸ τῆς χλαιίνης, ut volunt. Sed *linna* est sagum mollius. Isidorus: *Linna saga quadra & mollia sunt de quibus Plautus. Linna cooperta est textrino Gallia.* Linna Diodoro est αἰγίς ψιλός, & Varroni *mollis sagus*. Nomen habet à mollitie. Arabicè saltem لين *lein* mollem significat, & لين *lin* لین *lina* mollietiem. Nulla est vox frequentior.

Gaunacum Varroni est *majus sagum & amphimallon*. Sed Græci pro amphimallo definiunt heteromallon, id est unâ parte villosum. Hesychius: *καυνάκη, ἐρώματα ἢ Ἰππείλαια ἐπερομαλλῆ.* Vocem esse Persicam docent hæc Aristophanis in *Vespis*: οἱ μὲν καλοῦσι Περσίδι, οἱ δὲ Καυνάκω. Eodem recidit quod Pollux *Babyloniam esse dicit*: βαβυλωνίων δὲ ἐστὶν ὁ καυνάκης. Sic Aelianus mures describit circa Teredonem *Babylonicæ*, quarum pelles in vestium usum consutas ad Persas ferri dicit, & incolarum sermone vocari *καυνάκας* ut quidem legit Gesnerus. *Gaunace* igitur vel *gaunacum* est Chaldæorum גונכא *gunca*. Hinc Iudic. 4. 18. *Iahel Sisaram decumbentem operuit גונכא gaunaco.* Ubi Kimchius: *est stragulum crassius ex utraque parte villosum.* Quæ est definitio Varronis. Rursus 2. Reg. 8. 15. ונטין גונכא. Et accepit

gaunacum, & immerfit aqua, & expandit superfaciem ejus, & mortuus est. Hebr. est מככר. quod exponunt pannum densum aut cilicium. Et priore loco est שמיכה *stragulum*, cui nomen à densitate. Nam Chald. סומכא & Arab. סמכה est crassities, densitas.

Gaunacum in Isidori glossario exponitur *gaufapa*. *Gaufapa* Talmudicis est גושפק *gusfak*. גושפקין definit Baal Aruc ראוין *crassa & villosa pallia*, quorum usus est pluvia tempore. Id ipsum *gaufape* & *gaufapine*. Ideo à Martiali pro paradoxo habetur :

Mense vel Augusto sumere gaufapinas.

Et in apophoretis inde commendatur *Gaufapina*, quod præ solito tam sit tenuis, ut vel æstivis mensibus possit esse usui :

Is mihi candor inest villorum & gratia tanta,

Vt me vel mediâ sumere messe velis.

Bardiacus est Gallicæ lacernæ genus, de quâ Martialis lib. 4. epigr. 4.

Lassi bardiacus quod evocati,

Malles quam quod oles olere, Bassa.

Fallor aut pro *Bardiacus* dicebatur etiam *Bardus*. Inde compositum *Bardocucullus*, de quo mox. Alludit Talmudicum בררס *bardes*, in plur. בררסין. Aruc bifariam explicat. 1. גרופקין שמכסין. *stragula ex lana crassiore quibus teguntur lecti*. 2. בגדי צמר שאינן הפורין *vestimenta ex lana inconsutilia*, qualis erat Christi tunica. Sed error est manifestus; quia Talmudici multis disputant in tract. כלאים an vestis licita sit *bardes*: & licitam esse concludunt, si consuta sit filis cannabinis; at secus si laneis. Ergo non fuit ἀπρᾶφθῆτος inconsutilis. Eodem alludit Arabum بورد *bord* vel בורה *borda*, quæ definitur à Giggejo *vestis variis linis contexta & variegata: Nigra vestis flavo colore intexta, quam induunt Arabes*. Nomine ut videtur deducto ab hac ipsa colorum varietate. Sic Gen. 31. 12. כררים dicuntur agni & hoedi qui variis coloribus erant interstincti & interpuncti. Inde lux Augustini verbis ep. 68. ubi de Circumcellionum immanitate: *Presbyterum &c. burdâ vestitum, cum quibusdam dolendum, quibusdam ridendum in pom-*

in pompâ facinorâ sui ostentassent. Et rursus epist. 166. de eodem, ut videtur. *Restitutus Victorianensis &c. quare raptus est de domo, suâ, cæsus, in aquâ volutatus, burdâ vestitus:* Id est veste varia in derisionem presbyteratus.

Cucullus putatur aliud fuisse Gallis quam vulgo, nempe pallij genus. Ut Britannis hodie *cucul*, & Hebræis ככלא *cucula*. Sic in Ielammedenu עשו מלובש ככלא ויעקוב מלובש ציצית *Esau vestitus erat cucullo, & Jacob veste simbriata.* Ibidem ככלא exponitur חלמים *chlamys*. Inde compositum bardocucullus pro pallio breviori. Martialis :

*Gallia Santonico vestit te bardocucullo,
Cercopithecorum penula nuper erat.*

In Capitolini Pertinace leguntur *cuculli Bardaici*, tanquam à Bardeis vel Bardæis Illyrici populis, qui Ptolemæo Οὐαρδαῖοι vel Οὐάρδεοι. Sed aliis potior lectio, *cuculli Bardiaci*.

Gallos dicit Diodorus uti ἀναξυρίσιν ἀς ἐκείνοι Βραχίας περιτομήσασιν *femoralibus quas illi bracas vocant.* Inde Hesychius : Βράκιες, ἀναξυρίδες. Et alibi : Ἀναξυρίδες, Φημινάλια, βραχία βαρβαρικὰ. Origo vocis כרר *berec* genu ; Nempe ut à femore dicuntur femoralia, & à cruribus σκέλια, & talaria à talis, & à pedibus πόδια : Sic à genibus *bracæ* vel *braccæ*, quia infra genu & ad crura usque descendunt. Agathias de Francis lib. 2. ἀναξυρίδας οἱ μὲν λινὰς, οἱ δὲ ἢ σκυτίνας διαζωννύμενοι πῶς σκέλεσι περιεμπέχον. Ex eadem est origine כרר *braciar*, id est corium seu ventrale opificum quod genua contegit. 7 in fine additum ut in כררן & similibus.

Maniacum definit Polybius lib. 2. χρυζῶν ψέλλιον ὁ φοροῦσι περὶ τοῦ χεῖρας ἢ τὸ τράχηλον οἱ Γαλάται. *Torquus aut monile aureum quod ferunt Galli circa collum & manus.* Falluntur qui à manu deducunt. Est enim Chaldæum מניכא *menica*, quo pro torque utitur Daniel cap. 5. vers. 7. ut & paraphrastæ passim.

Accedit etiam ad Ebræum, Syrum, & Arabicum purpuræ nomen, ארגון *arguan*, Gallicum *virga*. De quo Servius in illud Virgilij de Gallis lib. 8. *Æn. Virgatis lucent sagulis. Bene allusit ad Galli-*

Gallicam linguam, per quam virga purpura dicitur. Virgatis ergo, ac si diceret purpuratis Interim absit à me ut putem Virgilium hoc voluisse quod illi imponit Servius. Quid sint virgata sagula, multi exponunt: sed nemo melius Scaligero conjectaneis in Varronem lib. 4.

V. Animalium nomina sermonis Gallici veteris pauca supersunt. Tamen in iis paucis palam est id quod diximus, pleraque esse Phoenicia. Hebraicè $\gamma\alpha\gamma$ *ramac* est equa. Est. 8.10. Inde *marc* equus Gallis, per literarum trajectionem, ut in forma ex Græco $\mu\alpha\rho\phi\acute{\eta}$. *Marc* equum fuisse scimus ex Pausaniâ. Cujus hæc verba in Phocicis: $\dot{\iota}\pi\omega\omega\nu\ \tau\acute{o}\ \acute{o}\nu\omicron\mu\alpha\ \dot{\iota}\varsigma\omega\ \tau\iota\varsigma\ \mu\alpha\rho\acute{\kappa}\alpha\iota\ \acute{o}\nu\tau\alpha\ \dot{\iota}\pi\acute{o}\ \tau\acute{\alpha}\nu\ \kappa\epsilon\lambda\tau\acute{\omega}\nu$. *unusquisque sciat, à Gallis equum vocari marcum.* $\mu\acute{\alpha}\rho\phi\alpha\iota$ reponendum suspicantur Camerarius, Sylburgius, Amerbachius, alii, ut propius accedat ad Germanicum *mare*, id est equam. Sed vanam esse hanc suspicionem multa docent. 1. Quod ex *marca* Pausanias deducit alteram vocem Gallicam $\tau\epsilon\mu\alpha\rho\kappa\acute{\iota}\sigma\tau\alpha\iota$, id est equitum agmen. 2. Quod in legibus Boaricis eodem modo scribitur: *Si quis aliquem de equo suo deposuerit, quem marc Galli vocant.* Item: *si equus est quod march dicimus.* 3. Quod *marc* vel *march* pro equo hodieque est in usu apud utrosque Britanos, Galliarum inquam & Angliarum. 4. Adde voces Germanicas inde conflatas, ut *marck schalck* pro equorum vel equitum ministro, & *marckstaller* pro equorum stabulario, id est magistro stabuli.

Rhaphius est animal quadrupes. De quo Plinius: *Pompeij Magni primum ludi ostenderunt Chaum, quem Galli Rhaphium vocabant, effigie lupi, pardorum maculis.* Lupum cervarium intelligi docent hæc ejusdem Plinij: *Sunt in luporum genere qui cervarij vocantur, qualem è Gallià in Pompeij Magni arena spectatum diximus.* Nomen Gallicum, ut puto, erat $\gamma\epsilon\gamma\alpha\upsilon$ *rhaavi*, quasi famelicum dixeris; quia creditur esse animal infatiabile. Idem Plinius: *infatiabilia animalium, quibus à ventre protinus recto intestino transeunt cibi, ut lupus cervarij.*

Abranas Galli simias vocabant. Hesychius: $\Lambda\beta\rho\acute{\alpha}\nu\alpha\varsigma$, $\kappa\epsilon\lambda\tau\acute{\iota}$

τὰς κερκοπιθήκους. Quomodo Arabes אברמה *abrama* à singulari
 בוראם *boram*. ita legitur in Giggejo.

Baracacæ ijsdem erant hircorum aut caprarum pelles. Hesy-
 chius : βαρεακάκη, ἀγριοι (lege αἰγριοι) διφρέροι ὡς κελπίς. Nem-
 pe Chaldæis & Syris ברח *berach* vel ברחא *barcha* est hircus. A
 Talmudicis dicitur conjunctis vocibus ברחא-קרחה *barcha-kar-*
cha, ad verbum *hircus calvus*. Sic in tractatu Sanhedrim : Quid
 est *Afima* 2. Reg 17. 30. est ברחא קרחה *hircus calvus*. Ita etiam
 exponit Kimchius in notis in hunc locum. Hircus calvus dicitur
 לו צמר לפי שאין לו צמר quia non habet lanam. Ex *barcha karcha* Gal-
 li fecerunt *baracacas*.

Taxea pro larido fit ex Hebræo דאשן *daxen*, id est saginare. Isidorus :
Taxea lardum est Gallicè dictum, unde dicit *Afranius in rosa*,
Gallum saginatum pingui pastum taxea. ש per x effero more
 Hispanorum.

Lug, unde Lugduno nomen, corvum exponit Clitophon Rhodius
 historicus, qui τῶν κτίσεων sive Originum libros scripsit; ex quorum
 decimo tertio hæc citantur apud Plutarchum libro de fluviis in Arari :
Cum Momorus & Atepomarus à Seseoneo regno dejecti, in eo colle ex oraculi præcepto urbem ædificare vellent, jactis jam fundamentis, corvi subito apparentes, expansis alis arbores quæ circa erant replevere. Momorus autem augurij callentissimus civitatem Lugdunum vocavit. λούγον γὰρ τῆ σφῶν ἀελέκτω ἢ κόρακα καλοῦσιν, δουῶν ἢ τόπον ἐξέχοντα. *Lugum enim lingua sua corvum vocant. Dunum verò locum eminentem.* *Lug* pro corvo videtur factum ex Arabico לקחה *lukcha* ejusdem significationis. Vide Giggejum & alios Lexicographos.

Bardea vel *bardala* Gallice est alauda, si Turnebo credimus. cujus verba sunt Adversar. lib. 13. cap. 25. *Bardi apud Gallos sunt cantores, & bardæa vel bardala alauda.* Quod idem in antiquo lexico se legisse profitetur lib. 20. cap. 37. Rationem nominis non capio, nisi quod videtur esse vox composita ex Syro בר *bar*, id est filio, unde ברנזא *bargeza* est halyæetus, בררהינא *barhaddaja* species accipitris, בר יוכנא *bar jucne* avis magna, Judæis apponenda in epulo Messæ.

In Arari fluvio piscem gigni scribit Callisthenes τῶν Γαλατικῶν lib. 13. qui αὐξομένης τ' σελήνης λευκός ἐστὶ, μειυμένης ἢ μέλας γίνεθαι πανπλῶς, *Crescente lunâ albus est, decresciente autem totus nigrescit.* Piscis ille ab incolis, eodem autore, κλυπία *Clupea* dicitur, nempe ab hâc mutatione. Phœnicibus enim ἡλη *chalaph* est immutare, & ἡλή *chaluph* mutatus. Porro Gallos jam sæpe notavimus mutasse *chet* in *kappa*. De hoc eodem pisce Ennius in Phagiticis apud Apulejum :

Omnibus ut clupea præstet mustela marina.

Et Plinius ubi de Padi attilo : *Hunc minimus appellatus clupea venam quandam in faucibus ejus mira cupiditate appetens morsu exanimat.* Minimum appellat præ attilo, qui inertiam pinguescens ad mille aliquando libras, catenato capitur hamo, nec nisi boum jugis extrahitur. Alioqui clupea vocatur à Callisthene μέγας ἰχθύς, & putatur esse alaufa, quæ nonnunquam superat cubiti magnitudinem. Huc facit quod alaufam Veneti *chiepam* vocant, voce à clupeâ deflexâ. Addo piscem esse valde spinosum, quod de clupeâ scribit Callisthenes : ὑπεραυξήσους ἢ ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀκάνθων ἀναρῆται *cum in extremam magnitudinem crevit, à propriis spinis interimitur.* Proinde alaufam Græci recentiores pro θρίσσα Φερίσσαν vocant quasi διπὸ τῆς Φερίσσειν, quod est spinis inhorrescere. Et recentiorum quidam ficto nomine aristosum piscem appellant. Sed hæc sunt alterius loci.

Man Teutonicâ linguâ esse hominem, nemo nescit. Germanis & Gallis commune fuisse vocabulum, multis asserit Cluverius, & inde dici Germanos, Alemanos, Cenomanos, Marcomanos, Normanos &c. Origo vocis est in Tacito, qui de Germanis scribit : *Celebrant carminibus antiquis Tuitonem Deum terræ editum, & filium M A N U M originem gentis conditoresque.* Utrumque acceptum ab Ægyptiis, à quibus in Diis maxime colitur *Theuth* seu Mercurius tanquam artium & scientiarum repertor, & in hominibus *Menas* vel *Menes*, quem omnium hominum primum in Ægypto regnasse asserunt. Herodotus lib. 2. βασιλευσσι ἢ Αἰγύπτῳ περὶ τῶν ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα. Diodorus lib. 1. μετὰ τὴς

τὰς θεὰς πίνω πρῶτὴν Φασί βασιλεύουσι τὸ Ἀιγύπτω Μενᾶν. Africanus ex Manethone: Μετὰ νέκυας τὰς ἡμιθέας, &c. Ἀ' μήνης Θφνίτης ἔβασίλευσεν. *Post mortuos semideos &c. primus regnavit Menes Thinites.* Tale est, quod teste Tacito, *pars Suevorum & Isidi sacrificat.* Et ad Astartes Deæ Phœnicum nomen alludit *Aestar* vel *Easter*. Ea fuit Dea Saxonum, cui mense Aprili sacrificarunt. Unde Aprilem mensē vocarunt *Easter monath*, ut scribit Beda in libro de temporibus. Quin hodieque Angli Paschales ferias appellant *Easter time*. Quid quod Germanos Hebræi volunt Chananæorum esse progeniem, ut alibi probavimus ex Aben-Ezra.

Addo ex Suetonio Galbam imperatorem primum Sulpiciorum cognomen Galbæ tulisse, quod *præpinguis fuerit visus; quem galbam Galli vocant.* Nempè Galba factum ex חלב *cheleb*, id est pinguedo, ut galbanum ex חלבנא *chelbena*.

Pro corollario sit, quod Britanni nostrates galli cristam *cribell* appellant, ut Hebræi כרבל *carbel* & *cirbel*.

VI. In herbis vix quicquam video, quia Gallica herbarum nomina in Apulejo & auctario Dioscoridis pleraque sunt corruptissima. Tamen pauca hæc videntur esse Phœnicia. Hedera Gall. Σαβίτης, Hebr. חצוב *hasub*. Pulegium Gall. ἄλθορον, Mauris *alvegen* in Pandectario. Male legitur ἄλθορον in auctario, inverso γ. Melissophyllon seu apiastrum Gall. μερμέρον, Arabice مرماهور *marmahor*. Avic. lib. 2. Pro μερμέρον in Dioscoride perperam scriptum μερσομόρον. Gnaphalium Gallis γελαζανέμ ab Arab. גלגל *galasa*, quod federe est, quia ex ejus foliis fit tomentum quo sedilia & culcitæ inferciuntur, unde & Græcum nomen est. Galenus de simplic. l. 6. c. 3. §. II. de gnaphalio, ὠνόμαζον μὲν ἔτιωσ δὲ τὸ φύλλοις ἀπὸ μαλακῆς ἔσιν, ἀντὶ γναφάλων χρῶσθαι. *Inde nominata est quod foliis ejus mollibus pro tomento utantur.* Male editio nupera *fomneto* pro tomento. Dioscorides: τὰς πῖς φύλλοις πνὲς ἀντὶ γναφάλας χρῶν) λευκῆς ἔσιν καὶ μαλακῆς. Quæ Plinius ita reddidit l. 27. c. 10. *Gnaphalium alijchama zelon vocant, cujus foliis albis mollibusque pro tomento utuntur.* In *pempedulâ* pro pentaphyllo apud Dioscoridem & Apulejum, prior pars vocis

palam est Aeolica, sed posterior Phœnicia. Nam דליות *daliot* frondes reddunt Ezech. 17.23. Inde igitur Gallis *dula* folium & *pempedula* quinque folium. Sic Cambris hodieque *deilen* est folium, & *pyp* quinque. Armorici Britones *pemp* dicunt, & *delis* vel *delion* pro *folio*. Iisdem *eith* est frumentum, & *bara* panis, ex Hebræis חטת *hitta* & בר *bar*. Et ut vinum Syri חמרא *chamra*; ita *zythum*, quod pro vino erat, Galli vocabant *corma*. In Athenæo legebatur, καλῆται δέρμα. Sed ex epitomâ & membranis corrigit doctissimus Casaubonus: καλῆται ἡ κόρμα. Dioscorides habet κέρμη, Marcellus itidem *curmi*.

Gallorum Druidas dicit Plinius *Samolium* herbam nominasse, nascentem in humidis, quam sinistrâ manu legi à jejunis oportebat, contra morbos suum boumque, nec respicere legentes. Quam herbam describat, nullus scio. Sed *Samolus* dicta videtur à superstitioso ritu illam legendi sinistrâ manu. Hebr. שמאל *se-mol* vel *samol* est sinistra.

Servius in 2. Georg. ubi de volemis pyris: *Volema*, inquit, *Gallica lingua bona & grandia dicuntur*. Sic Arab. פהילם *pheilem* & פהילמאני *pheilemani* est magnus.

V II. Jam pro mantissâ libet Geographica quædam & Chorographica Gallorum vocabula ex Phœnicia linguâ interpretari. *Leuca* vel *leuga* fuit olim & est hodieque viarum mensura apud Gallos. Helychius: λεύγη, μέτρον τι γάλακτος, *leuca mensura quædam Gallis*. Nam pro γάλακτος legendum esse Γαλάκτος Meursius rectè monuit. Isidorus: *Mensuras viarum nos milliaria dicimus, Græci stadia, Galli leucas*. Et paulo post: *leuca finitur passibus quingentis*. Legendum mille quingentis, quomodo apud Iordanem vel Iornandem: *Leuga autem Gallica mille & quingentorum passuum quantitate metitur*. Quamvis ne sic quidem constet numerus. Ut enim leucæ Gallicæ sint valde inæquales, tamen ubi sunt brevissimæ, continent minimum bis mille passus. *Lescam* pro leucâ dicebant veteres, ut *alafdam* & *casneas* pro *alanda* & *cauneis*, ut jam ante probavimus. Porro *lesca* factum ex Phœnicis vocibus אלף קני *eleph-canim* utrinque decurtatis. *Eleph-canim* sunt millæ

millaë cannæ. Canna Phœnicum erat שש אמות ושפה *sex cubitorum & palmi*. Ita habet Ezechiel. 40. 5. Itaque mille cannæ, si cubitus Phœnicus nostro esset æqualis, darent passus M D C C C L X V I. Sed cum sit aliquanto major, mille cannæ dant circiter bis mille passus.

Apud utrosque Britannos *bro* regionem vel agrum sonat, ut Syris ברה *baro*; & *hel* vel *ubel excelsum*, ut Hebræis חל *hal* vel *al*, & Syris חליו *ellojio*. Inde à Gallis dicti Allobroges qui montanam Sabaudiaë regionem obtinebant. Hoc multo verisimilius quam quod scribit vetus Juvénalis Scholiastes: *Dicti sunt Allobrogæ, quoniam broga Galli agrum dicunt, allo autem aliud; dicti igitur quia ex alio loco translati*. Allo aliud significat, sed Græcè, non Gallicè. Interim hoc accipimus quod *broga* vult Gallis agrum sonare; quod sermo Britannicus adeoque Syrus confirmant.

Utrisque Britannis *pen* vel *penn* est caput; & montis cacumen summum. Inde Pœnninis Alpibus nomen, non à Pœnis, ut volunt. Neque enim per Penninum jugum Annibal in Italiam ingressus est, sed per Taurinos, ubi triginta sex millia hominum, ingentemq; numerum equorum, & aliorum jumentorum, amisit. *Id cum inter omnes constet, (inquit Livius l. 21.) eò magis miror ambigi quânam Alpes transferit: & vulgo credere (leg. vulgo credi vel vulgus credere) Pœnnino, atque inde nomen & jugo Alpium inditum, transfersum. Et paulo post: Neque hercule montibus his (si quem forte id movit) ab transitu Pœnorum ullo Veragri incolæ juri (leg. jugi) ejus norunt nomen inditum; sed ab eo quem in summo sacratum vertice Pœnninum montem appellant. Iovem fuisse putant qui Pœnninus ideo dictus sit, quod aram vel facellum habuerit in summo penn, id est vertice Alpium. Petitum id ex sermone Hebræo quo פנה *pinna* proprie angulum sonat, sed & fastigium montis quod in angulum definit. Sic Sophon. 1. 16. הפנות הגבהות Chaldæus reddit רמחא מנטהא *colles excelsos*. Aben Ezra etiam פנות dicit idem esse quod גבעות *colles*. Unde ductâ metaphorâ Iud. 20. 2. & 1. Sam. 14. 39. duces populi vocantur פנותר *pinnoth*, Chaldæus habet ריש *capita*. Vide & Soph. 3. 6. & Zach. cap. 10. vers. 4. & Es. 19. 13.*

Alpes Gallorum linguâ vocari montes altos scribunt Isidorus & Philargyrius. Et Eustathius in Dionysium Ἀλπιν dicit idem esse quod τὴν κλεισθραὺν clusuram. Græci recentiores ita nominant τὰ ὄχουρώματα τῶν Διαβάσεων. Tamen plerisque visum Alpes dici ab albedine nivium. Festus : *Album quod nos dicimus, à Græco, quod est ἄλφον, est appellatum. Sabini tamen Alpum dixerant. Unde credi potest nomen Alpium à candore nivium vocitatum.* Etymologus : *Διὰ τὸ πλῆθος τῆ λευκῆς χιόνος, Ἀλπις ἐκλήθη τὰ ὄρη.* Nempe in summis Alpibus, ut recte Silius lib. 3,

— una pruina

Capentis, quâcunque datur promittere visus,

Ingeritur facies.

Itaque ut alpus & albus, ita Ἀλπειὰ ὄρη καὶ Ἀλβια dicuntur pro variâ dialecto : ut post Strabonem notant Stephanus & Eustathius. Neque vox Gallorum fuit propria, cum illam Sabini etiam Græcique usurpaverint. Debetur tamen Phœnicibus, quibus לבן *laban* erat albus, & לבן *alben* formâ Syrâ albescere. Unde & Libano nomen, quem Paraphrastæ vocant *לבן* *Olbanim* Cant. 4. 11. Quippe in Libani vertice nives tam perpetuæ sunt quam in Alpium jugis. Hieronymus in Ieremiam lib. 4. *Nix de Libani summitatibus descere non potest, nec ullo ut omnis liquecat Solis ardore superatur.* In Cretâ etiam Λευκά *Leuca* dicta sunt Idæ montis vel prope Idam juga quædam in quibus nix nunquam deficit. Theophrastus hist. plant. lib. 4. cap. 1. *Ἐν Κρήτῃ γένεσθαι φασιν, ἐν πῆσι Ἰδαίοις ὄρεσι καὶ ἐν τοῖς Λευκοῖς καλαχμένοις, ὅτι τῶν ἀκρῶν ἕπερ εἰδέναι ὅτι πλείπτερον.* In Cretâ igitur, ut ajunt, in Idæis montibus ἔστιν *quibus Leuci vocantur, ubi nix nunquam deest.* Non tamen de nihilo Ἀλπιν alij altum montem explicant, cum & *al* celsum sonet, & *pen* collem aut verticem montis, ut jam ante monuimus.

Qui Cœmmeni montes dicuntur Straboni & Ptolemæo, rectius Cæsari, & Pomponio, & Plinio, & Aufonio, & Lucano Gebennæ vocantur & Gebennici. Sunt & libri bonæ notæ in quibus Cebennæ scriptum, quod propius accedit ad vernaculum nomen *Les Cevennes*, & Britannicum *Keven*, quo vocabulo

Cam-

Cambri montis dorsum appellant, teste Camdeno. Montes porro Gebennici à Strabone definiuntur *πάχισ ὀρθὴ πρὸς ὀρθὰς τῇ Πυρρίῃ*, *dorsum montanum ad rectos angulos Pyrenæ incumbens*. Sic גבנין *gebina* Syris est supercilium montis Luc. 4. 29. Et Hebræis גב dorsum, & גבנונין *gabnunim* celsi montes Ps. 68. 17. quod Hebræi deducunt à nomine גבן *gibben*. Id gibbosum significat. Levit. 21. 20.

Dun Gallis erat collis, ut hodieque Germanis & Britannis & Anglis. Clithophon: *Δῦνον καλεῖσι τὸν ἐξέχοντα*. *Locum eminentem Dunum vocant*. Inde Lugdunum *corvi collis*, ut idem docet apud Plutarchum & Stobæum, quia colli est imposita. Senecæ epist. 91. *Civitas uni imposita & huic non altissimo monti*. Itaque apud Strabonem, ubi dicitur *ἀγρυδενον ἐκτισμένον ὑπὸ λόφου*, legi mavult vir magnus *Ἰπὶ λόφου*; Quamvis utrumque sit verum. Urbis enim pars una in ipso colle est, altera colli adjacet. Sunt & alia Galliæ & Britannicæ oppida triginta minimum in *dunum* definitia, ut *Augustodunum, Axellodunum, Iuliodunum, Melodunum, Noviodunum, Sedunum, Vellainodunum* &c. quia omnia sunt in collibus & locis editis. Scribitur & per T, ut Lingonum metropolis Andomatunum in Ptolemæo. Atq; id accedit propius ad *ἵτ tun* Arabum. *ἵτ tun* propriè est quod eminent inter res duas æquales. Vide Giggejum.

At contrariâ significatione *Dan* Britannis est inferius, ut Anglicè *down*, & Arabice *دونا douna*, quæ sedulo sunt distinguenda. Hinc Ptolemæo *Danmonij* sunt qui habitant in valle fodinarum in extremo cornu Vvallicæ.

Aliud vallis nomen *Nant* Britannis est notissimum. Hinc *Nant badon*, vallis Badonica in Belgis apud Camdenum pag. 170. Et *Duff-neint*, id est depressæ valles, locus in Danmonijs, ibid. pag. 144. & *Nantuates* Galliæ populi ad Acronium lacum, Straboni, Cæsari, Plinio &c. hodie *le país de Vaux*. Nempe Hebr. נטה *natâ* est inclinare, unde מטה inferius:

Alibi notat Camdenus *Dole* à Britannis appellari *jacentem & aptam ad mare vel flumen planitiem*. Inde legas in Ninnio vetusto scri-

scriptore Britannico; *Cæsar ad Dole bellum pugnavit*. Indidem nomen habet *Dole* Armoricæ urbs maritima. Gregorio Turo-nensi *Dolensis vicus*. Sic & Arabice apud Gigg. *דאולה* *daula* est planities.

Crag vel *Careg* iisdem petram sonat. Camdenus in Danmo-niis pag. 136. *Mons Michaëlis incolis Caregcomse. id est rupes cana*. Et pag. 137. *In ipso aditu rupes ardua & prærupta Crag ab incolis vocata surgit*. Et pag. 546. locum describit in Ordevicibus *Cery-gi Drudion* dictus, id est lapides Druidarum, in quo cernuntur columnulæ peregrinis characteribus inscriptæ, quas Druidum fuisse suspicantur. Hinc prope Rhodani ostia *πεδίον λιθάδες* cam-pus lapideus, de quo Strabo, Mela, Plinius, Solinus, alij, ho-dieque vocatur *la Crau*. Videtur etiam in Oriente *crac* pro petrâ usurpari. Brochardus in descriptione terræ sanctæ cap. 5. *Tran-sibis terram Moab usque ad petram deserti quæ nunc Crac dicitur*. In Stephano legitur *Χαράκμοαβα* & *Μωβαχαράξ*, cum verum nomen sit *כרא-מואב* *crac-moab*. Sic in Ciliciâ rupes est *Cragus* nomi-ne. Strabo lib. 14. *ἐν τῷ κράτος πέτρας ἐπίκρημον* & *πρὸς θαλάσση*. Hinc *Cragus præceps ad mare petra*. In Lyciâ item alius *Cragus* oëiceps, in quo fuisse scribunt *τὰ τῶν θεῶν ἀγρίων ἀντρα* *rusticorum Deorum antra*. Tamen *כרא* *crac* Syris non tam rupem quam ar-cem sonat, aut munitum oppidum.

Caledonios Camdenus recte deducit à Britannico *kaled*, quod durum sonat. Duri enim & asperi erant incolæ. Et terra etiam tota horridis & confragosis montibus attollitur. Ita Hebræo-rum magistris *גלד* *galad* est durefcere. Syris item & Arabibus. Unde *גליד* *gelid* pro glacie & crystallo sæpe occurrit. Quasi diu-ramen dixeris cum Lucretio lib. 6.

Et vis magna geli, magnum duramen aquarum.

Sed & pro firmamento sumitur *גלד* in Arabicâ paraphrasi Gen. 1.6. In quem locum Erpenius *ὁ μακαρίτης* : *גלדן* (*geledon*) est *durities, firmitas, robur*; unde *גליד* *gelid* firmamentum; quomodo ver-terunt *σεπέωμα* Græcorum interpretum. Levi & facili mutatione Britanni nostrates dicunt *kalet* pro *kaled*, & nos vernacule *cocla-*
cam

cam *galet* vocamus, id est littoreum calculum, quod silicis genus est durissimum.

Caledoniis opponuntur *Majatae*. Camdenus de Britannia Septentrionali pag. 111. *Incolæ olim in Majatas & Caledonios distincti erant, id est in campestres & montanos.* Idem pag. 501. *Deheu-Meath, id est planities ad Austrum.* Itaque *Meath* fere idem est quod Arabiæ **מאוא** *mawath* terra declivis: vel *expansa*, à verbo **מא** id est extendere, expandere.

In eadem Britannia *Camulodunum* erat Cynobellini regia. Dio Cassius lib. 60. τὸ Καμυλόδωνον τὸ Ἑκκυσελλίνης βασιλέων εἶλε. Ptolemæus ordine literarum præpostero legit *Camudolanum*. Sed Antoninus cum Dione *Camulodunum*. Plinius item & Tacitus *Camalodunum*. Id est, ut conjectamus, *Domini* seu *Regis collem*. Nam Arabice **קמאל** *kamala* dominari, & **קמאל** *kimâl*, significat dominum gentis seu provincie. Ita explicatur in Giggejo. Proinde regia urbs merito dicta *Camalodunum*. Inde in fabulosis scriptoribus quos Galli Romanos vocant, *Camalot* est Arturi regia, ut me monuit vir eximius D. Sarrafin, à quo & alia didici momenti multo majoris.

Ibidem duplex fuit *Sarisberia*, quarum vetustior collem occupabat aridissimum, & prorsus inaquosum. Id testantur disertis verbis Britannici scriptores Guillelmus Malmesburiensis: *Castellum erat &c. aquæ penuriâ laborans, adeo ut mirabili commercio aqua ibi vendatur.* Et poëta anonymus ejusdem ævi apud Camdenum pag. 180.

Est ibi defectus lymphæ, sed copia cretæ.

Et è nostris Petrus Blesensis in epistolis: *Erat locus ille ventis expositus, sterilis, aridus, desertus &c.* Proinde vetustior illa *Sarisberia* in itinerario Antonini *Sorbiodunum* dicitur prisco nomine, quod ex Britannicâ linguâ Camdenus *ficcum collem* interpretatur. Nempè *dunum* est collis, ut jam diximus; & *sorb* vel *forba* tam Syris quam Britannis est ficitas. Radix **שרב** *serab* est ficcum esse. Unde **שריב** *ficcus*, & **שרבא** *sarba*, **שרובה** *seroba*, **שורבא** *sorba* vel *sorbo* ficitas. Hebræis etiam nota vox. Ubi enim habet Esaias c. 35.

vers. 7, *Erit locus aridus in stagnum, & locus siticulosus in fontes aquarum*, pro loco arido in Hebræo textu est שַׂרָב *sarab*.

Contra *laith* Britannis est humiditas, planè ut Hebræis קוּחַל *laith*. Unde Arelates nomen Camdenus ita deducit: *Arelate* celeberrima Gallie vrbs solo uliginosa & humido posita, ab ipso situ nomen sumpsisse videtur. *Ar* enim Britannis super, & *laith* humidum significat.

Idem à Britannico *telen*, id est citharâ, *Tolonem* vocari observat, Massiliæ vicinum oppidum ad Citharistem promontorium, quomodo appellant Mela, Ptolemæus, Plinius, & Antoninus. Malim *Telonem* scribere, cum & propius accedat ad Britannicum *telen*, & in Antonino vocetur oppidum illud *Telo Martius*. Cæterum quia תְּבִילִים *tebillim*, id est psalmos, Hebræi contractius תִּלִּים *tillim* & תִּלִּין *tillin* scribunt, puto Britannicum vocabulum inde deductum *telen* primò psalmos significasse, deinde ψάλπυγα vel ψαλτήριον, id est ὄργανον ψαλτικόν instrumentum quod pulsat psaltes, nempe citharam. Id enim proprie ψάλπυξ. Hefychius: ψάλπυξ, κιθάρα. Idem: ψαλτῆς, κιθαρῆς. Legendum ψάλτης. Dicitur & compositâ voce *psallocitharistes*. Unde *psallocithariste* in Domitiano Suetonij cap. 4. ubi tamen ab aliis legitur *psilocithariste*. Sed & ψαλμὸς proprie Græcis citharæ sonus. Scholiastes Aristophanis in Avibus: ψαλμὸς ἢ κυρῆως ὁ τῆς κιθάρας ἦχος. Et in thesauro Stephani ψαλτὶς qui citharæ aptus est. Ibidem multis probatur ψαλτήριον id esse quod nobis *harpam*.

Abravanus in Ptolemæo promontorij nomen est in Britannix Novantibus; voce conflata ex duabus, ut rectè docet Camdenus pag. 693. nempe *Aber* & *Ruan*; Itaque *Abravanus* est ostium amnis *Ruan* vel *Rian*, qui ibi loci exit in mare. *Aber* enim, unde *Havre*, apud nos vernacula vox, est ostium fluminis. Neque hoc solum, sed & amnium confluentes apud Britannos eâdem voce appellantur. Id me docuit Cambrensis scriptor, qui floruit ante annos prope quingentos, Sylvester Giraldus. Illius verba sic habent Itinerarij Cambriæ l. 2. c. 1. *Aber* linguâ Britannicâ dicitur locus omnis ubi fluvius in fluvium cadit. Et in descriptione Cambriæ

cap. 5. *Aber Britannice dicitur locus omnis ubi aqua in aquam cadit.* Itaque seu mari fluvij, seu duo fluvij junctis aquis confocientur, locus in quo fit hæc conjunctio Britannice vocatur *Aber*, voce merè Phœniciâ. Hebræis enim חֶבֶר *habar* est confociari, חֶבֶר *haber* socius, חֶבֶר *heber* confociatio.

Conjunctioni opponitur divortium, quod Britannicè *Guith* dicitur, ut Chaldaice גִּית *guet*. Inde, si Camdeno credimus, *Vectæ* insulæ nomen est, quæ quodam quasi terrarum divortio à vicinâ Britannîâ putatur esse avulsa. Diodori saltem ævo, cum mare refluxerat, exsiccato Euripo quo à continente dividitur, Britanni prisca covinis eò stannum devehere solebant, quod in Galliam exportaretur.

Ara Britannis lentum sonat, ut Hebræis אָהָרִי *aharai* Pro. 28. 23. à verbo אָחַר *ahar* tardare, morari. Inde *Arari* fluvio nomen, qui, Cæsare teste, fertur *incredibili lenitate, ita ut oculis inquam partem fluat judicari non possit.* Hinc Claudianus: *Lentus Arar, Rhodanusque celer.* Et Seneca in apotheosi: *Ararque dubitans quò suos cursus agat.* Est & in Brigantibus fluvius *Arus*, quem vix fluere scribit Camdenus pag. 565, & Mæandris ita ludere, quasi dubium fontes an mare petat, ut septies semihoræ spatio recto itinere sibi trajiciendus fuerit.

Contra *garw* vel *garaw* rapidum sonat, etiam Britannis nostratibus; unde suspicatur Camdenus nomen habuisse *Garumnam*. De quo Claudianus in Ruffinum lib. 2.

— *pernicior unda Garumnae.*

Et Sidonius Apollinaris carm. 22.

Est locus irriguâ quâ rupe Garumna rotatus.

Ut sit, ad *garaw* alludit Arabicum גֶּרָפִּי *garaph* prope ejusdem significationis. Giguejus סִּיל גֶּרָפִּי (*sail garaph*) torrens omnia *avehens*, גֶּרָפָּתוֹ לִסְיֵל (*garaphatho-lsail*) illud torrens *avexit*. Sic & Hebraice, torrens Kison גֶּרָפָּם (*gerapham*) *avexit eos*, Iud. 5. 21. Ita ex Arabismo reddenda vox. In cujus explicatione multum sudarunt interpretes, quia una est ἡ τῶν ἀπῶξ λεγομένων.

Ryd Britannis erat vadum. Giraldus Cambrensis: *Ryd pen carn,*
sonat

sonat Latine *vadum sub capite rupis*. Ryd enim Britannice, *vadum Latine, pen caput, carn rupes*. Idem alibi: Ryd-Helic Latine *vadum salicis*. Alij rit efferunt, unde composita, *Augustoritum, Vagoritum, Davioritum, Camboritum*, quorum illa Gallia sunt oppida, hoc Britannia. ריד *rid* vel רד *red* Phœnicibus proprie descensum sonabat, sive locum *δίαβατον*, quo descendebatur in flumen. Est enim רד verbale nomen formæ רע à verbo רר *descendere*.

Multo plura in *magum* desinunt, ut *Rhotomagum, Caesaromagum, Neomagum, Noviomagum, Drusomagum, Argentomagum*, & alia triginta minimum, fere Gallica, aut Britannica, aut Germaniæ circa Rhenum. Falluntur qui *vadum* explicant; neque enim Rhotomagi Sequana vadofus est, nec Padus Bodincomagi, ubi præcipua Padi altitudo incipit. Unde est quod Ligurum linguâ *Bodincum* ibi vocant, id est *fundo carentem*. Ita Plinius lib. 3. cap. 16. Proinde Rhenanum, & Ortelium, & Camdenum sequor potius, qui domum aut oppidum interpretantur, tanquam authore Plinio, cui, eo loco quem citavimus, Bodincomagum est oppidum ad Bodincum. Hanc interpretationem maxime firmat lingua Phœnicum, quâ מעון *magon* est habitaculū. Sic קרשך מעון קרשך *ex habitaculo sanctitatis tuæ*, id est è coelis, Deut. 26. 15. ביהך מעון ביהך *habitaculum domus tuæ*, id est templum, Psal. 26. 8. מעון תניס *habitaculum draconum*, Jerem. 9. 10. מעון אריות *habitaculum leonum*. Nahum 2. 12. Hac voce nil frequentius. Literam ע per g effero, ut in Gazâ, Gomorrhâ, Segor &c. Inde & מעון *Magon* urbs Iudæ, Jos. 15. 55. Et alia מעון *Magon* Iud. 10. 12. cui servierunt Israelitæ, & בעלמעון *Baalmagon* urbs Moab. Ezech. 25. 9.

Britannis hodie urbs est *caer*, id est קריה *kirja* vel קרתא *kartha*; Et *dinas*, id est מדינה *medina*; Et *tre*, id est טירה *tira*. Turris & arx *brin*, id est בירן *biran*, unde plurale ברנייה *birnaioth*, 2. Paral. 17. 12. Sed hæc sunt alterius loci. Nam è Gallicis & Britannicis vocibus ea solūm hîc explicamus quæ palam est esse antiqua. Non possum tamen non addere ex amplissimi doctissimi que Usheri Armachani in Hiberniâ Archiepiscopi libro eximie

miæ eruditionis de Britannicarum Ecclesiarum primordiis locum, qui maxime ad hanc rem facit. Verba sic habent cap. 5. pag. 65. *Joh. Cajus ex Gervasio Tilberienſi Cair lingua Trojanâ civitatem dici addit, & Cambriſ murum quoque ſignificare. Ut quemadmodum Ebræi קיר (kir) murum & קיריא (kirja) urbem vocant, ita Britanniſ vox non abſimiliſ cair & mœnia & urbem mœnibus cinctam denotet. Sed & apud Scythas car eſt urbs, & Carpaluc πόλιſ ιχθύων. Ita explicat Tzetſ, Chil. 8. hiſt. 224.*

Cum appareat hæcenus ex iis quæ diſputata ſunt, ſermoni Gallico & Punico multa fuiſſe communia: Non eſt tamen quod quiſquam putet Pœniſ & Gallis aut eandem fuiſſe linguam aut ſolâ dialectô diverſam. Saltem id certum, Gallos Punicam nonniſi longo uſu addidiciſſe. Ita enim aſſerit Polybius de Autarito Gallo: Πάλαι ſτραπύομεν & ἤδη Διελέμεσθαι Φοινικιſτὶ. *Punice loqui didicerat longo militiæ uſu.* Et de aliis ejuſdem gentiſ: ταύτη δὲ πωſ οὐ πολλῶν ſωεσθῆνοντο τῇ διαλέκτῳ, ἀλλὰ τὸ μῆκεſ τὸ πωρμαθῆναι ſτραπίας. *Plerique cum ſe blandiſ compellabant, hæc lingua utebantur, quia diu ſub ſigniſ fuerant.* Alioqui Galli cum Pœniſ non agebant ſine interprete. Sic in exercitu Hannibalſ, unus è Gallorum reguliſ circa Padum, Magiliſ nomine, δι' ἐρμῶνιωſ τὰ δεδογμένα παρ' αὐτῶν διεσάφει τοῖſ ὄχλοιſ, *per interpretem que à Gallis decreta fuerant Pœnorum multitudini declaravit.* Conſtat igitur, Gallos & Pœnoſ, etſi propter commercia, vel communia bella, vel, quod ſuſpicamur potiſ, propter vetuſtam aliquam Phœnicum coloniã in Galliaſ deductã, alij ab aliis multa vocabula mutuati ſint, fuiſſe tamen ἐπρωγλώωſουſ. Quod abunde docent virorum nomina, quæ apud Galloſ in uſu erant. Horum enim pleraque à ſacræ linguæ genio proſuſ abhorrent: cum Pœnorum nomina ferè omnia merè ſint Hebraica. Nihil opus eſt ut exempliſ probemus rem per ſe manifeſtam. Hæc hæcenus Bouſſcharduſ.

CAPUT III.

De veterum Gallorum lingua, ejusque origine & reliquijs alia, nec una, aliorum sententia. Turnebi de ignotâ hodie ista Gallorum linguâ. De Solduriis, Lugduno, Duno, antiquis Gallicis vocabulis, judicium. Damasceni apud Athenæum locus. Adiatomus, sive Adcantuarius, Gallorum Rex. Sotiani, Sotiates, aut Sontiates, Galliæ populi. Siloduri Gallorum milites. An Gallorum veterum lingua neque literis, neque sermone hodie celebrata aut usitata sit, queritur. Turnebus refellitur. Usitatam esse ostenditur. Dunus Gallicum olim, mansit Belgis vocabulum. Taunus mons Germaniæ. De eo Taciti locus illustratur. Colles Batavis Duni. T. & D. literæ facile mutantur. Tu Romanorum, & Germanorum Du eadem vocabula. Soldurii Gallorum & Solderi Germanorum ijdem. Alia, quæ antiqui recitant, Gallorum vocabula, Germanis hodieque mansisse. Populis quibusdam nunc quoque in usu vetus Gallorum lingua. Illa in Britannia imprimis hodie superstes. Britanni & Galli eâdem olim usi lingua sunt. Variæ ejus rei argumenta.

SI in eruendis Gallicæ & gentis & linguæ Originibus cum solo Bosscharto mihi res hic esset, potuissim facile cum eo nunc congregari, & diversæ aliorum eâ de re sententiæ non meminisse. Alii enim plane alia omnia, nec tamen eadem, sentiunt. Cæterum cum in hac dissertatione non à Bosscharto tantum, sed & alijs necessario veritatisque causa dissentendum nobis sit, horum quoque judicium promendum hic fuit. Sunt enim principes in his litteris viri, qui veteris Gallorum linguæ nihil hodie, præter reliquias paucissimas in Romanorum Græcorumque scriptis superesse, ac idcirco nihil certi pronuciari de eâ posse, affirmant. Quidnî enim inter illos Adrianum Turnebum merito reponam? Illius ergo, quæ lib. Adversariorum xx. cap. xv. existant hac de re verba nunc audiamus. *Scribit lib. 3. Commentariorum Cæsar; Alia ex parte oppidi Aduantanus, qui sum-*

summam imperii tenebat, cum sexcentis devotis, quos illi *soldurios* appellant: quorum hæc conditio est, ut omnibus in vita commodis unà cum iis fruantur, quorum se amicitiae dediderunt: si quid his per vim accidat, ut eundem casum unà ferant, aut sibi mortem consciscant: neque adhuc hominum memoria repertus est quisquam, qui eo interfecto, cujus amicitiae se devovisset, mori recusaret. *Quorsum hæc à me scripta sunt? nimirum ut doceam, esse perdifficile in ea lingua, quæ neque literis, neque sermone hodie celebrata & usitata est, quid verum & emendatum sit perspicere. Nam in Athenæo è Nicolao Damasceno hoc ipsum, quod memoriae Casar tradidit, reperi: ita tamen, ut pro soldurio illic solidunus scriptum sit: pro Adcuantano Adiatomus. Scio antiquis Gallis dunum collem significasse: & hodie etiam quibusdam in Galliae locis aggerem. Nam aggeres mari oppositos, & moles, dunos nostri homines vocant. Sic Lugdunum quòd in monte olim situm erat (nam postea cum incendio consumptum fuisset, in planum deductum est) dicitur tanquam Lucij mons: cum ipsam urbem à L. Munatio Planco conditam fuisse multi censeant. Plutarchus in libro de fluminibus Lugdunum montem esse vocatum ait & oppidum in monte collocatum: quòd lugum lingua Gallorum corvum significet, dunum eminentem. Sic multis Galliae oppidiis dunum adjunctum non ignoramus: cujus significatio ad ambactum & devotum nihil quicquam pertinere videtur. Sed nihil in presentia commodius quàm ipsa Damasceni verba adhibere: Α' διάτρομον πὴν τῶν Σωπιαιτῶν βασιλεία. ἔθνος ἢ τῆπο Κελτικόν, ἐξακροσίους ἔχειν λογάδας πρὸς αὐτὸν, οὗς καλεῖσθαι ἔσπεδον Κελτῶν τῆ πατρίῳ γλώττῃ σολιδάνες. τῆπο δὲ εἰσι ἐλλλωιστὶ ὄχωλιμῆσοι. πύτους ἢ οἱ βασιλεῖς ἔχουσι συζῶντας, καὶ συναποθνήσκοντες, ταύτην ἐκείνων εὐχλῶ ποιουμένων, ἀνθ' ἧς συνδυασεύουσι τ' αὐτῶ, τῶ αὐτῶ ἐοδῆται καὶ διαίταν ἔχοντες, καὶ συναποθνήσκουσι καὶ πῶσαν ἀνάγκην, εἴτ' ἐν νόσῳ πελευθήσει ὁ βασιλεὺς, εἴτε πλέμῳ, εἴτ' ἄλλως πως, καὶ εἰδὲς εἰπεῖν ἔχῃ πινὰ δόποδειλιάσονται τῆτων πὴν θάνατον, ὅταν ἦκη βασιλεῖ, ἢ διεκδύνται.* Hoc est; Nicolaum Damascenum ex Peripateticis unum, in Historia multis libris condita, nimirum centum quadraginta quatuor, libro centesimo decimo sexto narrare, *Adiatomum Regem Sottianorum*, (ita edidit Casaubonus;

Turnebus ; alii *Sociates*, *Sotiatæ*, aut *Sontiates*) quæ Gallica natio, sexcentos habuisse proximos homines sibi dilectos. Galli propria lingua Silodunos vocant. (in scriptis libris est Σιλοδούνης.) quæ dictio Græcis devotos significat. Qui cum rege & vitam agunt, & moriuntur, id summopere votis optantes. Ob quam erga regem fidem cum eo principatum gerunt, eodem victu & corporis cultu ; quoties ejus necessitatis contingit occasio, mortem libenter oppetentes, sive rex intereat morbo, sive cadat in prælio, sive alia quavis de causa vita excesserit. Nec est, qui dicere possit, ex illis amisso rege quempiam mortem vel expavisse, vel recusasse tergiversantem. Locus exstat apud Athenæum lib. 6. Deipnosoph. Ad quem Casaubonus lib. 6. Animadvers. Cap. 13. In *Ecloga*, inquit, è lib. 116, Nicolai Damasceni, *Adiatomus* dicitur, quem certum est appellari in *Commentariis* *Cæsaris* *Adcantuanum*. *Scripti libri variant : constat tamen, alterutro loco mendose scribi hoc nomen. Σωπιανὺς Athenæus vocat, vel potius Damascenus, quos Cæsar Sociates aut Sontiates. Nam id nomen varie scribitur. Omnino autem scribendum, ἢ καλεῖσθαι τὸν Γαλατῶν Σιλοδόνης. non Σιλοδόνης : non solum quia sic in Cæsaris codicibus scriptum : sed etiam quia sic scripsisse Nicolaum & Athenæum ex Eustathio probare possumus.* Cæterum fallitur Turnebus, cum veterum Gallorum linguam neque fermone, neque literis hodie celebratam aut usitatam scribit. Aliud eum docere poterant vel duo illa vocabula, *Dunus* & *Soldurius*, sive *Silodurius*, quorum hic facit mentionem. Utrumque hodie Belgis aliisque, & eâdem, quâ Gallis olim, significatione, in usu est. *Dun*, *Doun*, aut *Duyn* collem aut montem notat. Colles illi arenarii, qui in Bataviæ nostræ littore passim exstant, non aliud vulgo nomen habent. Agnosco, montibus idem illud à Germanis olim tributum apud Tacitum lib. *Annal.* 1. ubi de expeditione Germanici in *Cattos*, Germaniæ populum. Montem *Tannum* vocat. *Germanicus*, inquit, *posito castello super vestigia paterni vestigiij in monte Tauno, expeditum exercitum in Cattos rapit.* *Tannus* idem quod *Daunus*, vel, *Duyn*, ut hodie loquuntur. *D* & *T* literæ facile mutantur. Romanorum *iu* & Germanorum *du* ; *Danubius* sive *Donau*, aut *Danau*, & *Tanais*, eadem

eadem sunt vocabula, & idem significant. Similis Taciti locus exstat Annal. 12. ubi de iisdem Cattis, latrocinia agitantibus: *Præda, inquit, fama que onusti Romani ad montem Taunum revertuntur, ubi Pomponius cum legionibus opperiebatur, si Catti cupidine ulciscendi casum pugne præberent. Soldurij milites sunt, singulari sacramento Principi obstricti, & Solders passim adhuc in Germania appellantur. Sed de his mox plura, ubi antiquæ Gallorum linguæ reliquias, quales illæ nunc supersunt in veterum monumentis, accuratius exponemus, & in Germanorum lingua hodieque exstare ostendemus. Quomodo ergo excidere Turnebo potuit, antiquam Gallorum linguam neque literis, neque sermone celebratam hodie aut usitatam esse? Certe tanto id viro excidere non debuit. Supersunt etiam hodie nobiles populi, pars olim Gallorum, qui majorum linguam in hunc usque diem constanter retinere, ut Belgarum plerique, Helvetii, & alii. Britannis quoque, (quorum linguam veteri Gallicæ similem fuisse in Agricolæ vita disertim testatur Tacitus, quorumque vicinum solum Gallos olim occupasse, veterum nonnulli, petito ab eâdem utriusque gentis lingua argumento, ut auctor est idem Tacitus, affirmant) illa mansit in eâ, quæ *Antiqua lingua Britannorum*, vulgo *Cambro-Britannica*, à suis *Cymræca* vel *Cambrica*, ab aliis *Wallica* hodie appellatur. Qua de re clarissimum, mihi que, dum vita Deusque sinebant, non tantum sanguine, sed & amicitia conjunctissimum, Johannem Isacium Pontanum, in elegantissimis Originibus Francicis lib. 6. cap. 24, ubi de veteri Francorum lingua, graviter differentem audire hic lubet. *Qui veterem, inquit, Gallorum linguam, Britannicam, & mere quidem Britannicam asserunt, his utuntur rationibus. Primum, quia scribat Cæsar, moris fuisse, ut Galli, qui Druidum disciplinas diligentius cognoscere vellent, in Britanniam trajicerent. Consentaneum ergo videtur, eos eodem, quo Galli, usos fuisse in docendo sermone. Deinde, quia tradat Corn. Tacitus, Britannorum Gallorumque sermonem haud multum esse diversum. Quæ certe duo argumenta abunde quidem ostendunt Gallicæ Britannicæque linguæ maximam fuisse**

antiquitus affinitatem. Addo & aliud, quod haud minoris momenti est. Cum enim ea quæ Gallis antiqui auctores tribuunt vocabula, in vetere Britannorum lingua, quæ etiamnum Wallis usitata est, exstare deprehendantur, quidni ex eo quoque utriusq; veteris linguæ Gallicæ Britannicæque similitudinem illam & affinitatem, cujus meminit Tacitus, qui socerum habuit Agricola, Britannię Romanorum nomine præpositum, ac proinde quis qualisque Britannorum sermo fuerit, ignorare non potuit, merito hic arguamus? Singula suo mox loco videbimus, & eadem Gallis Britannisque significasse, ostendemus. Interim vel duo ista, *Dunus* & *Soldurius*, quæ Turnebus hic promit, liquido id evincunt. Utrumque enim & Gallicum vocabulum, & Britannis hodie multo in usu est. *Dunus* sive *Dounus* Gallis montem, collem, arenæ cumulum significat. Belgis *Dune* dicitur tumulus arenarius, imprimis mari in littore oppositus, ipsum quasi littus. Unde celebris in Flandria portus nomen *Duijkerca*, in littore inter ejusmodi tumulos & collēs sita. Britannis autem *Tymod*, arena, *Tymodyd*, arenosus, & hinc *Tymyn*, littus maris, arena maris, dicuntur. Quis autem, Britannorum *Tymyn*, sive *Tyonyn*, (ita enim pronunciant. Nam *W* illis effertur ut *z* Græcorum; quod observandum hic erat) & *Duin* Gallorum Belgarumque sive *Dounos*, quomodo id efferunt Græci, aut *Tannus*, quomodo Tacitus, cujus supra meminimus, eadem vocabula esse non statim agnoscat? Plane idem est Græcorum *θιν*, *acervus*, *cumulus*, *agger*. Herodoto *θίνες τῆς ψάμμου*, *cumuli arenæ*, dicuntur; nonnunquam etiam, non addito *ψάμμου* vocabulo, (quod *arenam* notat Græcis, & Scythicum *Sandt*, quod id ipsum nunc quoque Germanis significat, palam exprimit) simpliciter *θίνες*, quomodo apud Pausaniam in Eliacis. *θίνα θαλάσσης*, *littus* vocat Homerus Il. a. Inde *θινώδης*, *litoreus*, seu *θίνης* referens locus, leviter elatus in cumulorum arenæ, quales *θίνες* dicuntur, modum. *θην* pro *θιν* scribitur apud Hesychium. Quæ eadem esse cum Gallorum *Duin*, aut *Dounus*, idemque significare, arenarium nempe collem, nemo non videt. *τανία* legitur apud Polybium, cui sic nominatur

furgens & editus ex arena collis. Grammatici enim, qui à similitudine tæniæ five fasciæ, quæ & *τενία* Græcis dicitur, ejusmodi aggeres id nomen habere volunt, more suo nugantur. A communi Græcis, Gallis, Britannis, Germanis aliisque populis origine, Scythica nempe, hæc tam cognata & similia, ut plane eadem videantur, vocabula fluxere. Qua de re alibi commodior erit ac ex professo dicendi locus. Id enim modo probandum hic erat, & jam haud dubie probavimus, *Duni*, aut *Douni* nomen vetus Gallicum ab illis ipsis Britannis agnosci, qui vetustissimâ linguâ Britannicâ hodie adhuc utuntur. Neque aliter sese res habet in voce *Soldurij*. Est illa vetus Gallica, & devotum duci militem significat. Sed & Britannica est, neque aliud notat. In Lexico Britannico; *Sawdiwr*, five *Saoudiour*, miles, bellator. Idem ergo, quod *Soldurius*. Nomen haud dubie factum à *Sawd*, quod ipsdem Britannis *prælium, bellum, conflictum*, significat. *Solliers*, & *Solders*, Germanis *milites* dicuntur. Plura de his alibi in ipso hoc opere exponemus. Horum nunc meminisse debuimus, quia & horum modo Turnebus meminit, & in refellenda ejus sententia hic sumus. Accedunt & alia. Cætera enim omnia, mores & instituta tam publica, quam privata, eadem utrique genti fuere. Eadem dignitatum & munerum nomina. Noti sunt Gallorum sacerdotes, *Druidæ* dicti; noti & eodem nomine sunt Britannorum. Qui à Græco *Δρῦς* originem petunt, falli mox ostendam. Lexicon Britannicum; *Derwyddon* (ita scribunt; pronunciant autem *Derouyddon*) Sapientes, Vates. Sunt Gallis Poetæ *Bardi* dicti, sunt & Britannis. Idem Lexicon; *Bardd*, Poeta, Propheta: *Barddas*, Historia, Poetica. Sed de his plura in sequentibus dicenda sunt. Et veritatis studiosis haud dubie hac in parte à nobis abunde nunc satisfactum est. Si enim cognoscendæ sapientiæ Druidum & disciplinæ gratia, quam Britannica lingua Druidæ tradebant, in Britanniam olim Galli Philosophi, aut sapientiæ studiosi, profecti sunt, ut memorat omni exceptione major, & Gallicarum vicinarumque Britannicarum rerum haud dubie peritissimus Cæsar; si etiam Gallorum Britanno-

rumque sermo olim haud multum fuerit diversus, ut disertim docet gravissimus scriptor, & Julij Agricolaë, Britanniaë sub Domitiano Cæsare præfæcti gener, Cornelius Tacitus; si denique prisca Gallorum vocabula in superstite hodie veterum Britannorum lingua inveniantur, cujus rei specimen jam dedimus certissimum, & mox multo illustrius amplissimumque daturi sumus: sequitur profecto, quod Turnebus negat, exstare hodieque linguam, Britannicam nempe, ex quâ, præter ea quæ ab antiquis auctoribus conservata sunt Gallica vocabula, qualis vetusta illa Gallica fuerit, liquido possit agnosci. An ergo illa, & ubi, & qualis, id est, an integra & incorrupta hac ætate supersit, propius nunc videndum est. Hoc ergo proxime sequenti capite agemus.

C A P U T I V.

Vetus Britannorum lingua, à qua Gallorum non diversa, in Wallia Britanniaë aut Cambria hodie superest, ut Hispanorum veterum in Cantabria, sive Biscaia. Lingua Cymræca, sive Wallica dicta. Cambriae descriptio, longitudo ejus & latitudo, divisio, genealogia Principum, Cantredi & Curiaë, flumina, amenitas & fertilitas, nomina & eorum ratio, gentis mores, ingenium, cultus, ex Giraldo Cambrensi. Ejus sententia de reliquiis prisca sermonis Britannici in Wallia, Cornubia, & Armorica Gallia, Guilielmi Povelli verbis confirmata. Dubium an Galli à Britannis, an vero hi ab istis linguam, quæ utriusque gentis eadem fuit, acceperint. A Gallis Britannos accepisse, Taciti conjectura. Walli & Galli iidem. W & G facile permutantur. Wali in Belgio iidem qui Galli. Walli Angliæ Gales dicti.

Vetus ergo Gallorum lingua, si haud multum diversa fuerit à veteri illa Britannorum, quod jam ostendimus, sequitur quoque, ubi hæc hodie usitata est, illam quoque superesse. Operæ igitur pretium, neque ab hoc instituto Originibusque Gallicis alienum nunc erit, vetustam illam Britannicam inve-

investigare diligenter & inspicere, quo in eâ vetus Gallica propius promptiusque possit agnosci. Est autem nobilis Britannæ ditio, quæ *Cambria* olim, nunc fere *Wallia* dicitur, & priscum Britannorum sermonem in hunc usque diem servat, à *Cambria* *Camræcum* aut *Cymræcum*, à *Wallia* *Wallicum* appellatum, eumque integrum, neque à Romanis olim, neque deinde ab Anglo-Saxonibus, quorū notæ in hanc insulam expeditiones sunt, aut sublatum, aut corruptum: haud aliter atque in Hispania apud Cantabros, quos *Biscainos* nunc vocant, hodieque supereffe vetus Hispanica lingua agnoscitur, quam neque Romani, neque Gothi, neque Mauri, delere hætenus aut tollere potuerunt. Cujus rei ut plurima nobis, & certa argumenta sunt, ita haud abs re erit, *Cambriæ* illius aut *Walliæ* descriptionem præmittere, & quidem verbis Giraldi Cambrensis, qui patriæ peritissimus linguæ, illam de superstite apud Cambros prisco Britannorum sermone, cui veterem Gallicum similem fuisse disertim docet Tacitus, sententiam non uno loco confirmat. Gallicas enim Origines nobiscum serio indagantibus non erit non gratissimum ea hic circumspicere loca, in quibus illæ ætate nostrâ incorruptæ supersunt. Illum ergo audiamus.

GIRALDI CAMBRENSIS CAMBRIÆ, IN QUÆ
VETUS GALLORUM BRITANNORUMQUE
LINGUA HODIE SUPEREST, DESCRIPTIO.

Cambria, quæ adulterino vocabulo usitatoque magis, sed proprio minus, modernis diebus *Wallia* dicitur, ducenta millia passuum in longum, circiter vero centum millia in latum habet. Longitudo namque à portu *Gordier* in *Mona* usque ad portum *Eskewin* in *Venta* quasi per octo diætas extenditur. Latitudo vero à *Porthmawr* *Meneviæ*, id est, portu magno, usque *Rydbelic*, quod Latine Vadum salicis, Anglice vero nunc *Wilowforde* dicitur, quasi per quatuor diætas expanditur. Montibus excelis,

vallibus imis, filvis immensis, aquis & paludibus, terra munitissima, adeo ut à tempore quo Saxones primum insulam occupaverant, reliquix Britonum qui in has partes secesserunt, nec ab Anglis olim, nec à Normannis postmodum expugnari ad plenum potuissent. Illi vero qui australem angulum, qui à ducis Corinxi nomine nomen accepit, susceperunt, quia terra tam munita non est, adeo rebelles esse non valuerunt. Tertia namque Britonum extantium pars, quæ Armoricum australis Gallix finum obtinuit, non post Britannicum excidium sed longe ante à Maximo rege tyranno translata est: & post multos graves quos Britannica juvenus cum ipso sustinuit bellicos sudores, ultimis his Galliarum finibus, imperiali munificentia est remunerata. Divisa est antiquitus Wallia totalis in tres partes tanquam æquales, plus æquivalentiæ tamen, quam justæ quantitatis & proportionis habita consideratione. *Venedotiam* scilicet, quæ nunc *Nordwallia*, id est, Borealis Wallia dicitur. *Demetiam* vel *Sudwalliam* id est Australem Walliam, quæ Britannice *Debeubarth*, id est dextralis pars dicitur. *Powisiam*, quasi mediam & orientalem. Divisionis autem hujus causa erat Rodericus Magnus, qui Britannice Roderi Mawr dicebatur, totique Walliæ præsidebat. Hic tres filios habuit, Mervinum, Anarawt & Cadelh, qui tres totam Walliam inter se dividerunt. Mervino cessit Nordwallia, Anarawt Powisia. Cadelh cum populi totius & fratrum benedictione Sudwallia. Ipsa nimirum quanquam quantitate longe major, propter nobiles tamen, qui *Vchelmyr* quasi superiores viri vocantur, quibus abundabat, qui & dominis rebelles esse solebant, dominumque ferre detrectabant, deterior esse videbatur. Cadelh autem præmortuis fratribus totius Walliæ demum monarchiam obtinuit, & successores sui similiter usque ad Theodorum. Descendentes enim à Theodoro tantum Sudwalliam obtinuerunt, sicut & pater eorum. Hi scilicet: Refus filius Theodori, Gruffinus filius Refi, & Refus Gruffini filius, qui diebus nostris præfuit.

Hæc itaque est generatio principum Sudwalliæ; Refus filius
Gruf-

Gruffini, Gruffinus filius Refi, Refus filius Theodori, Theodorus filius Æneæ, Æneas filius Oeni, Oenus filius Hoeli Dha, id est, Hoeli boni, Hoelus filius Cadelli, filii Rhoderici Magni. De Cadello igitur filio Rhoderici Magni descenderunt principes Sudwalliæ. De Mervino principes Nordwalliæ in hunc modum: Leolinus filius Iorovarti, Iorovartus filius Oeni, Oenus filius Gruffini, Gruffinus filius Conani, Conanus filius Iago, Iago filius Edoual, Edoual filius Meyrici, Meyricus filius Anandhrec, filius Mervini filii Roderici Magni. De Anaraut autem generatio non provenit: unde & principes Powisiæ suam habent per se generationem.

Hoc etiam mihi notandum videtur, quod Bardi Cambrenses, & Cantores seu recitatores, genealogiam habent prædictorum principum in libris eorum antiquis & authenticis, sed tamen Cambrice scriptam, eandemque memoriter tenent à Roderico Magno usque ad B. M. & inde usque ad Silvium, Ascanium & Æneam: & ab Ænea usque ad Adam generationem linealiter producant.

Sed quoniam tam longinqua, tamque remotissima generis enarratio multis trutanica potius quam historica esse videretur, eam huic nostro compendio inferere ex industria supersedimus.

Continet autem Sudwallia cantredos viginti novem, Nordwallia duodecim, Powisia sex, quorum tamen hodie multi ab Anglis & Francis occupati sunt. Terra namque, quæ Slopesburia dicitur, olim Powisiæ fuerat. Unde & locus, ubi nunc castrum Slopesburia situm est, olim *Pengwern*, id est, caput alneti vocabatur.

Tres enim fuerant Walliæ totius Curiaë principales, *Dinevour* in Sudwallia, modernis diebus; (antiquitus enim apud urbem legionum erat) *Aberfraw* in Nordwallia: *Pengwern* in Powisia.

Est itaque numerus omnium Cantredorum totius Walliæ quinquaginta quatuor. Cantredus autem, id est, Cantref, à *Cant*, quod centum, & *Tref*, villa, composito vocabulo, tam Bri-

tanni-

tannica quam Hibernica lingua dicitur tanta terræ portio, quantum centum villas continere solet.

Sunt autem in Wallia sedes Cathedralis quatuor. In Sudwallia *Menevensis* super Hibernicum mare, David Archiepiscopo patrocinate. Hæc antiquitus Metropolitana fuerat, & Cantredos continet viginti quatuor, cum tamen hodie tantum viginti tribus contenta sit. *Ergenl* etenim, quæ Anglice *Vrchenfeld* dicitur, intra diœcesin Menevensis olim aliquando: intra Landavensis quoque quandoque, fuisse perhibetur. Habuerat autem sedes Menevensis Archiepiscopus successive viginti quinque. Sublato vero pallio usque ad hodiernum diem, viginti duo, quorum nomina & ordinem causamque pallii sublatis si scire volueris, nostrum itinerarium quæras.

In eadem quoque Australi Wallia sedes Landavensis super mare Sabrinum juxta nobile castrum de Caerdyf, præfule Teilo præfidente, quinque continens Cantredos & quartam partem unius, sc. Senghennyd.

In Nordwallia inter Monam & montes Eiryri sedes Banchoensis, Danielis Abbatis patrocinio gaudens, Cantredos continens circiter novem.

In eadem paupercula cathedra *Lanelwensis*, cui & Powisia subest, Assaph Episcopo præfidente, Cantredos continens quasi sex.

Scinditur autem & distinguitur aquis Wallia nobilibus, quæ ex montibus duobus originem habent. *Elennith* scilicet in Sudwallia, quæ Angli *Moruge* vocant, quasi paludum cacumina. *Eryri* quoque in Nordwallia, quæ Anglice *Schnowdon* dicuntur, id est, montes nivium. Hi tantæ quantitatis & capacitatis esse perhibentur, quod si cuncta totius Walliæ armenta in unum coacta fuerint, eis ad pascua multo tempore sufficere possent. In his & duo lacus illi esse perhibentur, quorum alterum insulam erraticam, alterum autem pisces omnes monoculos certum est continere, sicut in Itinerario nostro declaravimus.

Notandum hic &, quod in Albania quoque duobus in locis,

uno ad mare Orientale, altero Occidentale, pisces marini, qui Mulnelli dicuntur, monoculi, dextrum similiter oculum habentes, & sinistro carentes.

De montanis igitur *Elennith* nobilis emanat *Sabrinæ* fluvius, per castrum Slopesburix, & Brugense, per urbem Vigornix, per Gloverniam ferream atque fabrilem, fluens, sub qua paucis passuum millibus in mare descendit, quod ab ejus quoque nomine Sabrinum mare vocatur. Hæc aqua multis olim temporibus inter Cambriam & Loegriam, hoc est, inter Walliam & Angliam Marchia fuit. Hæc Britannice *Hafren* à nomine puellæ, filiæ sc. Locrini, ibi à noverca submersæ, vocata est. Unde & Latine mutatione aspirationis in S, ut in distortis à Græcis in Latinum fieri solet, dicta est Sabrina, sicut pro hal sal, pro hemi semi, pro hepta septem. *Vaga* fluvius ab eisdem quoque montanis *Elennith* per *Hajæ* castrum, & *Cliffordix*, per urbem *Herefordix*, per Castellum de *Wiltonia*, & Castellum *Godricii* discurrens, silvam quoque *Danubiæ*, ferro fertilem, atque ferina, transpenetrando usque *Strigulense* castrum, sub quo & in mare dilabitur, & Angliam ibidem à *Wallia* separans, modernis diebus *Marchiam* facit. *Oscæ* vero non ab *Elennith*, sed à montanis de *Cantrebachan* originem trahens, per principale castrum de *Brecheinoc*, (quod *Aberhodni* dicunt, id est, casum *Hodni* in *Oscam*. *Aber* enim Britannice dicitur locus omnis, ubi aqua in aquam cadit,) per castrum de *Abergevenni*, per *Oscæ* castrum, per antiquam & autenticam *Legionum* urbem descendens, non procul à *Novoburgo* in *Sabrinum* mare demergitur. *Remni* fluvius de montanis de *Brecheinoc* per castellum & pontem de *Remni* in mare descendit. Et ab eisdem montanis *Tas* per sedem *Cathedralem* de *Landaf*, cui & nomen dedit, usque ad castrum de *Caerdyf*, ubi se mari immiscet, impetuose transcurrit. De montibus *Wladmorgan*, inter egregia *Cisterciensis* ordinis cœnobio de *Margan* & *Neth*, *Avennie* fluvius, & *Neth* de montibus *Brecheinoc*, vivo sabulo, & absorbente, terribiles in mare deproperant; *Neth* fluvio juxta Castellum de *Neth* profuente.

De montanis quoque de Brecheinoc *Tawe* fluvius per castellum de Abertawe, quod Anglice Swainsey dicitur, *Lochor* per castellum de Lochor, & *Wendreath* per Cydwely in profundum dilabuntur. Ab Elennith iterum nobile flumen *Tyny* Cantref mawr, & Cantref bachan ab invicem separans per castrum Lhanymdhyfri, per castellum Dinevor silvis & situ munitissimum, ubi & principalis Sudwalliæ curia fuit, per nobile castrum de Caermardhin, ubi Merlinus inventus fuerat, à quo & nomen accepit, usque ad castellum de Lhanstephan in mare transfertur.

De montanis Pesseleu *Taf* fluvius non procul ab Albæ domus monasterio, per castellum de Sancto Claro non longe ab Abercorran & Talacharn in mare devolvitur. De Montanis ejusdem *Cledheu* provinciam Daugledheu complectentes, eique de suo nomine nomen donantes, alter per castellum de Lahaden, alter per Hafefordiam in mare decurrunt, & dicuntur Britanniæ *Dangledheu*, quasi duo gladii.

A montibus etiam Elennith aqua *Teivi* nobilis emanat à superiori parte Cantref mawr, & Caerdigan, non procul ab armentis; & optimo de Stratflur monasterio, inferius autem Demetrium & Caerdigan, usque in Hibernicum mare longe distermians. Hæc aqua sola in Cambria castores habet, quorum miracula si scire volueris, Itinerarium quæras. Salmone quoque præpingui præ cunctis Cambriæ fluvius magis abundat. Sed quoniam in multorum forte manus liber iste deveniæt, ad quas non ille, multa quæ de castoribus specialia reperies, & notabilia quædam, hic interferere præter rem non putavi. De hujus enim bestię natura, qualiter à silvis ad aquas materiam vehant; quanto artificio extracta materia mediis in fluctibus munimenta connectant; quam defensionis artem contra venatores in occidente prætendant, & quam in oriente; de caudis quoque pisceis, ut ajunt, potius quam carnis, pauca interferere, non inutile reputavi.

Montibus eisdem *Rstuyth* erumpit, & superiores Cereticæ regionis partes de Penwedic transpenetrando sub castro Aberstuyth

fluith in mare descendit. A niveis autem Eryri montibus nobilis *Devi* fluvijs originem trahens, Sudwalliam à Nordwallia longe discernit & distinguit. Ab eisdem quoque montibus *Mawr* fluvijs magnus emanans, Traeth Mawr, & Traeth bachan, id est, tractum majorem & minorem facit. *Dissennith* similiter & *Arthro* per Meryonnith & terram Conanni dilabuntur. *Comwy* vero desub Eryri pede boreali montis emergens, sub nobili castello Degannwy. se marinis undis immiscet. A latere montis ejusdem per castellum Ruthlan, & sic usque in mare *Cloyd* dilabitur. De lacu Pemelesmere *Douerdwy*, quem Angli Deiam vocant, originem ducens, & per Cestriam currens, longeque à latere dextro silvam de Colshille, Basingwerke, & divitem non procul inde argenti venam, vivum & absorbens mare, in fluendo sabulum facit, & inter Walliam à parte boreali, sicut & Vaga ab australi, moderno tempore marchiam facit.

Totius autem Walliæ sicut australis pars circa regionem Ceticam, & præcipue Demeticam campestri planicie maritimæque littore longe amœnior: sic borealis Venedotia & situ terrarum munitior, & robustis virorum corporibus fœcundior, uberi que gleba fertilior esse dinoscitur. Sicut montes Eryri cunctis Walliæ totius armentis in unum coactis ad pascua: sic insula Mona triticeæ graminis fertilitate toti Walliæ fertur aliquandiu sufficere posse: Unde *Mon mam Cymry*, id est, *Mona mater Cambriæ*, Britannice dici solet. Merionyth autem & terra Conani, præ aliis omnibus hispida & minus culta est, & inaccessibilis. Pars ista Walliæ lanceis longis præstat, sicut australis, & præcipue circa Ventæ fines arcu solet prævalere.

Notandum etiam, quia in Nordwallia lingua Britannica delicior, ornatior & laudabilior est, quanto alienigenis terra illa impermixtior esse perhibetur. Ceticam tamen in Sudwallia regionem, tanquam in medio Cambriæ ac meditullio sitam, lingua præcipua uti & laudatissima, plerique testantur.

Cornubienses vero & Armorici Britonum lingua utuntur fere persimili, Cambris tamen propter originem & convenientiam

tiam in multis adhuc & fere cunctis intelligibili. Quæ quanto delicata minus & incomposita; magis tamen antiquo linguæ Britannicæ idiomati, ut arbitror, appropriata. Sicut in australibus Angliæ finibus, & præcipue circa Devoniam, Anglica lingua hodie magis videtur incomposita, ea tamen vetustatem longe plus redolens, (borealibus insulæ partibus per crebras Dacorum & Norwagiensium irruptiones valde corruptis) originalis linguæ proprietatem & antiquum loquendi modum magis observat. Cujus etiam rei non solum argumentum, sed & certitudinem inde habere potes, quod omnes libros Anglicos Bedæ, Rabani, Regis Alfredi, vel aliorum quorumcunque, sub hujus idiomatis proprietate scriptos invenies.

Dicta est autem Cambria à Duce Cambro, Bruti filio. Brutus etenim, mediantibus avo Ascanio & patre Silvio, à Trojanis descendens, & Trojanorum reliquias, qui in Græcia detenti fuerant, in occidentalem hanc insulam ducens, cum annis non paucis feliciter regnasset, & tam terræ quam genti de suo nomine nomina dedisset, in extremo tandem positus articulo, tribus filiis suis regnum Britannicæ totale divisit.

Primo, primævo sc., Lochrino, medium illud & meditullium inter Humbrum & Sabrinam, quod & ab ejus nomine Loegria vocatur.

Medio vero, sc. Albanacto, totam trans Humbrum insulæ partem, quæ & ab ejus nomine Albania dicitur.

Natu vero minori, sc. Cambro, totam trans Sabrinam regionem, quæ similiter & ejus nomine Cambria nuncupatur. Hinc igitur & proprie & vere patria Cambria. Hinc patriotæ Cambri vel Cambrenses dicuntur. Eorum autem linguam à *Cam* & *Græco* dictam dicunt, hoc est, distorto Græco, propter linguarum affinitatem, quæ ob diutinam in Græcia moram contracta est, probabilis quidem & verisimilis est, minus tamen vera relatio.

Wallia vero non à Wallone duce vel Wandolena Regina, sicut fabulosa Galfridi Arthuri mentitur historia, quia revera
neutra

neutra eorum apud Cambros invenies, sed à Barbarica potius nuncupatione nomen istud inolevit. Saxones enim occupato regno Britannico, quoniam lingua sua extraneum quemlibet *Wallum* vocant, & gentes has sibi extraneas Wallenses vocant, & inde usque in hodiernum, Barbara nuncupatione, & homines Wallenses & terra Wallia vocitatur. Sed quoniam de qualitate terræ & quantitate, de generatione Principum, origine fluminum, & ratione nominum hæctenus explicuimus, naturam gentis & proprietatem evolvere subsequenter aggrediemur.

Gens hæc igitur gens levis & agilis, gens aspera magis quam robusta, gens armis dedita tota. Non enim nobiles hic solum, sed totus populus ad arma paratus est. Bellica tuba sonante non segnius ab aratro ruricola, quam aulicus ab aula prorumpit ad arma. Non etenim hic, ut alibi,

—— *redit agricolis labor actus in orbem.*

Solum quippe Martio & Aprili solum semel aperiunt ad avenas; nec non bis in æstate, tertioque in hyeme ad tritici trituram terras vertendo laborant. Totus propemodum populus armentis pascitur & avenis, lacte, caseo & butyro: carne plenius, pane parcius vesci solent. Non mercimoniis, non navigiis, non mechanicis artibus, nec ullo profus nisi Martio labore vexantur: patriæ tamen tutelæ student & libertatis: pro patria pugnant, pro libertate laborant: pro quibus non solum ferro dimicare, verum etiam vitam dare dulce videtur. Unde & in thoro turpe, in bello mori decus reputant. Ac illud Poetæ dixerunt: *Procul hinc avertite pacem, Nobilitas cum pace perit.* nec mirum, si non degenerant. Quorum etenim hi reliquiæ sunt, olim Æneadæ in ferrum pro libertate ruebant. De his igitur hoc spectabile, quod nudi multoties cum ferro vestitis, inermes cum armatis, pedites cum equitibus congregari non verentur, in quo plerunque conflictu sola sunt agilitate & animositate victores. Illis, quorum Poeta sic meminit, sicut situ sic & natura non dissimiles,

—— *populi quos despicit arctos,*

Felices errore suo, quos ille timorum

Maximus haud urget leti metu; inde ruendi

In ferrum mens prona viris, animæque capaces

Mortis, & ignavum reditura parcere vitæ.

Armis tamen utuntur levibus agilitatem non impredientibus, loriceis minoribus, sagittarum manipulis, & lanceis longis, galeis & clypeis, ocreisque ferreis rarius: equis autem cursoribus & generosis, quos patria gignit, nobiliores ad bella feruntur. Pars autem populi major propter terras palustres pariter & inæquales ad prælia pedestres incedunt: equites autem pro locorum & temporum oportunitate seu dimicando, sed fugiendo facile perditæ fiunt: nudis autem pedibus ambulant, vel corio crudo confutis, barbaris pro calciamento peronibus utentes. Pacis quoque, & juventutis tempore silvas & saltus transpenetrare, montium alta transcurre, dies huic labori noctibus continuare ex industria prædiscunt, & quasi sub pace prælia dum cogitant, nunc lanceando, nunc sagittando bella præludunt. Illud autem in hoc loco notandum videtur, quod Anglorum Rex Henricus secundus nostris diebus Imperatori Constantinopolitano Emanueli, super Insulæ Britannicæ situ ac natura, magisque notabilibus literis & nuntiis inquirenti, inter cætera hoc quasi præcipue notabile rescripsit; In quadam Insulæ parte sunt gentes, quæ Wallenses dicuntur, tantæ audaciæ & ferocitatis, ut nudi cum armatis congrédi non vereantur, adeo ut sanguinem pro patria fundere promptissime, vitamque velint pro laude pacisci. Quod & mirandum, quia bestię per totam propemodum insulæ faciem quasi mansuescunt, homines vero projecti bestiales mansuescere nesciunt. In tanta quoque multitudine ob pacem eis indultam hic feræ, præcipueque cervi & damæ abundant, ut in borealibus insulæ finibus versus Pech, nostris diebus, canes eorumque duces in impetu numerositatis suæ ad interitum cervi suppeditaverint.

Præterea nec crapulæ dediti nec temulentia, quibus est nec cœna, nec vestium ulla sumptuositas: sed in equis solum & ar-

mis

mis eorumque apparatus tota versatur intentio. Quibus ad patriæ prædæque tuitionem mens semper erecta. A mane in vesperam jejuni, totum rebus agendis animum, totum consilii providentiæ diem donant, vespere vero cœna sobria. Et si forte nulla vel minima fuerit, vesperam alteram patienter expectant. Et tamen nec fame nec frigore tardati, ad hostiles irrogandum invasiones noctes tenebrosas deligunt & procellosas.

Nemo in hac gente mendicus, omnium enim hospitia omnibus sunt communia, largitatem quippe & præcipue dapulitatem cunctis virtutibus anteponunt: adeo nempe hospitalis hic gratia communione lætatur, quod itinerantibus ea nec offeratur nec petatur: tantum etenim domum intrantes protinus arma custodia tradunt; deinde statim aquam offerentibus, si pedes ablui permiserint, hospitio suscepti sunt. Aquæ nimirum pedibus oblatio, hospitalis apud hanc gentem est invitatio. Obsequium autem oblatum si forte recusant, matutinas recreationes, & non hospitia volunt. Per turbas igitur & familias capite sibi præfecto gentis hujus juvenus incedit, solum armis & otio data, patriæque defensionis promptissima; unde & tecta cujuslibet veluti propria secure subinrant.

Qui matutinis autem horis adveniunt, puellarum affatibus, & cithararum modulis usque ad vesperam delectantur: domus enim hic quælibet puellas habet, & citharas ad hoc deputatas. Unde & duo notabilia hic reperies, quia zelotypiæ vitio sicut nulla magis quam Hibernica, nulla minus quam Cambrica gens laborat. In omni quoque decuria seu familia viri, citra doctrinam, omnem citharizandi per se peritiam tenent. Vespere vero, cessantibus jam adventantium turbis, juxta numerum virorum & dignitatem, juxta domus quoque facultatem, exhibitio procuratur; ubi non ferculis multis, non saporibus & gularum irritamentis coquina gravatur, non mensis; non mappis, vel manutergiis domus ornatur. Naturæ magis student quam nitori. Unde cœnantibus non binis, ut alibi, sed trinis, scirpeis, & herbæ nitidæ scutellis & latis & amplis fercula cuncta simul apponunt.

nunt. Pani quoque tenui & lato, quotidiano labore decocto, cujusmodi in veteri instrumento Lagana dici solent, interdum pulmentaria supponunt. Talibus olim usus est mensis puer ille nobilis, de cujus & hi se genere jactant, & cujus adhuc ex parte mores observant, testante Poeta:

Heu mensas consumpsimus, inquit Iulus.

Cum autem certatim obsequiis familia tota deserviat, soli præ ceteris hospes & hospita, semper astando solicite cuncta perlustrant, nec unquam nisi post plenam omnium refectionem cibos sumunt, ut si quis forte defectus accidere debeat, in ipsos cadat. Demum autem hora soporis instante, publico strato, per latera domus in longum, juncis solum tenuiter insertis, panno quoque duro & aspero, quem patria parit, (qui & vulgari vocabulo *Brychan* dicitur) superposito, communiter accumbunt: nec alius eis nocte cultus, quam die: pallio namque tenui, & interula solum, omni tempore frigora pellunt: igne tamen sicut die, sic & nocte tota ad pedes accenso, propinquo pariter concubantium calore multum adjuti. Cum autem vel latus inferius thori durtia lassari, vel etiam nimio superius algore frigescere cœpit, ilico ad ignem prosiliunt, de cujus beneficio promptissima utriusque incommodi remedia quærunt, & sic ad strata revertentes alternis vicibus latus unum frigori, alterum vero durtiæ donant.

Tam mulieribus autem in hac gente, quam etiam maribus ad aures & oculos tonsura rotunda. Mulieres etiam peplo candido & amplo, more Parthico, in coronam per gradus erecto capita velant.

Dentes vero in utroque sexu præ omni quam vidimus natione propensius curant, quos assidua coryli viridis confricatione, lanei quoque panni purgatione, tanquam eburneos reddunt. Eorundem etiam culturæ gratia alimentis abstinent calidis, frigidis autem, tepidis & temperatis semper utuntur. Barbam viri, præter Gernoboda solum, radere solent. Et hanc non de novo, sed ab antiquo longisque retro seculis consuetudinem tenent, sicut ex libro de Gestis Julii Cæsaris, ab ipso conscripto, perpendi potest, ubi & hæc verba reperies.

Britannorum gens omni parte corporis abraſa, præter caput & labrum ſuperius. Solent etiam, ut agiliores fierent, & comis capita nudare, caſum Abſolonis, quoniam ſilvas & nemora sæpe percurrunt, vitare volentes: unde & uſque in hodiernum gens hæc quoque præ gentibus aliis pilofitatem magis abradit. Refert etiam Julius, quod Britones temporibus illis martio certamine congreſſuri facies ſuas nitreo quodam unguento liniebant; inde & eaſdem tam luridas habebant & perlucidas, ut vix in earum vultus, præſertim ſole repercuſſo, hoſtes aciem intendere prævaluiffent.

Item ingenii gens ſubtilis, acuti, cuicumque ſtudio animum applicuerint, venæ divitis dote præcellunt, totaque communiter hæc natio præ gentibus aliis occiduo climate degentibus arguta nimis & aſtuta.

In muſicis instrumentis dulcedine aures deliniunt & demulcent, tantaque modulorum celeritate pariter & ſubtilitate feruntur, tantamque discrepantium ſub tam præcipiti digitorum rapacitate conſonantiam præſtant, quantam, ut breviter tranſeam, in tribus nationibus, titulo de Muſicis instrumentis, Hibernica Topographia noſtra declarat in hæc verba: Mirum quod in tanta tam præcipiti digitorum rapacitate Muſica ſervatur proportio & ars per omnia indemniter, criſpatos modulos organaque, per multipliciter intricata, tam ſuavi velocitate, tam diſpari paritate, tam diſcordi concordia conſona redditur, & completur melodia, ſeu *Μετὰ τὸς ἄρων*, ſeu *Μετὰ τὴν τὴν* chordæ concrepent. Semper autem à b molli incipiunt, & in idem redeunt, ut cuncta ſub jucundæ ſonoritatis dulcedine compleantur. Tam ſubtiliter modulos inſtrant & exeunt, ſicque ſub obtuſo groſſioris chordæ ſonitu gracilium tinnitus licentius ludunt, latentius delectant, laſciviuſque demulcent, ut pars artis maxima videatur artem velare, tanquam

Si lateat proſit; ſerat ars deprenſa pudorem.

Hinc accidit, ut ea, quæ ſubtilius intuentibus, & artis arcana acutè diſcutientibus, internas & ineffabiles comparant animi delicias,

ea non attendentibus, sed tanquam videndo non videntibus, & audiendo non intelligentibus, aures potius onerent quam delectent, & tanquam confuso, inordinatoque strepitu invitis auditoribus fastidia pariant tædiosa. Tribus utuntur instrumentis, cithara, tibiis, & choro.

In causis, actionibus, & foro civili, captando, insinuando, inveniando, disponendo, refutando & confirmando, nullas penitus naturalis Rhetoricæ partes omittunt. In cantilenis, rhythmicis, & dictamine tam subtiles inveniuntur, ut miræ & exquisitæ inventionis lingua propria tam verborum quam sententiarum proferant exornationes. Unde & Poetas (quos *Bardos* vocant) ad hoc deputatos in hac natione multos inuenies, juxta illud poeticum:

Plurima concreti fuderunt carmina Bardi.

Præ cunctis autem Rhetoricis exornationibus Annominatione magis utuntur, eaque præcipue specie, quæ primas dictionum litteras vel syllabas convenientia jungit. Adeo igitur hoc verborum ornatu duæ nationes, Angli scilicet & Cambri, in omni sermone exquisito utuntur, ut nihil ab his eleganter dictum, nullum nisi rude & agreste censeatur eloquium, si non schematis hujus limæ plene fuerit expolitum; sicut Britannice in hunc modum:

Digawn dŷm da y unic.

Wrth bob crybwyll parawd.

Anglice vero:

God is together gammen & wisdome.

In Latino quoque haud dissimiliter eloquio eandem exornationem frequens est invenire in hunc modum. Virgilius:

Tales casus Cassandra canebat.

Et illud ejusdem ad Augustum:

Dum dubitat natura, marem faceretve puellam,

Natus es, ô pulcher, pene puella, puer.

In nullis tamen linguis, quas novimus, hæc exornatio adeo ut in prioribus duabus est usitata. Mirum autem, quod Gallica lingua alias tam ornata, hunc verborum ornatum ab aliis tam usita-

tumprorsus ignorat. Nec ego tamen id crediderim, quod priores populi duo tam diversi ab invicem & adversi in hoc verborum ornatu ex arte convenient. Sed potius ex usu longo, qui quia placuit solum, & facili similibus ad similia transitu aures demulcet, per succedentia tempora inolevit. Sicut Tullius in libro de Elocutione, de talibus, qui usum habent, & non artem, loquitur, dicens: Ceteri cum legunt orationes bonas, aut poemata, probant Oratores & Poetas, neque intelligunt, qualiter commoti probent, eo quod scire non possunt, ubi sit, aut quid sit, quomodo factum sit id, quod eos maxime delectat.

In Musico modulamine non uniformiter, ut alibi, sed multipliciter, multisque modis & modulis cantilenas emittunt, adeo ut in turba canentium, sicut huic genti mos est, quot videas capita, tot audias carmina discriminaque vocum, varia in unam denique sub B mollis dulcedine blanda consonantiam & organicam convenientia melodiam. In Borealibus quoque majoris Britanniae partibus trans Humbrum, Eboracique finibus, Anglorum populi, qui partes illas inhabitant, simili in canendo symphoniaca utuntur harmonia: binis tamen solummodo tonorum differentiis, & vocum modulando varietatibus, una inferioris submurmurante, altera vero superne demulcente pariter & delectante. Nec arte tantum, sed usu longævo, & quasi in naturam mora diutina jam converso, hæc vel illa sibi gens hanc specialitatem comparavit. Qui adeo apud utranque invaluit, & altas jam radices posuit, ut nihil hic simpliciter, ubi multipliciter, ut apud priores, vel saltem dupliciter, ut apud sequentes, melite proferri consueverit. Pueris etiam (quod magis admirandum) & fere infantibus (cum primum à fletibus in cantus erumpunt) eandem modulationem observantibus. Angli vero quoniam non generaliter omnes, sed boreales solum hujusmodi vocum utuntur modulationibus, credo quod à Dacis & Norwagiensibus, qui partes illas insulæ frequentius occupare, ac diutius obtinere solebant, sicut loquendi affinitatem, sic canendi proprietatem contraxerunt.

Decuria vero & familia viri, ut circumstantibus risum moveant, sibi que loquendo laudem comparent, facetiam in sermone plurimam observant, dum vel sales, vel lædoria, nunc levi lingua, nunc mordaci sub æquivocationis vel amphiboliæ nebula, relatione diversa, transpositione verborum, & trajectione, subtiles & dicaces emittunt. Unde & exempla quædam, explanandi gratia, subsequenter annecti non superfluum reputavi. *Tegengel* est nomen provinciæ apud Venedotiam, cui dominabatur David Oeni filius, quam & quidam frater ejus quandoque possederat. Hoc idem & nomen fuit mulieris cujusdam, quam uterque habuisse dicebatur. Unde & aliquoddam dictum est injuriosum, *Tegengel habere*, cum frater ejusdem ante *Tegengel* habuerit.

Item cum Ecclesiam Menevensem provinciæ princeps Resus Gruffini filius cum suorum multitudine peregrinandi causa aliquando devotius adiisset, factis oblationibus & missarum solemnitate completa, accessit ad eum juvenis quidam in ipsa Ecclesia, seque filium ejus esse publice protestando, & ad pedem ipsius se prosternendo, quatenus eidem rei certitudinem ferri candentis examine probare liceret, cum lachrymis humiliter imploravit. Quo verbo ad familiam & filios ejusdem duos, qui jam exierant extra, delato, subjecit juvenis quidam. Nec mirum; alii enim aurum obtulerunt, alii argentum, hic autem, qui utroque caruit, quod habuit, obtulit, scilicet ferrum, paupertatis incommodum juveni dicaciter impropersans. Cum de domo quadam forti, & quasi inexpugnabili, sermo à quibusdam factus fuisset, dixit unus eorum: Vere domus hæc fortis est, quia si in ea esca fuerit, nunquam erit conquesta. ad utrumque referri potuit; & ad escam & ad domum. Similiter & dominam domus cujusdam quidam avaritiæ notans, dixit: Hoc solum in hospita nostra reprehensibile invenio, quod parum butyri ex consuetudine sali imponit, cum accessorium rei principali soleat apponi, subtili verborum trajectione, quoniam in quantitate abundare videbatur accessorium, principale constituens. Similia in Macrobio de

de Saturnalibus, philosophorum & magnorum virorum dicta scripto commendata hæc & hujusmodi multa reperies. Cicero cum Lentulum generum suum exiguæ staturæ hominem longo gladio accinctum vidisset : Quis, inquit, generum meum ad gladium alligavit ? Accessorium causa præscripta in principale convertens. Idem, cum Q. Ciceronis fratris imaginem clypeatam cum ingentibus lineamentis usque ad pectus ex more pictam vidisset, ait ; Frater meus dimidius major est quam totus. Cum soror Fausti mœchum haberet fullonem : Mirum, inquit, sororem meam maculam habere, cum fullonem habeat. Cum Hannibali Antiochus copias bellatorum & armorum ingentes in campis ostenderet, quas bellum facturus populo Romano comparaverat : Putasne, inquit, ô Hannibal, hæc satis esse Romanis ? Hannibal imbelles militum ejusdem cohortes eludens : Plane, inquit, satis esse credo Romanis hæc, etsi avari sint. Lepide satis & acerbe respondens, cum Rex de æstimanda ejus præparatione quæreret, ille de præda dixit.

Loquendi audaciam & respondendi fiduciam coram principibus & magnatibus cunctis comuniter & minimis in plebe, sicut majoribus in omni negotio, natura dedit. Romanos & Francos hanc eandem naturæ dotem habere videmus : non autem Anglos, sicut nec Saxones, à quibus descenderunt, nec Germanos. Si enim servitutem caufaris in Anglis, & hunc eis inde defectum assignas : in Saxonibus & Germanis, qui & libertate gaudent, & eodem tamen vitio vexantur, ratio non provenit. Saxones igitur & Germani à gelida poli regione, cui subjacent, hanc trahunt naturæ geliditatem. Angli quoque quanquam olim à regione remoti, originali tamen natura tam exteriorem in candore qualitatem, quam etiam interiorem illam geliditatis, eadem ex causa, liquida scilicet & gelida complexionis natura, proprietatem inseparabiliter tenent. Britones autem è diverso, ex calida & adusta Dardaniæ plaga, quanquam in fines hos temperatos advecti, (quia

Cælum, non animum, mutant qui trans mare currunt,)

tam exterius fuscum illum cognatumque terræ colorem, quam etiam naturalem interius ex adusto humore calorem, unde securitas oritur, originaliter trahunt. Tres etenim populi, Romani Ænea duce, Franci Antenore, Britones Bruto, post Trojanum excidium reliquiæ Danaum, ab Asia in Europam varias ad partes profugerunt. Tribus igitur his nationibus hinc animositas, hinc nobilitas, & tanta generositatis antiquitas, perspicacis ingenii subtilitas, & loquendi securitas. Inter has autem gentes, quæ Trojani reliquiæ sunt excidii, soli Britones, qui (ut videtur) multis post vastationem & everfionem patriæ annorum curriculum in Græcia detenti, tardius in occiduos hos Europæ fines advekti sunt, & primæva gentis suæ vocabula, & originalis linguæ proprietatem abundantius retinuerunt. Invenies etenim in his hæc nomina, Oenus, Resus, Æneas, Hector, Achilles, Heliodorus, Theodorus, Ajax, Evander, Vliex, Anianus, Elifa, Guendolena, & alia multa in hunc modum antiquitatem redolentia. Notandum etiam, quod verba linguæ Britannicæ omnia fere vel Græco conveniunt vel Latino. Græci ὕδωρ aquam vocant, Britones *dour*, Salem ἀλ, Britones *Halen*, ὄνομα ενο, πέντε, *pump*, δέκα *dec*. Item Latini frenum dicunt, & tripodem, gladium & loricam; Britones *froyn*, *trepet*, *clethyf* & *lburic*: unicus *unic*, canis *can*, belua *belev*.

FINIS DESCRIPTIONIS CAMBRIÆ GYRALDI
CAMBRENSIS.

Hætenus Gyraldus ille Cambrensis; quem non tam Cambrorum aut Wallorum in Britannia, quam veterum Gallorum caussa differentem illa, audire hic debuimus. Si enim tribus in regionibus hodie supersint veterum Britannorum, eorumque sermonis reliquiæ, Cambria nempe aut Wallia, Cornubia, & Armorica Galliæ, quæ Britannorum colonia etiamnum Britannia appellatur, & Gallorum sermo ille vetustissimus à Britannico haud multum, id est, dialecto tantum, testante Tacito, fuerit diversus, sequitur, ex earum gentium lingua, qualis vetusta, de
qua

qua hic agitur, Gallorum fuerit, facile posse intelligi. Faciunt & huc verba Davidis Povelli, qui in Annotationibus ad Gyraldi exhibitam nunc Cambriæ descriptionem; *Veterum*, inquit, *Britannorum reliquæ, quæ nunc in tribus regionibus, Cambria scilicet, Cornubia, & Armorica, disjunctæ habitant, Britannici sermonis antiquitatem ita etiam hodie retinent, ut in ipsis vocabulis & rerum nomenclaturis unius regionis incolæ cum alterius incolis loquentes, sensum facile percipiant, quamquam in Syntaxi & loquutionis forma, qua in re, ex Anglorum & Gallorum permixtione & jurisdictionis prærogativa, à Britannici idiomatis antiquâ consuetudine nonnihil declinaverunt, ut in Odis & Rhythmis antiquis videre licet, aliquando discrepent.* Haud dubie in Wallia Britannicæ incorruptior mansit; cujus rei argumenta & rationes mox reddemus.

Exstant & ejusdem Gyraldi Cambrensis *Itinerarii* (ut ipse inscribit) *Cambriæ seu laboriosæ B. Cant. Archiepiscopi per Walliam legationis Libri duo.* Incidit illa in annum Domini MDCCXXXVII. ejusque comes Gyraldus ipse fuit. Totum illud hic exhibere non est necesse. Visum tamen est, nonnulla ex eo excerpta hic dare, quo & ex illis, qualis Wallia, ac in primis Wallorum aut Cambrorum, simulque veterum Britannorum Gallorumque lingua sit, propius posset agnosci.

EXCERPTA EX GYRALDI CAMBRENSIS
ITINERARIO CAMBRIÆ.

Anno igitur ab incarnatione Domini millesimo centesimo octuagesimo octavo, vir venerabilis, & tam literatura, quam religione conspicuus, Cantuariorum ARCHIPRÆSUL BALDUINUS, in Salutiferæ Crucis obsequium ab Anglia in Walliam tendens, apud Herefordiæ fines Cambriam intravit.

Mane vero versus *Aberhodni* iter arripuimus, & verbo Domini apud Landeu seminato ibidem pernoctavimus. Dicitur autem *Aberhodni*, castrum & provinciæ caput, ibi situm ubi rivus Hodni in aquam Oscæ devolvitur. *Aber* enim lingua Britannica dicitur locus omnis ubi fluvius in fluvium cadit.

Stat autem in valle de Ewyas profundissima, quantum sagittæ est jactus arcu emissæ, montibus æthereis orbiculariter undique conclusa ecclesia sancti Joannis Baptistæ, plumbeis laminis operata, lapideo tabulato pro loci natura non indecenter extructa. In loco videlicet ubi paupercula prius sancti David Archiepiscopi capella steterat, musco silvestri solum & hederæ nexibus adornata. Vere religioni locus idoneus, & disciplinæ canonicæ præ cunctis insulæ Britannicæ cœnobiis competentissimus, à duobus eremitis in honorem eremiticæ vitæ primo fundatus, ab omni populari strepitu in solitudine quadam longe remotus, super fluvium Hodeni per vallis ima labentis situs: unde ab Hodeni *Lanhodeni* dictus. *Lan* enim locus ecclesiasticus sonat. Exquisitius tamen dici potest, quod propria loci illius nuncupatio Cambrice est, *Nanthodeni*. *Nant* etenim rivus dicitur aquæ decurrentis, unde usque hodie ab accolis locus iste lingua Cambrica *Landewi Lanthodeni* vocatur, i. Ecclesia Davidis super rivum Hodeni.

Transivimus inde versus *Abergevenni* per arcum illud Silvestre, quod malum passum de *Coed Grono* vocant, nobile Cœnobium de Lanthoni, montibus suis inclusum, à latere sinistro relinquentes. Dicitur autem *Abergevenni* castrum eo loco situm, ubi fluvius *Gevenni* in *Oscam* cadit.

Hoc autem mihi notabile videtur, quod gens hæc, quæ Venta gens vocatur, & Martiis conflictibus usitatissima, & strenuitatis opera laudatissima, & arte sagittandi præ ceteris Cambriæ finibus instructissima reperitur. Ad hujus autem assertionis ultimæ certitudinem exempla proponere non pigeat. In extrema Castri prædicti expugnatione nostris diebus perpetrata, militibus duobus in turræ cumulo terrarum aggere sitam per pontem transfugientibus, Wallenses ut ipsos à tergo percuterent, sagittas arcu mittentes portam turræ illicæ, palmaris fere spissitudinis, transpenetrarunt, ad tantorum ictuum vehementiæ perpetuam memoriam sagittis in porta ferro repercusso reservatis. Accidit & tempore Gulielmi de Breusa (ipso testante,) quendam

dam militem suum in conflictu, contra Wallenses à quodam ipsorum per mediam coxam; cum panno lorice ocreali ferro utrinque vestitam, sagitta percussum esse, eadem quoque sagitta per partem illam sellæ, quæ *alva* vocatur, usque ad ipsum equum lethaliter transpenetrante. Alia quoque sagitta militis alterius coxam, ferro similiter utrinque munitam cum panno lorice, usque in sellam perforavit. Et cum miles ille loris equum in gyrum flecteret, alio sagittam eodem contorquente, in opposita coxa similem ictum suscepit, equo ab utraque parte firmiter affixus. Quod ergo à balista tormentum majus expectes? Non autem arcu utuntur corneo, non alburneo, non taxeo, solum ex ulmellis silvestribus arcus formant, (*Bnac* dictos) non formosos, non politos, imo rudes prorsus & informes: rigidos tamen & fortes: non tamen ad eminus missilia mittenda, sed ad graves cominus ictus percutiendo tolerandos.

Transseunt inde per *Carleon*, *Monemutha* castrum, nobilemque *Danubie* sylvam, quæ ferinam ferrique copiam Gloverniæ ministrat, trans *Vagam*, citraque *Sabrinam*, longe à læva relinquentes, in *Novoburgo*, ter *Osca* flumine jam transcurso, pernoctavimus. Dicitur autem *Caerleon* urbs legionum. *Caer* enim Britannice urbs vel castrum dicitur.

Apud novum burgum itaque, ubi *Osca* flumen ab originali de *Cantrefbachan* fonte descendens in mare dilabitur, ad crucis obsequia multis allectis, fluvio *Remni* transcurso ad nobile super aquam *Taf de Caerdyf* castrum pervenimus. Serpit in Noviburgi finibus, terra scil. de *Gwentlwe*, rivulus cui nomen *Nant Pencarn*, non tam aquarum profunditate, quam alvei concavitate, palustrique limositate, non nisi certa per loca vadaque transinhabilis. Habuerat autem antiquitus vadum, cui nomen *Ryd Pencarn*, ad quod publica strata ducebat. Sonat autem Latine, vadum sub capite rupis. *Ryd* enim Britannice, vadum latine: *Pen* caput: *Carn* rupes. De quo *Merlin*. Silvestris mentionem faciens, in hæc verba prorupit; Cum fontem lentiginosum in dextrales Britones irruere videris, si *Ryd Pencarn* transferit, Cambriæ vires no-

veris enervari. Contigit autem nostris temporibus, cum Anglorum rex Henricus II. in Resum Gruffini filium arma sumeret, & per maritimam dextralis Cambriæ viam versus Caermardin tenderet, die quo *Nant Pencarn* transire debuerat, antiqui partium illarum Britones circa prædictum vadum cum summa sollicitudine principis adventum observabant: scituri pro certo, quoniam & fortem noverant & lentiginosum, si vadi transitus concordaverit, de ipso proculdubio vaticinium esse complendum. Cum igitur rex ad prædictam aquam via duce festinasset, & vaticinali veterique vado dudum obsoleto, ad aliud ejusdem aquæ vadum (quod modernior usus frequentaverat) jam transire parasset, tubicines, & buccinatores, quos *Cornhiviet* vocant, ab *hir*, quod est longum, & *cornu*, eo quod longis in cornibus flatum emittant, ex altera vadi ripa quasi regi exultantes in ejusdem honorem buccinare cœperunt.

Intrantes itaque provinciam, quæ *Goer* dicitur, in castro de *Smeynsêi*, quod & Cambrice *Abertawe* vocatur, id est, casus *Tawe* fluvii, pernoctavimus.

Habuerat etiam gentis illius linguæ notitiam, cujus & verba recitare consueverat, quæ sibi puerilibus (ut moris est) annis rapide comparaverat. Erant autem verba, sicut ab Episcopo prædicto mihi sunt sæpe proposita, Græco idiomati valde conformia. Cum enim aquam requirebant, dicebant *Ydor ydorum*, quod latine sonat, aquam affer: *Ydor* enim aqua eorum lingua, sicut & Græca, dicebatur, unde & vasa aquatica *ὕδρῳ* dicuntur, & *Dûr* lingua Britannica similiter aqua dicitur. Item Salem requirentes dicebant, *Halgein Ydorum*, salem affer; *άλ* vero Græce sal dicitur, & *Halen* Britannice. Lingua namque Britannica propter diutinam, quam Britones, qui tunc Trojani, & postea Britones à Brito eorum Duce sunt vocati, post Trojæ excidium moram in Græcia fecerant, in multis Græco conformis invenitur.

Hic autem mihi notabile videtur, quod in uno verbo tot linguas convenire non invenio, sicut in isto: *άλ* enim Græce, *Halen* Britannice, similiter Hibernice. *Halgein* interpositâ G. lingua

lingua prædicta : item *Sal* Latine, quia, ut ait Priscianus, in quibusdam dictionibus pro aspiratione ponitur S. ut *ἀλς* Græce, *sal* Latine, *ἑμ* semi, *ἑπτα* septem; *Sel* Gallice, mutatione a vocalis in e, a Latino additione t literæ *Salt* Anglice, *Sout* Teutonice. Habetis ergo septem vel octo linguas in hac una dictione plurimum concordantes.

Transeuntes inde navigio flumen *Tymyense*, & versus *Caermardyn* iter arripientes, *Lanstephan* & *Talachar* marinis in scopulis à lava reliquimus. Erant autem hæc duo castra, quæ Refus filius Gruffini post obitum Anglorum régis Henrici II. desperatione custodum citra insultum occupavit; deinde provinciis de *Pembroch* & *Ros* cædibus, incendiis & prædationibus, fere exterminio datis, frustrato conamine *Caermardyn* obsedit. Sonat autem *Caermardyn urbs Merlini*, eo quod juxta Britannicam historiam ibi ex incubo genitus, inventus fuerat Merlinus.

Est igitur hæc urbs antiqua costilibus muris partim adhuc extantibus egregie clausa super nobilem *Tymy* fluvium sita, silvis & pratis abundans. Habet autem *Cantref Mawr*, id est, Cantredum magnum ab oriente, copiosa silvarum condensitate australis Cambriæ civibus tutissimum in necessitate refugium, ubi & castrum *Dinevor* in collis excelsi vertice super fluvium *Tymy* situm: quod & principalis Sudwalliæ curia dicitur. Fuerant enim antiquitus tres principales in Wallia curiæ: *Dinevor* in Sudwallia: *Aberfrau* in Nordwallia scilicet apud *Monam*. In Powisia apud *Pengwern*, quod & nunc Slopesburia dicitur. Sonat autem *Pengwern* caput alneti. In his autem de *Cantref mawr* finibus Commodo videlicet de *Caos*, illud ad animam revocans, *dolus an vir-tus qui in hoste requirat*: & illud; *& si non recte possis quocunque modo rem*: quam enormiter in subditos hoc nostro tempore curia vindictam exercuerit, noster explicare stilus abhorruit. Juxta *Dinevor* transflumen scil. *Tywy* in *Cantref bachan*, id est, Cantredo brevi, fons est qui die naturali bis undis deficiens, & toties exuberans, marinas imitari solet instabilitates.

Adjacet autem territorio Rossensi meridionali maritimoque

ex latere, interlabente brachio marino, Provincia Penbrochensis, cujus principale municipium totiusque provinciae Demeticæ caput, in saxosa quadam & oblonga rupis eminentia situm lingua marina de Milverdico portu profiliens in capite bifurco complectitur. Unde & *Penbrochia* caput maritimæ sonat. Distat autem à *Penbrochia* castro quasi milliaribus tribus, castellum quod *Maenor Pyrr*, id est, mansio Pyrrii dicitur: qui & insulam *Chaldei* habebat, quam Cambri *Tnys Pyrr*, id est, insulam Pyrrii vocant.

Erat autem hoc nomen lapidis, qui trans flumen *Aluni*, quod cœmiterium à boreali ecclesiæ parte præterfluendo determinat, jacens vice pontisungebatur. Erat autem lapis hic marmoreus & pulcher, transeuntium pedibus superficie tenuis (ut dictum est) perpolitus, decem pedes in longum, & sex in latum præferens, atque unius pedis spissitudinem habens. Sonat autem *Lechlavar* Britannica lingua, *Lapis Loquax*.

Simile quoque legitur occulto Dei judicio, sed nunquam injusto, murium majorum, qui vulgariter *Rati* dicuntur, in virum quendam olim factam persecutionem.

Habet autem hæc insula Monæ trecentas, quadraginta tres villas, & pro tribus Cantredis reputatur.

Dicitur autem Cantredus composito vocabulo tam Britannica quam Hibernica lingua, tanta terræ portio, quanta 100. villas continere solet. Adjacent autem insulæ *Britannia* tres lateraliter diversis ex partibus insulæ, quæ ejusdem fere quantitatis esse perhibentur. Ab Austro *Vesta*, à Zephyro *Mona*, à Circo *Mania*. Sed duæ priores propinquius adjacent, modicis distinctæ maris interstitiis. Tertia vero, quæ *Mania* dicitur, media inter Hibernicam *Vltoniam* & *Scoticas Galovidias* libramine jacens, remotius extenditur. Est autem *Mona* arida tellus & saxosa, deformis aspectu & inamœna, terræ de *Pebidton* (quæ adjacet *Menevia*) exteriori qualitate similima: veruntamen interiori naturæ dote longe dissimilis.

Montana vero, quæ à Cambriis *Eryri*, ab Anglis vero *Snowdone*, id

id est, Nivium montes dicuntur, quæ à terra filiorum Conani paulatim incrementa suscipiunt, & prope *Deganmy* in Boream se protendunt, contra *Monam* vero turribus aëreis nimis enormiter usque ad nubes excrescunt, sub silentio non sunt prætereunda. Tantæ siquidem & tam immensæ quantitatis esse perhibentur ut antiquo proverbio dici soleat; Sicut *Mônâ* insulam hominibus in annona, sic *Eryri* in pascuis, coactis in unum armentis omnibus, toti Walliæ sufficere posse.

Est fons non procul à Ruthlan in provincia de Tegengel, quem non bis tantum die naturali, more marino, vicissim, sed crebro diebus & noctibus nunc undis deficere, nunc exuberare certum est. Idem refert Trogius Pompejus, quod *Garamantum* est oppidum, in quo fons ebullit, qui vicissim nocte dieque friget & fervet. Multis itaque mane ad Christi obsequium allectis, ad pauperulam sedis Lancluenfis ecclesiam parum inde distantem transivimus, ubi & missa ab Archiepiscopo celebrata iter incontinenti aggressi sumus, & per divitem venam fructuosumque argenti scrutinium, ubi pecuniam scrutando *itum est in viscera terre*, transeuntes, in cellula de *Basinwerk* pernoctavimus. In crastino vero longum vivumque per loca Sabulum non absque formine permeantes, silvestria de *Coleshulle*, id est, carbonis colle, à dextra reliquimus.

Hæc Gyraldus. Quemadmodum autem ex iis, quæ hætenus in medium à nobis allata sunt, abunde liquet, veterum Gallorum Britannorumque sermonem haud multum diversum fuisse, ita hujus rei origines accuratius rimanti dubium relinquitur, an Britanni suum à Gallis acceperint, an contra Galli suum Britannis debeant. Gallos in proximam Britanniam trajecisse, eique sermonem suum dedisse, suspicatur Tacitus, cujus verba ex Agricola Vita jam recitata sunt, neque hic repetere necesse est. Nec absimile vero videtur, continentem Galliæ ante Britanniam insulam fuisse habitatum. Sed de re obscura plane & incerta nihil temere affirmaverim. Constat interim ex Tacito, antiquis, qui Galliam & Britanniam habitaverunt, populis ejusdem sermo-

nis usum fuisse, & ex Gyraldo, Britannici reliquias in Cambria, aut Wallia, nunc quoque conservari. Sed & id admonere hoc loco visum, *Gallia* & *Wallia* vocabula, sola dialecto, sive diversâ pronuntiandi & scribendi ratione, esse diversa.

Revera enim sunt eadem. W sive V & G, pro dialectorum varietate, facile & frequenter permutantur. Ita iidem populi *Gallia* *Vascones* & *Gascones*, aut *Guascones* dicuntur. *Getæ* veteribus appellantur, qui nunc *Smetæ*, aut *Sueti*, de quibus alibi plura. *Guerra* & *Werra*, pro bello, promiscue legitur apud posterioris sæculi scriptores. Sic *Galli* & *Walli*, unum idemque nomen. Neque aliter qui Belgium Gallicum hodie incolunt populi, & Gallorum sermone utuntur, *Wali*, aut *Walli* Belgis appellantur. Idem est, ac si dixeris, *Galli*. Qui enim aliam ejus nominis originem aut significationem promunt, nugantur. Accedit, quod huc inprimis facit, *Wallos* Britannia, quibus vetustissima Britannorum, & sic etiam Gallorum, quia utraque, ut jam ostendimus, eadem, mansit, in antiquis scriptis non *Wallos*, sed *Galos*, aut *Gallos* disertim nominari. Fidem facere possunt Glossæ, quibus in foro Anglorum recepta antiqua vocabula quædam & Anglorum & Gallorum lingua exponuntur. In his Anglis *Wales*, qui Gallis *Gales*, disertim dicuntur. Unum ex iis petitum exemplum nunc suffecerit. Titulus est; *Marches*. In eo Anglice legitur; **Marches be the bounds and limits betwixt us and WALES, so called either from the Germans word / March, which signifies a frontire or border / or else from the French word / Marq, that is to say / a signe or token of distinction / these being the notozious distinctions of two divers countries**: Gallice autem; *Marches sont les limits entre nous & GALES, issint appels ou del parol Germanois, March, que signifie limitem, ou del parol François, Marq, cest à sçavoir, un signe del distinction, ceux eunts le notorious distinctions de deux divers regions*. Romanorum sermone sic reddas; *Marchæ sunt limites inter nos & Galos*, (Ita Gallica versio. Anglica habet; *Wales*) sic dicti vel à vocabulo Germanico *March*, quod limitem significat, aut Gallico, *Marq*, quomodo signum, sive id quod discrimen ostendit,

dit, vocant. Marcæ enim sunt maxime conspicui duarum regionum limites. Scribuntur hic disertim Wales Anglis, qui Gallice, Gales. Sed de his plura alias & alibi dicenda sunt. Liquet interim, Gallie & Wallie vocabula diversarum quidem regionum, sed non diversa nisi solâ pronuntiandi & scribendi dialecto esse. Non ergo sola auctoritas Taciti, tradentis priscum Gallorum & Britannorum sermonem haud multum fuisse diversum, nec sola vocabula Gallis ab antiquis tributa, quæ etiamnum Britannis agnoscuntur, sed & ipsa Gallie & Wallie vocabula satis superque evincunt, non temere in Britannia Wallia, sive Cambria, cui mansisse veterem Britannorum linguam jam probavimus, & à qua prisca Gallica non abluit, à nobis hæc investigari.

CAPUT V.

Britannicus vetus sermo Wallis in Anglia mansit, ut & vetus Gallicus, à quo Britannicus ille haud multum diversus. Causse durantis adhuc in Wallia priscae Britannorum linguæ. Romanorum studium in lingua sua simul cum imperio propaganda. Britannis ea non accepta. Obstinatio gentis, situs, & auctoritas legum ad conservandam majorem linguam concurrere. Gallorum veterum sermonem in Wallia nunc superesse. Quæ linguæ haud multum diversæ sint, & Tacito dicantur.

GAllorum Britannorumque veterum sermonem eundem, si ve, ut cum Tacito loquamur, haud multum diversum fuisse, apertum est. Britannicus autem ille suis mansit in eâ ditione, quæ nunc Wallia appellatur. Ergo & Gallicus, qui Britannico haud multum dissimilis fuit. Galli enim à Romanis domiti simul cum imperio horum quoque linguam exceperere; incorruptam autem & integram suam, & sic Gallorum quoque, Britanni conservavere. De qua hujus integritate ut plane hic constet, necesse est. Johannem Daviès ergo, Britannum, & in Cambria aut Wallia natum, de patria lingua eaque post tot sæculorum intervallum adhuc incorrupta, differentem audiamus. *Duratione*, inquit in præfa-

præfatione ad antiquæ linguæ Britannicæ, nunc vulgo dictæ Cambro-Britannicæ, à suis Cymræcæ vel Cambricæ, ab aliis Wallicæ, Rudimenta, pleraſque, ſi non omnes, ſaltem vulgares hæc lingua ſuperat. Mirandum etiam quod in angulo tam anguſto, per tot annorum centena, non obſtante Saxonum Normannorumque tyrannide, non avitum tantum nomen, ut in Britannia Cambdenus loquitur, ſed & linguam ſuam primigeniam, ſine ulla aut inſigni mutatione, aut alterius linguæ admixtione, in hæc uſque tempora, ſartam, teſtam, illeſam prope- medum & incorruptam conſervavit reliquiarum Britannicarum manipu- lus. Idque, quod majus eſt, in vitis Romanis, urbis imperioſæ civibus, ut loquitur Auguſtinus de Civit. Dei lib. XIX, cap. VII, qui gentibus ſibi ſubditis omnibus linguæ ſuæ jugum, omni conatu, etiam latis legibus, imponebant, ita ut Gallicas & Hiſpanicas Provin- cias, Latinas proſus facerent; & omnes fere gentes Latine lo- querentur. Leges enim, quibus Provinciæ regebantur, Latinas eſſe oportuit, & Provinciarum Prætores ſententiam Latine dice- re. Exſtantque exempla adeptæ civitatis ob Latinæ linguæ ignorantiam. Narrat enim Suetonius, ſplendidum virum Græ- cæque principem, è iudicum albo eraſum, & in peregrinitatem redactum, quod Latinam linguam ignoraverit. In Scholis etiam illa ſola fuit approbata. Nec legatis, ſupplicantibus, ap- pellantibus in Senatu loqui permiſſum eſt, niſi Latine. Imo & Græcos ipſos Latine loqui cogebant, non in urbe tantum, ſed in Græcia & Aſia, quo Latinæ vocis honos per omnes gentes vene- rabilior, ut Valerius Maximus loquitur, diffunderetur. Nec enim ſeſe victores, aut rerum potitos, actionū humanarum domini pu- tabant, niſi & loquelæ etiam dominarentur. Britanni tamen, lin- guam ſuam una cum religione, in vitis victoribus omnibus, in vi- tis paganis, inconcuſſe, ut cum Gyraldo in Itinerario Cambriæ hic loquar, retinuerunt. Addit præterea, cum aliæ fere omnes linguæ ſingulis pene ſæculis, tantam patiantur mutationem, ut eadē eſſe vix videantur, Britannicam tamen ante mille & plures annos idem habuiſſe idioma, quod nunc retinet, ut ex Poëmatis utriuſque Merlini, Sylveſtris, Ambroſii, Anerinni, & Ambroſii

Telesini, quorum alii quarto, alii quinto post Christum natum sæculo florere, liquet manifesto. quæ à nunc recepta loquendi ratione non ita discrepant, quin ab iis, qui vel mediocriter in lingua Britannica sunt versati, possint intelligi. Neque alia magni Cambdeni sententia est, qui in Britannia descriptione, *linguam hanc Britannicam minime permistam & longe antiquissimam* dicit; nisi quod nuperrime per quotidianum cum Anglis commercium, & juventutem in Anglia educatam, & plerumque ad Anglicam linguam magis quam suam à pueritia proniorem, Anglicæ quædam voces sese ei permiscuerint, & plures quotidie permisceantur.

Porro ad conservandam in Britannia, sive Cambria sive Wallia, veterem Gallorum Britannorumque linguam (utriusque gentis eandem olim fuisse & in sola Wallia nunc superesse, jam ostendimus) plurima, inprimis in traditis à majoribus, sermone præsertim, retinendis obstinatio, auctoritas legum, & situs gentis, concurrere. Situm quod attinet, Britanni, & quidem Walli ipsi, idem, quod de Germania nostrâ olim Tacitus, pronunciant, esse informem terris, asperam cœlo, tristem cultu adspectuque, nisi si patria sit. Et cum haud dubie suæ cuique patriæ, sive, ut sic dixerim, alumnæ notissimæ sedes sint, hic quoque in eorum, quæ diximus, fidem, Daviesius audiendus est. *Plerumque fit, inquit, ut in montanis, sterilibus, rigidis, & inamœnis regionibus, quale Wallis nobis reliquum solum, lingue vetustæ post plura sæcula illesæ maneat, cum vellus aureum non habeant, quod fasones invitet.* Sic constat, ut jam diximus, aquilonarem illam montosamque Hispaniæ oram, quæ à Carthaginensibus, Romanis, Mauris non est debellata, etiam nunc vetustâ lingua Cantabrica uti. Idem illud de Articis affirmat Thucydides, quemadmodum & de Arcadiæ incolis: quare illi se *ἀντόχθονας*, hi se *προσελήνης* prædicabant. In Granatensi quoque Hispaniæ ditione, Maurorum reliquiæ Arabicam linguam retinent, Hispanis *Araviga* dictam; cum melioris soli cultores sermone, quem Castellanium vocant, utantur. Ita & lingua Epirotica adhuc manet iis, qui Epiri montes habitant.

Adde datas Wallis de retinendo majorum sermone leges, & sancte observatas. Certe eorum scriptores testantur, cum reliquis fere nationibus in more semper positum fuerit, ut vicinarum linguarum cognitioni, & vocabulorum novitati studerent, ab ea Wallos semper adeo abhorruisse, ut legibus cautum fuerit, ne *Bardi*, quomodo Poëtæ & sapientiæ in hac gente professores dicebantur, vocibus novis aut à majorum sermone alienis uterentur, sed vetustæ linguæ custodes, etiam propositis amplissimis præmiis, constituerentur. Pertinaciam gentis ut in aliis, à majoribus acceptis, ita lingua inprimis, retinendis vel illud solum evincat responsum, quod Henrico Secundo, Anglorum Regi, nobilem & senem Britannum dedisse, Britannicarum rerum scriptores tradunt. Quid de Britannorum opibus & potentia, & regio in eos maximi terroris apparatu videretur, interrogatus: *Gravari*, respondit, *plurimaque ex parte destrui vestris, Rex, aliorumque viribus, nunc ut olim & pluries, gens ista valebit: ad plenum autem propter hominis iram, nisi & ira Dei concurrerit, non delebitur. Nec alia, ut arbitror, gens quam Cambrica, NEC ALIA LINGUA, pro parte majori, in die districti examinis, coram supremo iudice, quidquid de ampliori contingat, pro hoc terrarum angulo respondebit.* De lingua igitur majorum conservanda, non minus quam imperio solliciti Walli fuere. Sed & huc vel inprimis facit, ut ex ingenio gentis petitum, vetusti in eâ Poëtæ, quem *Telesinum* vocant, vaticinium; qui, cum Britannorum cladem, servitutem, captivitatem, atque alia iis eventura mala cecinisset, tandem de duratura genti majorum lingua hæc addit;

Eu Ner a folant,

Eu hiaith a gadwant,

Eu tir a gollant

Ond gmyllt Wallia.

Quæ Romano carmine Britannicarum rerum scriptores reddidere;

Vsq̄que laudabunt Dominum creatorem,

Vsq̄que servabunt idioma linguæ,

*Arvaque amittent sua cuncta, præter
Wallica rura.*

Quæ hoc inprimis volunt ; nunquam Britannorum Wallos majorum linguæ jacturam facturos. Atque hæc in medium nobis adducenda hic fuere, ut ex iis palam constaret, non temere statui, in eâ Britannicæ ditione, quam Cambriam aut Walliam nunc vocant, superesse integrum & incorruptum illum sermonem Gallorum veterum, qui, ut cum Tacito iterum hic loquar, à Britannico haud multum, id est, ut ego interpretor, dialecto tantum, diversus fuit. Quæ haud multum diversa sunt & dicuntur, in plerisque & præcipuis conveniunt, ac similitudinis plus, quam dissimilitudinis habent. Quod, ubi de linguis & diversis earum dialectis sermo instituitur, maxime, hic inprimis, nobis observandum est. Ita superiorum hodie & inferiorum, quos vocant, Germanorum sermo haud multum diversus, id est, si dialectum exceperis, idem est. *Dat & Das*, quorum illo hi, hoc isti utuntur, eadem vocabula, diversa tamen, sed haud multum, ut Tacitus loquitur, diversa sunt. *Can* aut *Cana* Regem sive Principem Tartari vocant, *Con* aut *Cona* Germani (vulgo dicunt *Coning*), neque dubitari tamen potest, quin vocabula eadem sint, sive haud multum diversa. Romanorum *Caput*, Germanorum *Cap*, aut *Cop*; Romanorum *Pes*, Græcorum *πῆς*, superiorum Germanorum *Vous* aut *Voet* inferiorum, quis non dixerit eadem, sive haud multum diversa esse? Exempla alia infinita sunt. Neque aliud de Britannorum & Gallorum veterum sermone pronuntiavit Tacitus, cum hunc ab illo haud multum diversum esse affirmavit.

C A P U T VI.

Cujas, & quibus accepta ferenda sit vetus lingua Britannica, quæ à Gallica haud multum diversa. Græcis deberi, Gyraldi; Romanis, Povelli sententia, sed utraque rejecta. Variæ causse similitudinis linguarum in diversis & longe distitis terrarum oris. Ad communem originem

nem in caussa similitudinis linguarum, quæ diversis gentibus recepta sunt, indaganda, nonnunquam recurrendum esse. Id Persarum, Græcorum, Romanorum, Germanorum sermonis, qui tot gentibus haud multum diversus, exemplo probatum. Persarum lingua similis Germanicæ. Nec tamen Germani à Persis orti, sed à Scythis, ut & ipsi Persæ. Bernardi Furmerii, aliorumque, Origines Frisiorum ad Persas, petito à similitudine linguæ argumento, referentium error.

HActenus cum Turnebo, qui nullam hac ætate linguam, ex qua vetus Gallica agnosci posset, supereffe docuerat, res nobis ac certamen fuit. Britannicam hodieque supereffe, à qua Gallica non multum diversa fuit, idoneis & luculentis argumentis jam ostendimus. Supereff ergo, ut Gallicæ caussa, quid de Britannicæ origine hæctenus eruditi sentiant, videamus. Nec idem omnes sentiunt. Ab aliis Græcæ, aliis Ebrææ origines offeruntur. Quorum sententias & rationes hic expendere, ab instituto hoc alienum non erit. Gyraldi Cambrensis quæ fuerit, jam vidimus. Britannicum sermonem ortu vult esse Trojanum aut Græcum, ut & gentem ac imperium. Quo nihil dici aut fingi potest insulsius. Quâ enim annalium fide hæc traduntur? Qua ratione veritatis studiosis vel tantum ut verisimilia possunt offerri? Græcorum de rebus Trojanis ac ducibus mendacia & fabulas, novis additis auxere. David Povellus in suis ad Gyraldi Cambriæ descriptionem annotationibus, linguæ Britannicæ vocabula pauciora à Græcis, infinita à Latinis accepta, hoc, quod sequitur, edito specimine, docet.

<i>Anuodh,</i>	Invitus.
<i>Aradr,</i>	Aratrum.
<i>Ariant,</i>	Argentum.
<i>Arneu,</i>	Arma.
<i>Aur,</i>	Aurum.
<i>Awr,</i>	Hora.
<i>Bacl,</i>	Baculus.

<i>Bendith,</i>	Benedictio.
<i>Ber,</i>	Veru.
<i>Cader,</i>	Cathedra.
<i>Calch,</i>	Calx.
<i>Canmylh,</i>	Candela.
<i>Car,</i>	Carrus.
<i>Carw,</i>	Cervus.

<i>Casw</i> ,	Caseus.	<i>Malais</i> ,	Malitia.
<i>Celb</i> ,	Cella.	<i>Marm</i> ,	Mori.
<i>Cely</i> ,	Celare.	<i>Mawr</i> ,	Magnus.
<i>Cist</i> ,	Cista.	<i>Medbeginiaeth</i> ,	Medicina.
<i>Coch</i> ,	Coccineum.	<i>Medbic</i> ,	Medicus.
<i>Corn</i> ,	Cornu.	<i>Mel</i> ,	Mel.
<i>Cuyr</i> ,	Cera.	<i>Melhtith</i> ,	Maledictio.
<i>Cybydh</i> ,	Cupidus.	<i>Membrwn</i> ,	Membrana.
<i>Cybyhdra</i> ,	Cupiditas.	<i>Menyber</i> ,	Manubrium.
<i>Cylhelb</i> ,	Cultellus.	<i>Milwr</i> ,	Miles.
<i>Dant</i> ,	Dens.	<i>Moes</i> ,	Mos.
<i>Die</i> ,	Dies.	<i>Morwent</i> ,	Monumentum
<i>Dilyw</i> ,	Diluvium.	<i>Mor</i> ,	Mare.
<i>Dysc</i> ,	Disciplina.	<i>Mur</i> ,	Murus.
<i>Dyscibl</i> ,	Discipulus.	<i>Mynyth</i> ,	Mons.
<i>Eccleys</i> ,	Ecclesia.	<i>Nos</i> ,	Nox.
<i>Fenster</i> ,	Fenestra.	<i>Orte</i> ,	Hora.
<i>Fest</i> ,	Festinanter.	<i>Pared</i> ,	Paries.
<i>Festa</i> ,	Festina.	<i>Pawl</i> ,	Palus.
<i>Fos</i> ,	Fossa.	<i>Pont</i> ,	Pons.
<i>Fyrf</i> ,	Forma.	<i>Porth</i> ,	Porta.
<i>Gwal</i> ,	Vallum.	<i>Pisc</i> ,	Piscis.
<i>Glud</i> ,	Gluten.	<i>Scriven</i> ,	Scriptura.
<i>Gwenwyn</i> ,	Venenum.	<i>Sych</i> ,	Siccus.
<i>Gwiber</i> ,	Vipera.	<i>Stabl</i> ,	Stabulum,
<i>Gwyder</i> ,	Vitrum.	<i>Tarw</i> ,	Taurus.
<i>Gwyrdb</i> ,	Viride.	<i>Tembl</i> ,	Templum.
<i>Lhavourys</i> ,	Laboriosus.	<i>Tir</i> ,	Terra.
<i>Lleo</i> ,	Leo.	<i>Tyner</i> ,	Tener.
<i>Lhin</i> ,	Linum, Linea.	<i>Tyst</i> ,	Testis.
<i>Lhuric</i> ,	Lorica.	<i>Yscal</i> ,	Scala.
<i>Lhyver</i> ,	Liber.	<i>Yscol</i> ,	Scola.
<i>Magwyr</i> ,	Maceria.	<i>Yspriid</i> ,	Spiritus.

Atque sexcenta alia, ita concludit, trita & vulgaria quidem illa, que

non recens nata sunt, sed ante mille annos elapsos in usu recepta, & apud imperitum vulgus in hodiernum usque diem communiter usurpata sunt.

Græcorum Romanorumque sermoni quin plurima simillima Britannicus habeat, negari non potest. Exempla, quæ jam recitata sunt, satis id evincunt. Et addi possunt alia prope infinita. Neque tamen ex eo sequitur, vel à Græcis vel à Romanis sermonem suum Britannos accepisse. Quam multa sese offerunt eadem & Græcis & Romanis & Germanis nostris recepta vocabula? Interim ex iis non recte colligas, Germanorum linguam Græcæ aut Romanæ deberi. Id potius ex illo sermonis consensu sequitur, ex eâdem gente, tanquam matre, id est Scythica, prodiisse has nationes, & ab eâdem eundem sermonem, sed dialecto fere tantum distantem, didicisse. Quod & vulgato nuper opere luculenter demonstravimus, & alias, si quidem vitam Deus & otium dederit, pluribus docebimus.

Illam tamen similitudo viros doctissimos, in explicanda vera ejus origine, in errorem jam pridem traxit. Cum enim facile ac promptum esset similitudinem illam observare, communibus harum gentium incunabulis, id est, Scythicis non animadvertis, origine Græca esse, quæ Scythica, ut & Græca ipsa, falsi tradidere. Inter quos etiam est eruditissimus Hadrianus Junius, qui in Libris Animadversorum, plurima vocabula Germanica, tanquam ex Græco fonte cadentia, singulari capite, annotavit. Non ex fonte Græco cadunt illa Germanica vocabula, sed ex Scythico, quemadmodum & Græca. Ita Danica quædam vocabula ortu Græca, quia simillima sunt, eruditi quidam volunt, ut *Smor*, quod butyrum Danis significat, à Græco *μύρον*, quod unguentum notat; de quibus vide quæ Lib. I. Fastorum Danicorum tradit Olaus Wormius, Vir doctissimus, ac antiquitatis omnis, præsertim Septentrionalium Europæ populorum, peritissimus, deque iis optime meritis. Non autem horum vocabulorum origo à Græcis petenda est, ut illi volunt, sed ab iis, à quibus Græci juxta cum aliis ea accepere, ut Scythis. *Smur*, aut *Smer* hodieque Scythæ unguentum vocant, quomodo & nostrates

strates Belgæ. Britanni dicunt *Mer*, quod ipsis medullam significat, ut & Belgis, quod ad Græcorum *μύρον* proxime accedit. Persarum Germanorumque sermonem in plurimis congruere non est dubium. Exstant certissima ejus rei specimina, quæ eruditi vulgavere. Quis vero ex iis colligat Germanos à Persis esse ortos? Reperti tamen sunt, qui hac similitudine delusi nobilissimarum vetustissimarumque Germaniæ gentium origines ad Persas retulere. *Germanos*, inquit Bernhardus Furmerius lib. 1. Rerum Frisicarum, cap. 1. quod de Phresone, primo Frisiorum, ut vult, Rege, & ex Persis orto, inscripsit, *ex Persia ortos nomen suum huic orbis parti contulisse, plerique docti & ex lingua & ex moribus utriusque nationi communibus acute conjiciunt. Nam Fader / Mader / Bruder / Tucher / Wand & plurima similia vocabula in lingua Persica etiam hodie inveniri, pro Patre, Matre, Filia, Vinculo, indicat multarum linguarum peritia insigni Josephus Scaliger: & Justus Lipsius fatetur se studiosè observasse, Persas in pleraque omni vita ratione & lingua cum Germanis consentire.*

Quid in ea sententia acuminis sit, ego non video; hoc scio, nihil in ea esse veritatis, certe nihil certitudinis. Plurima Turcis & Germanis eadem & idem significantia sunt vocabula.

TURCICA.

GERMANICA.

As, victus,

Aes.

Athli, eques,

Aethel, Nobiles enim & Equites vocantur.

Balda, securis,

Bailte.

Bassa, præfectus,

Baes.

Chasna, thesaurus,

Schas.

Chu, horreum,

Schur.

Dert, dolor,

Deerte.

Dibi, fundus,

Diepte.

Ey, bene, euge,

Ei.

Eski, acidus,

Essich.

Gas, anser,

Gans.

Gazi, miles,

Gast.

Halli,

<i>Halli</i> , collum,	<i>Hals</i> .
<i>Han</i> , Dominus,	<i>Hans</i> .
<i>Juk</i> , onus,	<i>Juck</i> , <i>Jock</i> .
<i>Ufigfiak</i> , calor,	<i>Hitfichait</i> .
<i>Kufch</i> , hyems,	<i>Ku</i> , <i>Kou</i> .
<i>Keti</i> , felis,	<i>Ket</i> , <i>Kat</i> .

Sunt alia similia infinita. Absurdum esset ex his colligere, à Turcis ortos esse Germanos. Hoc potius verum est, Persas, Turcas & Germanos ejusdem generis ac originis, id est, Scythicæ, & hanc causam similitudinis linguarum in his populis, esse.

Nam duo inprimis in ejusmodi argumento accurate & observanda & distinguenda sunt. quibus neglectis, hæcenus à plerisque veræ harum rerum causæ & origines haud traduntur. Quæ eadem in non eisdem sive diversis nationibus, linguam inprimis spectantia, offeruntur, vel eidem primæ earum origini, vel occasionibus mutationibusque, quibus factum est, ut permisce-rentur, tribuenda sunt. Fit plerumque, ut à victore populo in victum simul cum imperio victoris lingua derivetur. Tot Provinciæ Romanæ, Romano etiam sermone infectæ, testes sunt. Testis Hispania, quæ Romanis, Mauris, Gothis parere jussa & habitata, sermone hodie fere non alio utitur, quam ex tribus diversarum gentium linguis conflato. De Italia, aut aliis Europæ populis, cum res aperta sit, nihil nunc dicendum. Infinita hodie vocabula Græci Turcis, sed dominis, debent. Ægyptii figuris litterarum Græcis per multa jam sæcula utuntur, paucis exceptis. Ægyptii enim, ut vir maximus Salmasius recte observat, post dominationem Macedonum Alphabetum Græcum receperunt integrum, cui & de suo antiquo adjunxere septem litteras, ideo retentas, ut voces exprimerent propriæ dialecti, quibus pronuntiandis & scribendis Græcarum litterarum characteres non sufficiebant. Nec aliis, quam Græcorum, litteris in nummorum aliisque inscriptionibus, utuntur. Neque has ab aliis, quam victoribus Macedonibus, acceperunt. Neque vi tantum aut ferro, sed & religione ac sacris persuasis, idem evenit. Persæ, Turcæque Arabi-

Arabicis literis, pluribusque etiam vocabulis utuntur, quæ ab Arabe Muhammede, sacrorum suorum auctore, habent. Idem de Moscis sive Russis dicendum est. Traditâ iis religione, Christiana à Græcis, Cyrillo imprimis, ut volunt, Græcas simul literas accepere, paucis exceptis, ut & plurima Græca vocabula, quibus hodieque utuntur. Alphabetum Russorum & lingua, satis superque id ostendunt.

Ubi horum nihil ex fide dignorum annalium monumentis in medium adferri potest, ratio profecto suadet, ut similitudinis linguarum diversis in gentibus causam ad communem quandam earum originem referamus. Cum igitur Græcorum in Britanniam missas olim colonias apud veteres & idoneos auctores non legamus, & in domanda Britannia occupatis Romanis Cambri sive Walli, de quorum sermone, cui Gallicus simillimus fuit, hic agitur, Romanorum lingua Britannicam suam non passi sint tolli aut inquinari, quod omni exceptione majoribus argumentis jam probavimus, sequitur haud dubie eos errare, qui Britannicum sermonem, & sic quoque Gallicum, qui non multum ab illo diversus fuit, Græcis aut Romanis ferunt acceptum. Cum etiam constet Britannicum sermonem à Gallico non multum fuisse diversum, & Gallicum, ut mox docebimus, cum Germanico convenisse, & Germanicum esse haud alium quam Scythicum, non aliæ quam Scythicæ origines hic nobis admittendæ sunt.

C A P U T VII.

Daviesii, qui sermonem veterem Britannicum, à quo Gallicus non diversus, origine Ebræum esse contendit, sententia expenditur. Ebræus antiquissimus. Duplex in explicanda pœna confusionis aut divisionis linguarum error, aliorum majorem, aliorum minorem statuentium, quam fuit. Qualis fuerit divisio linguarum. Quale donum linguarum in Historia Actorum Apostolicorum. Divisio linguarum non fuit tantum varietas dialectorum. Ridicule eorum rationes, qui omnia aut

pleraque ad Ebræos fontes referunt vocabula. Soteph Ebræorum, judex. Scolthet Germanorum unde. Scelto Frisiorum. Nomina propria plurima Germanorum Ebræis simillima, sed tamen ab his diversa. Lyscander refutatus. Isis Germanorum Dea Tacito, Disa. Barn puerum significat Cymbris. Ver quid Anglofaxonibus notet. Vir & puer & alia Romanorum vocabula ortu Scythica. Cambri, Cymræci, Cymbri, & Gambrivii, quales populi.

Veteris Gallici sermonis, cui haud multum ab similem Britannicum fuisse ex Tacito sæpius jam dictum est, causâ de Britannico, ejusque origine, propter discrepantes auctorum opiniones, nonnulla adjicienda sunt. Eorum, qui ortu Græcum aut Romanum volunt, sententiam & rationes jam expendimus. Restat, ut illorum quoque judicium vocetur sub examen, qui ab Ebræo haud multum diversum esse, tradidere. Est inter eos, cujus jam semel iterumque meminimus, Johannes Davies. Is præfatione ad Lexicon Britannicum (quo ex illustribus Viri, Guilielmi Boswelli, serenissimi Magnæ Britannæ Regis apud Fœderatos Belgas legati, cujus & eruditionem summam & comitatem præfenti mihi nuper agnoscere & colere licuit, bibliotheca deprompto utor; aditu mihi ad has opes factò benevolentia Johannis de Laet, Viri, in quo etiam maxima & harum, ut de aliis nunc non dicam, rerum peritia, & humanitas concurrunt) ubi de hujus sermonis origine differit: *Vt ut, inquit, igitur alia lingua de sua antiquitate jactent, & inter se certent, ut ut an Ebræa prima sit dubitare videatur R. Moses Aegyptius, non esse primam etiam juramento affirmant quatuor illi, apud Guevaram, Ebræorum doctores, & graviter contendat Goropiüs, hanc palmam omnes Ebrææ concedere oportet, ut sit omnium linguarum matrix, omnium prima, quâ Deus ipse usus est, quâ usi sunt ad sanctos patres angeli, quam paradisi incolæ locuti sunt, quâ rebus nomina prima data sunt, ut quæ cum ipsis rebus nata est; quâ vitæ æternæ documenta inde ab orbe condito tradita sunt, ad consummationem usque sæculi duratura; quæ universe terræ, omniumque hominum, per 2000 ferè annos, sola fuit & unica; quæ, reliquis omnibus in pœnam fa-*
stiosi

stuoſi operis Babylonici à Deo miſſis, ſola ab illa pœna immunis fuit, & in familia Heber & Peleg, aliorumque ſanctorum patrum, qui Babelis ædificationi non interfuiſſe creduntur, cum fide & vera religione manſit. Et ſi, ut quidam opinantur, ulla lingua à natura ſit, hanc ſolam eſſe hominum linguam naturalem credimus, noſtram & reliquas matris hujus venuſtæ degeneres filias, & adulterinos peccatorum fœtus ex gigantum Ἰερωαχέρων nequitia ortos; in quibus tamen ſanctæ matris pauca reſplendent lineamenta, unitatis antiquæ teſtimonia & reliquiæ. Sed quibus ſingulæ intermediis progenitricibus ab illa omnium matrice deſluxerint, vix conjeçturâ quidem aſſequi poſſumus. Quibus modis ab ea ſingulæ, & ab aliis matricibus, & à ſe invicem deductæ ſint, ſi diligentius & accuratius ſcrutari libebit, conjeçturæ fortassis nonnihil valebunt. Sic autem ſe res habere videtur. Sermonem hominibus ab ipſa creatione datum eſſe, nemo unquam tam excors fuit qui dubitaret, ut quo uno præſtant maxime feris: adeoque literarum ſonos, qui quo tandem tempore figuris deſcribi cœperint, quæ voces in memoriæ ſubſidium cuſtodirent, eaſque velut depositum legentibus redderent, non adeo certum eſt. Vulgaris omnium opinio eſt literas Ebreas omnium primas Moſem habuiſſe authorem, eaſque Judaïs tradidiſſe, à quibus Phœnices acceperunt, à Phœnicibus Græci per Cadmum. Philo Abrahamo earum inventionem aſcribit; quæ tamen ante ipſum videntur extitiſſe, ſi verum eſt quod Joſephus narrat, à poſteris Seth binas fuiſſe erectas columnas, lapideam unam, alteram lateritiã, quibus inventas ab ipſis artes inſcripſerunt, & quarum alteram ſuo ſeculo manere ait. Sed de literarum inventione & initio quicquid ſtatuat, certum eſt, earum poteſtatem & ſonos apud omnes fere gentes in linguarum confuſione manſiſſe. Nam linguarum confuſio ſicpote fortassis facta eſſe creditur; ut operarii Babelis primum ſurditate ad tempus percuffi ſint, (quod illud לִשְׁמֹרֶת, proprie auditus, non intellectus privationem denotans, docere videtur) deinde quam ante callerent linguam, divino miraculo, obliviſcerentur, quod Meſſala Corvino, Georgio Trapezuntio & aliis, ex naturalibus cauſis contigiſſe ferunt; tum, ne pecorum inſtar forent muti, novas ſibi ad placitum, ex literarum ſonûs quos retinebant, & vocibus nonnullis, quarum non fuerant obliiti, effingerent; unde & linguarum differentia

nata est. Deus enim in linguarum confusione, (nam & ea Dei artificium est, quanquam Origenes Angelorum operam huc advocet) ipse fecit ut homines p̄egre sint & dicantur; literas cognatas inter se commutare, alias transponere, alias addere, alias demere, alias aliter pronunciare, radicales è seroilibus, seroiles è radicalibus facere, duras & fortes leviorum & molliorum, leves & molles duriorum & fortiorum loco ponere, homines docuit; atque ita matrices nonnullas condidit linguas, ab Ebræa & à se invicem diversas; & ex his homines primo illo ducti instinctu alias atque alias fecerunt linguas, ex quibus proculdubio variæ deinceps fluxerunt mixtura & dialecti, & fluunt mutationes ferè quotidianae. Nam linguas vernaculas paucis sæculis ita variari videmus, ut vix aliquid præter ipsa retineant nomina. Scimus enim antiquos Gallos, Italos, Hispanos, Teutonas, & c. etiam & Anglos nostros, sic olim locutos esse, quemadmodum si quis inter eos hodie loqueretur, sibilo risque excipendum judicaret. Neque hoc mirum. Faciunt enim nationum mutua inter se commercia, ut etiam linguarum exerceanur commercia. Faciunt amicitie, connubia, vicinitas, colonie, ut gens una alterius linguam ediscat. Et quo præclariores & victoriosæ magis gentes, eo magis suæ linguæ studium, vel legibus imponunt victis, ut Romani & ante eos Græci, vel necessarium faciunt captivis, ut Judæis Assyrii. Quo etiam lingua antiquior, delicatior, celebrior, elegantior, copiosior existimatur, eo istam quisque pro suo ingenio magis admiratur, ejusque ambit cognitionem, & propriâ interim posthabitâ suâ immiscet. Mutationem autem non minimam acceperunt linguæ, quod hominum, etiam imperitorum, idiotarum, fœminarum, puerorum, balbutientibus linguis per tot sæcula ad libitum jactentur, & ad posteros traducantur. A malâ enim vulgi pronunciatione mala scriptio, & mala scriptio errorem tradit posteritati. Orthographiam enim consuetudini inservire, ideoque sæpè mutari dicit Quint. Et verba valent usu sicut & nummi. Multa renascentur quæ jam cecidere, cadentque Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet usus; Quem penes arbitrium est, & vis, & norma loquendi. Præterea in linguis aliis ad alias traducendis sæpe decipiuntur audiendo aures, ut aliam vel vocem vel literam pro aliâ accipiant, & facile mutantur voces diversitate pro-

te pronuntiacionis. Adde, quod plures voces in transiū à linguā unā ad aliam perierint, & in vulgaribus quotidie pereant, quarum loco aliæ ad placitum formantur : & Verborum vetus interit ætas, Et, juvenum ritu, florent modo nata vigentque. Huc accedit, quod novis rebus, novis inventis, nova sint vel cudenda vel mutuanda nomina : cum verborum certus ac definitus sit numerus, rerum infinitus. Quod cum de lingua Græcâ omnium copiosissimâ & verbosissimâ verum sit, non mirum si paupertati angustixque Romanæ (ut cum Seneca loquar) idem accidat ; cujus tamen vocabula quinquies centena millia numeravit Varro ; cum Ebræi, ut ipsi fatentur, ultra quingentas radices non habeant. Quantumvis autem ita quotidie mutantur, & sibi invicem immisceantur linguæ, cum tamen omnes ab Ebræa defluerint, non mirum est si in omnibus ejus umbræ reluceant ; in his plures & manifestiores, in aliis pauciores & obscuriores. Nam ut rivuli eo magis vel minus turbidi sunt, quo fontibus sunt propinquiōres aut ab illis remotiores ; ita quanto gens quæque remotius à Babylone, & citius post confusionem se recepit, tanto minus ut cum Ebræâ conveniat eorum lingua, tanta fecit locorum & temporum intercapedo. Unde est quod Syrorum, Babyloniorum, Arabum, Samaritanorum, Medorum, Persarum, Ethiopum, Armeniorum, Ægyptiorum, Phrygum, Tænorum linguæ, sint Ebrææ multo magis affines quam Occidentalium & Septentrionalium. Sunt denique ista Ebrææ vestigia in aliis linguis aliquando tam manifesta, ut voces aliquæ in omnibus linguis eadem sint & sono & significatione, ut Saccus, Vinum, Cornu, Camelus, quem nomine Syriaco in Latium venisse dicit Varro : aliquæ in pluribus, ut Kir, Kiriab, Kiriath, Urbs, unde Carta & Cartago, & Cair, magna Ægypti urbs, & Sarmaticum seu Scythicum Car & Carm, & Parthorum Certa in Dadocerta, Tigranocerta, Vologescerta, &c. & nostrum Caer. Sic Græcum πικρανη, ab Hebr. פלגש, Pillegesh, unde nostrum Ffilog. Et Latinum mensura à מְסוּרָה, Mesurah, unde & nostrum Mesur, & Angl. Measure. Aliquando manent in aliis linguis voces Ebrææ, mutata significatione, ut סוס, Sus, Ebraicè Equus est, Latinè Porcus ; Salus Ebraicè Tria, Latinè Sanitatem significat. Aliquando literæ mutantur in similis figuræ literas ; & à literarum

similitudine errores multi magnique ab oscitantibus tum librariis, tum interpretibus in Bibliorum versiones aliquas sunt introducti: atque inde factum est ut literarum י.ו.ה, Hebr. & Π & ; Gr. similitudine decepti, nomen Dei sanctum יהוה, Jehovah, Græcè ΠΙΠΙ, πππ, per nonnulla secula legerint. Eodem errore decepti 70 interpretes 1 Sam. 2. 18. ΕΦωδ βὰρ dixerunt pro ΕΦωδ βὰδ: & Es. 29. 3. pro כרור, Cedur, sicut sphaera, legerunt כרור, Cedavid, reddentes, ὡς Δαδῶδ: & Es. 28. 9. pro Docebit רעה, Dugah, scientiam, legentes רעה, Rangah, reddiderunt, Docebit רעה רעה. Et quis non videt ab Hebræa, Chaldaea, Arabica, aliisque Orientalibus linguis, quæ à dextra ad sinistram leguntur, voces facile in linguas, quæ à sinistra ad dextram leguntur, transire, his suo more legentibus quæ illi suo scripserunt, ut videre est in erronea lectione πππ pro יהוה, de qua ante: sic à דרר Dharac, nos dicimus Cerdded, à radice Cerdd, incede, ambula; & à טרפ, Terep, dicimus Praidd; quod veteres scribebant Prait, & Praid; & à גשף, Nefek, Kufan, &c. Sic nimirum confusionis poena cum linguis ludit, ut quæ vox à primaria lingua in aliam modica transit mutatione, ab ista in aliam denuo facta mutatione traducatur, atque ita deinceps in alias, ut tandem primariæ linguæ ne umbra quidem supersit.

Hactenus ille: cujus hæc omnia nunc exhibenda videbantur, ut constaret, quæ & cujusmodi sint illorum rationes, qui linguarum omnium origines ex Ebræa petendas esse arbitrantur. Mihi certe à veritate alienæ, frivola & ineptæ esse videntur. Sit sermo Ebræus omnium primus & antiquissimus, ut communi consensu creditur; neque tamen ideo reliquos omnes ex eo, velut fonte, profluxisse, & dialecto tantum, & haud multum abfimili eorundem vocabulorum usu distare, statuendum est. In historia confusionis & divisionis linguarum in ædificatione turris Babel explicanda, duplicem errorem vulgo ab eruditissimis etiam viris committi, observo. Alius eorum est, qui poenam illam, generi humano ob peccatum à justissimo & sapientissimo Deo immisissam majorem, alius eorum, qui prope nullam, saltem minorem faciunt, quam oportet. Qui majorem faciunt, pro diversis plane linguis habent, quæ haud multum sunt diversæ, & dialecto

dialecto tantum, si quis aur es & animum recte arrigat, distare deprehenduntur; quales sunt Persica, Græca, Romana, Germanica, & tot aliorum Scythiam in Asia & Europa habitantium, aut ex ea profectorum populorum. quod vulgato nuper opere satis superque probavimus. Qui minorem faciunt, ab Ebræa haud multum, id est, dialecto tantum diversas statuunt linguas, quæ plane sunt alienæ. Hi Ebræas tantum origines promunt, & egregie falluntur. Non negaverim, in omni sermone reliqua esse quædam Ebræi sermonis vestigia & vocabula; sed sunt illa paucissima. Si pleraque aut omnia ex Ebræis fontibus petita ad ipsos illos tam facile, ut illi volunt, liceret referre, modica & prope nulla in confusione linguarum esset pœna, quam tamen maximam gravissimamque fuisse, sacrarum literarum auctoritate docemur. Illa confusio linguarum revera fuit divisio, & ejusmodi quidem divisio, qua factum est, ut, si paucissima vocabula exceperis, linguæ reliquæ nihil cum prima & Ebræa retinuerint cognationis. In stupenda illa Historia Actorum Apostolicorum, ubi de missio Spiritu Sancto & dono linguarum, dicuntur Apostolis datæ linguæ plane diversæ. Unde facile colligere est, in ædificatione turris Babel, linguas omnino fuisse diversas, & ab Ebræa alienas. Nempe magnitudini pœnæ in confusione linguarum, par remedii & beneficii magnitudo à clementissimo Deo est opposita. Plane aliæ & ab Ebræa diversæ erant aliarum gentium linguæ; ac iccirco plane diversæ datæ sunt Apostolis, Evangelicam doctrinam toti terrarum orbi, omnibusque adeo nationibus, tradituris. Quod in primis observandum expendendumque illis fuit, qui ad Ebræam reliquarum pene omnium linguarum exordia tanto, sed irrito conatu, nostro maxime sæculo, retulere. Si illi in confusione linguarum pœnam aliquam gravem statuunt, (ut profecto statuere necesse habent) non possunt non admittere illam, quam jam diximus, quaque ab Ebræa alienæ plane factæ sunt, linguarum divisionem. Varietas dialectorum haud multum diversas linguas facit, sed non plane & omnino divisas. At in ædificatione turris

ris Babel divisæ sunt linguæ. Apud Græcos Æolica, Jonica, Dorica dialecti haud multum diversas, sed non diversas linguas constituunt. In confusione autem linguarum, plane divisæ sunt. Faciunt huc illa Sulpicii Severi, quæ Lib. I. Historiæ Sacræ leguntur: *Cum multiplicaretur, inquit, humanum genus, diversaque loca atque insulas mortales haberent, una tantum omnes lingua utebantur; donec se in unum dispergenda per totum orbem multitudo contraxit. His more humani ingenii consilium fuit, insigni aliquo opere, famam querere, priusquam à se invicem diducerentur. Ita turrim facere aggressi, quæ caelo accederet, nutu Dei, ut officia operantium præpedirentur, inassueto sermonis genere, multa diverso, neque ulli invicem intellecto linguarum ritu, loquebantur. Quo promptius dispersi sunt, cum alter alterum, velut alienigenam, facile relinquebat. Ad quem locum quæ à doctissimo ac amicissimo Georgio Hornio nuper annotata, videnda sunt. Inassueto ergo sermonis genere, & multa diverso, neque ulli invicem intellecto linguarum ritu, adeo ut alii alios velut alienigenas audierint, superbi mortales iustissimo Dei iudicio tunc puniti sunt. Cujus ego supplicii gravitatem capere ex eorum sententia aut colligere non possum, à quibus ad Ebræos fontes aliarum omnium linguarum origines referuntur. Et cui cordato, veritatisque, ut oportet, studioso probare se possunt, illa quæ sibi fingunt principia, quibusque innituntur? Sunt eorum pleraque tam insulsa & ridicula, ut ne quidem refutari mereantur. Sunt, inquit Daviesius, ista Ebrææ vestigia in aliis linguæ aliquando tam manifesta, ut voces aliquæ in omnibus linguis eadem sint & sono & significatione. Sunt sane, sed sunt paucissimæ; & nisi essent paucissimæ & prope nullæ, nulla esset pœna, quam confusione linguarum humano generi Deus immisit. Cur igitur boni illi viri omnia propemodum aliarum linguarum vocabula ad Ebræam referunt, tanquam haud multum dissimilia & cognata? Cur reliquæ linguæ Ebrææ, tanquam matris, degeneres filix, sed filix tamen, appellantur? Multa in diversis linguis eadem sunt sono & significatione, nec tamen iccirco eadem origine. Cujus rei unum exemplum hic suffecerit. Soteph
judicem*

judicem significat Ebræorum lingua. Germani *Scoteth* aut *Scoutheth* vocant, quem Latine vulgo Prætorem nunc dicunt. Quid similius & sono & significatione? Quid tamen dissimilius origine? Antiquissimum Germanicum vocabulum est *Scelto*, quod judicem significat, cujus frequentem in antiquis Frisiorum legibus, quas nobilissimus Siccama edidit, invenire est mentionem. Brabanti mei hodieque *Scholtes*, aut *Sceltes* dicunt. Reliqui Belgæ, mollioris, ut fit, pronunciationis causa, *Scout*. Frustra ergo hujus vocabuli *Scoutheth* originem ad illud Ebræum, quamquam simillimum & prope idem, retuleris.

Eundem errorem errant, qui Danicas hodie in Septentrione Europæ nostræ origines investigant. De *Danica lingua origine*, inquit Cl. Wormius, jam merito nobis laudatus sed à quo veritatis causa hic dissentendum est, *quamvis alii aliter disputent, placet tamen quamquam fuerit saniorum de ea sententia, in medium proferre*. Inter saniores præcipuus illi est Johannes Lyscander, antiquitatum patriæ suæ nec indoctus, nec indiligens investigator. Ejus verba sunt Sermone IV Antiq. Danic. De *Cimbrorum idiomate, quæ Balticum nunc incolunt Oceanum, plurimos audiivi Danorum disputare, Germanicane ea sit propemodum, an ex Germanica composita; & placuit plurimis Germanicam non esse origine omnino, sed ex Teutonicâ & veteri mixtam. Jamque processu temporis plus ex Germanica novi accepere. Veterem autem ajunt fuisse Ebræi sermonis aliquam dialectum. Quod uti non dubiis videtur inniti rationibus, placuit hoc ipsum observare. Primum quidem istam opinionem antiquissima vetustissimorum Ducum & Regum nomina confirmare sane possunt, quæ omnino Ebraica sunt, nihil quicquam commercii cum Teutonum lingua habentia; qualia sunt, Dan, Humblus, Loth, Lothus, Gormo, Togorma, & similia Ebræis usitatissima. Aliud tamen majus firmissime adjiciunt; linguam Gothorum sane Germanicam videri; sed in omnibus nequaquam communicare. At si quando Gothicus Cimmericusve sermo à generali Teutonum idiomate manifeste dissentire videatur, tum vocem illam extemplo Ebraicam fieri, Ebræam illico sapere antiquitatem. Quod in pluribus probatum est, & nos exemplo idem didicimus. Puerum aut filium Teuto-*

nes Kindt dicere solent, id quod Cimbris barbarum fueret, qui pro eo Barn retinuerunt, & pro diversis dialectorum generibus idem aliter effertur. Cimbrorum in Chersoneso quidam Bar, quidam Ban; Scandi Bel, Balbi, quorum fere communis oratio est, Barn, communiter vocaverunt; quod manifestissimum est ab Hebraicis Chaldaicisve, Bar, & Ben, derivari. At fallitur petito illo à nominibus propriis Danorum argumento, dum Teutonibus illa vult esse ignota. Dini, Digni, Dammii, aut Damii, Humbli aut, Humbaldi, Lothi, aut Lotheri, Lutheri, & Lotharii, Germani, notissima hodie Germanis, Belgis certe nostris, sunt propria virorum vocabula. Cur origine Ebræa videri & credi debeant, hactenus non video. An quia similia sunt? Vero similia potius sunt argumenta hæc, quam vera. Vero similia & vera integris iudiciis sæpe tam diversa & contraria, quam vera & falsa offeruntur. Similia enim non omni ex parte sunt eadem. Eadem sæpe sono, non eadem sunt significatione, vel origine. Ado, veteribus Germanis receptum proprium nomen, & Ebræorum Adam, haud adeo abludere videntur, quin eadem possint videri. Quis tamen non agnoscat esse diversa? Cain proprium Ebræis nomen notissimum est. Notissimum est & Cajus Romanorum. Quis, qui sapit, eadem origine esse affirmaverit? Sunt tamen sono, ut illi loquuntur, simillima. Dissimillima nihilominus esse, quis non credat? Eiusmodi similitudine decepti veteres, inter quos & gravissimus auctor Tacitus, tradunt, quod majoribus nostris culta fuerit Isis. Sed unde Ægyptium aut nomen, aut numen Germanis? Disam Deam inter Germanorum numina fuisse olim lego, quam eandem cum Iside, similitudine nominis delusi, veteres credidere. Sunt tamen numina hæc & nomina origine, & significatione dissimillima. De quibus plura alias.

Barn vocabulum, puerum Cimbris notans, quod attinet, agnosco profecto ego ejus cum Ebræorum Bar, quod puerum iis significat, similitudinem. At aliunde, & ex cognatarum gentium linguis peti potest certior & indubitata magis origo.

Ver significat antiquis Saxonibus virum & quicquid sexus est virilis, aut puerum. In Psalterio Anglosaxonico, sub initium Psalmi 1. lego; *Eath Ver*, Beatus vir. Unde factum est *Vir Romanorum*. Alii, pro dialecti varietate, dicunt *Vaer*. Ita pueros etiam nostrates nutriculæ hodie vocant. Cimbri dicunt *Barn*. B & V facile & frequenter permutantur. *Ber* veteris Britannicæ linguæ custodes aliique septemtrionis populi vocant *Veru*. Et inde Romanorum *Veru*. Alii *Bauor* aut *Bouor* pro *Barn*. Unde & *Puer Romanorum*, & vetustum illud *Por*. Unde *Marcipor*, id est, *Marci puer* aut *filius*. Causa ergo nulla est, quare in promenda hujus vocolæ origine ad Ebræorum *Bar* confugiamus. *Aliquando*; ita idem Daviesius, *manent in aliis linguis voces Ebrææ, mutata significatione, ut Sus Ebraice equus est, Latine porcus. Salus Ebraice tria, Latine sanitatem significat.* Quod quis sine risu legat? Et tamen sunt, qui ejusmodi deliria tanquam oracula amplectuntur. Cogitare debebant, multa in diversis linguis simillima literis & syllabis vocabula offerri, quorum ut dissimilis significatio, ita & diversa origo est. *καύσων* Græcis *ardor* dicitur, *Kau* Germanis *frigus*. *Calor* quid Romanis notet, notum est; *Cald* frigus vocant Germani. Quis eadem origine vocabula dixerit, quæ licet literis & syllabis prope eadem, tam diversa sunt significatione? Ex Scythis haud dubie orti populi, sicut Germani, ut & Græci, *Scau* ignem, ardorem vocant. Hinc *Scau* locus, in quo ignis asservatur; *scauwen*, amburere. Gothi veteres *Causon* ignem vocant. Unde Hispanorum, qui Gothis olim permixti, *Causon*, quod *calentura ardentissima* in Lexicis suis interpretantur. Eadem cum his omnibus originem habet Græcorum, *καύσων*, quod *æstum, ardorem, febrem æstuantem* significat. Pro *Caude*, quod *frigus & frigidum* Belgis notat, *Kalde* aut *Keldte* superiores Germani dicunt. Hinc, *gelidus* Romanorum. K enim aut C & G facile permutantur. In lexico Anglosaxonico, quod *Virum amplissimum & hujus linguæ peritissimum* mihi que amicissimum, Iohannem Laëtium auctorem

rem agnoscit; *Cyle*, frigus, algor. Huic simile est Belgarum. *Cule*, aut, *Culte*, & superiorum Germanorum, *Kelte*. At *calidus* & *calor* Latinorum factum est ex Scythico & Germanico *Calmt*, & *Calmte*, quo *Calor* significatur. Belgæ hodieque eo vocabulo adhuc utuntur. Ridiculum ergo est, similia Ebræis vocabula literis & syllabis, sed significatione plane diversa & aliena, ad Ebræas origines referre. Ne quidem omnia quæ literis, & syllabis & significatione conveniunt, eo referenda putaverim. De quibus jam dictum est. Casu enim id accidere potuit. Nec qui aliis vultu similes sunt ideo ex iis ipsis, etiam quibus simillimi sunt, nati recte aut certo dicuntur. Quod & in expendenda linguarum origine locum habet. Multo minus admittenda illa Daviesii; *Aliquando manere in aliis linguis, ut antiqua Britannica, voces Ebræas, mutata significatione*. Ineptum est, ne quid dicam gravius, *Sus* Romanorum, quod *porcam* significat, referre ad Ebræorum *Sus*, quod *equum* notat. *Sus* Belgis nostris dicitur *soror*. An ergo & id Ebræum origine, quia *Sus* equus est & dicitur Ebræis? Pudet his ineptiis diutius immorari. Nihil illa, quam sibi fingunt, similitudine est dissimilius. *Sus* Latinorum factum haud dubie est ex Scythico & Germanico *Such*, sive *Suin*, quod *porcam* significat.

Addit idem Daviesius; *Neminem non videre, ab Ebræa, Chaldaea, Arabica, aliisque orientalibus linguis, quæ à dextra ad sinistram leguntur, voces fluxisse in linguas, quæ à sinistra ad dextram leguntur, his suo more legentibus, quæ illi suo scripserunt*. Aio ego neminem, cui mens sana est, non videre illud ridiculum esse. Quis à sinistra ad dextram legat, quæ à dextra ad sinistram legenda sunt nisi cui caput helleboro purgandum est? Et tamen hujus sententiæ suæ promunt exempla; sed ad quæ

Speſtatum admiſſi riſum teneatis amici.

Ab Ebræorum *Terep* deducit Britannorum *Praidd*, quod veteres scribebant *Prait* & *Traidu*, & *pradam* significat. Potestne quid fingi insulsius? Aut stolidos fuisse & amentes primos harum

harum linguarum auctores oportet, aut illos, qui hæc tam absurda comminiscuntur. Quid enim absurdius, quam à sinistra ad dextram legere, quæ, plane inverso ordine, à dextra ad sinistram, ut Ebræa, legenda sunt? *Praid* Britannorum idem est cum Scythico Germanorum *Proi* aut *Proid*, quod *prædam* significat. Vnde & factum haud dubie est *Præda* Romanorum.

Hæc tamen illa sunt, quibus, tanquam idoneis remis velisque, aut ferentibus ventis in Orientem securus navigat Daviesius, ut inde veteris Britannici sermonis origines arcessat. Ego ei ejusdemque sententiæ aliis putaverim Anticyras esse navigandum. Neque aliud videri poterit iis, qui quæ in medium jam allata nobis sunt, sano judicio expenderint. His simillimæ, id est, non minus ridiculæ & contemnendæ sunt ineptiæ eorum, qui Francis hodie recepta Francica, id est, Germanica vocabula ad Ebræos fontes referenda docent. Est inter eos Claudius Mitallerius, qui in Epistola ad Hieronymum Castilioneum, in qua de vocabulis, quæ Judæi, ut ipse vult, in Galliam introduxere, agit; *Jabar*, inquit, *sylvam Ebræi indigitant. Galli ab hoc Iardinum viridartum & hortum appellant. Fallitur. Jardin* est à Francis Germanorum acceptum vocabulum. *Harte, Horte, & Garte Hortum* vocant. Et ejusdem originis est *Hortus* Romanorum. Vide nostram de nominis Paradisi originatione dissertationem, quam suis ad Sulpicium Severum annotationibus inferendam Hornius noster existimavit. *Guerra*, addit idem Mitallerius, *ortum videtur ab Ebræo Gharach; quod bellum, rixas, & pugnas excitare, significat.* At *Gewere* arma Francis Germanorum, aliisque Germanis, notat. Inde *Guerra*, quomodo Franci in Gallia hodie *bellum* vocant. *Funem Galli*, ita & idem ille, *Chablum appellant. Id descendit à Chabel Ebræorum, quod rudentem significat.* Cur non potius à *Chabel*, quod Germanis omnibus funem significat? Ortu enim Germani haud dubie sunt, qui nunc Franci dicuntur, non Ebræi. Sed his inhærendum diutius hic nobis

non est, ubi de veterum Gallorum sermone instituta est disputatio. Britannicus vetus sermo, qui in Cambria hodieque in usu est, à Gallico haud multum diversus; Gallicus autem haud dissimilis Germanico fuit; ut mox ostendemus. Ergo in Germania potius Britannicæ linguæ, ut & Gallicæ, origines, quam apud Ebræos investigandæ sunt. Antiqua Britannica vocabula in Germanorum & cognatarum vicinarumque nationum linguis pene omnia inveniuntur; sicut & Gallica. Et, ut hoc addam, cum *Cambrorum* & *Cymracorum* nomina simillima sint eorum Germaniæ vetustissimorum populorum nominibus, qui *Cimbri*, & Cornelio Tacito in Germania *Gambri-vii* appellantur, haud absimile vero possit videri (quis enim id certo affirmaverit?) ex his Germaniæ vetustissimis gentibus *Cambros* illos aut *Cymracos* Britannorum originem trahere, quemadmodum *Anglos* origines suas *Saxonibus*, itidem Germaniæ populo, debere in confesso est. Id interim certissimis evincere licet argumentis (& mox pluribus evincemus) à Gallico sermone Britannicum, à Germanico Gallicum veterem haud multum fuisse diversum.

CAPUT VIII.

Bocharti, qui sermonem veterum Gallorum origine Phœnicium esse vult, sententia expenditur. Phœnicum in Galliis Coloniae olim nulla. Gallorum Coloniae in Asia. Galatia à Gallis sic dicta. Trevirorum sermone coloni Galli in Asia usi, non Asiatico. Quare Paulus Apostolus ad Galatas Græce scripserit. Græcorum in Gallia olim Coloniae, nec tamen ex Græcorum sermone veteris Gallici origines petendæ sunt. Eorum, qui plurima hodie Franci in Gallia usitata vocabula, Græcis & sono & significatione simillima, Græcis accepta ferunt, sententia refellitur. Postelli opinio rejecta. Figurae literarum veterum Gallicarum & Germanicarum similes Græcis non debentur Græcis, sed Scythiis, ex quibus &

ortū & Græci & Galli & Romani Taciti de Græca veterum Germanorum literatura locus expenditur. Literarum, quæ similes Græcis, in scriptura Anglosaxonum vestigia. Cyfræ, sive vulgo receptæ numerorum notæ, quibus debeantur. Græcis & Gallis communia vocabula non Galli à Græcis, sed Franci Germanis habent. Postellus iterum refutatur. Ecclesiastica vocabula Christianis hodie recepta Græcis debentur, à quibus religio Christiana olim per Europam propagata. Cum religione Christiana tradita gentibus vocabula à cæteris distinguenda. Ioannis Piccardi sententia refutata. Vocabula aliquot, quæ Græcis, Gallis, Germanis eadem sunt, & idem significant. Græcorum lingua non fuit olim vulgaris Gallorum. Verosimilia magis, sed nihilominus falsa, promunt, qui Græca esse origine volunt plurima hodie recepta Franci in Gallia vocabula, quam Bochartus, qui prisca Gallica origine Phœnicia esse contendit.

EAdem, quæ de Britannorum veterum sermone, cui prisca Gallicus haud multum absimilis, Daviesius, de Gallico pronunciat Bochartus. quæ ex majore ejus laudato jam nobis opere in ipso quasi limine hujus dissertationis, ipsi ac totidem ejus verbis, jam representavimus; & ut iis, in quorum manus hæc nostra venient, ac ea cognoscere cura aut otium erit, in promptu ac obvia essent, quæ refellenda nunc suscepimus; & ne ille, cum quo contendimus, omnibus cum auxiliis velut in campum productus, suis aliquid copiis hic detractum, merito quereretur. Inter eos, qui Orientalium linguarum cognitione ætate nostra excellunt, haud dubie locus illi debetur. Cæterum, quibus alibi feliciter usus est linguis, Gallicam veterem referre non debuit acceptam. Florentissimæ hodie in Europa & jam obviæ eruditæ Orientis linguæ ceræ pridem factæ sunt, ex quibus quævis in alienis & diversissimis linguis, velut ex istis orta, finguntur. Ut Phœnicium origine Gallicum sermonem veterem esse constet, quod suspicatur ille, constare debet de Colonia Phœnicum in Galliis, & iis

& iis quidem, quibus factum sit, ut & eorum lingua persuaderi Gallis potuerit. Galli olim in Asiam colonias miserunt. Unde & *Galatia* à Gallis appellata est. Suo tamen sermone usi, suum Asiaticis non tradidere. Quo facit, quod tradit D. Hieronymus, Galatas, ad quos scripsit Paulus Apostolus; quique Celtarum soboles sunt, ut Livius & alii docent, eadem loquutos suo tempore lingua, qua Treveri, Gallorum populus, utebantur. Gnari erant & Græcæ, quam ab Asiaticis, ad quos migraverant, acceperunt. Quare & Græcè ad eos Apostolus scripsit. Et haud absimile vero est, in sacris tandem, persuasâ Christiana religione, Græcorum, vulgo autem majorum, id est, Gallico, sive Trevirorum sermone usos eos fuisse: quomodo hodieque Iberi, qui Georgiani dicuntur, sua, id est Tartarica & Armenica vulgo, in sacris autem Græca lingua utuntur. Si igitur Celtæ, aut Galatæ, aut Galli, ex Europa in Asiam profecti avitum vulgo retinuerint sermonem, qui fiat credibile, eos domi in Europa, ob Phœnicum commercia forte & Colonias, ab iis à majoribus traditis acceptisque vocabulis abstinuisse, Phœniciis admissis, quibus res necessariae, & vulgatissimæ, & ubique obviæ, & quotidie nominandæ, denotantur? Quæ enim ab exteris, & remotis alienisque populis habentur, simul cum alienis nominibus fere admittuntur. Plane ut Indicæ pleræque merces nobis aliisque Indica etiam nomina tradidere. Contra autem in domesticis sese res habet. Earum nomina accipiunt plerique peregrini, non abolent, aut mutant. Quis etiam credat peculiaris nationi & propria, locorum, vestium, armorum, animalium, dignitatum, numinum genera ab advenis & peregrinis, aut colonis, quibus illa hætenus invisa sunt & ignota, nomina derivari? Nulla profecto ratio est, quæ homini sano id persuadeat. Et tamen ejus generis illa vocabula prisca Gallica sunt, quæ Phœnicibus à Bocharto tribuuntur. Adde, quod certo & antiquorum annalium auctoritate constet, Græcorum etiam olim Colonias in Galliam missas fuisse. De Massilia non dubitatur; quem

quem locum Græca comitate & provinciali parcimonia mixtum Tacitus in foci sui Agricolæ Vita appellavit. Quis tamen veteris Gallorum sermonis reliquias, quæ hodie supersunt, ad Græcos merito retulerit? Et tamen id facilius promptiusque factu est, quam, quod Bochartus fecit, auctoribus aut colonis aut mercatoribus Phœnicibus eas ferre acceptas. Neque desunt, qui petito ab his Græcorum in Gallia Coloniis argumento, plurima Gallorum hodieque usitata vocabula Græcis deberi, docuerunt. Cæterum & hi quoque egregie falluntur. Inter quos est, ut de aliis jam non dicam, Guilielmus Postellus Barentinius, qui in Libello, quem *Linguarum duodecim characteribus differentium Alphabetum* inscripsit, *Verisimile*, inquit, *mibi videtur, Gallos litteris caruisse usque ad adventum Phœcensium, qui Massiliam in sinu Gallico condidere. Visum est in conjecturæ fidem verba Instini adferre. Ab his, (de Phœcensibus intelligit) Galli & usum vitæ cultioris, deposita & mansuefacta barbarie, & agrorum cultus, & urbes mœnibus cingere didicerunt. Tunc legibus, non armis vivere, tunc & vitem putare, tunc olivam serere consueverunt. Adeoque magnus & rebus & hominibus impositus est nitor, ut non Græcia in Galliam emigrasse, sed Gallia in Græciam translata videretur. Tanta civilitas, tantus cultus mihi etiam facile persuadet, literas habuisse comites, quæ inde fuerunt in tota Gallia in usu, ac præcipue in rebus publicis ac privatis tabulis, auctore Cæsare non in uno tantum Commentariorum loco, peculiare. Verum quidem est, Gallorum litteras à Græcis haud multum fuisse diversas, sed ex eo non sequitur, Gallos eas à Græcis colonis accepisse. Germani veteres etiam litterarum figuris, quæ Græcis non dissimiles, usi sunt; an ergo & hos à Græcis eas accepisse dicendum est? Scio in ea sententia esse vetustissimos auctores, quorum Tacitus in Libello de vita & moribus Germanorum, meminit; *Vlixem*, inquit, *quidam opinantur longo illo & fabuloso errore in hunc Oceanum delatum adisse Germaniæ terras. Aram quin etiam Vlixæ consecratam, adjecto Laertæ patris nomine, olim repertam; monumentaque & tumulos quosdam Græcis litteris inscriptos in consi-**

nio Germaniæ Rhetique adhuc exstare. que neque confirmare argumentis, neque refellere in animo est: ex ingenio suo quisque vel addat, vel demat fidem. Quod Taciti iudicium hic observandum est. Græcis litteris usi sunt Galli pariter & Germani, at non acceptis à Græcis, sed Scythis, à quibus & suas Græci, Scytharum soboles, acceperunt. Earum Græcis similiarum litterarum vestigia adhuc hodie supersunt in litteratura Anglosaxonum, quos ortu Germanos esse constat. Gillis hoc modo pingitur 3. cui simillimum est Græcorum γ, Germanis hodieque usitatum. Cum illa Anglosaxonum littera 3 eadem est ternarii in numeris vulgo recepta nota, 3. In Alphabeto enim Scythico, & Scythis ortorum populorum, inter quos sunt & Græci, γ sive 3 littera ordine tertia est. Quare & ternarium significat. Notæ enim illæ vulgares numerorum nihil aliud sunt, quam litteræ Scythicæ, ut alibi docuimus, aliasque pluribus docebimus. Qui enim ab Indis acceptas eas volunt, ut hætenus volunt viri doctissimi, falluntur. Indi easdem numerales notas habent, sed habent à Persis. Persæ autem ortu sunt Scythæ. Sed de his alibi plura dicenda sunt.

Subiicit idem Postellus specimen vocum, quas Gallis & Græcis communes, & Gallos Græcis coloniis debere, statuit. Cæterum & hic quoque fallitur. Vocabula illa, quæ & Græcis & Gallis idem significant, Galli habent aut à Francis, Germaniæ populo, aut ab iis, ex quibus Galli pariter & Germani & Græci orti sunt, hoc est, Scythis. Eadem enim vocabula, & eadem significatione, Germani hodieque agnoscunt. Exempla ipsa quæ Postellus promit, ut de aliis nunc non dicam, omnino id evincunt.

GRÆCÆ.

Ἰλῶν, lubricus,
Πίνθα, vini mensura,

GALLICÆ. GERMANICÆ.

Gliant, Coulant, Glot, Glat,
Pinte, Pinte,

Βράσω , ferveo ,	<i>Embrazer,</i>	Brajen ,
Βρίσω , impetum facio ,	<i>Briser,</i>	Brisen ,
Παύρος , pauper ,	<i>Pauvre,</i>	Pover ,
Μούστος , multum ,	<i>Moust,</i>	Most ,
Βρύχα , regulæ minores ,	<i>Briche,</i>	Bricken ,
Λάκη , lacus , fossa ,	<i>Lac,</i>	<i>Lec. Unde & Lecca,</i> ce- lebris Bataviæ fossa , nomen habet.
Λείχειν , lambere ,	<i>Licher,</i>	Licken ,
Πείκειν , pungere ,	<i>Piquer,</i>	Picken ,
Βύρσα , bursa ,	<i>Bourse,</i>	Beurse ,
Κόιη , lectulus ,	<i>Coete,</i>	Coetse ,
Τάξις , cumulus ,	<i>Tass,</i>	Tas ,
Παῖς , Puer ,	<i>Paje,</i>	Boi , ut Angli , sive Anglosaxones, loquun- tur ,
Εν , in ,	<i>En,</i>	In ,
Ρώξ , rupes ,	<i>Roch,</i>	Rotts ,
Πυός , pus ,	<i>Boue,</i>	Puist.

Addit Postellus, quod ridiculum est, rei ecclesiasticæ complures voces Gallis receptas origine Græcas esse, ut *eglise, cemetiere, Euangile, Clerc, Evesque, Diacre, Chanoine, Moyne,* & ejusmodi plura alia. Stultum est horum vocabulorum meminisse, ubi de veteribus Græcorum in Gallia coloniis agitur. A Græcis sunt illa, sed posterioribus, & Christianis, & simul cum religione Christiana per Europam propagata Gallis aliisque nationibus tradita. Horum ergo meminisse Postellus non debuit, cum de Gallicæ, qualis ea hodie est, & Græcæ linguæ cognatione ageret. In linguarum origine hodie indaganda, dum generum vocabula à reliquis diversa accurate distinguenda sunt; alia, quæ pariter cum Christiana religione; alia, quæ cum Græcorum Romanorumque litteris ac disciplinis investita sunt. Talia enim plurima in Christianis cultiori-

busque gentibus hodie offeruntur; ex quibus de genuinis illarum linguis non est judicandum. *Κυριακή* Græcis Christianis dicitur *templum*. Inde factum Germanorum, *Kurcke*, aut *Kercke*, quod idem significat. *Curiacea* appellatur Anglosaxonibus. Id plane idem est cum *Κυριακή* Græcorum. *Presbyter* vocabulum est ad Romanos à Græcis Christianæ religionis propagatoribus haud dubie translatum. Inde factum est Germanorum, *Priester*; quemadmodum ab *Episcopus*, *Biscop*, & similia alia. *Biblia* Græcum vocabulum est, Christianis Romanis, aliisque Europæ nationibus simul cum religione traditum. *Lessenaer* dicunt Germani. *Lectioarium* dicebant illi, qui posterioribus temporibus primi, sed semibarbari, Germanis Romanam linguam tradidere. Nemo non videt ex eo factum esse, *Lessenaer*, Germanorum. Nemo tamen recte aut merito ex his colligat, Germanorum sermonem à Romano aut Græco fluxisse. Christianis Græcis aut Romanis illa debentur. Et tamen, ut hoc obiter addam, communem harum gentium, Græcorum nempe, & Romanorum, & Germanorum linguam in his etiam ut & infinitis aliis, licet animadvertere. *Διάκονος* Græcis minister est. *Dianskanecht* (hodie contracte *Dienstknecht* dicunt) veteribus Germanis idem significat. *Ἐπίσκοπος* Græcis inspectorem designat. Factum vocabulum à *σκοπεῖν*, quod *videre* notat. *Scouwen* dicunt Germani, id est, *inspicere*, *videre*. Unde *aenschouwen*, adspicere. Cæterum de his plura alibi.

Eodem petito à missis veterum Græcorum in Galliam Coloniis argumento utitur Joannes Picardus Toutrierianus in Opere de prisca Celtopædia: quo *admiranda* (hoc titulo se jactat) *priscorum Gallorum doctrina & eruditio ostenditur, nec non literas prius in Gallia fuisse, quam vel in Græcia vel Italia; simulque Græcos, nedum Latinos, scientiam à priscis Gallis, (quos vel ab ipso Noachi tempore Græce philosophatos constat) habuisse*. Verba ejus sunt statim sub initium Lib. I v. de prisca Celtopædia; *Multa, inquit, Græcorum verborum myriades hodie in Gallorum idiomate à doctioribus observantur; quæ perspicuum faciant, & magis*

gis magisque confirment, Græcam linguam nostris aliquando fuisse familiarem, ne dicam peculiarem. Et certe mirum est, si quis propius intueatur, tam multas Græcas voces vulgo apud nos audiri vel à rusticis; meracius tamen, inquit Paradinus, apud ipsos Burgundiones: qui quo longius abesse videntur à novo illo atque hodierno Gallicæ lingue nitore, hoc magis Græcam, eamque priscam loquendi consuetudinem referunt. Præcipue tamen in rusticanis hominibus, atque illis quidem indigenis, itemque in mulierculis (quæ quia domi, velut in nido suo, sese perpetuo continent, facilius linguam ab avis atque prævis traditam possunt retinere) manifesta lingue ipsius Græcæ vestigia perseverare conspiciuntur. Addit deinde syllabum multarum dictionum mere Græcarum, (ita loquitur) à doctissimis viris & sese in Gallica lingua observatarum. Cæterum pleraque eorum, quæ ipse recitat, vocabulorum etiamnum Germanis nota sunt, quos à Græcis ea accepisse nemo, qui sapit, facile dixerit. Fidem ejus rei veritatis studiosis facere possunt ea quæ sequuntur, quibusque pro confirmanda sua hac sententia Picardus usus est.

G R Æ C A .

G A L L I C A .

G E R M A N I C A .

ζὺγⓄ vel ζυγόν, jugum,	Ioug,	Iock,
κέφαλη, caput,	Chef,	Kepf, Koph,
κίκκυξ, cuculus,	Coccu,	Coeccoec,
κρασιῖν, clamare,	Crier,	Criessen,
κύπελον, æs,	Cuire,	Cuper,
λάχνη, lana,	Laine,	Laecken,
λείχειν, lambere,	Licher,	Licken,
μανδύα, penulæ genus,	Manteau,	Mantel,
νάνⓄ, nanus,	Nain,	Naneke, Brabantis,
νεῦρον, nervus,	Nerf,	Sner, Snaer,
ποινή, pœna,	Poine,	Peine,
πύργⓄ, arx, mons,	Bourg,	Burih, Berih,
ραίειν, delere,	Raier,	Rojen, uytrojen,

ΤΡΑΧΕΙΝ , fallere ,	Tricher ,	Triegen ,	bedriegen ,
ΤΥΜΒΟΝ , sepulchrum ,	Tumbe ,	Tombe ,	
ΦΛΕΓΜΑ , pituita ,	Flegme ,	Phleume .	

Quis non agnoscat omnia hæc vocabula , ut & infinita alia , de quibus alias dicendum erit , in tribus his linguis , Græca , Gallica & Germanica , eadem , sive ejusdem originis , esse ? Quis interim Picardo habeat fidem , qui ex iis colligit , Græcam linguam propriam , & familiarem , & peculiarem (ita enim loquitur) Gallorum olim fuisse ? Galli ejusmodi vocabula non magis Græcis debent , quam Germani . Germanos autem debere , quis dixerit ? Debent Scythis , ex quibus orti sunt Græci , sicut & Germani . Missas constat in Galliam Græcorum colonias . Sed ut ex eo colligamus , Gallos hæc simillima Græcis vocabula à colonis Græcis accepisse , ratio dissuadet . Id vero esset similius , à Francica Germaniæ gente ea ad Gallos esse derivata ; & istius Germanicæ Græcæque linguæ similitudinis causam non Græcorum coloniis , sed communi Scythicæ origini deberi . Nec vero tantum simile illud , sed verissimum est . Atque hæc ideo dicenda nobis hic erant , ut constaret , si temere nimis accepta Græcis referantur vocabula , quæ simillima Græcis hodie Galli usurpant , quamvis missas olim in Galliam Græcorum colonias esse non sit dubium ; temeritatis maxime eos esse inculpandos , qui vocabula prisca Gallica Phœnicia esse volunt origine , ut vult Bochartus , cum nullas Phœnicum in Galliis colonias apud veteres & idoneos auctores legamus . Sed nec similia quidem sunt Phœniciis illa vetustæ linguæ Gallicæ vocabula , quæ illi volunt esse simillima . quod mox nobis ostendendum est .

C A P V T I X .

Joannis Rbellicani , Tigurini , de veterum Gallorum sermone dubia sententia . Ea varie expenditur & refellitur .

Restat ,

Restat ut reliquorum quoque hac de re sententiam audiamus. Et Joannis Rhellicani, Helvetii, anceps & dubia nunc nobis offertur. Is Annotationibus in Lib. 1. Cæsaris de Bello Gallico, ubi traditur in castris Helvetiorum tabulas repertas esse litteris Græcis confectas, & ad Cæsarem perlatas; Quidam putant, inquit, istas Helvetiorum tabulas Græcis duntaxat, literis, & sermone Gallico confectas esse. At magis crederim eas & literis & vocibus Græcis eo more confectas fuisse, quo majores nostri ante centum & quinquaginta annos Latino sermone in publicis instrumentis, & rationibus usi sunt. Quemadmodum namque in hunc usque diem apud nos ingenui Latinis, sic veteres illi Helvetii, & alii Galli, in Græcis instituebantur literis. Quum enim Massiliam Romani studiorum causa adierint, vero non dissimile est, etiam Gallos eo gratia discendi Græcas litteras concessisse, præsertim quum hæc urbs in ipsorum terra esset sita. Cui conjecturæ & Strabo, & Cæsar ipse locupledant testimonium. Ille namque Lib. 4. sic de Gallorum studio scribit; *ἡ Φιλίλληνας καπισκέυαζε τὸς Γαλάτας, ὡς πὲρ τὰ συμβόλαια Ἑλλητισὶ γράφειν*. Hoc est, Budæo paraphraste, *Eadem urbs Massilia Gallos linguæ Græcæ studiosos fecit, & eo usque amantes, ut contractus, & conventa apud eos Græco sermone concipiantur*. Hic vero infra Lib. 6. de bello Gallico refert, *Gallos in omnibus fere rebus publicis, & privatis rationibus, Græcis literis usos esse*. Hæc illi. Unde primo manifestum fit, Gallos non tantum Græcorum elementis in scribendo, verum etiam eorum sermone in diplomatis usos esse. Deinde non vulgus, sed tantum scribas, & potentiores nobilioresque homines Græcitati studuisse, hac nota fere Cæsar innuere videtur. Quum namque dicit, *pene in omnibus, cum publicis, tum privatis rationibus, & contractibus literis Græcis usos*, aliquos nimirum excludit. Quorum posterius idem Cæsar adhuc planius facit Li. 5. de bel. Gal. ubi ait, *Epistolam Græcis literis ad Ciceronem in hybernis obsessum ideo exara-*

tam, ne, ea intercepta, Romanorum consilia hostibus proderentur. „
 Nam si vulgo apud Gallos Græcè scivissent, frustra hoc „
 consilium Cæsar in scribenda Graja epistola cepisset. Sed „
 dices, qua ergo lingua veteres Gallos usos esse arbitraris? „
 Peculiari quadam; cujus usus apud eos propter varia bella „
 cum Romanis gesta, & servitutis jugum eisdem impositum, „
 intercidit. Hujus tamen vestigia aliqua adhuc apud Bri- „
 tones maritimos Lugdunensis Galliæ populos extant. Sive „
 enim hi ex Britannia in maritima Galliæ loca concefferint, „
 sive ex Galliis in Britanniam migrantes insulæ nomen dede- „
 rint; certe illorum lingua (ut mihi fide dignissimus D. Io- „
 annes Burcherus Anglus retulit) à semiromana aliorum Gal- „
 lorum dialecto prorsus aliena est, & convenit pulchre cum „
 eorum Britannorum lingua, qui in montanis habitant, „
 quos Angli *Walos* vocant. Hi autem (ut Anglorum anna- „
 les ferunt, & D. quoque Ioannes Butlerus dixit) indige- „
 næ in sua insula sunt, moribus ac lingua differentes à no- „
 vis incolis, qui ante aliquot annos illa loca occupaverunt. „
 Atque hanc meam sententiam, ac illorum bonorum virorum „
 relationem, duo doctissimi viri in editis suis libris confirmant. „
 Volaterranus enim Lib. 3. Geographiæ de Britonibus hæc „
 literis mandavit: *Ante omnes, inquit, Britones summum oc-* „
cupant ad mare locum. Hos Procopius ex Britannia insula colo- „
nos esse dicit. Beda vero hos potius in Angliam traicientes insu- „
le nomen dedisse. Plinius Britannos populos in hoc Gallorum lito- „
re nominat. Strabo etiam Britanniam urbem inter Aquitanos Bri- „
tonibus vicinos ponit. Cæsar in Commentariis scribit, Gallos pro- „
xima Britannix litora ad prædandum occupasse. Gens est nunc bello „
fortissima, sæpe Gallorum regibus formidolosa. Hæc ille. Rhe- „
 nanus vero Lib. 2. Rerum Germanicarum, *Sermo, inquit,* „
quo peculiariter Gallia fuit usa priusquam in provinciæ formam „
redigeretur à Romanis, prorsum putatur abolitus. Non secus sum „
amisere & Hispaniæ. Cæterum non desunt, qui putent veterum „
Gallorum linguam non ab similem fuisse Britannorum dialecto, quos „
Anglia „

Anglia Walos vocat. Nam in vitâ Agricolæ Tacitus de Brittan-
 nis agens; *in uniuersum tamen*, inquit, *astimanti*, *Gallos vici-*
num solum occupasse credibile est. Eorum sacra deprehendas super-
stitutionum persuasione. Sermo haud multum diuersus. Hæc ille.,
 Cujus sanè sententia mihi plus arridet, quam eorum qui putant
 Gallorum & Germanorum eandem olim linguam: & confœderatos,
 seu Suitoies, plerosque non in veterum Helvetiorum
 sedeis migrasse, sed ab iisdem ortos, & priscam parentum lin-
 guam reseruisse: Argumenta enim, quibus id probare volunt,
 non satis solida videntur. Tamen si enim multa Gallica, & ho-
 minum, & rerum nomina, ad Germanicam etymologiam ut-
 cunque detorqueri possint: tamen non statim consequitur Gal-
 los omnes Germanicè locutos. Cum enim Cæsar ipse à prin-
 cipio lib. I. & secundi asserat, *non eandem omnibus Gallis lin-*
guam fuisse, ac plerosque Belgas à Germanis ortos, Rhenumque anti-
quitus traductos: fieri potest, ut aliqui ex eis patriam linguam re-
 tinuerint, donec una cum iugo Romanorum linguam recepe-
 runt. Atque ita verisimile est, *margam* à Plinio & *Galbam* à Sue-
 tonio &c. inter Gallicas voces recenseri: aliasque multas Ger-
 manisimi reliquias etiamnum in Gallorum linguâ extare. Ut
 taceam interim quod nulla lingua tam propria nunquam fue-
 rit, quin ab aliâ quâdam voces mutuata sit. Nostra namque, hoc
 est Germanica lingua, in multa ex tribus illis nobilissimis totius
 Orbis vocabula habet: ut *gadol*, *midda*, *zimna*. *Gadol* enim nos
prægrandem & vastam domum, *midda modum*, ac *zimna tempus op-*
portunum dicimus, quando significamus arborem suo tempore
 amputandam. Quæ voces Hebræis cognatæ sunt, imò eadem.
 Adhæc *יָעָץ, thur*, *מִלְא, muli*, *בְּרֹסְלֵם, broeslem*, *מִיָּגְגִּים, miggis*, *לְעֵץ*
luen, hoc est *requiescere*, *לְעֵץ spurven*. Quæ vocabula Græcus
 statim agnoscit. Item *vinum* *Win*, *was* *vaß*, esse *essen* *spinetum* *spi-*
net, *prunum* *pfrum*, *Persicum pomum* *Persich*: aliaque sexcenta.
 Atque hæc verba latinus homo statim capit. Si quis autem hinc
 evincere vellet, majores nostros Hebraicè, Græcè & Latinè
 vulgo locutos esse; an non hallucinaretur, & perperam colli-

geret? maximè. Ne igitur propter aliquot Gallorum voculas Germanismum respicientes, colligamus, eos olim Germanicatos lingua. Fieri namque potuit, ut & Gallia Germaniæ vicina, aliquot vocabula propter commercium ab ea mutuata sit. Huc accedit, quod prius de lingua certum esse oportet, qui nominis argumento aliquid probare vult. Alioquin tales confingerentur etymologiæ, quales nonnunquam homines inepti ex aliena venantur lingua: ut quendam audiui vocem Teutonicam *pur* hoc est *colonus* à *puritate* derivare, quasi *coloni* omnes sint *puri* ac *synceri*. Cum potius per syncopam Germani *bür* pro *buver*, i. e. *colonus* dicant. Quia ergò de veterum Gallorum lingua non admodum certi sumus, an Germanica fuerit, nec ne: argumentum quoque inde ductum infirmum est. Ne dicam interim quod multæ Gallicæ voces apud scriptores sunt, quas utcunque detorqueas ad Germanicam etymologiam: tamen nullum Germanismum deprehenderis aliquid certi significantem. Talis est vox *petoritum* apud Aul. Gellium, *rheda* apud Quintilianum, *essedumque*, apud Virg. *Ambactus* apud Sex. Pompejum Festum, *Alauda* & *becus* apud Suetonium. Servio etiam authore *alpes* prisca Gallorum lingua, *alti montes* vocantur. Talis est quoque dictio *leuca* vel *leuga*, quæ (Jornande Authore) 1000 & 500 *passus* Gallis significabat. Ejus generis dictio *Soldurios* apud Cæsarem lib: 3. Gallici belli est: quæ sanè Teutonis non ita *devotum* (ut ille interpretatur) sed *stipendiarium* denotat. Item *Dog*, *magus* & *Dun*, quas voces eruditi omnes veteris Gallicismi reliquias esse dicunt. Atqui *Dog* nobis non *canem*, sed *pupam*: *magus* non *domum*, sed *ventriculum*, aut *virginem* seu *ancillam*: *Dunum* non *montem*, sed *dun*, i. e. *tenuè* significat. Econtra quæ voces à priscis authoribus Germanicæ habentur, Germanismum etiam insipidis Germanis sapiunt, & ab eis nullo negotio agnoscuntur. Quis enim quæso tam stupidus est, ut vocem *ganzam* apud Plinium, *gleffum*, & *Hertum* apud Tacitum pro Germanorum vernacula non agnoscat? Huc adde, quod Cæsar in hoc eodem lib. refert *Ariovistum* lon-

ginquâ

ginquâ in Galliis consuetudine Gallicam linguam didicisse. Nam si eadem utriusque gentis lingua, quid opuserat illum tanto usu sibi Gallicæ linguæ cognitionem parare? Nec est, quod nasutus & argutulus aliquis dicat; Celticam dialectum duntaxat à Suevica diversam fuisse: ad quam discendam perinde longo usu habuerit opus, ut si quis Suevius nunc inferiorum Germanorum proprietatem ac prononciationem addiscere vellet. Cum enim Ariovistus homo non privatus, sed Magistratus & Rex apud suos, adhuc in Germania agens, esset: vero consentaneum non est, cum inferiorum Germanorum dialecti adeò ignarum ac inexpertum fuisse, *ut tanto discendi spatio* (sicuti Cæsar hic ait) *indigeret.* Proinde mihi dubium non est, quin Polybius, Plinius, Tacitus & alii scriptores, qui Germaniam & Galliam inviserunt, indicassent eandem utrisque linguam fuisse: si dialecto tantum inter se variassent. At tantum abest, ut hoc literis mandaverit, uti Tacitus in lib. de situ & moribus Germanorum planè contrariam adstruat sententiam. Sic namque sub ejus libelli finem ait: *Gothinos Gallicâ, Osos Pannonicâ lingua, coarguit non esse Germanos.* Hæc ille. Quod si igitur *Gothinos* ideo non *Germanos* esse vult, quod Gallica lingua uterentur: velimus nolumus, concedendum est, Gallicam à Germanica lingua ut nunc, ita & olim diversam fuisse. Quia verò Cæsaris verba de Græcis Helvetiorum tabulis plana jame esse arbitror, auctarii vice (sicuti promissimus) addamus: an probabile sit, majores nostros ab illis ortos, & priscam linguam retinuisse, quâ nos eorum posteritiam utimur. Ut ergò utrumque istorum aliter habere comprobemus, veterum monumenta & historias in medium adducere oportet. Eutropius itaque scribens *Helvetios suo tempore Quados esse dictos*, satis arguit, *veteribus Helvetiis deletis, novos incolas in eorum sedibus migrasse*: Clarus enim historicus ille extitit sub Valente, Gratiano & Valentiniano Romanorum Imperatoribus simul regnantibus, circiter annum Domini 370. Helvetios autem à *Quadis* Germaniæ populis dictos nemo negaverit. Nam Ptolomæus lib. 2. cap. 11. ita tabula Europæ 4. eos

sub Hercinium nemus collocat, ubi ferri minera effodiatur: quo loco & Pircheimerus etiam nostro seculo eorum oppida *Kam, Kalmunz, & Gravenoviam* cum iisdem ferrifodinis sita esse commemorat. Nec etiam quisquam dubitaverit, *Quadis* tantas vires fuisse, ut Helvetiis priscis deletis, eorum sedes occuparent: qui *Julium Capitolinum, Flavium Vopiscum Syracusium & Ammianum Marcellinum* legit. Hi enim adeo universum & bellicosum fuisse populum memorant: *ut proprium habuerint Regem, ac Romanorum Imperatoribus Antonio Philosopho, Divo Aureliano, & Constantio multum negotii fecerint.* Cui sententiæ & *Andreas Alciatus* homo doctissimus accedit: ita enim in librum *Cornelii Taciti* de Helvetiis annotavit. *Eutropius eorum sedes à Quadis occupatas satis ostendit, ut suspicer omneis deletos, cum Quadi Marcomannique sub Aureliano in Italiam irrupere. Extat adhuc in eis vallis Marcomanna nomine. Periere & illi, atque ab Alemannis (colluvies Germanorum erat) superati in eorum dittonem concessere. A Theodorico deinde Gotho victi, Francis ex fœdere dediti sunt: Antè demum Saxonum accessione (quos ab violatam pluries fidem sedibus ejectos Carolus Magnus in alpeis coniecit) Suitenses cœpere dici, parvè deinde Regibus Germanorum. Centum ferè anni sunt, cum se casis præfectis in libertatem asseruere, cum cæde répressis Casaribus.* Hæc ille. Quæ quanquam satis fidei apud candidum lectorem habitura crediderim: tamen majores evidentiæ causa & alia subjiciamus argumenta, partim ex historiis, partim à nostra experientia sumpta. Quum itaque passim historiis, & gentium annalibus legamus, multos Germaniæ populos in Gallias aut sua spontè migrasse, aut à Principibus edlocatos esse: iidem haud dubiè semivacuas quoque Helvetiorum sedes occupaverunt. Sic Belgæ plerique omnes populus Germanicus Belgium. Sic Gothi ac Hunni *Uriam & Nuichtones* Bernensè ac *Friburgensè* tractum invaserunt. Cujus rei satis magnum argumentum vox *Nuichtlandia*, quæ Suevissimum pulchre redolet: & hodierna *Nuichtorum* lingua & termini superiori *Bernatum* dittonem extantes sunt. Quemadmodum enim

enim à Nuichtonibus Suevicis populis originem trahunt: ita dialectum Suevicam in multis dictionibus servant. Ubi namque alii Helvetii *uch* & *flugen* hoc est *vos* & *musca* dicunt; Bernates & Friburgenses vocalem addentes, *euch* & *fleugen* pronunciant. Quin & pagus in Bernensium agro est non longè ab urbe, in via quæ Nidoviam ducit, qui dubiò procul ideò Suevicus vocatur terminus: quod olim Suevorum hoc est Nuichtonum termini illò pertingerent. Deinde quum Donatus Acciajolus memoria prodat, decem Saxonum millia per Carolum magnum, una cum uxoribus ac liberis in Galliam transportata esse: vero non dissimile est, plerosque in iis finibus collocatos esse, qui nunc Suiterorum sunt. Siquidem nomen eorum rectius à Saxonum *Vitis* (ut Rhenanus admonet), quàm à *Suedis* derivari videtur. Huc adde, quod & pristina bellandi virtus, & linguæ Saxonicæ affinitas superest. Nam Suiteri æquè pugnares, ut prisca *Vite* adhuc sunt, & hoc discriminis duntaxat lingua habet, quod illi secundum communem Germanorum dialectum *S* ibi pronunciant, ubi hi Attico more *T*. Quin & Suetonius & Europius lib. 7. asserunt, *circiter quadraginta captivorum Germanorum millia supra ripam Rheni in Gallia per Augustum Casarem collocata esse*. Atque hæc quidem satis esse reor ad probandum majores nostros non indigenas, sed advenas: nec veteribus Helvetiis Gallicam, sed suam, hoc est Germanicam linguam servasse. Interim tamen non inficias iverim, fieri potuisse, ut aliqui veterum Helvetiorum reliquiæ adhuc superfuerint, quando Germani illorum fedeis occupaverunt: maxime circa Muretum, Aventicum, Friburgum & ultrà Biellas, & lacum Erlachensem. In illis enim locis magna ex parte Romanam imitantur linguam sed corruptissimè. Hæc autem causa est, cur ii Helvetii, qui trans prædicta oppida habitant, Genevam usque semi-Romana utantur lingua, & nos qui citra agimus Germanicè loquamur: quod illorum majores citius in Galliam irruptionem fecerunt, quippe Romanorum præfectis isthic adhuc jus dicentibus, & suam linguam illis obtrudentibus:

nostri verò, quum Romanorum Imperium caput inclinasset, & ad Francos jam translatum esset: qui nihil morabantur quam lingua subditi sui uterentur, modò dicto audientes essent. Hinc etiam factum esse puto, ut Franci, Burgundiones & cæteri Germani, qui Galliam in tempore occuparunt, etiam in Romana lingua Germanismos multos committant. Sicuti & Longobardi in Italia faciunt, & plerique semidocti ex Germanis etiam Latine loquentes suum idiotismum admiscunt. Id quod & Apostolis Christi Græcè scribentibus accidit. Quo fit, ut nec hoc firmum sit argumentum: multi Germanorum idiotismi in semi-Romana Gallorum lingua nunc deprehenduntur: ergo omnium veterum Gallorum lingua Germanica fuit. Quæ cum sibi Clarissimus harum Originum author refellenda proposuisset & examinanda, morbo letali & diuturna infirmitate oppressus, in medio opere, magno rei literariæ detrimento, defecit. Quare, benevolus Lector, hoc qualicumque Originum Francicarum specimine contentus erit, quod argumentum, quia ab aliis copiosè, quanquam diverso instituto, tractatum est, inde à curiosis talium, plura peti possunt.

F. INN. I. S.

A N T I Q V Æ
LINGUÆ BRITANNICÆ
L E X I C O N
BRITANNICO-LATINUM,

Q V O
GALLICÆ ORIGINES

plurimum illustrantur.

A C C E D V N T

Inserta passim ADAGIA BRITANNICA,

sapientiæ veterum DRUIDVM reliquiæ,

& alia Antiquitatis Britannicæ

Galicæque nonnulla

monumenta.

MARCUS ZUERIUS BOXHORNIIUS

Ex Daviesianis observationibus digessit.

A

C. TACITUS

IN

VITA AGRICOLÆ.

BRITANNI PROXIMI GALLIS ET SIMILES
SUNT; SEU DURANTE ORIGINIS VI, SEU
PROCVRRENTIBVS IN DIVERSA POSITIO
COELI CORPORIBVS HABITVM DEDIT. IN
UNIVERSVM TAMEN ÆSTIMANTI, GALLOS
VICINVM SOLVM OCCVPASSE, CREDIBILE
EST. EORVM SACRA DEPREHENDAS, SVPER-
STITIONVM PERSUASIONE. SERMO HAVD MUL-
TVM DIVERSVS.

THEOPHILUS.

THEOPHILUS.

THEOPHILUS.

A

ANTIQUÆ
LINGUÆ BRITANNICÆ
LEXICON
BRITANNICO - LATINUM,
Q V O
GALLICÆ ORIGINES
plurimum illustrantur.

A B.

A C.

A D.

A B, *Simia.*
Aball, *Dissidium, inopia, defectus, exitium.*
Aballu, *Perire, descere.*
Aban, *Bellum, prelium*
Dicitur, & Eban.
Abar, *Corruptus, marcidus, putidus, putris.*
Aber, *Casus fluvii, ostium fluvii, portus. Venedotis torrentem significat; quod in fluvium effundatur.*
Aberth, *Sacrificium.*
Aberthawr & Aberthwr, *Sacrificus.*
Abl, *Habilis, potens, sufficiens.*
Abledd, *Potentia, sufficientia.*
Abrwysgl, *Immensus, ingens.*
Abwy, & Abo, *Cadaver, caro morticina.*
Abwyd, *Esca.*

Ach, *Stemna, prosapia, parentela, genealogia.*
Achanog, *Egenus, indigus.*
Achen, *Genus, natio.*
Aches, *Rivus, flumen.*
Achlan. *Omnes, totus.*
Achles, *Confugium, asylum.*
Achlesu. *Indulgere, fouere.*
Achludd. *Occultare, occultum, occultatio.*
Achor, *parvum.*
Achos, & Achaws, *Causa.*
Achre, *Vestis, tegumentum.*
Achreth, *Trepidatio.*
Achretawr, *Creditor.*
Achrwrm, *Curvus.*
Achrwym, *Vinculum.*
Achub, *Occupare.*
Achul, *Macilentus.*
Achwlwm, *Nodus, nexus, perplexum, horrendum.*
Achwyn, *Accusare, Accusatio.*
Actwm, *Lluryg, Lorica, dupla, duplodes.*

Adaf. *Manus.*
Adail, *Ædificium.*
Adain, *Ala, radius rore, pinna piscis.*
Adammeg, *vide Dammeg, Ænigma.*
Adar, *Aves, sing. Aderyn. Avis.*
Adar Ilwch gwin, *Vultures, gryphes.*
Adar y to, *Passeres.*
Adardy, *Casa avium, ornithoboscium.*
Adarwr, *Anceps.*
Adaw, *dicebant veteres, quod nos Gadaw, Linquere.*
Adefyn, *potius Edefyn, Filium.*
Adeg, *Luna decrementum.*
Accipitur & pro tempore opportuno, & occasione.
Adfan, & Adfain, *Advena, peregrinus.*

Adfail, *Ruina, lapsus adificiorum.*
 Adfeddylied, *Recordari.*
 Adferu, *idem quod Edfryd, Reddere, restituere.*
 Adffas, *Vapidityas, inspidiyas.*
 Adfyd, *Miseria, aduersitas.*
 Adiad, *Anas.*
 Adian, *Progenies, posteri.*
 Adil, *Vilis, abjectus.*
 Adladd, *Fœnum secundum, gramen resectum.*
 Adlais, *Resonantia, Echo.*
 Adlam, *Reslire.*
 Adlaw, *Homo sortis infime, Adlawaid, fex populi, omnium postremi.*
 Adnabod, *Cognoscere.*
 Adnau, *Depositum.*
 Adnauw, *Servare sibi, possidere.*
 Adolwg, *Obsecrare, cosecratio.*
 Adrau, *Subdivisio.*
 Adrodd, *Doni restitutio.*
 Adrodd, *Narrare.*
 Adrybedd, *Certitudo.*
 Adrywedd, *Odor canum, feras insequentium.*
 Adtaenu, *Respergere.*
 Adwaith, *Opus imperfectum, impositum.*
 Adwen, *Cognoscere, nesse.*
 Adwair, *Fœnum secundarium.*
 Adwerth, *Precium minus, iusto.*
 Adwledd, *Conviviũ tenue.*
 Adwy, *Incile, diruptio, ruptura, rima.*
 Adwynig, *resplendescere, micare.*

Adwyth, *Syderatio, plaga, noxa, pestis, infortunium.*
 Adyn, *Miser.*
 Addail, *Eluvies, fex & sordes quas in aquã efficiunt folia qua ab arboribus ceciderunt.*
 Addas, *Aptus.*
 Addaw, *Promittere.*
 Addef, *Fateri.*
 Addewid, *Premissum.*
 Addawd, *Repositorium.*
 Addfain, *Exilis.*
 Addef, *Maturus.*
 Addfwyn, *Mitis, mansuetus.*
 Addiant, *Macilentulus.*
 Addien, *Pulcher.*
 Addod, *wy addod, Ovum in nido relictum & repositum.*
 Addoed, *Tempus constitutum.*
 Addoedi, *Tempus protra here.*
 Addoer, *Idem quod Oer, Frigidus.*
 Addoli, *Adorare.*
 Addug, *Amcan, Impetus.*
 Addtig, *Abstulit, portavit, tulit.*
 Adduned, *Votum, desiderium, postulatio.*
 Adduno, *potius Eidduno, Vovere.*
 Addurn, *Ornamentum.*
 Addwyn, *Honestus, probus, inculpatus.*

A E.

Acl, *Supercilium, ora.*
 Aclaw, *golud, cyfoeth, Divitia, opes.*

Aelc, *Terror miserandas.*
 Aelgerth, & Aelgeth, & Aelgaeth, *Mentum, maxilla.*
 Aelod, *Membrum.*
 Aelwyd, *Focus, titionarium.*
 Aer, *Prælium.*
 Acrawd, *Idem.*
 Aerfa, *Strages.*
 Aergad, *Prælium, pugna.*
 Acron, *Fructus æstri.*
 Aes, *Scutum, clypeus, parma.*
 Aesawr, *Scutiger, Scutatus.*
 Aesdrai, *ab Aes & Trai, Cujus scutum prælio & pugna deminutum est.*
 Aescl, *Omphacium.*
 Aesferw, *Rutilus, nitidus, pulcher.*
 Aethnen, & Aethwyden, *Tremulus arbor, Populus Lybica.*

A F.

Afais, *Avis.*
 Afal, *Pomum, malum.*
 Afal Peatus, *Malum Persicum, nux Molosca, pomum Duracinum.*
 Afal gronynnog, *Malum Punicum, granatum, Epitroticum.*
 Afallach, *Afaleule, Pomerium.*
 Afangc, *Castor, fiber.*
 Afar, *Dolor, tristitia.*
 Afiechyd, *Insalubritas.*
 Afiaith, *Facetia.*
 Afafar, *Infans, mutus.*
 Aflednais, *Immodestus.*
 Afllwydd, *Infortunium.*
 Afuniaidd, *Deformis, Afon,*

Afon, *Flumen, fluvius.*
 Afrad, *Vastatio, prodiga-*
-litas.
 Afradu, & Afradloni,
Vastare.
 Afraid, *Non necessarius.*
 Afrided, *Innumerus.*
 Afrillad, *Libum, placenta,*
crustulum.
 Afrwydd, *Improsperus.*
 Afrys, *Lenitas.*
 Afu, *Iecur, hepar.*
 Afwch, & Awch, *Acies,*
acumen, vigor.
 Afwyn, & Awyn, *Ha-*
bena.
 Affaith, *Reatus alieni cri-*
minis.
 Affan, *ab A & Ban, ex-*
celsus, q. d. minime ex-
celsus, profundus.
 Affleu, *Gremium, ulna.*
 Affwys, *Profundum, abyf-*
sus.

A G.

Agalen, *Cos.*
 Agarw, *Aster.*
 Agen, *Rima, fissura, a-*
pertum.
 Ager, & Agerdd, *Æstus,*
vapor.
 Agori, *Aperire.*
 Agoriad, *Clavis.*
 Agos, *Propinquus.*
 Agweddi, *Dos, dotis. Alii*
legunt Angweddi.
 Agwrdd, *Idem quod*
 Gwrdd, *Strenuus, ro-*
bustus.

A I.

Aig, *Agmen.*
 Ail, *Secundus.*

Ailun, *Imago, effigies.*
 Ailt, *Verna, servus. Sic*
nativi tenentes dicebantur.
 Ainge, *awydd, Aviditas.*
 Ais, *sing. Afen, & Eifen.*
Coſta, afferculus.

A L.

Alaeth, *Luctus.*
 Alaf, *golud, Divitia.*
 Alarch, *Olor, cygnus.*
 Alaw, *Lilium.*
 Albrys, & Albras, *Bwa*
croes. Balista, Arcuba-
lista, scorio.
 Alcan, *Orichalcum.*
 Alch, *Crates.*
 Aliwn, *Alienus.*
 Almari, *Abacus.*
 Alon, *Inimici, alieni, vid.*
Galon.
 Alwar, *Crumena.*
 Allt, & Galt, *Ascensus*
montis.
 Alltud, *Alienigena, adve-*
na. Ab All, alius, &
Tud, terra.
 Alltudo, *In exilium pellere.*
 Altudaeth, *Exilium.*
 Allwest, *Porſa, Paſtura,*
paſcuum.
 Allwlad, *Alienigena.*
 Allwydd, *Clavis.*
 Allwyddawr, *Claviger.*
 Allwynin, *Mæſtus.*

A M.

Amaerwy, *Lacinia, fra-*
tilli, ſimbria.
 Amaeth, *Agricola, arator.*
 Amaethad, *Agricultura.*
 Amcan, *Conjectura.*

Amdo, *Amiculum, invo-*
lucrum, quod circumqua-
que tegit.
 Amgarn, *Anulus, anellus,*
lunula.
 Amgoed, *ab Am, & Coed,*
Amiquaque ſilvoſus.
 Amguedd, *Sic vocamus ar-*
cana nobis chariora, ca-
rriora ſupellectilia.
 Amhad, *Conſeminus, un-*
dequaque ſeminatus.
 Ammharu, *Labafcere.*
 Ammheuthun, *Rarus, de-*
licatus.
 Ammheuthunion, *Delici-*
cia, cibaria rara & deli-
cata.
 Amis, *Amictus.*
 Ami, *Creber.*
 Amledd & Amlder, *A-*
bundantia.
 Amlaw, *Chirotheca.*
 Amliw, *Color varius.*
 Amlwg, *Conſpicuus.*
 Amlvgyn, *Meta, nota*
conſpicua.
 Ammarch, *Contumelia.*
 Ammod, *Fadus, conditio.*
 Ammor, *Fortuna.*
 Ammorth, *Infortunium.*
 Ammrhudd, *Imprudens.*
 Amner, *Crumena.*
 Amobr, *Viſtigal, merces*
faminarum, precium vir-
ginitatis. Precium pro de-
licto ſortandi. Multa
quedam apud Britannos,
que olim domino ſolvebatur
pro virginum caſtitate, hac
forte de cauſa, quod ante
fidem Chriſti acceptam
domini virginitatem clientu-
rum ſuorum ſibi vendica-
bant.

bant, ut volunt quidam. Hoc pretium virginitatis patri debitum fuisse existimo, si vivus esset; mortuo patre, domino solvendum. Hinc forte virgo dicitur Diffaith Brenhin, Deserta Regis. Narrat etiam Hector Boeth. Scot. hist. lib. 3. & lib. 12. Scotia latam fuisse legem ab Eveno 3. circa An. ante Christ. 20. Ut domini in suis territoriis sponsarum omnium virginitatem prelibarent: quam ut dimidiata agenti marca redimerent, suavis regine sua, statuit Malcolmus 3. circa An. Christ. 1080. Hanc summam nunc pendunt, ait Hector, & vulgo vocant Marchetam mulierum.

Amrafael, *Lis, discordia.*
 Amaran-hun, *Somnus.*
 Amryffeu, *Immensus, grandis.*
 Amrygoll, *Idem quod Coll; Damnum.*
 Amryliw, *Diversicolor.*
 Amfathr, *Locus undique calcatus & tritus.*
 Amfer, *Tempus.*
 Amug, *Defendit.*
 Amws, *Equus admiffarius.*
 Ammhwyllog, *Insanus.*
 Amwyth, *Ira.*
 Amyd, *Far, frumentum.*
 Amyfagr, *Viscera.*

A N.

Ancr, *Anachoreta.*

Anfab, *Orbus, liberis carens.*

Anfad, *Nefarius.*
 Anfocs, *Mali moros.*
 Anfri, *Contumelia.*
 Anffawd, *Infortunium.*
 Angad, *Manus.*
 Angau, *Mors.*
 Angell, *Armus, brachium, lacertus, crus.*
 Angen, *Necessitas.*
 Angerdd, *Æstus.*
 Angor, *Anchora.*
 Angor, *Avarus.*
 Anghyfarch, *Est cum res alicujus aufertur, infcio & inconsulto domino.*
 Anghyfarchwr, *Qui res alicujus aufert inconsulto domino.*

Anghyfaith, *Lingua aliena, peregrina.*
 Angladd, *Funus, exequia.*
 Anhuñ, *Avitius, Insomnia.*
 Anhwyl, *Invaletudo.*
 Anialwch, *Desertum, solitudo.*

Anian, *Natura. Aliquando Sperma genitale. Anian morfarch, Sperma ceti.*
 Anifail, *Bestia, bellua.*
 Anllad, *Lascivus, libidinofus.*

Anlloedd, *Res, facultates, opes.*
 Annawn, *Infortunium.*
 Annedd, *Habitaculum.*
 Annel, *Fulcrum.*
 Annel, *Laqueus.*
 Anner, & Anneir, *Bucula, junix, juvencula.*
 Annudd, & Anhudded, *Tegmen, velamen.*

Anhuddo, *Tegeve, obruere.*

Annyundeb, *Discordia.*
 Annwn, & Annwfn, *Abyssus, profundum, ortus; Antipodes.*
 Annyfg, *Inscientia, inhumanitas, incivilitas.*
 Annysgymmod, *Discordia.*

Anobaith, *Desperatio.*
 Anobeithio, *Desperare.*
 Anoberi, *Res nihili.*
 Anoddyn, *pro Anoddyfn, Abyssus, profundum.*
 Anolo, *Inutilis, inefficax, irritus.*

Anorfod, *Inviclus, irvincibilis.*
 Anofteg, *Inquietudo.*
 Anrhaith, *Spolium. Anrhaith oddef, Spolium passurus, reus spolii h. e. confiscationis bonorum, bonis spoliandus.*

Annrhefn, *Confusio.*
 Annrhefnus, *Inordinatus, incomptus.*
 Annrheg, *Strenua, oblatum, honorarium, munus.*
 Anrhydedd, *Honos, reverentia.*

Anrhyfed, *Mirus, mirabilis.*
 Anffawd, *ansawdd, & ansfodd, Qualitas, status, conditio.*

Anffuriaeth, *Usura.*
 Anterth, *Est pars temporis matutini, quam vocant horam tertiam.*
 Antur, *Ausum, molimen.*
 Anturio, *Audere, aggredi, moliri.*

Anudon, *Perjurium.*
 Anudonwr, *Perjurus.*

Anurddas,

Anurddas, *anxia*.
 Anwadal, *Inconstans*.
 Anwastad, *Instabilis, inconstans*.
 Anwau, *Retexere*.
 Anwe, *Subtegmen, trama, licium*.
 Anwes, *Indulgentia, modestas, indignatio*.
 Anwefog, *Morofus, indignabundus, cui nimium indulgetur*.
 Anwir, *Minus verum, mendacium*.
 Anwr, *Misellus, parum virilis*.
 Anwybod, *Inscientia, ignorantia*.
 Anwybodaeth, *Idem*.
 Anwyd, *Frigus, gravedo*.
 Anwydog, *Frigens, algidus*.
 Anwyd, *Natura, ingenium, animus*.
 Anwyl, *Inverecundus, audax*.
 Anwyl, *Charus, dilectus, amicus*.
 Anwyl, *pro Anhwyl, Invaletudo, adversa valetudo*.
 Anwyllyniog, *Inmendabilis*.
 Anymddried, *Diffidentia*.
 Anynad, *Microfus, inconsideratus*.
 Anyfpryd, *Spectrum, phantasma*.
 Anyfgoged, *Immobilis*. Yf-gog. Maen anyfgoged, *Saxum immobile*.
 Anystywallt, *Inconstans, instabilis*.

A R.

Ar, *Arvum*.
 Ar, *Super*.
 Arab, *cellweirus, Facetus, nugax*.
 Arabedd, *Facetia, festivitas, nuga*.
 Aradr, *Aratrum*.
 Araf, *Lentus, tardus, modestus, lenis*.
 Arafu, *Lentescere*.
 Arail, & *Arcilio, Colere, curare*.
 Araith, *Oratio, sermo*.
 Arall, *fassim Yr all, Alius*.
 Arallu, *Alterare, mutare*.
 Arallwlad, *Aduena, alienigena*.
 Araul, *Tranquillus, sudus, amantus*.
 Arbed, *Parcere*.
 Arbennig, *Capitalis, principalis, precipuus, primarius, princeps, summus*.
 Tywyfogion ac arben-nigion y ddinas; *Duces & primores civitatis*.
 Arbennig milwyr, *Princeps militum, primarius miles*.
 Arbennigrwydd, *Summitas, excellentia*.
 Arbennigrwydd clod, *Summa laus*.
 Arch, *Petitio, postulatio*.
 Arch, *Arca, cista*.
 Archafad, *Idem quod, dyichafael, Ascensio, exaltatio*. Item. *Ascensor, exaltator*.
 Archater, *Vestis, vestitus, amictus, vid. an proprie Amictus pedum, calcea-*

mentum.

Archenad, *Idem. Arm. Calceus, calceamentum, & Archenaf, calceare*.
 Archoll, *Vulnus*.
 Archwachtu, *Gustare*.
 Ardal, *Marchionatus, toparchia, merarchia*.
 Ardaulwr, *Marchio, toparcha*.
 Ardemy, *adail, Edificium, tabernaculum*.
 Ardwy, *Ardal, Honor. D. P. Sed credopotius significare defensionem, protectionem*.
 Ardwyad, *Defensor*.
 Ardymmyr, & *Ardymmer, Temperies, temperamentum. Item, Temperas*.
 Ardderchog, *Excellent, excelsus, prastans*.
 Arddu, *Ater*.
 Arddufrych, *Fuscus*.
 Arddunaw, *Honorare*.
 Arddwr, *Arator*.
 Arddwrn, *Capus, metacarpium, suffrago*.
 Aredig, *Arare*.
 Aren, *Rez*.
 Aren, *Arrutus*.
 Arf, *Telum, ferrum, instrumentum*.
 Arfod, *Ictus teli*.
 Arfog, *Armatus*.
 Arfaidd, *Ausue*.
 Arfal, *Molendipensum, molendami tributum*.
 Arfer, *Mos, consuetudo*.
 Arferu, *Uti, assuescere, consuescere*.
 Arfoel, *Calvafter, precalvus, varipilis*.
 Arfor-

Airford, *Terra maritima.*
 Arffed, *Gremium.*
 Arffedog, *Ventrale, gremiale, pracinclorium, succinctorum. Item, Tutor, curator.*
 Argae, *Clausum, clausura.*
 Arganfod, *Fascinare.*
 Argel, *Occultatio.*
 Argledr, *Dominus.*
 Arglwydd, *Dominus.*
 Arglwyddes, *Domina.*
 Arglwyddiwr, *Dominator.*
 Arglwyddiaeth, *Dominitus.*
 Argoedwys, *Nemorosus,*
 Argoel, *Signum, cern, ostentum.*
 Argyffreu, *Dos, antipherna.*
 Argyffwr, & Argyffwrw, *Timor, metus.*
 Argywedd, *Noxa, lesio.*
 Ariad, *Tebicines.*
 Arial, *nwyf, Vivacitas, vigor, strenuitas.*
 Arien, *Ros.*
 Arlais, *Tempora capitis.*
 Arlloft, *Truncus hasta, stipes, talea.*
 Armes, *Vaticinium.*
 Arnodd, *Buris.*
 Arogl, *Odor.*
 Arfang, *Oppressio.*
 Arfwyd, *Timor.*
 Arraith, *Excarnificatio, tormentum.*
 Arth, *Ursus.*
 Aruthr, *Mirus.*
 Arwaefaf, *Auxilium.*
 Arwest, *Ll. Musica instrumentalis: potius Poëtica.*
 Arwr, *Heros.*
 Arwraidd, *Heroicus, nobilis.*

Arwrwas, *Vir heroicus.*
 Arwydd, *Signum.*
 Arwyddion, *Signa, vexilla.*
 Arwyddfardd, *Caduceator, facialis.*
 Arwydd, *Aratrum.*
 Arwyl, *Exequia.*
 Arwynawl, *Significat, ferocem, audacem, violentum.*
 Arwynt, *Odor.*

A S.

Afbri, *Scelerofitas.*
 Afen, *Asina.*
 Afen, *Costa.*
 Afeth, *Scoleps.*
 Afgell, *Ala.*
 Afsen, *Noxa, lesio.*
 Afsgrwn, *Os, ossis.*
 Afsiwy, & Afsiw, *Sinister.*
 Aftalch, *Clypeus.*
 Aftell, *Affer, assula,*
 Afsur, *Azurum.*

A T.

Atcor, *Iugerum, terra arabilis.*
 Atgen y ddaiar, *Proventus terra, fruges.*
 Athraw & Athro, *Præceptor, magister, institutor. Arm. Autron, Dominus.*
 Athref, *Domicilium.*
 Attafael, & Adafael, *Pignoratio, districtio, pignus. Legitur & Gafael in eadem significatione.*
 Attal, *Impedimentum.*
 Attarw, *Taurus semicastratus.*

A V.

Au, & Afu, *Iecur.*
 Aur, *Aurum.*

A W.

Aweddwr, *Aqua pura, inundans aqua.*
 Awel, *Aura, flatus, ventus.*
 Awen, & Awenydd, *Enthusiasmus, furor poëticus.*
 Awr, *Hora.*
 Awst, *Mensis Augustus. Arm. Eawst.*
 Awydd, *Aviditas.*
 Awyn, & Afwyn, *Habena.*
 Awyr, *Aër.*

B A.

Baban, *Pupus, pupa.*
 Baccwn, *Lardum.*
 Bâch, *Parvus. Idem quod Bychan.*
 Bâch, *Hamus, uncus, harpax, harpago. Et idem quod Bachiad.*
 Bachiad, *Curvitas.*
 Bachu, *Hamare.*
 Bachu, *Latere.*
 Bachgen, *Parvulus, puer, puerulus.*
 Bad, *Linter, schapha, cimba, acatium.*
 Baedd, *Aper.*
 Baeddgig, *Caro aprina.*
 Baeddu, *Verberare, tundere.*
 Bagad, *Turba, turma, grex. Utimur pro racemo uvarum.*
 Bagl, *Baculus.*

Bagwy,

Bagwy, *Cuspis, summitas.*
 Bai, *Vitium, culpa, mendum.*
 Beio, *Culpare.*
 Baich, *Onus. Arm. Bech.*
 Budd, *Aufus, Aufum.*
 Beiddio, *Audere.*
 Bait, *Vadium, vadatio, vadandi locus, aquarum brevitas.*
 Beisio, *Vadare, aquas sine navigio transire.*
 Bal. *Fasciculus.*
 Bal. *Præcævus.*
 Bala, *Est oppidum ejus nominis, & significat Caput fluminis è lacu fluentis.*
 Balaon, *bleiddiau. Nodos oculosque pullulantium arborum significat.*
 Balain, & Balaen, & Balen, & Chalys, *ferrum. Idem quod Malen & Melan.*
 Balc, *Porca inter arandum.*
 Balch, *Superbus, arrogans.*
 Baldorrd, *Garrire.*
 Ball, *Lib. Land. Pectus. Sed mendoſe pro Mall.*
 Ballafarn, *glas; Caruleus color.*
 Ballafg, *Echinus, nauci, concha testa, pericarpium, folliculus fructuum.*
 Ballafgog, *Echinatus.*
 Balleg, *Excipula, ficilla, nassa.*
 Ballegrwyd, *Excipulus, rete.*
 Bann, *Antiquitus sine dubio excelſum, altum, procerum significabat, ut in uno libro vetusto legi rediditum, Bann vchel. Vchenaid fann. Gr. M.*

Da. Altum suspirium.
 Dialpad fann, *Clamor magnus: Gwynt gwaeddffan, ventus altisonus. Et hinc fortasse translata est vox ad significandum montem excelſum, conspiciuum, Gr. Bw & collis.*
 Y fann, *Bwlch y Fann, Bann vch denni, Banngeibr. Et est collis juxta Barbonensem civitatem dictus Bannesdowne, Adar bann, dicit Tal. Aves montanas. Hinc fieri videtur Banniar, vexillum, ab elevatione: unde Angl. Banner. Et hinc ad significandum notam, maculam, navum, ut conspiciuum, vel relique cuti suprimenentem. Eln. fannog, a novo in facie. Mair wry heb fann, virgo immaculata. Videatur etiam significare Pocu- lum.*

Bann, *Versus.*
 Bannog, *Notatus, notabilis,*
 Bancaw, *Vincimen, vinculum.*
 Bangaw, *Promptus, exquisitus.*
 Banniar, *Vexillum.*
 Banw, *Porcus, porcellus, nesiens.*
 Banyw, *Femininus.*
 Bar, *Indignatio, ira.*
 Barus, *Sceleresus.*
 Barr, *Vectis; repagulum, pessulum.*
 Bara, *Paris.*
 Bara miad, *Lagana.*

Baranres, *ordo & series militum.*
 Barcut, & Barcuttan, *Milvus.*
 Bardd, *Poëta, Propbeta, Bardus. Arm. Bardd, minus.*
 Bardas, *Hanes, Historia. Poëtica, &*
 Barddoneg, *Poëtica, poësis, poema, carmen.*
 Barddoni, *Poëta.*
 Barddoniaidd, *Poëticus.*
 Barddoniaeth, *Ars Poëtica.*
 Barf, *Barba, sic Arm.*
 Bargaen, *Conventus, contractus, sponſo.*
 Bargod, *Suborunda, & Subgrundia.*
 Borgodion, *Limitanei.*
 Baril, *Cadus, dolium, amphora.*
 Barn, *Judicium, sententia.*
 Barnu, *Judicare.*
 Bariwr, & Beirniad, *Fudex.*
 Barrog, *Calcar.*
 Barrug, *Nubes pruinoſa, pruina.*
 Barwn, *Baro, dymastes.*
 Bas, *Nö profundus, depressus.*
 Bafgawd, & Bafged, *Sporta, cophinus, corbis, canistrü. Nam vocem Britannam esse testatur Martialis, Barbara de pictis venit bascauda Britannis, Sed me jam mavult dicere Roma suam.*
 Bastardd, *Spurius, nothus, Adulterinus, nullius filius. Mab llwyn à pherth. Hanc vocem inani conat multum laborant à Teuton.*
 Belg.

Belg. Gall. Hisp. Ital. alii-
que linous deducere, quam
nullo labore Britannam esse
comperient, compositam à
Bas, Acahis, minime
profundus, & Tardd,
germinare, pullulare, &
salire, oriri, ut fontes. g.
d. Qui non à profunda &
antiqua nobilitate ortum
deducit, sed qui nuper or-
tus est & germinavit. Fa-
stardd dy fost.

Bath, Moneta.

Baw, Stercus, canum.

Bawddyn, Hòmè vilis &
nullius pretii, sordidus.

Bawd, Pollex.

Bawdd, Immersio, suffoca-
tio in aquis.

Bechan, Parva, pusilla.

Bedw, Betula.

Bedyssawd, Orbis terrarum.

Bedd, Sepulchrum.

Beddrawd, Sepulchrum.

Begegyr, Fucus.

Beichio, Mugire.

Bele, Martes bestiola.

Benben, à Pen, Caput,
Cum inter aliquos rixæ,
jurgia & contentiones sunt,
dicuntur aller alteri in ca-
put insilire.

Benfach, Angina spuria.

Benthgy, Commodatum,
mutuum.

Benyw, Fœmina

Ber, Veru. Sic Arm.

Bêr, Hasta, lancea, pl.

Beri, Hasta.

Berr, Crus, tibia

Bera, Acervus segetis vel
feni.

Bersa, Carnovektorium.

Bernais, Vermix, splendor.

Berth, Pulcher; nitidus.

Berthid, Opes; divitiæ.

Berw, Coctio, ebullitio.

Berwy, Pullire. Sic Arm.
Coquere, concoquere.

Bestfil, Bestia. Corruptum
esse videtur pro Gwectfil,
Fera, belua.

Beudy, Bestiar, bubile, sta-
bulum beum.

B I.

Bicre, Confliktus, pugna.
Hinc Angl. Eikre.

Bid, Sapes.

Bidog; Ensculus, gladiolus,
sica, parazonium, gesum.

Biery, idem quod Barcud,
Milvus.

Bilan, gwayw, Hasta,
lancea.

Bilain, Villanus. Y bilein-
llu; Exercitus vulgi.

Bilwg, Rucia.

Bîr, Cervisia lupulata.

Biswail, Foria; crum; On-
chos.

Bittail. Arm. Victus.

Biw, idem quod Bu &
Buwch, Vacca.

B L.

Blaen, Cassis, extremitas,
summitas, pars anterior.

Blaenor, Dux, præfectus.

Blaeneu, Regionis partes ex-
trema, & montaniores.

Blaeneudir. Idem.

Blaengis, Primus in prælio
insultus.

Blaenrhed, Præcursor, pro-
dromus.

Blaenwedd, Culmen, sum-
mitas.

Blagur, Vimen, germen,
virga; dicitur & Baglu-
ryn.

Blaidd, Lupus.

Blas, Gustus.

Blawd, Farina. Sic Arm.

Blawd llif, Serrago, Scabs.

Blodio, Farinam exerece.

Blottai, Farinam quarantans.

Blawdd, Agilis, celer, gna-
vus, expeditus, impiger,
properus.

Blawr, Canus, glaucus.

Bleddychfa, Facies, vultus.

Blew, Crinis, pilus, villus.

Bliant, Sindon.

Blif, Captapulta.

Blin, Fatigatus, lassus, de-
fessus.

Blith, Lactans, lactarius,
lac præbens. Et metaphorice,
quicquid commodum alicui
affert.

Blochda, Spuma lactis,
coagulum.

Blodeu, Flores.

Bloesg, Blæflogus, blæsus.
Arm. Blifig.

Bloneg, Adeps, axungia,
sumen, abdomen. Sic Arm.

Blowmon, Maurus, Æ-
thiops.

Blwch, Pyxis.

Blwng, Indignabundus, au-
sterus, torvus, cæperatus.

Blys, Desiderium, orexis,
citta, appetitus inordinatus.

B O.

Bocsfach, Gloriatio.

Bôch,

Bôch, Mala, Bucca, Arm.
Mandibula.

Bochau, Fauces.

Bochodeg, Pauper.

Bod, Mansio, habitatio.

Bod, Milvus.

Bod y gwerni, Buteo,
planga, subuteo, tarda.

Bodd, Beneplacitum, vo-
luntas.

Boddi, Mergere, mergi.

Bogail, Umbilicus.

Boglyn, Vmbo.

Bol, boly, Venter, uteris.

Bola croen, Fiffella.

Bolgan, Bulga.

Bolwst, Dolor ventris, tym-
panum, hernia.

Bollt, Catapultarium.

Bolltod, Ictus catapultarij.

Boniad, Bôs in aratro po-
stremus.

Bonclust, Colaphus.

Bondo, Imbricamentum,
suggrundia.

Bonedd, Nobilitas, ortus,
origo. Bonedd Mair, in-
scribit interpres Br. Libel-
lum, De ortu Maria, qui
Hieron. acribitur.

Bonffaglu, Amburere.

Bonwm, Caudex.

Bord, Mensa, tabula.

Bore, Mane, tempus matu-
ritatum.

Boreddydd, Matuta, a.

Borefwyd, lentaculum.

Boregwaith, Tempus ma-
tutinum.

Bors, Hernia, hidonocelæ.

Bost, Gloriatio, jactantia.

Bostio, Gloriarî, jactare.

Both, Vmbo.

Bottas, Sotular. Arm. Botes.

Bottwm, Fibula, suffibus-
latorium, globulus.

Box, Buxus arbor.

B R.

Brâd, Proditio, perfidia.
Arm. Barad.

Bradwr, Proditor.

Brad-gyfarfod, Febris
ephemera.

Bradw, Tritus, attritus.

Braen, & Braenlyd, Pu-
tidus, tabidus. Arm. Ran-
cidus.

Braenar, Novale.

Bragad, Soboles, progenies,

Bragod, Promulsis, mul-
sum.

Braich, Brachium. Arm.

Brech.

Breichio, Participare, à
parte alicujus stare.

Breichledr, Brachiale, Bra-
chitutela.

Breichwry, Armilla, spin-
therulum, brachiale.

Braint, Ius, prerogativa,
privilegium, jus civitatis,
immunitas, libertas, di-
gnitas.

Breiniog, & Breiniol,
Immunis, liber, civitate
donatus.

Braifg, Crassus.

Bram, Crepitus ventris.

Brân, Cornix, corvus.

Branos, Diminut. plurale.

Branri, Furfur.

Brâs, Crassus. Arm. Gran-
di, & Brasfes. Arm. gra-
vida. Hæc vocè nunc uti-
mur pro Pingui.

Bratt, Lacina, panniculus.

Brathu, Mordere, pungere.

Brau, Fragilis.

Brawd, Frater. Arm.

Brawdtt.

Brawel, Idem quod Barn,

Judicium.

Brawdwr, Iudex.

Bradwle, Tribunal, locus
judicii.

Bre, pl. Breon, Mons,
collis.

Brecci, Cervisia liquor in-
coctus.

Breccini, Idem.

Brechdan, Panis butyratus.

Brefu, Mugire, balare.

Breg, Ruptio, ruptura.

Breilw, Rosa.

Brenhiniaeth, Regnum.

Brennindy, Domus regia.

Brenhinllys, Aula regia.

Brefych, Olus, jus, jus-
culum, pulcricula.

Brethyn, Pannus lanæus.

Breud, Letophagus, ver-
miculus sepulcorum cada-
vera exedens.

Breuan, Molendinum, mola
trusfatis, mola versafatis,
molatrina, pistrilla

Breuan dinfoel, Mola tru-
satis minor.

Breuant, Guttur, jugulum.

Breuddwyd, Somnium.
Arm.

Breyr, & Brehyr, Baro,
dynastes.

Breyrdir, Pradium Baronum
& nobilium.

Breyres, Baronissa.

Bri, Estimatio, dignitas,
honor.

Briallu, Primula veris.

Brig, & Brigyn, Rami,
r. 170665,

ramus, summitas, cacumen, fastigium, calmen, viturnura, stolo, onis.
 Brigog, Ramofus.
 Briger, Coma, casaries, capillus.
 Brill, Panniculus, cerdo.
 Brith, Diversicolor, maculosus.
 Brithog, Frixura.
 Brithyll, Truta.
 Briw, Nexa, vulnus, fragmentum.
 Briwo, Nocere, vulnerare.
 Bro, Patria, regio, sic Arm. pl. Broydd.
 Broaidd, Amenus ut Vallis.
 Broccen, Sinus.
 Broch, Spuma. Mataphorice, Ira, indignatio ferocia.
 Brodio, Acupingere, intexere.
 Brodorion, Indigena.
 Bron, Pectus, mamma, voer, mamilla. Sic Arm. Significat etiam collem, ut fœm. à Bryn, unde & Mamman videtur significare ob similitudinem monticuli.
 Bron alarch. Testa & testum, i. & Testas, us, ut.
 Brondu r twynau, Pardalus, pluviarinus.
 Bronddor, Clypeus. A bron, Pectus, & Dor, valve.
 Bronfoll, Thorax, pectorale, mamillarum.
 Brongengl, Anilena.
 Bronrhuddyn, Rubecula, rubellio, erythacus. A Bron, Pectus, & Rhud, Ruber.

Bronwen, Mustela, firunculus.
 Bru, Venter, uterus.
 Bruchen, Scatebra, scaturigo.
 Brud, Brur, Historia, Chronica, Sumitur & pro Vronicinio.
 Brudio, Vaticinari.
 Brwchan, Puls, pultis.
 Brwd, Calidus, fervidus. Propriè de hquore fervente.
 Brwyd, Linium.
 Brwydr, & Brwydrin, Pralium, pugna.
 Brwyn, Juncus. Arm. Broccen; & Broeneg, junctum.
 Brwyn, Tristitia, luctus.
 Brwyfg, Ebrius.
 Bryccan, Teges palliastrum infratum, lodix, lectisternia.
 Brych, Macula. Brychau, Macula.
 Brych, Color suseus, subniger, nigellus; Baticus, hispanus.
 Brych buwen, Secundina vaccarum.
 Brych y cae, Curruca avis, passer troglodytes.
 Bryd, Animus.
 Brynn, Collis.
 Bryncyn, Cippus, colluculus.
 Brynaich, yfgottiaid. Britannii septentrionales.
 Brys, Feslinatio, acceleratio.
 Bryfygill, Baculus, sciptrum, scipio.

B V.

Bu. Bos, vacca. Habens. Antiqui.
 Bual, Bubalus, bison, vrus. stuelin, Ex cornu bubalino factum, cyphus ex cornu bubalino, cyphus quilibet.
 Buan, Velox, ceter, pernix.
 Buarth, Caula.
 Buchedd, Vita. Arm. Buhedd.
 Budr, Turpis, immundus.
 Budd, Utilitas, commodum, quastus.
 Buddai, Lucrator.
 Buddai, Butio.
 Buddel, & Buddelw, Palus, i. Longurius, vacerra.
 Bruddugawl, Victoriosus.
 Buddugoliaeth, Victoria.
 Bugad, Boatus, mugitus, boum pugna à Bu & Gad. Et methaphorice Hominum Diacacitas, garrulitas, loquacitas, strepitus, tumultuatio.
 Bugail, Pastor.
 Bugeilffon, Pedum.
 Bul, Folliculi seminis lini.
 Bnn, Fœmina. virgo.
 Burgyn, Morticinum.
 Buria, Idem.
 Burion, Milvi.
 Burthiaw, Repellere, depellere.
 Burwy, Pedica.
 Bustl, Eel.
 Bustlaidd, Felleus.
 Buwch, Vacca.
 Bubwl, Humecillus.
 B W.
 Bw, Terror, terriculum.
 Bwa,

Bwa, *Arcus*, vid. an à
 Bw, quia ante inventionem
 pulverem tormentariam,
 armorum terribilissimum
 fuit.
 Bwbach, *Terriculumentum*.
 Bwch, *Capser. Arm. Bouch.*
 Bwccel, *Fustula. Sic Arm.*
 Bwccled, *Clypeus, Arm.*
 Bwuclezer.
 Ewhwman, *Fluctuare,*
fluctuatio.
 Bwiiall, *Seccais.*
 Bwla, *Taurus.*
 Bwlan, *Bulga.*
 Bwlch, *Incle.*
 Bwlgan, *Bulga.*
 Bwinn, *Ardea stellaris, asterias,*
butio.
 Bwngler, *Imperitus cujus-*
que artis.
 Bwrdais, & Bwrgaiv,
Municipia, civis, burgensis.
 Bwrdd Mensa.
 Bwrn, *Oxus.*
 Bwrw, *lacere.*
 Bwrw, *Trama.*
 Bwth, *Tugurium.*
 Bwyd, *Citrus, edulium.*
Arm. Beet.
 Bwytta, *Edere, comedere,*
manducare. Sic Arm.
 Bwyttawr, *Manduco, enis.*
 Bwyllwiw, *Viaticum, edimeatus.*
 Bwyffil, *rectius Gwestfil,*
Fera.
 Bwyffgunion, *Feras vide-*
tur significare.
 B. Y.

Byda, *Alvearium.*
 Bydwraig, *Obstetrix.*
 Bydd'ag, *Laqueus, nodus.*
 Byddal, *Sarcus, Arm.*
 Beuzar.
 Byddin, *Turma, echors,*
legio, acies.
 Bygwł, *Mina, comminatio.*
 Byrr, *Brevus.*
 Byrrlylg, *Sceptrum, virga.*
 Bys, *Digitus. Sic Arm.*
 Byth, *Semper, in æternum.*
 Bytheiad, *Canis venaticus.*
 Byw, & Bywiol, *Vivus.*
 Byw, *Vivere. Sic Arm.*
 Bywyd, *Vita. Item, Victus.*
 Bywion, *Formica.*

C A.

Caban, *Casa, gurgustium,*
flega.
 Cabl, *Blasphemia, calumnia.*
 Cabol, *Punicatus, levigatus,*
politus.
 Caboli, *Punicare, levigare,*
alleuare, polire, elimare.
 Caccen, *Demeris est mer-*
itrix, Venedictus Placentæ.
 Caccwn, *Vespa, sbecca,*
crabro.
 Cach, *Finus.*
 Cachad, *Vecers.*
 Cad, *Pralium, pugna.*
 Cader, *Septium, Castrum,*
locus munitus; ut Cader
Idris, Cader Ddin-
mael.
 Cadarn, *Fortis, robustus,*
potens.
 Cadernid, *Fortitudo, robur.*
 Cadas, *Cymalitis.*
 Cadcno, *Gladus.*
 Cadfa, *Pugnaculum.*

Cadsarch, *Equus bellicus.*
 Caditt, *Reliquia, reliquum.*
 Cadlais, & Cadlas, *Area.*
 Cadlys, *Palatum, cæfren-*
se.
 Cadnaw, & Cadno, *Vul-*
pes. Demeris Canddo.
 Cardr, *Fortis, robustus.*
Arm. Venusius.
 Cadw, *Servare, custodire.*
 Cadwent, & Cadwenn,
Congressus, duellum, pra-
lium,
 Cadwr, *Clypeus. à Cadw.*
 Cadwraidd y llaw, *Meta-*
carpium.
 Cadwydd, cadberth, *Du-*
metum, senticetum, sti-
nctum, ruberum.
 Cadwyn, *Catena. Arm.*
 Chadena.
 Caddug, *Caligo.*
 Cae, *Sepes.*
 Cae, *Clausum.*
 Caead, *Opertorium.*
 Caead, *Clausus.*
 Caeor, *Caula.*
 Cael, *Adipisci, invenire.*
 Caen, *Crusta, cuticula,*
superficies.
 Caened, *Canus.*
 Caer, *Urbs, murus Arm.*
Urbs, pagus, villa.
 Cared, *Murus, mania.*
 Gaerog, *Muratus, manibus*
munitus, scutularus.
 Cactb, *Captivus, mancipium,*
servus.
 Casin, *Trulla, concha, al-*
veolus. Item Linter, cins-
ba, scapha.
 Casnu, *Cavare.*
 Caib, *Marra.*
 Ceibio, *Marra fodere, federe.*
 Cail,

- Cail, *Caula, ovile.*
 Caill, *Testiculus. Sic Arm.*
 Cain, *Candidus, pulcher.*
 Ceinion, *pl. Clinodia, monilia, jocalia.*
 Cais, *Quaestor, publicanus.*
 Ceifiad, *Quaestor, quariator.*
 Ceispwl, *Lictor.*
 Cais, *Coramen.*
 Ceisio, *Quarere, corari.*
 Caly, *Veretrum, priapus, Arm. Calch. Calaf, Calansus.*
 Calch, *Calx, creta.*
 Calch, *Exifimo significare armaturam, armatum, lorican.*
 Calchdoed, *Armatus, lorificatus.*
 Caled, *Durus.*
 Caledu, *Obdurescere.*
 Calon, *Cor.*
 Calonidid, *Magnanimitas.*
 Caluedd, *q. Arm. Caluedd, Carpentarius.*
 Call, *Callidus, prudens.*
 Callder, & Calledd, *Calliditas, prudentia.*
 Callestr, *Silex.*
 Callod, *Muscus arborum.*
 Callodryn, *Culmus vel calamus herbarum.*
 Callor, & Callawr, *Cacabus, caldarium, abenum.*
 Camm, *Curvus. Camm etiam dicitur unoculus.*
 Cammu, *Curvare. Sic Arm.*
 Cam, *Injuria.*
 Cam. pl. Camraui, *Passus.*
 Camfa, *Scala agrestis.*
 Cambost, *Anteris, antes.*
 Cammog, *Anchorago. Gemus salmonis piscis, adun-*
cum habens rostrum. vid. an hinc Angl. Cammecke, or restharrow.
 Camgylus, *Culpatus, culpabilis, reus.*
 Camlad, & Camlod, *Pannus undulatus, cymatilis, qui è pilis camelinis ferri solebat.*
 Camlas, *Lacuna, rivus.*
 Camlwrw, *Mulcta, mulctatio, forisfactam. Teirbun camlwrw, Mulctatrum vaccarum.*
 Cammawn, *Prelium, pugna, confictus, & Cammon.*
 Campau, *Ludi, quales Olympici.*
 Camwry, *Injuria, abusus.*
 Cân, *Cantus, canticum. Sic Arm.*
 Canu, *Carmen, canticum.*
 Cann, *Albus, candidus. Sic Arm.*
 Cann, *Simila, similago.*
 Canastr, *Canastrum lin, Arm. Napta.*
 Cannerth, *Auxilium, subsidium.*
 Cangen, *idè quod Caingc, Ramus.*
 Canlyn, *Sequi, insequi, imitari.*
 Canllaw, *Repagulum, vacerra, mina. Item Caustidicus, advocatus.*
 Caut, *Centum. Sic Arm.*
 Cannwelw, *Albipallidus, subpallidus.*
 Cap. *Pileus.*
 Cappan, *Pileus.*
 Carr, *Carruca, biga. Sic Arm.*
 Carraid, *Carrucatum.*
 Carrgychwyn, *Erro, ambulo.*
 Car, *Amicus antiquis, idque recte, & sic Arm. Nobis Conanguineus, cognatus, significatione usi translata, quia cognati plerumque amici.*
 Cares, *Amica antiquis, & sic Arm.*
 Carant, *Amici, consanguinei.*
 Carchar, *Carcer.*
 Cardawd, *Electrosyna, minus datum pauperi.*
 Cardotta, *Mendicare.*
 Cardottai, *Mendicus.*
 Carddu, *Captivare*
 Caredd, *Peccatum, crimen, delictum.*
 Caregl, *Calix, scyphus.*
 Carfan, *Repagulum.*
 Carl, *Rusticus.*
 Carn, *Manubrium.*
 Carn, *Bestia unguia.*
 Carn, & Carnedd, *Agger, cumulus lapidum.*
 Carp, *Panniculus, pittacium.*
 Carrai, *Ligula, corrigia, lorum, loramentum. Sic Arm.*
 Carreg, *Lapis, saxum.*
 Cart, *Plaustrum.*
 Carth, *Stupa, linistupa. Proprie purgamen, purgamentum.*
 Carchglwyd, *Veetula, conoveetorium.*
 Carthu, *Purgare.*
 Cartref, *Demus, domicilium.*
 Carw, *Cervus. Sic Arm.*
 Carwfil,

Carwfil, *Magnum & excelsum animal. Rectius dicendum* Cawfil, à Cawr, Gigas, & Mil, animal; ut Cawrfach, Giganteus equus, pro Camelo.
 Car, Odiu, livor.
 Cafeg, Equa. Sic Arm.
 Cafeg y dryg-hin. Graculus.
 Cafgl, Collectio, collecta.
 Cafmai, ornamenta.
 Cafnach, Floeculi, flocculus.
 Castell, Castellum.
 Catt, Frustulum, particula.
 Catti, Caris magnus.
 Catger, Iejunium, catan-garia.
 Catgun, Cledd, Gadius; ajunt nonnulli. Ego existimo significare Bellatorem, praliatorem, heroem belligerantem, à Cad & Cun.
 Catorfa, & Caturfa, Turba turma, caterva. A
 Cad & Tyrfa, q. d. Turba, militum, turba militaris.
 Catorfod, Pralium, confictus.
 Cath, Catu, felis.
 Cau, Claudere.
 Cau, Cavus, clausus. Sic Arm.
 Caul, Stomachus, Cemmuno lactantium, Coagulum.
 Ceuled, Coagulum.
 Caw, Fascia.
 Cawad, & Cawod, & Cafod, Imber, nimbus.
 Cawdd, Offensa, ira, indignatio.
 Cawell, Sporta, arlis, cuna

Sic Arm.
 Cawell pyfgotta, Nefsa.
 Sic Arm.
 Cawg, Felus.
 Cawl, Pulmentum, jus.
 Sic Arm. Item Caulis, brassica, olus.
 Cawr, Gigas.
 Caws, Caseus.
 Cebystr, Capistrum. Arm.
 Cabestr.
 Ceden, Lachne, villus.
 Cedor, Pubes, impubium.
 Cezour, Pudenda mulieris.
 Ceddu, vel Zezu, Sinapi.
 Cefn, Tergus, dorsum. Arm.
 Cefn, etiam Br. significat superiorem rei partem.
 Ceffyl, Caballus. Arm. Caval.
 Ceg, Guttur.
 Cegu, Glutire.
 Cegid, Graculus, galbula, icterus.
 Cegin, Coquina, sic Arm.
 Ceginwr, Arm. Coquus.
 Ceibr, Lengurius. Arm. Tignum. Angl. Sparre.
 Ceiliog, Gallus.
 Ceiliog coed, Phasianus.
 Ceinach, Lepus.
 Ceiniog, Denarius.
 Ceirch, Avena, sic Arm.
 Ceirniad, Cornicen.
 Ceithw, via.
 Cel, Celatio, occultatio.
 Celain, Cadaver.
 Celewr, Celatr.
 Celfyddyd, Ars, peritia.
 Celi, Nomen Dei omnipotentis, forte à Celu, quod omnium occultissimum sit. Deu nemo vidit unquam.

Cellwair, Iocus, lusus.
 Cenn, Cornu, cutis, pollis.
 Cenaw, & Cenau, & antiquis Canaw, Catulus, pullus.
 Cenedl, Gens, genus, natio.
 Cenedlu, Generare, gignere, producere.
 Cenfaint, Grex, proprie porcorum.
 Cengl, Cingulum.
 Cenllylg, Grando.
 Cennad, Nuncius, legatus. Arm. Cannad. Item Permissio, venia, licentia.
 Sic Arm. Gan, lingua Persica Apostolum & legatum significat.
 Cennadwry, Nuncium, legatio.
 Cerbyd, Curvus.
 Cerdd, & Cerddwriaeth, Musica.
 Cerddor, Musicus.
 Cern, Mala.
 Cernodd, Alapa.
 Cerrynt, Cursus, meatus, iter.
 Certwyn, Plaustrum, biga.
 Certh, Mirus.
 Cerwyn, Cadus, dureta.
 Cerydd, Castigatio, correptio.
 Cefail, Axilla.
 Cest, Venter, uterus, alvus. Demetis, Corbis, fiora.
 Cestor, Idem.
 Cetliern, Furia, demones.
 Cethin, Color fuscus, Idem quod Dwnn. Item Herrendus, terribilis.
 Cethr, & Cethren, Chrus.
 Ceubal,

Ceubal, & Ceubol, Lin-
ter, cimba, scapha.

C I.

Ci, Canis. Sic Arm. pl.
Cwn.

Ci coeg, Canis marinus.

Cib, Vas quoddam, testa.
Gr. κίβη, capsula; κίβη-
εον, Genus poculi; κίβη-
νοι, Scrimium, arcula.
usitatum etiam pro genere
mensura.

Cibin, Fructuum tunica,
pericarpium, folliculus, fa-
liqua.

Cidyll, cidill coch. Tin-
nuculus.

Cidwim, Lupus.

Cidymmes, Lupa.

Cigog, Carnafus.

Cigfran, Corvus, corax.

Cigcai, Carnem mendicans.

Cigwen, & Cigwain, &
Cigfach, Fuscina, crea-
gra, creacentrum.

Cigydd, Lanius.

Cil, Seccessus, recessus, fuga.

Cil y llevad, Senuum
luna. q. d. Fuga vel re-
cessus luna. Usurpatur &
pro loco recedendi. Cil y
ddoi, cil y gwrych,
Item, Tergus, tergum,
Igil, à tergo, pone. Item,
Ebiculum, dorsum cultri
vel gladii oppositum aciei.
Cnoi cil, Rumizare, re-
mandere.

Ciliad, & Cilydd, Pro-
fugus. Item, Fugator.

Cildant, Cithara nervi mi-
nores.

Cilddant, Dens maxillaris.

Sic Arm.

Cilddor, Scapus valvarum.

Cilfach, Angiportus, lati-
bulum, sinus, recessus.

Cilgw, Indignatio, ira, si-
multas.

Cilydd, Proximus.

Cimmwch, Astacus piscis,
locusta marina, carabus.

Ciniach, Segmenta, con-
cades, liniamenta, prese-
gmina, lacinia, panniculi.

Cinionen, Lodix.

Ciniaw, Prandium.

Cipio, Rapere.

Cipiad, Rapax, Prado, latro.

Cippyll, Caudex, truncus.

Ciried, Eleemosyna, bene-
ficium, beneficentia.

Cis, Ictus, verber, plaga,
alapa.

Cist, Cista, arca, Gr. κίστη.

Ciwdawd, Gens, natio,
populus.

Ciwed, Turba, turma,
caterua.

C L.

Cladd, Fossa,

Claddu, Sepelire.

Claddedigaeth, Sepultura.

Claer, Clarus.

Claf, Aegrotus, sic Arm.

Clafdy, Nostrophejon.

Clafychu, Aegrotare, in
morbum incidere.

Claftr, Clefri, Clefryd.
Lepra, psora.

Clai, Lutum, canum.

Clajar, & Clauar, Te-
pidus. Arm. Clowar.

Clais, Livor, vibex, sugel-

latio, hypopion. Item,
Fossula, rima, apertura,
porca.

Clais Didd, Diluculum,
summum mane, prima lux.

Cleifio, Sugillare, sugillari.

Clamp, Massa.

Clap, Ictus, crepitus.

Clariwn, Tuba.

Clas, Claustrum Ecclesie.

Clau, Integer, sin cerus.

Clauaru, Tepefcere, tepe-
facere.

Clawd, Fossa. Sic Arm.
Inde Angl. Clod. ait.

Cloddio, Fodere.

Clecc, Stridor, crepitus.

Cledr, sing. Cledren, Ti-
gnum, tignus, palus. An-
tiquis Gladius.

Cleddiwig, Lapidina.

Cleddyf, Gladius, -ensis.
Sic Arm.

Cledd, & Cleddau, Idem.

Clefyd, Morbus, Sic Arm.

A Claf, Aegretus.

Clegr, Cautes, scopulus,
saxetum, rupes.

Clegyr, Gingire, glocitare.

Cleirch, Decrepitus, de-
floccatus senex, capularis
senex.

Clieccied, Cadanascus, obex,
pessulus.

Clo, Sera, clausum, con-
clusio.

Cloig, Serula, fibula lignea.

Cloi, Oberare, claudere,

Clocc, Horologium.

Cloch, Campana, nola.

Cloch yr ymadiodd, U-
vula, gargarion, cois-
mella.

Clochdy, Campanile.

Clod,

Clod, *Laus*.
 Cloer, *Foruli*.
 Clofen, *Ramus*.
 Cloff, *Claudus*.
 Cloffi, *Claudicare, claudum facere*.
 Clogwyn, *Petra, cautes, rupes*.
 Clol, *Pericranium*.
 Cloren, *Cauda*.
 Clorian, *Trutina, libra*.
 Clud, *Vestura, sarcina, gestamen*.
 Cludair, *Acerus lignorum, vel quarumcunque rerum*.
 Clugar, *Arm. Perdix*.
 Clun, *Clunis, coxendix. Sic Arm.*
 Clust, *Auris*.
 Clustymwrande, *Auscultare*.
 Clustog, *Pulvillus, pulvinar, cervical*.
 Clwppa, *Clava. Habent antiqui*.
 Clwydd, *Crates, crates viminea*.
 Clwyd' y ddwyfron, *Thorax, pectus*.
 Clwyf, *Morbis Venedotis, Vulnus Demetis*.
 Clwyf y brenhin, *Scrophula*.
 Clyd, *Calens, calorificus. De loco dicitur qui frigore immunis est & à frigore defendit, & de veste que bene frigus avertit*.
 Clyr, *Vespa genus*.

C N.

Cnaif, *Tonsura*.
 Cneisto, *Tondere, detondere*.
 Cneifon, *Tomentum*.

Cnap, *Gibbus, tuber, umbo. Item, fragmentum, frustum*.
 Cnau, *Nux, caryon. Sic Arm.*
 Cnawd, *Caro*.
 Cnoc, *Verber, pulsus*.
 Cnoi, *Rodere, masticare, mandere*.
 Cnu, & passim Cnuf, *Vellus*.
 Cnuch, *Futuatio*.
 Cnuchio, *Futuo*.
 Cnud, *Grex luporum*.
 Cnul, *Sonitus campanarum*.
 Cnuwch, *Coma, casaries*.
 Cnwcc, *Gibbus, tuber*.
 Cnw, *Proventus, fructus. Demetis significat πειδιά.*
 Cnydyn, *parvulus, audior*.

C O.

Coch, *Rubens, rubicundus, rufus*.
 Cochl, *Palla, pallium, penula, chlamys. Cochwedd, Prælium, bellum*.
 Cod, & Coden, *Pera*.
 Coddyn, *Idem quod Gaudy, Cloaca latrina*.
 Coed, *Sylva, lignum, arbores. Sic Arm.*
 Coedwig, *Nemus, sylva*.
 Coeg, *Fatus, insulsus, putidus, inanis*.
 Coeglwybr, *Semita incerta*.
 Coel, *Fides, omen*.
 Coelbren, *Sors*.
 Coeicerth, *Pyra, rogos*.
 Coelfain, *Latium nunciium. Βαγγίλιον*.
 Cocs, *Crus, tibia*.
 Coesed, *q. Bara coesed,*

C

Panis candidus.
 Coefcoch, *Haematopus avis*.
 Coeth, *Expurgatum, elaboratum. Aur coeth, Aurum purificatum*.
 Cof, *Memoria*.
 Coff, & Coffaid, & alibi perperam Coel, *Onus quod in brachiorum amplexu ferri potest*.
 Coffr, *Cista, arca*.
 Cog, *Coquus, popinator*.
 Coginiacth, *Coquinaria*.
 Cog, *Coccyx, cucullus, cucullus*.
 Cogail, *Colus*.
 Cogfran, *Cornix*.
 Cogor, *Garrire, obstrepere*.
 Col, *Aculeus, unde Colyn. Item, Arista, cuspis aristarum*.
 Coler, *Cellarium*.
 Colommen, *Columba*.
 Colp, *Scolops*.
 Coludd, *Exta*.
 Colwyn, *Canes Melitæi*.
 Colwynwraig, *Dem. Obfretrix*.
 Colyn, *Aculeus. Colyndor, Cardo estii, ob similitudinem aculei*.
 Coll, & Colled, *Detritum, damnum*.
 Combr, *Sinder*.
 Conell, *Cauda*.
 Congl, *Angulus*.
 Coppa, *Vertex, apex, cristæ*.
 Coppyn, & Pryf coppyn, *Aranea*.
 Corr, *Nanus, pumilio, Aranea nonnullis*.
 Gordyn, *Chorda, funis, tomex. Sic Arm. Gr. χορδή, Chorda, fides*.

Cordref,

- Cordref, *Urbecula*.
 Corddi, *Butilare*.
 Cordderw, *Quercus humilis*.
 Corddyn, *Cardo*.
 Cored, *Cataracta*.
 Corf, *Corpus, vel truncus corporis*.
 Corhwyad, *Querquedula, Bofcha*.
 Coriar, *Perdix*.
 Corlan, *Caulis*.
 Corn, *Cornu. Sic Arm.*
 Cornant, *Torrens*.
 Cornel, *Angulus*.
 Cornor, *Apum rex, dux*.
 Cornwyd, *Ulcus, pestis, pestilentia*.
 Cors, *Palus, jucetum*.
 Cors, *Arundo*.
 Corfog, *Palustris, arundineus*.
 Corswrynen, *Juncus*.
 Cort, *Chorda, funis*.
 Corwyr, *Turbo. Arm.*
 Corwenten.
 Coryn, *Vertex*.
 Cosgordd, *Famulitium. Arm. Cosgor, Familia*.
 Cofi, *Scalpere, fricare, scabere*.
 Coli, *Frunitus*.
 Cosp, *supplicium poena, puniatio*.
 Cospi, *Castigare, supplicio afficere*.
 Coft, *Sumptus, impensa*.
 Coftus, *Symptuosus*.
 Coftog, *Moloffus*.
 Coftogaid, *Caninus, inhumanus*.
 Coftrel, *Lagena, uter, obba*.
 Cott, & Coth, *Senex*.
 Cotarmur, *Paludamentum*.
 Cottwm, *Goffipium, barn-*
- baceum, Cotonium. Gr. κότον. Arab. Cotin.*
 Cowyn, *Pestis, pestilentia, lues.*
 C R.
 Crach, *Scabies*.
 Crafange, *Ungula avis, vel cancri, vel similis rei*.
 Crafu, *Radere, scalpere*.
 Crafel, *Radula, scalprum*.
 Craf, *Harpago, fibula. Arm. Crapaf, Anchora*.
 Craff, *Perfpicax, qui acute videt, vel tenaciter quid apprehendit, acutus*.
 Cragen, *Concha*.
 Crai, *Recens*.
 Craiff, *Misericors*.
 Craig, *Petra, rupes. Gr. γῶζ. Et à Brit. fit Angl. Cragge*.
 Crain, *Iacere, succumbere, prosterni, volutare se*.
 Crair, *Est quod à jurantibus manu tangitur. Sic dicebantur reliquia sanctorum. Sic & res quaque curiose ornata*.
 Creirio, *Adjurare, jurementum deferre*.
 Craith, *Cicatrix*.
 Cramwyth, *Laganum, popanum*.
 Crange, *Cancer, Gangrana*.
 Crap, *Raptio, prehensio*.
 Cras, *Torridus, aridus. Item, Procax*.
 Crau, *Cruor, sanguis*.
 Crau arf, *Foramen manubrij in instrumentis*.
 Craw, *Hara. Arm. Crou; ut Crou an deuer, Ovile; Crou an cuefft, Caprile; Crou an ouhen, Stabu-*
- lum boum; Crou an moch, Hara.*
 Crawen, *Crusta. Sic Arm.*
 Crawn, *Obstructum, praclusum, obturatum. Item, Congestum, coacervatum. Quo compefcitur, reprimitur & obturatur. Obstructio. Unde sumitur pro Pus-tabum, sanies, suppuratio. vid. Cronni.*
 Crebach, *Ariditate & marcore contractus*.
 Creccian, *glocitare*.
 Crechwen, *Cachinnus*.
 Crefu, *Postulare, instanter petere*.
 Creff, *Ars, proprie Mechanica. Est antiqua vox Br.*
 Crefftwr, *Artifex*.
 Cregen, *Vas figulinum*.
 Cregenydd, *Figulus*.
 Crempog, & Crempogen, *Laganum, popanum*.
 Cren, *Hara*.
 Crest, *Porrigo, furfures, crustra*.
 Creth, *Patientia frigoris*.
 Creu, *Instanter petere, crocitare*.
 Creuan, *Cranium*.
 Cri, *Recens, infermentatus, rudis. Brethyn cri, Pannus rudis*.
 Cri, *Clamor. Habent veteres*.
 Crio, *Clamare*.
 Criwr, *Præco. Sic Arm.*
 Crib, *Pecten. Sic Arm. Item, Summitas, apex, cacumen, crista rei*.
 Cribyn, *Rastrum, sarcolum, pecten. Sic Arm.*
 Cribinuo, *Sarrive, sarcularum, pectinare*.
 Cribddail,

Cribddail, Rapina.
 Cribddeilwr, Raptor.
 Cricced, Tettigonia, cicada focaria, pyrausta.
 Crimmell, Fastigium in longum diductum.
 Crimp, Rei cuiuslibet acumen. Crimp crimmog, Acumen tibia, creca.
 Crimprew, Gelu acuminatum.
 Crin, Aridus, & præ ariditate fragilis. Item, Avarus, sordidus, parcus.
 Crintach, Sordidulus, sordidus, parcus.
 Crinwas, Avarus, sordidus.
 Cripio, Scalpere.
 Crispin, Aridus.
 Crochau, Olla.
 Crochenydd, Figulus.
 Croen, Cutis, pellis, corium, Sic Arm.
 Croefan, Mimus, histrio; obsecans.
 Croefangerdd, Carmina Priapea & obscena.
 Croefawu, Gratulari, humane excipere.
 Crog, Suspendium, suspensio. Item Crux.
 Crogen, Cochlea, concha.
 Crogen march, Lichen cqui.
 Crombil, Ventriculus avis, ingluvies.
 Cronell, vel Cronnell, Ovum piscis, A Crwnn, Rotundus. q. d. Rotundula; vel Gronell, à Grawn, Granulum.
 Cronglwyd, Tectum, laquear.
 Cronni, A Crawn, Oc-

cludere, oppilare, prcludere, obstruere, obturare, comescere, reprimere, aquas stagnare, congerere, coacervare, cumulare.
 Croppa, Ventriculus proprie avium.
 Croppian, Serpere, repero.
 Croth, Uterus, venter.
 Croth esgair, Sura.
 Crothell, Elixatile, giruli, à ventrositate sic dicti.
 Croyw, Dulcis, recens, non salitus. Opponitur falso. Dwfr croyw, Aqua non salsa.
 Crud, Cuna.
 Crug, & Crugin, Cipus, tumulus.
 Crugo, In cumulum, vomitam vel abscessum crescere.
 Crupl, Claudipes.
 Cwrcca, Curvus, incurvus.
 Crwmm, Curvus, recurvus. Arm. Cromm, Proclivis.
 Crwnn, Rotundus.
 Crwth, Fidicula.
 Crythor, Fidicen, Citharedus.
 Crwydr, Favus, fax mellis: Aliis Cwybr.
 Crwydr, Vagatio, error, erratio.
 Crwydrad, Vagabundus.
 Crwydri, Penuria, quia pauperes & egeni vagari solent.
 Crwyfedd, Contentio.
 Crybwill, Narrare, memorare.
 Crych, Crispus.
 Cryd, Tremor. Vulgo febris.
 Crydd, Sutor, crepidarius.

Cryf, Fortis.
 Cryg, Rancus.
 Crymman, Falx, secula.
 Crymmu, Curvescere.
 Cryn, Mediocris.
 Crynder, Rotunditas.
 Crynog, Corus mensura.
 Crynu, Tremere, contremiscere. Sic Arm.
 Crynwr, Vir pusillus, & mediocris statura. Item, Vir ignobilis & minus virilis.
 Crynwraidd, Rusticus, illiberalis.
 Cryr, & Cryhyr, & Cryhyr, Ardea, pygargus, pella.
 Crys, Indusium, interula, subucula. Arm. Cres, vestis.
 Cryw, Nassa.

C U.

Cu, Charus.
 Cud, Mibous.
 Cudon, vel Cuddon, Palumbes.
 Cudyn; Floccus, tometum, villos, cincinnus.
 Cudd, Occultatio, abscondio, occultum.
 Cuddio, Abscondere, occultare. Sic Arm.
 Cul, Macilentus, maccr.
 Cun, & Cuniad, Dominus.
 Cunnach, Uter, obba, ampulla, lagena, lepista.
 Cunnallt, Arma.
 Cunar, Sus, scropha.
 Cunnog, Urcus, mulstra, mulstrale.
 Cur, Cura. Sic Arm. Item, Verbo-

Verberatio, ictus, pulsus.
 Curo, Tundere, verberare, pulsare.
 Curfa, Verberatio, plaga.
 Curan, Ocrea, coturnus.
 Curas, Lorica.
 Curn, & Curnen, Acervus, pyramis.
 Curt, Acervus, cumulus.
 Cus, & Cusan, Osculum.

C W.

Cwaran, Calceus,
 Cwbl, Totus, integer, universus, omnis.
 Cwcwallt, Cerasphorus, corniger.
 Cwch, Linter, cymba.
 Cwd, Pera, sacculus, mantica, bulga.
 Cwd pail, Pollentiduum.
 Cwdd, Idem quod Palu, fodere,
 Cwff, Vestis, amictus, epizogium, proprie Monachorum.
 Cwgn, Articulus, geniculum.
 Cwl, Culpa, peccatum.
 Cwla, Carens auribus.
 Cwlas, Intertignium.
 Cwlen, Galerum, galea.
 Cwlis, Og cwlis, Catarracta.
 Cwlw, & Clwm, & Cwlwm, Vinculum, nodus.
 Cwlltr, Culter.
 Cwmm, Vallis convalli.
 Cwmmwd, Provincia, regio, Forte Cymmod, Co habitantis. Hinc Cymmydog, Proximus, vici-

mus. Arm. Chom, est simul morari.
 Cwmmwl, Nubes.
 Cwn, Canis.
 Cwning, Cuniculus.
 Cwnfallt, Paludamentum, pallium bellicum, sagulum ad tegenda arma, iſſis; Chlamys militaris in qua Imperatorum insignia ponebantur, vel militum: chlamys facialis. Cum paludatis lictoribus ab urbe Brundisium profectus est, ait Livius. In his significationibus omnes antiqui voce Br. utebantur, & aliquando pro veste quacunque exteriori; Recentiores pro ipsis insignijs utebantur. Y ferch à rod-des i Beredur arfau, à chwfnfallt purgogh ar yr arfau, à marchog y cwnfallt coch y gelwid. Hist. Ber. Dail yr Asparagus sy ar wedd Cwnfallt, fel dail y ffenigl. Llyfr medd. Y llindro à dyf yn gwnfallt, ib. Sed Cwynfyllt in K. H. est instrumentum quoddam fabri ferrarij.
 Cwppan, Phiala calix, cyathus, cupa, cuppa.
 Cwrr, Ora, limbus, latus.
 Cwrrwn, Curvatura, curvamen.
 Cwrlid, Instratum, vilamentum.
 Cwrff, Rica, amictorium, calantica.
 Cwrffllaw, Mautile, sudarium castium, linteum

emuntorium.
 Cwrw, & Cwrwf, & Cwrwf, Cervisia, zithus.
 Cyrfydd, Cervisia celer.
 Cwrwgl, & Corwl, Cymba piscatorum, corio contenta.
 Cwsg, Somnus.
 Cwstarg, Artogala, oogala.
 Cwtt, Tugurium.
 Cwtt, Frussum, particula.
 Cwitta, Curtus, brevis, cauda carens.
 Cwthr, Anus, intestinum rectum.
 Cwyp, Casus, ruina.
 Cwypod, Casus, declinatio descensus.
 Cwyn, Querela, querimonia, lamentatio.
 Cwyno, Accusare, incusare, litem intendere, queri, gemere. Sic Arm.
 Cwyr, Cera. Sic Arm.
 Cwys, Sulcus, gleba.

C Y.

Cybydd, Cupidus, avarus.
 Cychwardd, Ridere.
 Cyd, Coitus, copula, conjunctio. Cyd gwr à gwraig, Coitus viri & femina.
 Cydcam, Iocari, ludere.
 Cydwybod, Conscientia.
 Cydrymmaith, Socius, sodalis, comes.
 Cydwedd, Conjux.
 Cydwledd, Symposium, convivium.
 Cyfaill, & Cyfaillt, Amicus, socius, sodalis.
 Cyfair, Iugerum, acra.
 Cyfam-

Cyfamfer, Tempus, tempus intermedium, tempus opportunum.	ratus, qui magna estimationis est.	Cymmynu, Ascicare, dolare.
Cyfarchwel, Carcer, custodia, curatio.	Cyfrinach, Secretum, arcanum.	Cymmynai, Securis, dolabra, ascia.
Cyfaredd, Incantamentum, remedium.	Cyfrinachol, Secretus, arcanus.	Cymmyn, Legatum.
Cyfarwys, Donarium, munus.	Cyfrwy, Ephippium, sella equi.	Cymminnu, Legare, legatum dare testamento, commendare.
Cyfebr, Equa, vel asina, vel ovis pragnans, facta.	Cyffoden, Concubina, pellex.	Cyn, Cuncus. Arm. Cuen Gr. κύν & est figura à lato in acutum desinens.
Cyfedd, Convivare, cœpulari, computare. Convivium.	Cyffro, Motus, commotio.	Cyncan, Candidus.
Cyfeistedd, Sedile, sedes, anus.	Cyhydedd, Æqua longitudo. Communiter usitatur pro Æquinoctio. Arm. Cyhydez, Æquinoctium	Cynddaredd, Rabies, furor, insania.
Cyfelin, Cubitus, ulna. Arm. Cifelin, Cubitus.	Cyfraith, cyhyddd, & H. Cum quid ex jure equaliter dividitur inter litigantes.	Cynddrygedd, Malitia, discordia, simultas.
Cyfer, Ingerum, acra. Sic Arm.	Cylafareddu, Pacem inire, reconciliare.	Cynfil, & Cynfyl, Monstrum.
Cyferthi, Pulchritudo, venustas, elegantia.	Cylchwy, Clypeus à circumlari figura.	Cyngaf, Lappa.
Cyferwyr, Iniquitas.	Cylion, Musca, culex. Arm. Ffubuen & Cuelionen.	Cynghor, Consilium.
Cyfaith, ἐπιλωος & Eiusdem lingua.	Cylla, Stomachus, ventriculus.	Cyngrair, Fœdus, pactum, inducia.
Cyflafan, Facinus, scelus.	Cyllaeth, Dolor, maror.	Cyngrod, Volutorium, jurgillus, gregillus.
Cyflegr, Idem quod Gynau, Bombarda.	Cyllaig, Corvus.	Cyngwl, Primum peccatum, primum peccans. Diabolo tribuunt Poëta.
Cyflog, Merces, stipendium, precium.	Cyllell, Culter. Arm. Concell.	Cyngwyftl, & Cynglwyftl vulgò, Sponsio, pignus.
Cyflogawd, Stipendium, precium, merces.	Cymmaethlu, Familia.	Cyngyd, Cunctatio, mora.
Cyfluidd, Exercitus.	Cymmar, Compar, conjux, socius, sodalis.	Cynhaig, Catulire. De fam. canibus dicitur, appetitur venereo furentibus.
Cyfoeth, cywoeth, & aliquando, Cywaeth, & Cyweth, Divitia, opes.	Cymminedd, Pugna.	Cynhauaf, Autumnus, messis.
Cyfog, Vomitus.	Cymmraw, Metus, terror, pavor.	Cynhwynol, Ingenius; natus, geniinus.
Cyfraith, Lex, jura.	Cymmriw, Idem quod Briw, vulnus.	Cynllwyn, Insidia, obsidio.
Cyfraith, eglwys. Ius Canonicum.	Cymnrodedd, Reconciliatio, pacificatio, concordia.	Cynllyfan, Habenula, nummella, lorum, retinaculum.
Cyfraith, fyd, Ius civile.	Cymmwy, Afflictio, arumna.	Cynne, & Cynneu, Incendere, accendere, accendi. Item, Incendium, rogas.
Cyfrange, Conflictus, prelium, congressus.		
Cyfrifol, Honoratus, nune-		

Cynnen, <i>Lis, contentio.</i>	<i>Lites.</i>	<i>finitas, cognatio, commu- nicatio, uigilia, curál- luxma.</i>
Cynnhennus, <i>Contentio- sus, litigiosus.</i>	Cynnysgaedd, & Cyn- nylgaeth, <i>Dos, dotis.</i>	Cytrawl, <i>Adversus, adver- sarius, contrarius. Gwynt cytrawl, Ventus contra- rius. Et hinc forte Cy- thraul, Satanas.</i>
Cynnes, <i>Calidus, tepidus.</i>	Cynrabad, <i>Felicitas, bona fortuna.</i>	Cythrudd, <i>Horror, angor, perturbatio.</i>
Cynnhewi, <i>Conticere.</i>	Cynrain, <i>Familia.</i>	Cyttir, <i>Terra multorum communis.</i>
Cynnifad, & Cinnifiwr. <i>Oppressor, qui alios in an- gustiam ducit, Bellator.</i>	Cynt, <i>Olim, prius, ante, prior.</i>	Cyttirogion, <i>Limitanei.</i>
Cynnill, <i>Venedotus est Frugis; Reliquis Peritus, callens, sciens, solers.</i>	Cyntorf, <i>lege Cynnhorff, à Cyn, & Torf, Actes prima.</i>	Cyttrefradog, <i>Cohares.</i>
Cynnor, <i>Apud Antiquos scribitur Cyntor. Est po- stus ostii anterior qui ja- nuam clausam recipit. A- liis, postis posterior cui ap- penduntur valvæ. March- lyffan ar darian dor, A'i gonyn yu y gyn- nor. H. D. i'r clopren. Porthor ar gynnor y gell. Ibid. Aliis est Li- men, hypothyron. Aliis Atrium, vel estium pri- mum, A Cyn, & Dor, Cyn-nor. Translucit usitatur de viris primariis.</i>	Cyntun, <i>Somnus uerus, somnia.</i>	Cyttun, <i>Concors, unanimitas.</i>
Cynnydd y dref ne- wydd henn, <i>Cyn-nor gwyr deuta Cennen. B. Ph. B.</i>	Cynwye, <i>Tela.</i>	Cytyt, <i>Contubernium, Item, Inquilinus, σίνουμ.</i>
Cynnhorawr, <i>Qui ad o- stium primus stat.</i>	Cynwydd, <i>Arvum primum.</i>	Cytyaeth, <i>Contubernium.</i>
Cynnorthwy, <i>Auxilium, adjutorium.</i>	Cynydd, <i>Canum curator, venator.</i>	Cyw, <i>Pullus, pullaster.</i>
Cynnwrf, <i>Conturbatio, tu- multus, motio, commotio.</i>	Cyrch, <i>Insultus, impetus, incurfus, irruptio, expe- ditio bellica.</i>	Ceyweirgorn, <i>Plectrum.</i>
Cynnyddwest, <i>Infantium vestis.</i>	Cyrniad, <i>Cornutus.</i>	Cyweithas, <i>Humanus, ur- banus.</i>
Cynnygn, <i>Usitatur in si- gnificatione inimici vel ad- versarii, ut qui panam debet victoribus.</i>	Cyrniad, & Ceirniad, <i>Corniceni.</i>	Cyweithas, <i>Commercium, societas.</i>
Cynnyn, <i>pl. à Cynnen.</i>	Cyrrith, <i>Parcus, immuni- ficus, sordidus.</i>	Cywerthidd, <i>Valor, præ- tium, compensatio.</i>
	Cyffefin, <i>Primus, primiti- vus, primarius.</i>	Cywestach, <i>Coitus carna- lis, conjugium.</i>
	Cyffegr, <i>Sacratum, sa- crum, consecratum.</i>	Cywestach, <i>Conjux.</i>
	Cyffegladradd, <i>Sacrile- gium.</i>	Cywethl, <i>Objurgatio, rixæ, litigatio.</i>
	Cyffegrlan, <i>Sacrofanctus.</i>	Cywyllidd, <i>Pudor, dedecus, turpitud.</i>
	Cysson, <i>Corasonus.</i>	Cywir, <i>Verus, fidelis, relictus.</i>
	Cyssylltu, <i>Lungere, copu- lar.</i>	Cywirow, <i>Promissa prestare.</i>
	Cyffwyu, <i>Consensus, con- federatio. Alijs Cyffres.</i>	Cywlad, <i>Conterraneus.</i>
	Cyfgod, <i>Umbra.</i>	Cywrys, <i>Contentio, lis.</i>
	Cyfgu, <i>Dormire A Cwsg, Somnus. Arm. Couf- guet.</i>	Cywwdd, <i>Carcticum, car- men. Est & versus septem syllabarum.</i>
	Cyfteg, <i>Arumna, dolor, labor, negotium.</i>	
	Cyftlwm, <i>Pertinentia, af-</i>	

C H.

Chwa, *Aura, flatus, fla-
men, ventus.*

Chacwr,

Chwaer, <i>Seror. Arm. Hoar.</i>	Chwidr, <i>Ferus, instabilis, effrænis, irux, temerarius.</i>	<i>tus, flatus. Sic Arm. Hinc Angl. Whiffe.</i>
Chwai, <i>Citus, celer, pro-</i> <i>perus.</i>	Chwifwr, <i>Vagus, waga-</i> <i>bandus, wagator, vir le-</i> <i>vis, incerta sedis Potius</i>	Chwythad, <i>Idem.</i>
Chwaith, <i>Gustus, saper.</i>	Chwyfwr, à Chwyf.	Chwythu, <i>Flare, anhelare. Arm. Coezffuiff.</i>
Chwalu, <i>Spargere, differ-</i> <i>gere, diffitare.</i>	Chwil, & Chwilen, <i>Scar-</i> <i>abaus, crabro. Sic Arm.</i>	D A.
Chwannen, <i>Pulex. Arm.</i> <i>Hoannen.</i>	Chwilio, <i>Scrutari, explo-</i> <i>rare.</i>	Da, <i>Forus.</i>
Chwant, <i>Desiderium, Arm.</i> <i>Hoar.</i>	Chwilennwr, <i>Scrutator,</i> <i>rimator.</i>	Dadannudd, <i>Décécilio, dis-</i> <i>coopertio, recuperatio, pest-</i> <i>liminium.</i>
Chwannog, <i>Cupidus.</i>	Chwiliog, <i>Pythænicus.</i>	Dadebru, <i>Reviviscere, evi-</i> <i>gilare.</i>
Chwarae, & Chwarau. <i>Ludere, lusus, ludus.</i>	Chwilioges, <i>Pythænisfa.</i>	Dadfarnu, <i>Condemnare.</i>
Chwarel, <i>Iaculum, spicu-</i> <i>lum.</i>	Chwiliores, <i>Crabro.</i>	Dadl, <i>Questio, dica, con-</i> <i>troversia, lis, contentio.</i>
Chwareydd, <i>Lufor. Arm.</i> <i>Hoarier.</i>	Chwimwth, <i>Impiger, ve-</i> <i>lox, gnarus.</i>	Dadleu, <i>Curia ferenfis.</i>
Chwareyddiaeth, <i>Lusus,</i> <i>ludus.</i>	Chwinfa, <i>Sero.</i>	Dadleudy, <i>Pratorium.</i>
Chwarien, <i>Idem quod A-</i> <i>raf; Lentus, tardus.</i>	Chwired, <i>Flagitium, scelus,</i> <i>fallacia, dolus, astutia.</i>	Dadlwriaeth, <i>Diffutatio.</i> <i>actus ferenfis.</i>
Chwarren, <i>Tuler, ulcus.</i>	Chwith, <i>Sinister, laurus,</i> <i>insolitus, insuetus.</i>	Dadlraith, <i>Regelare, dege-</i> <i>lare, egelidare.</i>
Chwech, <i>Sex. Arm Huech.</i>	Chwitho, <i>Honere, horrescere</i> <i>ex viso vel audito insulito.</i>	Dadmer, <i>Idem.</i>
Chwedl, & Chweddl, <i>Fabula, rumor, fama, nar-</i> <i>ratio, colloquium.</i>	Chwithig, <i>Scarus, laurus,</i> <i>sinister.</i>	Dadclwch, <i>Satisfactio pro</i> <i>malo commisso.</i>
Chwefror, <i>Februarius men-</i> <i>sis.</i>	Chwyd, <i>Vomitus.</i>	Dadulythu, <i>Irare & offenfo</i> <i>satisfacere, reconciliari.</i>
Chweg, <i>Dulcis, suavis.</i>	Chwydawiath, <i>Nugatio,</i> <i>gesticulatio.</i>	Dadwrdd, <i>Crepare, strepe-</i> <i>re, tumultuari.</i>
Chwegr, <i>Secrus.</i>	Chwyd-awyr, <i>Putredo, &</i> <i>sanies ex aère generata.</i> <i>Ad verbum, Vomitus aëris.</i>	Dadwyrein, & Dadwyre, <i>Oriri, resurgere.</i>
Chwegrwn, <i>Socer.</i>	Chwydredd, <i>Tabo.</i>	Daeac, <i>Terra humus, tellas,</i> <i>selum. Arm. Douar.</i>
Chwerfan, <i>Verticulum,</i> <i>vertibulum, rhombus.</i>	Chwydd, <i>Tumer.</i>	Dacarol, & Daierin, , <i>Terrenus, terreus.</i>
Chwerthin, <i>Ridere, risus.</i> <i>Sic Arm. Chwertin gwa-</i> <i>twor, Deridere, ludibrio</i> <i>habere.</i>	Chwyf, <i>Motus, motio.</i>	Daeacu, <i>Inkumare, terra</i> <i>inscidere, sepelire.</i>
Chwerw, <i>Amarus, acer-</i> <i>bus. Sic Arm.</i>	Chwyrnu, <i>Rhonciffare,</i> <i>ringere, hurrine.</i>	Daerawd, & Daered, <i>Mortuarium, Meruaria,</i> <i>crum; quod pro defunctis</i> <i>soluitur.</i>
Chweu, <i>Acescere.</i>	Chwys, <i>Suder. Sic Arm.</i>	Dafad, <i>Oris, pecus. Sic</i> <i>Arm.</i>
Chwiban, <i>Sibilus.</i>	Chwyfu, <i>Sudare.</i>	Dafa..
Chwibanogl, <i>Fistula.</i>	Chwyfigen, <i>Vesica. Arm.</i> <i>Huezeguell.</i>	
Chwibl, <i>Acidus.</i>	Chwyfigennog, <i>Pustulo-</i> <i>sus, papulosus.</i>	
	Chwyth, <i>Halitus, anhel-</i>	

- Dafaden, *Verruca*.
 Defeidty, *Ovile*.
 Dafu, *Stilla, gutta*.
 Defnyn, *Diminus, Guttula*.
 Dafnu, & Defnynnu, *Guttare, stillare*.
 Defni, *Stilla, stillicidium*.
 Dafn, *Licium, Demetis uf-tatum pro eo quod nostri textores dicunt BWRW*.
 Dager, & Dagr, *Pugio, Sic Arm.*
 Daigr, *Lachryma*.
 Dail, *Folia*.
 Deilio, *Frondere*.
 Dal, & Daly, *Tenere, præbendere*.
 Dalfa, *Detentio, Accipitur & pro carcere*.
 Dall, *Cæcus*.
 Dammeg, *Parabola, ani-gma*.
 Damlewychu, *Fulgere, lucere, splendere*.
 Damuno, *Rectius Dy-muno; Obsecrare, obte-ſtari*.
 Damwain, & Damwei-nio, *Evenire, accidere, contingere*.
 Damwain, forte *rectius Damchwain, Accidens, eventum, Drwgddam-wain, Infortunium*.
 Danadl, *Urtica*.
 Dangos, *Indicare, mon-ſtrare*.
 Dangofeg, *Index*.
 Dannod, *Exprobrare, Ex-probratio*.
 Danſang, *Conculcare, com-primere*.
 Dant, *Sic Arm. Dens*.
 Deintws, *Dim, Denticulus*.
- Daintaidd, *Delicatus, opi-parus*.
 Danys, *Dama*.
 Daphar, *Parare, preparare*.
 Dar, *Quercus, robur, pl. Deri*.
 Darbod, *Providere*.
 Darfod, *Finiri, consumi*.
 Dargyſgu, *Dormitare, conquinſcere, niſtare*.
 Darllain, *Legere*.
 Darllaw, *Pandoxari, cer-viſiam concoquere. Vide-tur affinitatem habere cum Gwallaw*.
 Darllawyd, *Potifex, cer-viſarius, zythepſa*.
 Darmerth, & Darymerth, *Preparatio, apparatus*.
 Darn, *Pars, portio, Sic Arm.*
 Darnio, *In partes & fruſta diſſecare*.
 Darogan, *Oraculum, va-ticinium, augurium, pro-phetia*.
 Darogau, & Daroganu, *Præſagire, divinare, va-ticinari, haviolari, &c.*
 Daroganwr, *Fatiloquus, fatidicus, vates*.
 Dart, *Telum, jaculum, Sic Arm.*
 Darwein, *Perfluere, efflue-re, ſalire more aquæ, pal-pitare*.
 Darymred, *Obambulare, diſcurrere, diſcuſſare, huc il-luc currere, Arm. Da-remfrediff, Frequentare. Eſt & Profluſium, fluxus, fluxus ventris, licentia*.
 Das, *Congeries, ſtrius, acer-vus propriè, ut vulgo ſu-mitur, ſegetis, fœni, vel*
- ſimilium.*
 Daſwrn, *Fœs*.
 Dargan, *Narrare, decan-tare, pronunciare*.
 Datgeiniad, *Decantator*.
 Dau, *Duo, Arm. Dou*.
 Daupennog, *Biceps, Arm. Doupenneq, Daw, Gener.*
 Dawn, *Donum*.
 Doniog, *Muniſicus, & munifer*.
 Dawnſio, *Saltare*.

D E.

- Deau, & Dehau, *Dexter, dextra, Item, Auſter*.
 Dechreu, & Dechreuad, *Principium, origo*.
 Dechreu, *Incipere, inchoa-re, ordiri*.
 Dedyrd, *Vere dictum, ſen-tentia, judicium*.
 Dedwydd, *Felix, beatus*.
 Deddf, *Lex, ſtatutum, jus*.
 Defod, *Mos, conſuetudo*.
 Deffioi, *Expergiſci, evigi-lare*.
 Deg, *Decem*.
 Deheubarth, *Pars australis*.
 Deheuwynt, *Auſter, ven-tus meridionalis*.
 Deifio, *Uſulare, ambu-rere*.
 Deifr, *Deiri, populi ſepten-trionalis Angliæ, Item, Deifr, & Dyfr, idem quod Dyfroed, Aqua*.
 Deilliaw, *Manare, fluere, proccedere*.
 Deifyf, *Petitiio, poſtulat-iio, deſiderium*.
 Del, *Protervus, moroſus*.

Delff, *Ruficus, i. agrestis barbarus.*
 Delor, *Merops.*
 Delw, *Imago, figura, effigies.*
 Delwi, *Pallefacere, erubescere, pudescere.*
 Dellr, *Afferculus, afficula, affila, rodivia, reduvia. Cancelli, orum.*
 Dellrennu, *In afficulas frangere, vel frangi.*
 Degenyn, *Ruficus, inhumanus, barbarus.*
 Denu, *Allicere, pellicere.*
 Deol, & Dehol, *Exilium.*
 Deolwr, *Qui in exilium pellit.*
 Deongl, *Interpretari, exponere.* Deongl breuddwydion, *Somnia interpretari.*
 Deor, *Pullos excludere.*
 Der, *Cynicus, pertinax, protervus.*
 Dera, y ddera, *Diabolus, Furia, dira, malum. Est & morbus capitis, Phrenesis.*
 Derw, *sing. Derwen, Quercus, robur. Sic Arm.*
 Derwreiny, *Lichen. Reftius Dyftwreinin.*
 Derwyddon, *Druides, Sapientes, vates. A d'ods, Quercus, ut quã arbore nihil sacratius habebant Druides: vel à דר, Davesh, Interpretari, exponere. A' th folantfenddion derwyddon d'or. C. Dyfgogan derwyddon, &c. C. Nisgwyr namyn Duw a dewinyon byd, a diwydderwyddon. C. Dy-*

wawd derwyddon, *Dadeni haclon, O hil cryton, O Eryti. P. M.*
 Destl, *Delicatus, delicatulus, lantus, nitidus.*
 Destlus, *Idem.*
 Dethol, *Eligere, deligere.*
 Deubydd, *Erit, venet, futurum est.*
 Deuddeg, *Duodecim. Arm.*
 Douzeg, *Duodecim.*
 Deuddegfed, *Duodecimus. Arm.*
 Douzeguet, *Quadragesima.*
 Deugain, *Quadragesima.*
 Deugeinfed, *Quadragesimus.*
 Dewaint, *Nox intempesta.*
 Dewis, *Eligere, deligere. Arm.*
 Diwis, *Arm.*
 Dewr, *Fortis, audax, strenuus.*

D I.

Diachar, *Inamabilis.*
 D.al, *Vindicare, ulcisci.*
 Dial, & Dialedd, *Vindicta, ultio.*
 Dialbren, *Patibulum. Lignum ultionis.*
 Dianaf, *Non mutilus, non mancus.*
 Diandlawd, *potius Diamclawd, Abundans, dapsilis.*
 Diareb, *Proverbium, adagium, dvercbium.*
 Diarffordd, *Invius.*
 Diargel, *Inocultus, manifestus.*
 Diargyffwr, *Intrepidus.*
 Diargywedd, *Innocens, innoxius.*
 Dias, *Vindicta, poena.*
 Diaspad, *Clamor, strepitus.*

D

Diau, *Dies.*
 Diball, *Indeficiens.*
 Dibara, *Transistorius.*
 Diben, *Finis, terminus, conclusio.*
 Dibennu, *Finire, concludere. Arm.*
 Decllare, *Arm.*
 Dibl, *Ora, collutatio extremi vestium.*
 Dible, *Vestium ora, extremitates.*
 Dibr, *Arm. Est sella equi.*
 & Dibrer, *Arm. Sellarius.*
 Dibyn, *Præcipitium.*
 Dicera, *Cibi parcus.*
 Dichell, *Astutia, fallacia, insidia.*
 Dichellgar, *Astutus, verusus.*
 Dichlyn, *Accuratus, cautus, curiosus.*
 Dichon, & Dichyn, *Posse, pollere, valere.*
 Dichwant, *Non appetens, minime cupidus.*
 Didachwr, *Latitans, latebras quarens, tenebrio, tenebricola.*
 Didoli, *Separare, sejungere.*
 Diden, *Papilla, ruma, rumis.*
 Didoll, *Qui vel quod à vestigali immune est.*
 Didras, *Qui sanguine & cognatione non junguntur.*
 Didres, *Sine negotio & labore.*
 Didro, *Error.*
 Didryf, *Anastasia, à actia. Religio monastica, vel eremitica. Videtur esse proprie Eremus, à Didref, à πιδis.*
 Didryfwr, *Religiosus, eremitus.*

Diduo,

Diduo, <i>Dimovere, domo exigere.</i>	Difnog, <i>Efranis, efferus, indomitus.</i>	Dihuno, <i>Expergisci, evigilare. Sic Arm.</i>
Didudydd, <i>Extorrem faciens.</i>	Diflaen, <i>Cuspis, spiculum, mucro, cuspidatus, cuspis extrema. A Dy, & Blaen, Cuspis.</i>	Dil, <i>Favus.</i>
Didwyll, <i>Qui sine fraude est.</i>	Difro, <i>Exul.</i>	Diledach, & Diledryw, <i>Nobilis, nulla tinctus ignobilitate generis.</i>
Diddan, <i>Facetus.</i>	Difróedd, <i>Exilium.</i>	Dilettyb, <i>Suspicione vacuus, nemini suspectus.</i>
Diddarbod, <i>Securus, improvidus.</i>	Difwyn, <i>Inutilis, nullius usus, nullus commodi.</i>	Diléu, <i>Trifflab. Delere, loco movere.</i>
Diddig, <i>Placidus, facilis.</i>	Difyn, <i>Frufticulum, frustum, ossa, ossula.</i>	Dilwfr, <i>Minime vecors, non ignavus, non imbellis, fortis, audax, gnavus.</i>
Diddos, <i>Restinctus, stillicidio carens.</i>	Difyr, <i>Brevis.</i>	Dillad, <i>Vestitus. Sic Arm.</i>
Diddofi, <i>Oppilare, restringere.</i>	Diffaith, <i>Desertum, solitudo.</i>	Dilladu, <i>Vestire.</i>
Diddyfnu, <i>Ablactare.</i>	Diffaithio, <i>Devastare, populari.</i>	Dillyn, <i>Elegans, nitidus, splendidus, comptus</i>
Diddym, <i>Res nihili, nihil.</i>	Diffaito, <i>Turpis, vilis.</i>	Dimmai, <i>Obolus, triobolus, tressis.</i>
Diddymmu, <i>Abrogare, abolere, in nihilum redigere, nihili estimare.</i>	Differ, <i>C. Defendere, tueri.</i>	Dinas, <i>Civitas, urbs.</i>
Diebyd, <i>Impetus.</i>	Difflais, <i>Certus, securus, tutus.</i>	Dinasfaint, <i>Fus civitatis.</i>
Dielw, <i>Vilis, ignobilis.</i>	Diffoddi, <i>Extinguere.</i>	Dinesig, <i>Urbanus.</i>
Dielwedd, <i>Contemptus.</i>	Dig, <i>Ira, iracundia.</i>	Dinaswr, & Dinesydd, <i>Civis, civitate donatus. Hinc Angl. Dentzen.</i>
Dielwi, <i>Vilifacere, contemnere.</i>	Digllon, & Digus, <i>Iratius, iracundus.</i>	Dinboeth, <i>Phœnicurus, rubicilla, avis.</i>
Dselwig, <i>Vilis, contemptibilis.</i>	Diglist, <i>Bitumen, larer.</i>	Dincod, <i>Acini.</i>
Diell, <i>Particula.</i>	Digonoi, <i>Abundans, affluens, saturus.</i>	Dinerth, <i>Impotens, infirmus.</i>
Dien, <i>Idem quod Dihenydd, Mors, nex, inter-necio.</i>	Digoniant, <i>Valor, potentia.</i>	Dinéu, <i>Effundere. Arm. Dinou.</i>
Difa, <i>Vorare, consumere, devorare, devastare.</i>	Digrain, <i>Error.</i>	Dinidr, <i>Incunctabundus, incunctabundè.</i>
Difai, <i>Intulpatus.</i>	Digrif, <i>Facetus.</i>	Dinystr, <i>Destructio, perniciēs.</i>
Difeio, <i>Emendare, corrigere.</i>	Dihafarch, <i>Fortis, strenuus.</i>	Diod, <i>Potus.</i>
Difalldrain, <i>Devallare.</i>	Dihenyddwr, <i>Carnifex.</i>	Diowty, <i>Cauponula, cervisarium, p̄pina.</i>
Difann, <i>Immaculatus.</i>	Dibeuro, <i>Crimine aliquem purgare.</i>	Diowllestr, <i>Aquiminale, poculum.</i>
Difanus, <i>Evanescere, defluere, deficere. Difan, & Difant, Evanius, fluidus. Item, Despicabilis, contempnibilis, nullius estimationis.</i>	Dihewydu, <i>Devoius, studiosus.</i>	Diofal, <i>Negligens, securus.</i>
Difiau, <i>pro Dydd Iau, Dies Foris.</i>	Dihiren, & Dihirog, <i>Improbata, scripta, scortum.</i>	Diofryd, <i>Abjuratio.</i>
	Dihiry, <i>Improbus, nebulo, scurra.</i>	Diog, <i>Ignavus, desidiosus, lentus, tardus.</i>
	Dihort, <i>Immaculatus, omnium expertus ignominie.</i>	

Diogi, *Languescere, ignavescore. Arm. Diegar.*

Diogelwch, *Securitas, certitudo, cautio. Arm. Diou-guocroz, Securitas*

Diol, *Idem quod Ol, Vestigium.*

Diolch, *Gratiarum actio.*

Dir, *Certus, necessarius. Item, Necessarium, coactio, necesse. Cryd ar hênanguen y, dir t. h. e. Febris in sena mors certa. A fo da gan Dduw ys dir t. Quod visum est Deo, certum.*

Diriawr, *Angariator, coactor.*

Diriaid, *Improbus, nequam. Adwyth diriaid heb achos t. h. e. Infortunium improbi sine causa, i. à sua temeritate. Nid rhaid dangos diriaid i gwn t. h. e. Non necesse ostendi improbum canibus.*

Direidi, *Improbitas nequitia. Amaerwy direidi drwg anian t. h. e. Fimbria (i. vinculum & conservatio) nequitia mala natura, vel malum ingenium.*

Dirdra, *Summa oppressio, summa injuria.*

Dirfawr, *Permagnum, immensus.*

Dirgel, *Occultus abditus.*

Diriglo, *Decorticare.*

Dirnyg, *Contemptus.*

Dirwest, *Absinentia, jejuni-um.*

Dirwy, *Mulcta, mulctatio, poena pecuniaria.*

Dirwyn, & Dirynnu, *Glo-merare, contoriplicare.*

Dis, *Cubus, alea, tessera, talus.*

Difalw, *Privativum à Salw, Vilis.*

Difas, *Vilis, infima sortis.*

Difberod, *Error.*

Difbwyll, *Discretio, prudentia.*

Difgar, *Exosus.*

Difgethrin, *Asper, austerus.*

Difglair, *Splendens, splen-didus, lucidus.*

Difgreth, *Clamor, ejulatus.*

Difgyfrith, *Austerus, ferox, atrox.*

Difgyn, *Descendere. Sic Arm.*

Difgywen, *Manifestus, clarus, illustris.*

Difmythu, *Evanescere.*

Difon, *Tacitus, insonus.*

Difpaudd, *Spado, castratus. Arm. Spaz.*

Difstain, *Præfectus, præposi-tus, œconomus, Censor, Ar-bitrarius.*

Difstaw, *Tacitus, taciturnus.*

Difstella, *Stilla, guttula.*

Difstyll, *Maris refluxus, Ma-ris refluxus. Difstyll for, Mare desillans. Item, Stilla gutta.*

Difstydd, *Privatus, nullo fungens officio.*

Diwair, *Fastus putidus.*

Diwall, *Abundans, nihilo carens.*

Diwallu, *Saturare, Satiare.*

Diwanfa, *Error.*

Diwedd, *Finis terminus.*

Diwg, *Minime iracundus, placatus.*

Diwyd, *Sedulus, diligens,*

Diwydrwydd, *Sedulitas, diligentia. Diwyttaf i fleiddan ei gennad t ei hunan t. Diligentior lupulo nuncius proprius.*

Diwyg, *Vitiis carens.*

Diwyg, *Habitus, cultus, ornatus.*

Diwyll, & Diwyllio; *colere. Diwyllio Duw, Deum colere. Diwyllio tir, Agrum colere.*

Diystyr, *Contemptibilis, Inconsideratus.*

D O.

Dodrefn, *Vtensilia supellex.*

Doe, *Heri, dies hesternus.*

Doeth, *Sapiens, prudens, consultus.*

Dôf, *Cicur, domitus, mansuetus.*

Dofi, *Domare. Sic Arm.*

Dofraeth & Dofreth, *Capitatio, vectigal, tith.*

Dofydd, *Domitor. Est epitheton Dei.*

Dogn, *Demensum, quanti-tas debita, mensura. Nid oes dogn ar gerdod t. h. e. Non est mensura eleemosyna.*

Dôl, & Doldir, *Est locus vel ager humilis, planus, cultus, fertilis, pascuus, pratensis. Planities pascuæ, pratensis, culta. Opponitur locis superioribus & montanis. Vandali Dol Teutones Dall, Vallem dicunt.*

Dôl, *Arquillus, recurvum quid.*

Dolef, *Clamor.*
 Dbr, *Valva, ostium. Sic*
Arm.
 Dôs, *Stilla, gutta.*

D R.

Draen, & Draenen, *Spina*
sentis.

Draenog, *Erinaceus, heri-*
ceus, herix, chirogilius, chi-
rogeneus, echinus, q. d. Spi-
nosus.

Dragio, *Lacerare, dilaniare.*
 Dragiog, *Lacer, a, um.*

Drefa, *circ. Crisocorps, Nu-*
merus 24.

Drèl, Drelyn, *Rusticus,*
barbarus, inhumanus, for-
didus.

Drèm, *Visus oculorum, ob-*
tutus.

Dreng, *Morosus.*

Drewi, *Olere, facere, putere.*
 Dringo, *Scandere, conscen-*
dere.

Dringhedydd, *Scanfer. Sic*
vocamus bestiolam scandendo
sefe tuentes, martem, vi-
verram, sciurum.

Drûd, *Carus.*

Drûd, *Idem quod Dewl,*
Fortis, strenuus, audax.

Drudwy, & Drudwen,
Sturnus avis.

Drwg, *Malus, nequam, im-*
probus, pravus. Item Malum.

Drygchwant, *Libido.*

Drygnawfus, *Morosus, na-*
turâ & ingenio difficilis.

Drygwynt, *Mephitis, factor.*
Ad verbum, Aura noxia.

Drypyferth, *Lustus, eju-*
latus.

Drws, *Ostium, fores, janua.*

Dryfor, *Fanitor, ostiarius.*

Drych, *Speculum. Drych*
i bawb ei gymmydog †.
Speculum cuiq; sui proximus.

Dryl, *Frustum, pars, portio.*

Dryntol, *Ansa, ansula.*

Drythyll, *Lascivus, salax,*
petulans. Drythyll maen
yn llaw esgud †. Lasci-
vus lapis in manu impigri.

Dryw, *Trochilus, reguliolus.*

D U.

Du, *Atr, niger, pullatus. Sic*
Arm. Et Arm. Mis du,
Menfis November, Nos Ia-
nuarium dicimu Mis du.

Du, *Atramentum.*

Duedd, *Nigredo, atror.*

Duddraenen, *Spinus.*

Dueg, *Splen, lien.*

Dull, *Verber, ictus.*

Dull, *Figura, forma, effigies,*
Item Plica vestis, ruga sinus.

Duno, *pro Dyuno, Con-*
cordare, consentire.

Dûr, *Chalybs.*

Durfing, *Austerus, chaly-*
bous.

Duryr, *Rostrum, promuscis.*

D W.

Dwbl, *Duplex.*

Dwbler, *Patina, discus.*

Dwin, *Profundus. Arm.*

Doun, *Gr divaq, aqua-*
rum vortices.

Dwfr, *Aqua, unda, lympba,*
latex. Arm. Dour.

Dyfrgi, *Lutra, q. d. Canis*
aquaticus.

Dyfrdwy, *Dea, fl.*

Dyfriar, *Corvus aquaticus,*
fulcx, fulca, larus. Arm,
Douryar.

Dyfrlle, *Alveus fluvii, locus*
aqua fluentis proprius.

Dwl, *Hebes, obtusus.*

Dwrdd, *Sonitus, strepitus.*

Dwrn, *Pugnus, pugillum.*
Arm. Dorn.

Dwsmel, *Barbitum, sam-*
buca.

Dwyn, *Portare ferre, gerere.*

Dwvre, *Oriri, surgere. Le-*
vare, tollere, arrigere.

Dwyrain, *Oriens, ortus.*

Dwys, *Gravis, compressus.*

D Y.

Dyar, *Sonitus, strepitus.*

Dybylg, *Plica.*

Dyborrhî, *Portare, ferre,*
gestare.

Dybyrd, *Informis, deformis,*
indecorus.

Dybydd, *pro Bydd, Erit,*
venies. Cyd boed hird-
dyd dybydd vchêl †.
Quamvis sit longus dies,
adveniet vesper. Dybydd
rhew i lyffant †. Veniet
gelu rana.

Dychan, *yw gogangerdd,*
Satyrâ pœima invecivum.

Dychryn, & Dychyn-

drod, *Trepidatio, pavor.*

Dychymmel, *Cogere, com-*
pellere.

Dychymmyg, *Inventum,*
problema, enigma.

Dychyrg, *Insultus, impe-*
tus.

Dydd, *Dies.*

Dyddio, *Litem arbitrio componere.*
 Dyddiwr, *Arbiter.*
 Dyfal, *Ænigma, similitudo.*
 Dyfnu, *Haurire, sugere, atrahere.*
 Dyfryd, *h e. Anhyfryd, Injucundus.*
 Dyfryfio, *Festinare. Angeu a ddyfrys †. Mors festinat*
 Dyfysgi, *Tumultus, confusio.*
 Dyffryn, *Vallis.*
 Dyffryndir, *Terra vallis.*
 Dygn, *Molestus, tædiosus.*
 Dygn yw adaw a garer †. *Molestum linguere quod amatur.*
 Dygnodd, *Tedium, anxietas.*
 Dygyfor, *Tumultus, fluctuatio, aquarum sonus.*
 Dygymmod, *Fædus, pactum, conventio.*
 Dyhedd, *Idem quod Hedd, Pax, inducie. Et contra, Dissidium, bellum. Nid eiddun dedwydd dyhedd †. Non est votum felicitis bellum.*
 Dyhéu, & Dyhéad, *Anhelare.*
 Dyhinned, *Tempestas, imber, nimbus, procella.*
 Dyhuddo, *Placare, pacare.*
 Dylaith, *Nex, intermeccio, interitus. Idem quod Llaith*
 Dylan, *Mare, aquor, pontus.*
 Dyledog, *Augustus, nobilis, generosus.*
 Dyledogion, *Nobiles, primætes, proceres.*
 Dylí, *Habitus corporis bonus vel malus.*
 Dylifo, *Fluere, confluere.*

Dylofi, *A Llaw, q. d. Manu palpare, manu tractare. Cõponitur a Dy & Llofi. Gnawd i ddynd ddylaw dylif ni we. P. M. h. e. Sape fit ut tractet vel paret quis tramam, quam non texit.*
 Dylofyn, & Dylwf, *Manipulus, flocculus. Dylofyn ô wlân, Flocculus lane.*
 Dyludo, *Insequi, persequi.*
 Dylluan, & Tylluan. *Bubo, glaux.*
 Dyn, *Homo.*
 Dyno, *Homuncio.*
 Dynfol, *Manica, Cheiro-rotheca hiberna.*
 Dyrnu, *Triturare, Flagellare. Arm Dornaff.*
 Dyrys, *Perplexus, intricatus*
 Afrwydd pob Dyrys † *h. e. Inexpeditum quodque intricatum.*
 Dylgawdr, *Doctõr.*
 Dyfgi, *Discus, paropsis.*
 Dyspaid, *Cessatio, intermissio*
 Dyundeb, & Dundeb, *Consensus, unitas, concordia.*
 Dywal, *Crudelis atrox.*
 Dywallaw, *Fundere, effundere.*
 Dywedyd, *Dicere, loqui, fari.*
 Dyweddi, *Sponsalia.*
 Dyweddio, *Fugare, conjugio dare. A Gwedd, Fugum.*

E B.

Eang, *Amplus, largus, minime angustus. Item, liber, Libertus.*

D 3

Ebach, *Sinus, angulus, angiportus*
 Ebill, *Terebrum, cestrum, verticulus.*
 Ebodni, *Cacare, forire, stercoreare. Dicitur de equo firmum egerente.*
 Ebol, *Pallus equinus, equus novellus. Arm. Ebewl.*
 Ebran, *Pabulum equinum.*
 Ebrwydd, *Celer, citus, festinus. A elgynno yn hwyr ebrwydd y ddygyu † h e. Quod tardè ascendit, cito descendit. Prius dicitur de motu violento, posterius de naturali.*

E Ch.

Echel, *Axis.*
 Echrys, *Lesio, noxa.*
 Echur, *Morbis.*
 Echwydd, *Sero, vesperi, vespera.*
 Echwyn, *Mutum.*

E D.

Edau, *Filium.*
 Edifar, *Paviteres,*
 Edling, & Edlin, *ab Ed, & Llin. Hares regius.*
 Edmyg, *est Urddas, Honor, decus.*
 Edn, *Avís, ales.*
 Ednain, & Edniant, *Aves, alites, volucres.*
 Ednogyn, *Culex, musca.*
 Edrybedd, & Edrybod, *Idem quod Hines Hystoria.*
 Edrych, *Aspicere, prospicere, videre.*

Edrwd,

Edryd, & Edryf, Genus,
profapia, cognatio.

Edrydd, Idem quod A-
droddwr, Narrator, de-
clarator.

Edwi, Emarcescere, langue-
scere.

Eddi, Villi, orum. Angl.
Thrummes.

Eddyf, Ego existimo signifi-
care gentem, populum, co-
gnatos, homines.

Efnys, Inimici.

Efory, Cras.

Efre, Zizania, lolium.

Efrllid, Meritum.

Efrydd, Mancus, mutilus,
claudus.

Efydd, Æs.

Efydden, Abenum.

Efyddyn, Idem.

Eftros, Euphrasia, ocularia
herba.

E G.

Egin, Germen, herba se-
getis,

Eglur, Clarus.

Egni, Conatus vehemens.

Egnius, & Egniol, Fortis.

Egori, Aperire.

Egoriad, Clavis.

Egr, Acer, acidus.

Egroes, Nodulus sepiis, sen-
tis bacca.

Egryn, Timor, tremor.

Egwyd, Pedica, malleolus,
exilior tibia pars.

E H.

Ehed, & Ehedeg, Volare.
Maenched, & Ehed-

faen, Lapis Heraclius; alius
Magnes.

Ehegr, Velox, citus, cito.

Ehud, Temerarius. Fortè

Hyhud. Deceptus facilis.

Buan barn pob ehud †.

Festinum iudicium cuiusq;

temerarii Anwadal barn

pob chud †. Inconstans

iudicium cuiusq; temerarii.

E I.

Ei, Suus.

Eich, Vester.

Eidiog, Idem quod Bywiog,

& nwyfus, Animosus,
vividus.

Eidion, Ros.

Eiddeu, & Eiddiurwg,
Hedera. Arm. hieaven.

Eiddig, Zelotes, Zelotypus.
Dewin pob eiddig †.

Ariolus qui que Zelotypus.

Eiddil, Exilis, gracilis, tenuis,
debilis.

Eiddun, Votum, desiderium.

Eigion, Abyssus, profun-
dum.

Eilio, Plectere.

Eilier, Papilio.

Eiliw, Species color. Videtur
etiam interdum significare
Opprobrium.

Eilon, Cervus, subulo.

Eilun, Imago, species.

Eillio, Radere, tondere.

Eingl, pro Peregrinis, exte-
ris, & inimicis accipitur.

Videtur Anglo-Saxones si-
gnificare, qui diu Britannis
infecti fuerunt, & sic dici
quod primum in angulo in-
sula habitarent; Ongl.

enim Britanni angulum di-
cunt.

Eirchiad, Petitor.

Eirian, Pulcher.

Eiry, Nix.

Eiriach, Parcere.

Eirias, & Eirias-dan, In-
cendium, pyra, rogi.

Eirif, Numerus. Unde
Aneirif, Innumerus.

Eirin, Sing. Eirinen, Pri-
mum. Sic Arm.

Eirinbren, Prunus.

Eiriol, Intercedere, exorare.

A Gair, & Ioli. Eiriol
ni charer ni chynge-

an †. Exorare eum qui
non amatur non convenit.

Eiriol a garer hawdd-
waith †. Exorare amatum
facile.

Eirionyn, Fimbria, instita,
limbus panni. Eiriouyn
tir, Limes agri.

Eisau, Indigentia.

Eiswedig, Indigus.

Eisfn, Furfur.

Eisfor, Similis, par.

Eisteddia, & Eisteddle,
Sedes, sedile.

Eithafgion, Limitanei, ex-
tremi.

Eihrad, Peregrinus, alieni-
gena.

E L.

Elain, Hinnulus, damula.

Elcys, Anser silvestris.

Elech, Scandula, tequila,
saxum.

Eleni, & Ylem, Anno pre-
sente, anno currente, hoc
anno.

Ele-

Elestron, *Iris herba.*
 Elfen, *Elementum.*
 Elfydd, *Elementum, sc. terra, terra, regio.*
 Eli, *Unguentum, Gr. ἄλοιφι, & ἄλειον, oleum.*
 Elin, *Cubitus. Sic Arm. Gr. ἀλίη.*

Elor, & Gelor, *Capulum, sandapila, feretrum, librina, pollinctorium, Glossaria, orcomana.*

Els, *Privignus.*
 Elfes, *Privigna.*

Elufen, & Elufeni, *Eleemosyna, Arm. Alufen. A. Gr. ἔλεος, misericordia.* Elufen tam o garw †. *h. e. Eleemosyna est offula (etiam) è cervo.*

Elw, *Lucrum, questus.*
 Elwch, *Letitia, gaudium, solatium.*

Elwig, *Species, figura, forma.* Hinc Anelwig, *informis.*

Elydn, & Elydr, *Æs, electrum, stannum*
 Elystan, *est Judex.*

E L I.

Eldrewyn, *Noverca.* Ni garo ei fam cared ei elldrewyn †. *h. e. Qui non diligit matrem, diligit novercam.* Y nail fwyddyn a fydd mam i ddy, -ar Ilall fydd ei elldrewyn † *h. e. Alter annus erit homini natus, & alter erit ei noverca.*

Ellmyn, *Alemanni, & usurpatur pro peregrino quo-*

cunque. Ab All, Alius, &c.

Ellyl, *Idolum, spectrum, lemmures, larva.*

Ellyldan, *Ignis fatuus.*

Ellya, *Novacula, culter rasiarius, rasorium.*

E M.

Emenyn, & Ymenyn, *Butyrum.*

Emennydd, & Ymmennydd, *Cerebrum.*

Emig, *Parvulus.*

E N.

Enad, *Nativus.*

Enaid, *Anima, animus.*

Encidiol, *Animatus, animal.*

Ennaint, *Unguentum, therma.*

Encil, *Fuga, recessus, recessus.*

Enderig, *Idem quod Bustach. Nam quod in uno exemplari K. H. est Enderig, in alio est Bustach* Hir y bydd enderig ych drygwr †. *Diu eris juvenis, bos hominis nequam.*

Ener, *Princeps, Ll. Sed videtur significare Natus, natus, à Geni, ut Têg ener, Pulcher natus. Arm.*

Enfys, *Iris, Arcus caelestis.*

Engi, *Parere.* Dadleu mawr mynych ac eugi ar lygoden †. *h. e. Disfertatio magna & frequens, est parere matrem.*

Engir, *Mirabilis, intolerabilis, dirus.*

Eniwo, *Nocere, ledere.*

Eniwed, & Eniweid, *Noxa, lesio, damnnum.*

Enllib, *Calumnia.*

Enllyn, *Obscurum, condimentum.*

Ennyd, *Spacium, otium, vacatio.*

Ennylu, *Flectere, intendere.*

Ennynfa, *Incendium.*

Entyrch, & Entrych, *Summitas.*

Enw, *Nomen.*

Enwi, *Nominare, appellare.*

Enwog, *Inclutus, illustris.*

Enwir, *Improbus, impius.*

Enwiredd, *Improbitas, impietas.*

Enwyn, *Butilamen, lac serosum, lac agitatum, lac butiraceum, lac secundarium.*

E O.

Eofn, *Idem quod Hy, Audax, audens.*

Eog, *Salmo, Sarrio piscis. Arm. Eheug.*

Eorth, *Studiosus, sedulus, assiduus.*

Eos, *Luscinia, ficedula, philomela, acredula. Arm.*

Eawftig.

E P.

Eppa, *Simia, simius, pithecus.*

Eppil, & Eppilledd, *Pro-pago, soboles, posteris.*

Eppi-

Eppilio, *Generare, sobolescere, prolificare.*

E R.

Erch, *Horrendus Nant*
erch, *Torrens horrendus.*

Erchwyn, & Erchwynn,
Sponda.

Erchwys, *Canes venantes.*

Erddigan, *Harmonia, cantus, accentus.*

Erddrym, *Robustus, fortis.*

Eres, *Mirus, mirandus.*

Erfin, *Napus, i. Sic Arm.*

Ergryd, *Tremor, horror, trepidatio.*

Ergyd, *factus.*

Ergywayw, *Hostile impulsum*

Ern, & Ernes, *Arba, arborabo, Arm. Erres.*

Ertraí, *Refluxus maris. Est meta extrema fluxus & prima refluxus. Ab Et & Trai.*

Ertwich, *Flatus & anhelitus ex magno conatu proveniens, fremitus.*

Erthyl, *Abortivue.*

Erw, *Acra, jugerum.*

Erwyd, *Sing Erwydden, Pertica Ab Er.*

Eryr, *Aquila. Arm. Er. Yr, eryr, vel Eryri, Herpes militaris.*

E S.

Esborthiaid, *Nutritores.*

Esbyd, *Hostites, peregrini.*

Esgair, *Tibia, crus.*

Esgar, *Inimicus, adversarius. Cancar fydd i ddyn*

a chan esgar †. *Centum sunt hominis amici, & centum inimici.*

Esgeulus, *Negligens.*

Esgid, *Calcens, calceamentum.*

Esglywyn, *Defendere, zueri.*

Esgor, *Parere.*

Esgorwraig, *Obstetrix.*

Esgud, *Impiger, gnarvus*

Efill, & Efillydd, & Efillrydd, & Eifillrydd, & contracte Silrydd, *Soboles, progenies.*

Efinwyth, *Mollis, quietus.*

Espeduriaeth, *Hospitalitas.*

Esfyn, *Extendere, porrigere. Item, Donum, donarium, munus, quod extenta manu porrigatur. Arm. Ascen.*

E T.

Etewyn, & Ytewyn, *Torris, titio, fax. Arm. Ereau.*

Gwell y llylg dau etewyn nag vn †. *Melius uruntur duo titiones quam unus.*

Ethol, & Dethol, *Eligere.*

Ethryb, *Causa, occasio.*

Ethy, *Calcar.*

Etifedd, & Edifedd, *Hares.*

E U.

Euddon, *Curculiones, acar, acarus.*

Eulon geifr, *Stercus caprinum.*

Euod, *Lumbrici nati in hepate ovium.*

Euog, *Reus, culpabilis.*

Eurdde, *Auratus.*

Eurgrawn, *The saurus.*

E W.

Ewig, *Cerva.*

Ewin, *Unguis. Arm. Iwin.*

Ewinallr, *Pracipitium, quod nisi fixus unguibus ascendi potest.*

Ewinor, *Pernio, pterygium.*

Ewybr, *Cito, citus, pernix.*

Ewyn, *Spuma*

Ewyngant, *Spuma, spumacandor*

Ewythr, *Patruus, avunculus.*

F A.

a Fano, *Prosperere agens.*

y Fall, *Malum.*

F R.

y Frêch, *Lentigo, macula.*

F Y.

Fy, *Meus.*

Fyg fâg, *Confuse, mixtim.*

F f A.

Ffa, *Faba, cyamus.*

Ffacedd, *Coagulum lactis cocti.*

Ffael, *Error.*

Ffaeth, *Alii Ffyeth, Mitis, maturus.*

Ffagl, *Flamma.*

Ffagod, *Fasciculus.*

Ffaig, *Vice.*

Ffair,

Ffair, *Nundina, nundinum, forum, mercatus.*

Ffald, *Caula.*

Ffalm, *Ventus vehemens, favonius.*

Ffals, *Falsus.*

Ffalgau, *Fasces*

Ffatt, *Verber, ictus.*

Ffau, *Fovea, antrum, ferarum locus. Gr φαδος.*

Ffaw, *est Arglydd, ait Ll. Sed fallitur. Est potius Honor, decus.*

Ffawd, *Faustitas, felicitas, bona fortuna. Ni ludd ammtaint (alius anniweirdeb) ffawd †. h e. Non impedit impudicitia faustitatem. Gweini ffawd hyd frawd ys dir †. Inferuire fortune usque ad iudicium (sc. extremum) necesse est.*

Ffodiog, *Faustus, felix, fortunatus.*

F f E.

Ffer, *Castus, callidus, astutus.*

Ffelaig, *Imperator, dux.*

Ffêr, *Est Cadarn, ait Ll Robustus*

Ffêr, *Talus, malleolus*

Ffêr, & Fferdod, *Algor, rigor*

Fferm, *Prædium, villa rustica*

Ffettan, *Saccus.*

Ffecutur, *Stannum.*

F f I.

Ffilog, *Utitatur pro Meretrice, & muliere nequam.*

Fflor, *Fidicen.*

Ffin, *Terminus, limes.*

Ffin, *Mulcta.*

Ffiofen, *Cuniculus.*

F f L.

Fflaced, *Lagena, uter.*

Ffladr, *Loquax, stultus, bardus, insulsus.*

F f O.

Ffôl, *Stultus. Ffôl pob rlad †. Stolidus quisque pauper.*

Ffolen, *Clunis.*

Ffollach, *Cothurnus, calcamentum, Pero.*

Ffon, *Baculus, hasta.*

Fforch, *Furca.*

Ffordd, *Via, iter.*

Fforest, *Saltus, sylva, nemus.*

Fforffed, *Mulcta, poena.*

Ffôs, *Fossa.*

Ffofs, *Ensis, gladius. Ffof- fwn. Idem.*

F f R.

Ffraeth, *Eloquens, disertus.*

Ffraw, *Pulcher.*

Ffrawd, *Fretum, torrens.*

Ffrywth, *Fructus.*

F f U.

Ffugl, *Ventus.*

Ffûl, *Arm. est Sapiens, doctus, cautus.*

F f Y.

Ffynnon, *Fons.*

Ffyrnigrwydd, *Fornicatio.*

G A.

Gad, *Arm. Lepus.*

Gadales, *Arm. Meretrix.*

Gaflach, *Varda, venabulum, lanceola, jaculum, pilum.*

Gaflaw, *Salar, species salmonis.*

Gair, *Verbum, vocabulum.*

Gâl, *Stadium, meta, statio.*

Galanas, *Inimicitia. Homicidium Item, precium homicidii.*

Galar, *Luctus, planctus.*

Galon, *Inimici, alieni.*

Galwyn, *Congius.*

Gallu, & Gallued, *Potestas, potentia, valor.*

Gan, *apud. Arm. Gant. Adnau cyhyryn ganl gâth †. h. e. Depositum caruncula cruda apud selem.*

Gangylchwy *est Tarian, Clypeus.*

Garr, *Peples.*

Garan, *Grus.*

Gardd, *Hortus.*

Garm, *Clamor, vociferatio.*

Garwyn, *Milites, equites.*

Garth, *Promontorium, mons. Hinc Lluarth. Locus in monte ubi residit exercitus.*

Bid las lluarth †. h e. *Est viridis locus ubi fuit exercitus.*

Garw, *Asper.*

Gâst, *Canis fam. Arm. Meretrix.*

Gauaf, *Hyems, bruma.*

Gaudy, *Latrina, cloaca.*

Gawci, *Cornix.*

G E.

Gefail, *Forceps.*
 Gefell, *Didymus, gemellus.*
 Gefyn, *Manica, compes.*
 Geirw, *Idem quod Tonnau, Unda.*
 Gel, *Sanguisuga.*
 Gelyn, *Inimicus, hostis.*
 Gellaft, *Moloffa.*
 Gelligi, *Canis venaticus, canis sagax.*
 Gellyg, *Pyrum.*
 Gem, *Gemma, bulla, squama.*
 Gen, *Gena, mentum.*
 Geol, *Ergastulum, carcer.*
 Geri, *Cholera, bilis flava.*
 Gerran, *Nanus.*
 Geuog, *Falsus.*
 Gewyn, *Neruus.*

G I.

Gildio, *Computationum expensas exoluere.*
 Gitten, *Hædus.*

G L.

Glaif, *Falx. Hinc Angl. Gleau.*
 Glain, *Gemma, tessera.*
 Glân, *Mundus, nitidus.*
 Glas, *Glaucus, liuidus,*
 Glaw, *Pluvia, imber. Sic Arm.*
 Gleifiad, *Salmo, farrio piscis.*
 Glew, *Fortis. Ym mhob gwlad y megir glew †. Omne solum forti patria. Caledach glew na maé †. Durior est fortis quam faxum.*

Glin, *Genu.*

Glo, *Carbo, pruna.*
 Giwth, *Gulosus, edax. Arm. Glout. Dau bryd newynog a wna'r trydidd yn lwth. † Dua (cibi) refectioes famelicæ faciunt tertiam gulosam.*
 Glwth, *Grabatum, lectus.*
 Glyw, *est Dominator, Glyw Pridain, Gubernator Britannia.*

G N.

Gnawd, *Assuetum, mos.*
 Gne, *est Lliw, color.*
 Gniff, & Gniff, *Dolor, arumna, labor.*

G O.

Gobaith, *Spes.*
 Gobant, *Vallicula.*
 Gobr, & Gwobr, *Merces, premium, pretium.*
 Godidog, *Eximius, excellens. Gwerthfawr pob godidog †. h. e. Preciosum quodque r.rum.*
 Godineb, *Fornicatio, incontinentia, adulterium.*
 Godrigh, *Habitaculum, sedes, mansio.*
 Godro, *Mulgere.*
 Gof, *Faber ferrarius.*
 Gofer, *Riuus è fonte manans.*
 Gofid, *Ærumna.*
 Gofron, *Monticulus, colluculus.*
 Gogan, *Vituperium. Antiquis prasagire, vaticinari.*
 Gogangerdd, *Satyra, sa-*

tyricum poema.

Gogawr, *Seges.*
 Gogledd, *Boreas, septentrio.*
 Gogof, *Cauea, fouea, antrum.*
 Gogifaddaw, *Comminari. Ni ladd gogyfaddaw † h. e. Non occidit minari.*
 Golch, *Lauacrum, lotium.*
 Goleu, & Goleuni, *Lux, lumen.*
 Golfan, *Arm. passer.*
 Golo, & Gwolo, *Diuitia.*
 Golud, *Diuitia, opes.*
 Golygwr, *Superuſor, curator, procurator, prefeſtus.*
 Golwrch, *Pyxis.*
 Golwyth, *Fruſtum, ferculum, offa. Da y gweddai'r ber i'r golwyth †. Bene conuenit (ipſi) veru fruſtum h. e. Di-gnum patella coperculum.*
 Golychwyd, *Oratio. Amfer i fwyd amfer i olychwyd. †. h. e. Tempus est cibo, (&) tempus orationi.*
 Gommach, *Crus, tibia.*
 Gor, *Pus, sanies.*
 Gor, *Præſtitio in compositione ſignificans Supra, ſuper, ſuperius. Gorthir, Regio ſuperior.*
 Gorchan, *Incantatio.*
 Gorcheiniaid, *Magus, incantator.*
 Gorchorrdion, *ſunt Dicitrhard Hoſpites, peregrini; qui non ſunt è noſtro (Gofgordd) famulatu, clientela & populo.*

Gor-

Gorchudd, *Teſtum, cooperculum.*
 Gorchyfarwy, *Tempus veſperinum prope noctem, nox ſera.*
 Gorchymmym, *Mandarum, prapepum.*
 Gordd, *Tudes, malleus. Arm. Ordd.*
 Gordderch-, *Concubina, amafia.*
 Gorddwr, *Aqua ſuperior.*
 Gorddwy, *Oppreſſio, preſſura, viſ.*
 Gorddwyn, *Fiſtica, mal- leus, tudes, panicula.*
 Gôrddyar, *Sonus, ſonitus, tumultus. Gôrddyar mor, Fremitus maris.*
 Gôrddyfnu, *Solere, aſſueſcere. Ni char gwaith nis gôrddyfnu †. h. e. Non diligit opus qui operari non aſſuevit.*
 Goreilid, *Onus graue.*
 Goreilittio, & Greilid- diaw, *Grauare, oneri eſſe. Cas fydd a oreilitio †. h. e. Exoſus eſt qui oneri eſt.*
 Goreſgynnwr, *Victor, debellator.*
 Goredh, *Turunda, peniculus, pencillus.*
 Goreu, *Optimus.*
 Goreugwyr, *Optimates.*
 Gorferw, *Spuma bullientis liquoris, ſcoria.*
 Gorſwch, *Poculum.*
 Gorſwyll, *Rabies, inſania.*
 Gorthoen, *Letitia.*
 Gorllanw, *Maris fluxus, aſtus.*

Gormes, *Oppreſſio, viſ, lues, plaga.*
 Goror, *Ora ſuperior, confi- nium, regio ſuperna. Re- giones montanae.*
 Gorphenhaf, *Iulius men- ſis. Arm. Gowhereff.*
 Gorſſaf, *Statto.*
 Gorſin, *Antea, marrectaria.*
 Gorthir, *Terra ſive regio ſu- perior.*
 Gortho, *Teſtum, integu- mentum, cooperculum.*
 Gorthorch, *Torquis.*
 Goruch, *Supra, ſuperior. Item, Dominatus.*
 Gorwydd, *Equus, caballus.*
 Goryn, *Puſtula, papula. A Gor.*
 Goſeb, & Gwoſeb, *Do- narium, ſrena.*
 Goſgordd, *Famulatus, ſa- tellitium, clientela, comi- tatus.*
 Goſgymmon, *Fomes, ignia- rium, tremium.*
 Goſod, *Statutum, conſti- tutio.*
 Goſper, *Veſper.*
 Got, & Goth, *ſuperbia' Adulter, fornicator, Gwell cynnwys gott nag vn lleidr †. h. e. Melius eſt ferre adulterum quam fu- rem. Gott gyda gott a boenir. Adulter ab adul- tero cruciabitur.*
 Gottoyw, *Calcar. Arm.*
 Gowhereff, *Arm. Iulius menſis.*
 Gowrni, *Arm. Pronepos.*

G R.

Gradell, *Crates.*

Graian, *Sabulum, ſaburra, glareæ. Arm. Grouanen.*
 Grann, *Cilium, palpebra.*
 Gnawd mann ar rann cynnifiad †. *Aſſolet (eſſe) nota in ſupercilio bellatoris.*
 Grawn, *Grana,*
 Grawnwin, *Vua.*
 Gre, *Equaria, grex equa- rum, Et Gre Arm. ſig- nificat idem quod Bagad, Turma, grex.*
 Grelyn, *Lacus. Lacus aquan- dis gregibus aptus.*
 Gro, *Saburra, glareæ, ſa- bulum.*
 Grugionyn, *Formica.*
 Grut, *Lapis quidam areno- ſus.*
 Grwnn, *Porca, lira, ſtriga terra arata.*
 Grwndwal, *Fundamentum.*
 Gryd, *Prælium, conſictus, pugna.*
 Grym, *Viſ, vigor.*
 Gryr, *Ardea, ardeola.*
 Gryw, *Lingua.*

G W.

Gwadn, *Solea, plantæ pedis.*
 Gwadd, *Talpa. Arm. Goz.*
 Gwaddol, *Dos.*
 Gwaed, *Sanguis, crucr.*
 Gwaederw, *Iugerum ſan- guinis.*
 Gwaeg, *Puſtula, fibula.*
 Gwael, *Vilis, ignobilis.*
 Gwaelod, *Fundus, cim- bum, fax.*
 Gwaelodi, *Sido.*
 Gwaell, *Calamiſtrum, acus ferrea vel lignea, clavis.*
 Gwaeth, *Peior, deterior.*
 Gwain,

- Gwain, *Vagina, theca Sic. Arm.*
 Gwair, *Fœnum.*
 Gwirlodd, *Pratum, pascuum.*
 Gwais, *Scruis, pl. à Gwas.*
 Gwal, *Seratium, recubitorium, lectus.*
 Gwai, *Murus.*
 Gwale, *Coma, casaries, capillitium.*
 Gwalch, *Accipiter.*
 Gwallofiad, & Gwallawfwr, *Fufor, promus, pontifex, ceruifarius, zy-rhepsa.*
 Gwanas, *Sustentaculum, fibula.*
 Gwaneg, *Fluctus, unda.*
 Gwanwyn, *Ver.*
 Gwar, *Clemens, mansuetus, mitis.*
 Gwarr, *Occipitium, ceruix.*
 Gwarrog, *Iugum. Arm.*
 Goarag, *Arcus, Goarag an glaw, Iris.*
 Gwarant, *Affertor, vindex;*
 Gwarcheidwad, *Custos, custoditor, excubitor, obseruator.*
 Gwarchae, *Ergastulum, obsidio, obfessio.*
 Gwarogaeth, & Gwriogaeth, *Homagium, deditio.*
 Gwarthaf, *Vertex, fastigium, summitas. Gnarthaf helm, Vertex galeæ.*
 Gwartheg, *Boves vacca.*
 Gwas, *Seruus, famulus. Sic Arm. Antiquis significabat Iuuenem, adolescentem, virum. Gwas ystafell, camerarius, cubicularius, lectisternitor. Gwas gwych, Vir fortis, strenuus.*
 Gwafanaeth, *Seruitium, ministerium. Sic Arm*
 Gwafgod, *Vmbra.*
 Gwastrawd, *Tensarius, agaso, equiso, strator.*
 Gwastrawd afwyn, *Pedisequus, frænicigerus.*
 Gwatwar, & Gwatwor, *Ludificari, dcludere.*
 Gwau, *Texere. Sic Arm.*
 Gwaudd, *Nurus.*
 Gwaun, *Planties montana.*
 Gwawl Lumen, *lux.*
 Gwawl, *Murus, vallum.*
 Gwawl Severus, *Val-lum quod Severus construxit inter Deiram & Albaniam.*
 Gwawm, *Aranea tela in herbis & arboribus.*
 Gwawr, *Aurora.*
 Gwawr, *Heros.*
 Gwaywawr, *Hasta, lancea.*
 Gwaywawr, *Lancearius, hastarius, hastifer, hastatus.*
 Gwaywffon, *Hasta, lancea, hostile.*
 Gwden, *Vinculum.*
 Gwddf, *Collum, ceruix.*
 Gwddi, *Runcina, runcina, surripicula.*
 Gwe, *Tela, tegmen. Inde Gweu, Texere. Gwe'r coppyn, Scutula, vesca, aranea tela.*
 Gwedd, *Iugum.*
 Gweddi, *Oratio, precatio.*
 Gweddw, *Viduus.*
 Gwesi, *Labium, labrum.*
 Gwestr, *Electrum, succinam.*
 Gwchydd, *Textor.*
 Gweilgi, *Mare, aquæ, oceanus. Cell arglwydd yw'r weilgi. T. h. e. Promptuarum domini est aquor.*
 Gweilging, *Trabs, pertica, ames.*
 Gweilgi, *Torcular.*
 Gweinydd, & Gweciniad, *Minister.*
 Gwveinidog, *Idem. Arm.*
 Gounideg, *douar, Agricola.*
 Gvveis, *Tentorium.*
 Gvvely, *Lectus, cubile.*
 Gvvelvvel, *Melior, meliorque. Gvvelvvel hyd farf, gvvaethvvaeth hyd farvv t. Melior meliorque usque ad barbam, peior peiorque usque ad mortem.*
 Gvvelaif, *Forceps.*
 Gvvelt, *Stramen, gramen.*
 Gvven, *Risus.*
 Gvvenec, *Venus. Sren V Vener, Stella Veneris; Gvvalt gvvenec, Capillus Veneris, herba; Die Gvvenec, Dies Veneris.*
 Gvvenith, *Triticum, far, ador.*
 Gvvenhol, *Hirundo. Alijs Gvvenfol,*
 Gvvenigolo, *Arm. September mensis.*
 Gwenuer, *Arm. Ianuarius mensis.*
 Gwenuwif, *Vestis candida, palium, sacrum, superpellicium.*
 Gwenyg, *Pl. à Gwaneg. Fluctus, unda.*

- Gvvenyn, *Sing.* Gvveny-
nen, *Apis.*
Gvvep, *Vultus, facies, ro-*
strum.
Gvvepua, yvv Llymysten.
Merularius accipiter, hu-
mipeta.
Gvver, *Seuum, sebum.*
Gvverbl, *Arm Glans.*
Gvverin; *Viri, virorum*
multitudo, plebs.
Gvverlin, *Est Dominus.*
Gvvern, *Sing Gvvernien,*
Alnus.
Gvverfyll, & Gvverfyllt,
Castra, tentoria, castra-
metatio.
Gvverth, *Precium, valor.*
Gvveryd, *Terra effossa.*
Gvverydre, *Terra, regio.*
Gvvestai, *Hospes, conuiua.*
Gvvestfa, *Hospitium, in-*
vitamentum. Arian y
gwestfâau, *Nummi re-*
galibus canis reddendi. Vi-
dentur fuisse pecuniarum
summa quas subditi solue-
bant principi, pro eo-quod
ipsum & suos in transitu,
sua quisque vice, in ho-
spitium excipere teneban-
tur.
Gwefyn, *Servulus. Dim. à*
Gwas.
Gwg, *Ira, indignatio.*
Gwiddon, *Malefica, saga,*
Gigas fœm.
Gwifr, *Filum æneum.*
Gwig, *Lucus, nemus.*
Gwigfa, *Idem.*
Gwil & Gwilff, & Gwi-
log, *Equa.*
Gwill, & Gwilliad, *Te-*
nebrio, Erro.
Gwillmer, *h. e. Gwill-*
myr, Pirata.
Gwimpl, *Arm. Peplus.*
Gwinau, *Badius, fuscus.*
Gwirod, *Potus.*
Gwisg, *Vestimentum, ve-*
situs, vestis.
Gwlâd, *Regio, patria, pro-*
uincia, rus.
Gwladaidd, & Gwledig,
& Gwladog, *Rusticus.*
Gwledig, *Rex, satrapa*
prouincialis.
Gwledych, *Regnum, gu-*
bernatio.
Gwlân, *Lana, Sic Arm.*
Gwlêd, *Epule, conuiuium.*
Gwlîth, *Ros.*
Gwlyb, *Humidus, madi-*
dus, liquidus.
Gwlydd, *Herba.*
Gwn, *Toga.*
Gwnnon, *pro Gwynnon,*
Candida & arida ligna
ustioni apta. Ni thang-
net Gwynnon a god-
daith. †. Non conuenit
aridis cum incendio.
Gwp, *Rostrum.*
Gwr, *Vir, mas.*
Gwra, *Nubere.*
Gwrâch, *Anus.*
Gwraig, *Mulier, fœmina,*
uxor.
Gwraint, *Vermiculus, cor-*
dus, teredo, impetigo, pe-
diculus.
Gwregys, *Zona, cingulum.*
Gwrêng, *Homo plebeius.*
Gwrês, *Feruar, calor.*
Gwron, *Heras.*
Gwrthaff, *Sirepa, scandile,*
staticulum, stapes.
Gwrthban, *Loaix lanea.*
Gwrthmin, *Cuspis recurua.*
Gwrysg, *Ramus.*
Gwst, *Dolor, merus, Can-*
wst can henaint †. Cen-
tum morbi cum senectute.
Gwyach, *Est auis quedam*
marina.
Gwyar, *Cruor, sanguis.*
Gwydr, *Vitrum, hyalus.*
Arm. Gwezren.
Gwydd, *Ferus, syluester.*
Gwyddo, *Cum terra arata*
iterum rudesit.
Gwydd, *Anser, ganz. Arm.*
Gars, & Goaz. Gr. xlv.
Gwydd, *Arbusta, arbores,*
caules.
Gwydden, *Arbor, arbu-*
stum.
Gwydd, *Machina textoria.*
Gwydd, *pro Gwehydd,*
Textor.
Gwyddbwyll, & Gwydd-
bwill, *Scruporum lusus,*
scaccius ludus, prœlia la-
trunculorum, lusus.
Gwyddel, *Hibernicus.*
Gwyddfa, *Locus sepultus.*
Gwyddgwn, *Vulpecula,*
lupi.
Gwyfyn, *Tinea.*
Gwyl, *Festum, feria. Sic*
Arm. Nid oes gwyl,
rhag elufen. †. Non sunt
feria ab elemosyna.
Gwylan, *Fulica, gavia ci-*
neræa, larus cinereus, cep-
phus.
Gwylio, & Gwyliaid.
Vigilare.
Gwyll, *Strix, lamia, la-*
rua.
Gwyll, *Tenebra, & tene-*
brofus.

Gwyllon, *Tenebriones*,
manes.

Gwyllt, *Ferus*, *indomitus*,
syluestris.

Gwynn, *Candidus*, *albus*.

Gwynndwnn, *Terra non*
arata, *rudetum*, *selio*.

Gwyniad, *Merula piscis*.

Gwynnedd, *casag*, *wyn-*
nedd, *Equiens equa*.

Gwynniar, *Ventus*.

Gwynt, *Ventus*, *aura*,
Odor, *quod per aera feratur*.
Arm. Odor. *Rhwymo*
gwynt yngwden †. *Ven-*
tum fune vincire dicimur
cum impossibile quid tenta-
mus.

Gwyr, *Recurvus*, *limus*.

Gwyran, *Est genus grami-*
nis, *foenum*.

Gwyrain, *Chynelops*, *che-*
nalopex, *vulpanser*, *anas*
Scotica.

Gwyrdd, *Viridis*, *herbidus*.

Gwyros, *Ligustrum*. *Nid*
vnnaws gwyraws a
gwenn †. *Non ejusdem*
natura ligustrum & alnus.

Gwyrrh, *Virtus*, *miracu-*
lum.

Gwyrzf, *Novus*, *recens*.

Gwyrzf, *Virgo*, *quia inte-*
gra & incorrupta.

Gwyllfl, *Arrhabo*, *obses*,
vz, *vadium*, *pinus*, *hy-*
potheca.

Gwyftn, *Flacidus*, *marci-*
cus, *aridus*.

Gwyth, *Ira*, *indignatio*.

Gwyrrhen, *Vena*. *Sic Arm*.

G Y.

Gylf, & Gylfin, *Rostrum*

avis.

Gylfant, *Rostrum*.

Gylfinhir, *Curlinus avis*,
pelargus.

Gyrr, *Armentum*, *grex qui*
simul agitur.

Gysp, *Phrenesis*, *rabiosus*.

H A.

Habrswyn, *Lorica*.

Hacnai, *Equus gradarius*.

Had, *Semen*.

Hadl, *Marcidus*, *ruinosus*,
putri.

Haddef, *est Cartref*. *Do-*
mus propria.

Haearn, *rectius Haiarn*,
Ferrum.

Haeddel. *Arm. Haezl*,
Stius.

Haeddu, *Mereri*. *Item Por-*
rigere, *assequi*.

Haen, *Plica*.

Haf, *Aestas*.

Hafar, *Aratio aestiva*.

Hafgan, *Splendor aestivus*,
sudum aestivum.

Hafdy, *Domus aestivalis*.

Hafn, *Portus*.

Hafod, *Mansio aestiva*,
praedium, *lactarium*.

Hagr, *Desermis*, *turpis*,
& *incitantis*. *Yr hai a*

laddod yr hwch †. *Vox*
incitantis (canem) occi-
dit suam.

Haiarn, *Ferrum*.

Haidd, *Horleum*.

Hail, *Ministerium mense*,
libatio. *Inde Hcilynd*,
Promus, *minister mensa*,
potillator.

Haint, *Morbus*, *agrotatio*,
malum.

Halawg, *Corruptus*, *con-*
taminatus, *pellutus*, *pro-*
phanus.

Halen, *Sal*.

Haliw, *Saliua*.

Hamdden, *Pausa*, *otium*.

Hanes, *Historia*. *Rei co-*
gnitio & inventio. *Gwyl*
yw hanes †. *Verecunda*
est rei inventio quia scil.
difficiliter sese offert aspe-
ctui.

Hanner, *Dimidium*, *me-*
dium, *medietas*. *Arm.*

Hanter.

Hannereg, *Media pars*,
dimidium alicujus rei,
femi. *Existimant nonnulli*
significare acram terra,
quorum error est inde ena-
tus, *quod Hannereg de*
media acra dictum inveni-
tur, *ut de aliis medicati-*
bus. *Hannereg etiam*
significat vas quo mediam
partem metimur.

Hanner nos, *Media nox*.

Hanner dydd, *Meridies*.

Happus, *Felix*.

Haul, *Sol*. *Sic Arm. Gr.*
ἡλιος.

Heulo, *Apricari*, *solare*,
insolare.

Heurhod, *Petasis*, *pileum*,
galerus.

Havvl, *Actio*, *dica*, *questio*.

Havvlvvr, & Hollvvr,
& Havvlblaid, *Pars*
agens, *pars*.

H E.

He, *Seget*, *seminabit*,
diffi-

disſipabit.
 Hear, *h. e. Hyar*, *Aratu*
facilis, arabilis.
 Heb, *Loqui.*
 Hebog, *Accipiter*; He-
 bogyd, *Anceps.*
 Hedeg, *Volare.*
 Hedion, *Palea*, & *grana*
leniora, quæ à ſolidioribus
ventus avolare facit.
 Hedydd, *Alauda, galerita,*
corydalis, caſſia. Arm.
 Ehuedyz, & Huedyz.
 Hêdd, *Pax.*
 Heddyw, *Hodie.*
 Hefis, yw Crys merch.
Camifia, ſupparus, ſubu-
cula muliebris.
 Hegl, *Crus, tibia.*
 Hegl gam, *Stina, buris.*
 Heilog, *Caput, capitellum.*
 Heiniar, & Heniar, *Pro-*
uentus, peculium, penus,
annona.
 Heiſlan, & Heiſyllt,
Hamulus ferreus, quo car-
minationi paratur linum.
 Hel, pro Hely, *Venari,*
aucupari, veſtigare, agere.
 Heledd, *Salina.*
 Heli, *Salſilago, ſalſugo,*
muria, muries.
 Helm, *Galea, caſſis, caſ-*
ſida.
 Help, *Auxilium, fulcimen.*
 Helyg, *Salix, filer, ilex.*
 Hên, *Vetus, vetuſtus, an-*
tiquus, ſenex.
 Henefydd, & Henydd,
Senator, ſenior.
 Hendad, *Avus.*
 Henfon, *Vacca.*
 Henuriad, *Senator.*
 Henwr, *Vir ſenex.*

Heol, *Platea, vicus.*
 Heri, *Tibia claudicans.*
 Herlod, *Puer, puſio.*
 Herlodes, *Puella.*
 Herod, *Nuncius.*
 Herodraeth, *Negotiatura.*
 Herwlong, *Navis piratica,*
prædatrix.
 Herwr, *Exlex, profugus.*
 Herwr mor, *Pirata.*
 Heſg, *Carex. Arm. Heſ-*
gen, Serra.
 Heſp, *Inſœcunda.*
 Heſpen, *Fibula.*
 Hett, *Galerus. Demetis*
 Hed.
 Henſor, *Bubulcus, buſe-*
qua, bucolus, armentarius.
 Heulor moch, *Subulcus,*
ſuarius.

H I.

Hidl, *Colum, cola.*
 Hiddygl, *Fuligo.*
 Hil, *Soboles, proles, poſteri.*
 Hilrogaeth, *Soboles, pro-*
genies.
 Hin, *Tempeſtas, cœlum triſte*
vel clarum.
 Hindda, *Sudum, ſerenum.*
 Hiniog, *Limen.*
 Hion, *Sudum, ſerenum.*
 Hir Longus, *prolixus.*
 Hirian, *Longurio.*
 Hiriell, *Angelus, ait Ll.*

H O.

Hob, *Sus, porcus.*
 Hob, & Hobaid, *Modius.*
 Hocced, *Dolus, frus.*
 Hocrell, *Puella, parvuula.*
 Hocrellwr, *Mulicroſus,*

machus.
 Hoeden, *Leuiſcula, fœ-*
mina lenioris fame.
 Hoedl, *Ætas, vita, auum.*
 Hoel, *Clauus.*
 Hoen, *Lætitia.*
 Hoewal, & Hoewel,
Pars fluminis tardius tran-
ſiens. Alij volunt eſſe al-
ueum fluminis & aquam
feſtinantem.
 Hoff, *Charus, dilectus.*
 Hogg, *Parvulus.*
 Hogfaen, & Hogalen,
Cos.
 Holtt, *Fiſſura, rima.*
 Honni, *Publicare. Honni*
cyfraithiau, Leges publi-
care.
 Honſel, *Strena.*
 Hor, *Pediculus ſuillus.*
 Hort, *Improperium, calu-*
mnia.
 Hoſan, *Tibiale, crurale,*
caliga.
 Hott, Hottan, *Capitium.*
 Hoyw, *Cultus, concinnus,*
elegans.

H U.

Hu, *Pileus.*
 Huad, *Canis venaticus.*
 Hual, *Compes, pedica, pe-*
riſcelis.
 Huan, *Sol.*
 Huccan, Yw Gwylan
lwyd, Larus, mergus,
gavia
 Huenydd, *Questionarius,*
 Hud, *Præſtigæ, illuſio.*
 Bwrw hud, *Ariolari,*
augurari.
 Hudol, *Præſtigiator, impoſtor.*
 Hudlath,

Hudlath, & Hutlath, <i>Virga prestigiatorum.</i>	Hvvybren, <i>Malus.</i>	<i>diligat & ejus ludos.</i>
Hudvvg, <i>Terriculamentum.</i>	Hvvyylus, <i>Prosper.</i>	Iau, <i>Iugum. Sic. Arm.</i>
Huddygl, <i>Fuligo. Arm.</i>	Hvvylyvvynt, <i>Ventus prosper.</i>	Iavvn, <i>Rectus, justus.</i>
Huddeyl.	Hvvyr, <i>Serus, vespertinus.</i>	I E.
Hufen, <i>Schiftum, cremor lactis, aphrogala, fies lactis.</i>	H Y.	Iefin, <i>Pulcher, bellus, formosus.</i>
Hug, <i>Tunica, toga, chlamys.</i>	Hy, <i>Audax.</i>	I G.
Hugl groen, <i>potius Rhugl groen. Crepitaculum, crotalum.</i>	Hydr, <i>Audax, strenuus, fortis.</i>	Imp, <i>Surculus.</i>
Humman, & Humig, & Hummog, <i>Pila palmaria, pila manuariz.</i>	Hydref, <i>Mensis October.</i>	I N.
Hummanydd, <i>Pilludius.</i>	Hydrum, <i>Liber. a, um.</i>	Infel, <i>Sigillum.</i>
Hun, <i>Somnus Sic Arm.</i>	Hydvvf, <i>Adolescens.</i>	Ing, & <i>Antiquis Ingder; Angustia.</i>
Hur, <i>Merces. Est vox antiqua.</i>	Hydd, <i>Cervus, damz.</i>	Ing, <i>Angustus, arcus.</i>
Hurt, <i>Stupidus.</i>	Hyddfref, & Hyddfref, <i>Mensis October.</i>	I O.
Hurtr, <i>Tabulatum.</i>	Hyll, <i>Horridus, efferus, feminus.</i>	Iolvvrch, <i>Vitrum.</i>
H W.	Hyn, <i>Senior, vetustior, antiquior, major natu; Majores, progenitores</i>	Ion, <i>Dominus, Iehovah.</i>
Hvvh, <i>Sus, porcus. Gr vs. Arm. Houch.</i>	Hynt, <i>Iter. Arm. Via.</i>	Ior, <i>Dominus, princeps.</i>
Hvvh, <i>Cucullus</i>	Hynt S. Ialm, <i>Via S. Jacobi. h. e. Via lactea.</i>	I R.
Hvvrdd, <i>Aries.</i>	Hyrd, <i>Arietes.</i>	Ir, <i>Viridis, floridus, novus.</i>
Hvvrvg, <i>Gibbus, tuberculum.</i>	Hyfp, <i>Sterilis, exsiccatus.</i>	Irder, <i>Viror, viriditas.</i>
Hvvsimon, <i>Agricola, frugihomo.</i>	I A.	Iraid, <i>Unquentum.</i>
Hvvrstr, <i>Morofus, inexorabilis.</i>	Ia, <i>Glacies.</i>	I S.
Hvvrvi, <i>Mater familias.</i>	Iaen, <i>Glaciacula. Arm.</i>	Isel, <i>Humilis, demissus, inferus.</i>
Hvvyad, <i>Anas Arm. Houad, Gr. vs.</i>	Ien, <i>Frigidus, lenhad, Friger.</i>	Isamer, <i>Armiger.</i>
Hvvyfell, <i>Salmo fam.</i>	Iaccvvn, <i>Insigne bellicum, armatura.</i>	Isarn, <i>Falx, longa securis.</i>
Hvvyyl, <i>velum, linteum, carbasa.</i>	Iach, <i>Sanus, saluber, salutaris.</i>	Isgell, <i>Ius, jusculum.</i>
Hvvyyl, <i>Valerudo, bona vel mala.</i>	Iaith, <i>Lingua, dialectus.</i>	L A.
Hvvyyl, <i>Iter.</i>	Iar, <i>Gallina.</i>	Lab, <i>lctus, verber.</i>
	Iarll, <i>Comes, comarchus,</i>	Lattvvm, <i>Orichalcum.</i>
	Iarllcs, <i>Comitissa.</i>	Lefain, <i>Fermentum.</i>
	Ias, <i>Fervor, ebullitio.</i>	L I.
	Iau, <i>Iunior. A garo vr iau cared ci vvaryau. h. e. Qui diligit juniorem,</i>	Lifrai, <i>Vestimentum quo servi dignoscuntur Vestitus.</i>
		Lvvfer, <i>Fumarium, spiramentum.</i>

LI A.

Llais, *Vox, sonus.*

Llaith, *Humidus, liquidus.*

Llaith, *Lethum, cades, nex, mors. Nid llai y cyrch dyn ei laith na 'i gyfarwys †. Non minus petit quis suum lethum quam suum viaticum.*

Llam, *Saltus. Sic Arm.*

Llamfa, & Llamfforch, *Scala agrestis.*

Llamhidydd, *Astacus, carabus, locusta marina. E-lephas marinus.*

Llamprai, *Murenula. Arm.*

Lamprezen.

Llann, *Vulgò semitur pro Fano, templo: sed existimo potius significare Camiterium, vel Aream templi. Aream enim proprie significat, ut ostendunt composita, Ydlan, perllan, gwinllan, corllan, corphlan.*

Llanw, *Implementum, fluxus maris.*

Llarp, *Panniculus, lacinia.*

Llaryedd, *Comitas, mansuetudo.*

Llasar, *est Glas, ait Ll. & alij. Lazulus, glaucus, lividus, caruleus.*

Llath; *Virga, pterica, rardus Geometricus.*

Llath, & Llathen, *Virga tres pedes longa, qua quid mensuratur, Mensurativum pedum.*

Llathlud, *vel Llathrud, Raptus mulierum.*

Llathr, *Politus, coruscus, fulgidus.*

Llattai, *Leno, & lena,*

Amantium nuncius.

Flaw, *Manus. Llaw-egor, Liberalis, prodigus.*

Llawch, à Llochi, *Mulcet, mulcebit. Fe edwyn mab a'i llawch, ac nid edwyn mab a'i car †. Novit parvulus demulcentem, non novit amantem.*

Llawdr, *Bracca, subligaculum, femoralia, feminalia, perizoma, lumbare Arm. Lowzr & Laureaff.*

Llawdwn, *Mancus.*

Llawen, *Latius, hilaris. Arm. Lowen.*

Llawes, *Manica.*

Llawgair, *Iuramentum, fides data. q. d. Manus sermo.*

Llawlyw, *Manicula aratri, striva.*

Llawn, *Plenus.*

Llawnlonaid, *Plenilunium, pansenelos.*

Llawr, *Solum, fundus, area.*

Llawrodd, *Manipretium, munus, quod manu datur & accipitur.*

Llavrudd, & Llofrudd, *homicida. A Llavy & Rhudd. q. manu rubea & sanguinea. Sic & Tafawdrudd dicit K. H. eum qui occidendum homicida ostendit. q. d. Lingua rubens, lingua occidens.*

LI E.

Lle, *Locus. Arm. Lech, sedes.*

Lleas.

Lla, *Manus.*
 Llabi, & Llabwst, *Longurio, homo rusticus, agrestis, & deformis.*
 Llabilir, *Ensis.*
 Llac, *Laxus, remissus. Angl. Slacke.*
 Llachar, *Coruscus, igneus, fulgurans. Cleddyffllachar, Gladius igneus, coruscus. Par llachar, Hasta fulgurans. Llachar far, Ira ignea, ardens.*
 Llad, *Gratia, donum, beneficium. Alicubi Llad est mensura quedam.*
 Lladd, *Interficere, necare, mactare.*
 Lladdfa, *Occisio, strages.*
 Lleiddiad, *Occisor, mactator.*
 Llaefodr, *Pavimentum, stratum.*
 Llaeth, *Lac.*
 Llaeth torr, *Colostræ, colostrum.*
 Llafrvvyn, *Iuncus.*
 Llafurio, *Laborare, niti, moliri, operari, Agricolam agere. Ni lasur ni weddia, nid teilwng iddo ei fara. †. Qui nec operatur nec precatur non dignus est pane suo.*
 Llafurwr, *Agricola.*
 Llai, *Minor.*
 Llai, *Color fuscus.*
 Llaib, *Linctus.*
 Llaid, *Lutum, cœnum, limus.*
 Llain, *Linteolum.*
 Llain, *Gladius, lamina.*

Lleas, <i>Lethum, cedes.</i>	Lleifw, <i>Lixivia, lixivium.</i>	Lliwydd, <i>Tinctor.</i>
Llebanaid, <i>Ruficus, ruficè.</i>	Llen, <i>Litera, doctrina, eruditio, literatura.</i>	Lliwed, <i>Gens, natio, turba.</i>
Llech, <i>Lapis, scandula, tabula saxea.</i>	Llenn, <i>Velum, linteamen.</i>	
Llech lasar, <i>Lapis loquax, echo.</i>	Llert, <i>Zea.</i>	LI O.
Llech, <i>Latebra, latitatio.</i>	Llerw, <i>Est Eiddil, llefg, diccra, Gracilis, macer.</i>	Llo, <i>Vitulus, buculus. Arm. Lue.</i>
Llechu, <i>Latere, delitore.</i>	Lles, <i>Commodum, utilitas.</i>	Llocc, <i>Caula, angiportus, angulus.</i>
Llechwedd, <i>Clivus.</i>	Llestr, <i>Vas, vasis.</i>	Llocches, <i>Latebra.</i>
Lled, <i>Latitudo.</i>	Llestr, <i>Navis. Sic. Arm.</i>	Llodig, <i>Porca.</i>
Lledach, <i>Ignobilior profapia.</i>	Llethr, <i>Clivus, locus acclivis.</i>	Llor, <i>Luna, Arm. Loar.</i>
Lledcynt, <i>Ira, iracundia.</i>	Lletty, <i>Hospicium, diversorium.</i>	Lloerga, <i>Luna splendens.</i>
Lleden, <i>Passer piscis, pfitia, pecten, pectunculus.</i>	Llettywr, <i>Hospes.</i>	Lloeren, <i>Lunula, areola.</i>
Lledewigvft, <i>Hemorroides</i>	Lleuad, <i>Luna.</i>	Llon, <i>a Llauw, Manus.</i>
Lledfegyn, <i>Alumnus</i>	Lleuen, <i>Pediculus. Arm. Louen.</i>	Llofres, <i>Sinus.</i>
Lledfryd, & Lledfrydedd, <i>Delirium, Gnavd wedi llynn leddfryded.</i>	Lleuer, <i>Lux, lumen.</i>	Lloffr, <i>Solarium, tabularum.</i>
†. <i>Affolet esse post potum insania.</i>	Llew, <i>Leo.</i>	Llog, <i>Merces.</i>
Lledr, <i>Corium. Arm. Lezr.</i>	Llewa, <i>Edere, manducare.</i>	Llogawd, <i>Conclave, aula, cella, armarium.</i>
Lledrith, <i>Larva, species, phantasma, spectrum, praestigia. A Lled & Rhith. Quod non ipsa species est, sed speciem mentitur.</i>	Llewych, <i>Lumen, spendor.</i>	Llorgwn, <i>Nanus, pumilio.</i>
Lledryw, <i>Ignobilitas. Inde Diledryw, perfecta nobilitas, vere nobilis.</i>	Llewyn, <i>Ignis fatuus.</i>	Llonn, <i>focondus, latus.</i>
Lledw, & Llydw, <i>Opimus, pinguis.</i>	LI I.	Llon, <i>Navis.</i>
Llef, <i>Vox.</i>	Lliant, <i>Idem quod Llif. Fluctus, fluentum, mare.</i>	Llongwr, <i>Nauta.</i>
Lleferthin, & Llyfferthin, <i>Ignarus.</i>	Lliain, <i>Linteum. Arm. Lien, tela.</i>	Llonguiaeth, <i>Navigatio, hic longwriaeth, i fawdd †. Dinturna navigatio ad naufragium.</i>
Llefenau, & Llefnau, <i>Lumbi.</i>	Lliain, <i>Mappa.</i>	Llongborth, <i>Navium portus.</i>
Llehau, <i>Locare, collocare.</i>	Lliaws, <i>Multiitudo.</i>	Lloppan, <i>Calceamentum, calceus, pero.</i>
Lleian, <i>Virgo vestalis, sanctimonialis, Arm. Leanes.</i>	Llid, <i>Ira.</i>	Llorf, <i>Tibia.</i>
Lleidr, <i>Fur, latro.</i>	Llif, <i>Inundatio, diluvium. Arm. Lifar, eluvium.</i>	Llorp, <i>Crus</i>
Lleiddiad, <i>Homicida.</i>	Llif, <i>Serra, lima.</i>	Llofg, <i>Incensium.</i>
	Llillen, <i>Capra.</i>	Llofgwn, <i>Cauda, penis. Canhymdaith ci et iolgwrn †. Comes canis cauda.</i>
	Llimp, <i>Lavis & politus.</i>	Lloft, <i>Hasta, lancea. Arm. Cauda.</i>
	Llin, <i>Linum. Sic. Arm. Gr. Xisov.</i>	Lloweth, <i>Fasciculus, manipulus.</i>
	Llindag, <i>Ingulum.</i>	
	Llith, <i>Lectio.</i>	
	Llithrig, <i>Lubricus.</i>	
	Lliw, <i>Color. Sic. Arm.</i>	

LI U.

Llu, *Exercitus.*
 Lluched, *Fulgur.*
 Ludw, *Cinis, lix. Sic Arm.*
 Lludded, *Lassitudo, radium.*
 Lluest, *Tugurium, tentorium.*
 Lluestu, *Castra figere.*
 Llug, *Lux, lumen.*
 Llug, *Alicubi significat Pestem.*
 Llugorn, *Lucerna.*
 Llummam, *Vexillum, insigne, signum militare.*
 Llummon, *Est Mwg, Fumus.*
 Llun, *Effigies.*
 Lluniaeth, *Victus, us, vi.*
 Llurig, *Lorica.*
 Llutrod, *Lutum, cinis.*
 Lluyg, *Casorum vermiculi.*
 Lluydda, *Militare, bellum gerere.*
 Lluyddwr, & Lluyddiad, *Miles.*

LI W.

Llw, *Furamentum, jusjurandum Arm.*
 Llwh, *Puirvis, scobs.*
 Llwh, *Lacus.*
 Llwdn, *Pullus.*
 Llwr, & Llwr, *Vecors, pusillanimus.*
 Lygru, *Corrumpere. A lygrwys Duw a lygrwysdyn †. b. e. Corrumpit (i. profanat) Deum qui profanat hominem.*
 Llw, *Cochlear. Arm. Loa.*
 Llwyd, *Color aquilus, mu-*
cidus.

Llwyddo, *Prosperare, prosperere agere. Ni lwyddodd onda dramgyddodd. †. Non prosperavit nisi qui lapsus est. Ni fynno Duw ni lwydd †. Quod non vult Deus non prosperabit.*
 Llwyf, *Ulmus, ptelea.*
 Liwyfennau, & Llefennau, *Lumbi.*
 Llwyn, *Lucus, arboretum.*
 Llwyn, *Lumbus.*
 Llwyneg, *Vulpes.*
 Llwyth, *Onus, sarcina.*

LI Y.

Llychlyn, *Norvegia.*
 Llydavv, *Armorica.*
 Llyfi, *Sordidus, squalidus. Hinc Angl. Sloven.*
 Llyffethair, & Llavvethair, & Llyvvethyr, *Pedica, manica.*
 Llygad, *Oculus.*
 Llygadty, *Fascinum.*
 Llymeirch, *Ostrea, ostreum, concha.*
 Llymru, & Llymruvvd, *Puls.*
 Llymysten, *Merularius accipiter, humipeta.*
 Llynn, *Liquor.*
 Llynn, *Lacus, stagnum, piscina.*
 Llyngyr, *Lumbrici, intestina terra. Arm. Lenqueren.*
 Llyn, *ut Haint llyn. Morbus contagiosus, pestilens, pestiferus.*
 Llynvyn, *Ego existimo aquam stagnantem significare.*

Llys, *Aula, curia, palatium, forum judiciale. Sic Arm. Gvvr llys, Aulicus.*
 Llys, *Herba.*
 Llyfddad, *Vitricus.*
 Llyfsam, *Noverca.*
 Llyfddyn, *al. llyfddin, Aulica urbs, civitas curialis, Aula. q. d. Llys dinas. Plures loci eo nomine appellantur, Llyfddyn, nunc Llyfin, in Povvys.*
 Llyfsg, *Virgula, bacillus.*
 Llyfieuyn, *Herba. Arm. Louloven.*

Llysoffen, *Anguilla.*
 Llyth, *est Llesg, Vilis, humilis, ignobilis, plebejus.*
 Llyvv, *Clavus navis, puppis: cauda piscium & vestium.*
 Llyvv, & Llyvvvd, *Gubernator, rector, dominator. Item Nauclerus, navarchus, navicularius.*
 Llyvv, *Idem quod Lluniaeth, Victus.*
 Llyvvethan, *Anguilla.*

MA.

Mab, *Filius, natus, gnatus. Antiquis Puer, parvulus. Sic. Arm. Dicitur & de sexu, Mab a merch. Mas & femina, vir & mulier, Contracte in genealogiis Ab pro Mab. Mab etiam Britannis pro cuiusque animalis parvulo vel pullo usurpatur.*
 Mabcath, *Catulus.*

Mach, *Vas, vadis, pres.*
 Machlud haul, *Occasus solis, obitus solis.*
 Marccrell, *Scomber, Scombrus, magarus.*
 Maccvvy, *Puer, armiger, masculus.*
 Mad, *Bonus, a, um. Item, Beneficium, bonum. Sic Arm. A wnel mad, mad a ddyly h. e. Qui facit bonum (i. e. beneficium) bonum ei debetur.*
 Mael, *Lucrum, questus.*
 Maelier, *Mercator. q. d. Lucrator.*
 Maen, *Saxum, lapis. Sic Arm. Unde Angl. Myne.*
 Maenol, & Maenol, *Heredium, pradium.*
 Maer, *Præpositus, Li. Land. Prator, præfectus, villicus, villanus. Hinc videtur deductum Angl. Major, non à Lat. Major, ut vulgo putatur. Britannicam vocem esse probat, quod Arm. Miret, est custodire; Mirer, & Mireres, Custos. Mirer an con, Cunicularius; Mirer an defnet, Opilio; Mirer an guesr, Custos caprarum &c. Et Britanice olim Custodem significasse verisimile est.*
 Maer y biswail, *Colonus, villicus, lactarius. Cui rusticæ cura commissa est.*
 Maeronaeth, & Maeroni, *Præfectura.*
 Maerdref, *Villa, pradium.*
 Maes, *Ager, Sic Arm. Item Prælum, pugna, quod in*

agro fiat.
 Maeth, *Nutrimendum.*
 Magl, *Laqueus.*
 Magl, *Macula.*
 Mal, *Moneta.*
 Mal, *Molitura.*
 Malu, *Molere.*
 Nalc, *Grumus, porca.*
 Malen, *Chalybs, ferrum. A gaseler ar farch malen dan ei dorr yr a †. id est, Quod ferro (h. e. gladio, rapina) coaccervatur, cito perit.*
 Malur, & Malurio, & Maluria, *Terra per talpam ejecta.*
 Mall, *Putris, corruptus, malus. Item Stolidus.*
 Mam, *Mater.*
 Man, *Exilis, parvus, exiguus, tenuis, minutus. Gwyr man, Homines minuti.*
 Mangnel, *Aries bellicus, machina bellica.*
 Manllwdn, *Ovis.*
 Mant, *Maxilla.*
 Mantais, *Questus.*
 Mantel, *Lacerna, chlamys, pallium.*
 Maon, *Subditi, famuli, clientes, populi.*
 Marc, *Character.*
 March, *Equus. Sic Arm.*
 Marchwr, *Equarius, ii, equis.*
 Marchog, *Equus, miles.*
 Marchnad, *Forum, nundina.*
 Marian, *Calculi, sabulum, sabura, locus.*
 Marl, *Merga, tasconium.*
 Mars, *Limites regionis.*

Marfdit, *Terra limitanea.*
 Marw, *Mori, interire.*
 Marwfs, *Mensis mortuus, quo s. omnia à terra nascentia non crescunt, sed quasi mortua jacent.*
 Marwor, & Marwal, *Carbones igniti, pruna.*
 Masarn, *Acer arbor.*
 Masnach, *Mercari.*
 Masw, *Mollis, tenuis, vilis.*
 Mathr, *Proculcatio.*
 Mattras, *Culcitra.*
 Mau, *Meus, Arm. Ma.*
 Mawi, & Moliant, *Laus.*
 Mawn, *Gleba, cæpes. Arm.*
 Mawden.
 Mawr, *Magnus, grandis, vastus.*
 Mawredd, *Magnitudo, majestas.*

M E.

Mechdeyrn, & Machdeyrn, & Mychdeyrn, *videtur significare Monarcham, summum imperatorem. Mychdeyrn ddled, Debet rex Aberffraw reddere regi Londonia semel eum acceperit terram ab eo, & postea debent omnes reges Wallia terram à rege Aberffraw accipere, & reddere illi Mychdeyrn ddled, & Obediw post eorum mortem.*
 Medi, *Metere, tondere, Sic. Arm. Gr. Αμάω.*
 Medi, *September mensis, quo metuntur segetes.*
 Meðel, *Messorum turba.*
 Medrus, *Bene moratus.*
 Meddiant, *Potestas, potentia,*

tia, possessio.
 Meddw, Ebrius, temulentus. Sic Arm. Gr. $\mu\epsilon\delta\omega$ $\text{C}\phi$.
 Meddyg, Medicus. Sic Arm. vulgo Chirurgus. Goreu meddyg, meddyg e-naid †. Optimus medicus, medicus anime. Vocabulum ortu Latinum
 Meddygyfys, Digitus medicus.
 Mefl, Dedecus, turpitudinis, propudium. Gwell gochel mefl na i ddial †. H. e. Melius est cauere dedecus quam vindicare. Angwhanegid mefl, mowrair †. h. e. Auget dedecus magniloquentia, vel jaſtantia.
 Mefus, Fraga.
 Megidydd, Nutritor, nutritius.
 Megin, Fellis.
 Mehfin, Iunius mensis. Arm. Meyeuen.
 Mehin, Adeps; proprie suis.
 Mechiad, Subulcus.
 Meidr, & Meidr, Mensura.
 Meilwn, Femen, exilitior tibia pars.
 Meiriones, Villica, colona, lactaria. Idem quod Maerwraig, & Maeres; est fem. à Maer, efformatum vel à pl. Meiri, Meiriones, vel à sing. Maer, Maerones, eadem forma qua Maeronaeth, Maeroni. Sed quia hæc Maeronefau, vel Meirioneſau. diuitoribus concubine fuerunt, ex malo rei usu, tranſiit vocis ſignificatio in

peiorem partem, adeo ut nunc concubinas tantum vulgo ſignificent Meirionefau, eaſque communius eccleſiaſticorum, quibus lactaria, villica & ancilla, concubine fuerunt, cum uxores ducere non licuit. Nimis frigidum eſt quod à Lat. Meretrix quidam deriuari volunt; frigidus quod à proprio (vt exiſtimate) nomine ameaſa, O. Gwynedd, ex qua genuit filium Cynwrig ap y Feiriones; non enim fuit illa nomine Meiriones, ſed officio lactaria, villica. Futile eſt quod alij à regione Meirionnydd dici ſomniant, quia ſcil. ibi femina pulchella, & (ſi his credas) ſalaciores, ex Gerald. Solum non ridiculum quod alij volunt Merion Sacerdotē ſignificare, Meiriones Sacerdotiſſam. Vi. Maer. Iolo in. meliori & vero ſenſu hac voce vititur de virgine Maria, ut que Dei Patris filium in utero geſtauit, ejuſ tamen ancilla fuit, vt iſta de ſe, Luc. 1. A morwyn etto à meiriones. Iolo.

Meithrin, Emurare, educare.

Mel, Mel. Sic Arm. Gr. $\mu\epsilon\lambda\iota$.

Melgawad, Melligo, ros melleus, droſomeli, ſyderum ſaliva, Manna Arabum.

Melan, vid. Malen. Cap

Melan, Ferrus pileus, pro

Galea.

Melerth, Pernio.

Melfed, Sericum villoſum, pannus holofericus.

Melin, Mola, molendinum, piſtrinum. Sic Arm. Gr. $\mu\epsilon\lambda\iota\eta$.

Melyn, Flauus, croceus. Sic Arm. Gr. $\mu\epsilon\lambda\iota\eta\varsigma$.

Melynwy, Vitellus, ouiluteum. Sic Arm.

Mellt, Fulgur, fulmen.

Melltigo, & Melldithio, Maldicare, imprecari, execrari.

Menn, Locus.

Menn, Plauſtrum, rheda, carrus, benna. Dicitur & Benn. Cyd gwichio'r fenn. hi a ddwg ei llwyth. †. Licet ſtrideat plauſtrum, portat ſuum onus.

Meneftr, Guſtator vini, potifex.

Menwyd, eſt Llawenydd. Gaudium, latitia.

Mer, Medulla.

Merinwr, Nauta.

Merch, Filia, nata. Item Fœmina, mulier. Mab a merch, Vir & fœmina.

Merddawr, Aqua iners, aqua ſtagnans.

Merhelyg, Salix viminalis.

Merlyſ, Herba aquatica.

Merllyn, Aqua ſtagnans, lacus iners.

Merolaeth, eſt Mammaeth, Nutrix.

Merwerydd, Fremitus maris.

Merydd, Ubique adſectiue poſitum inuenio, pro Humido.

Humido, liquido, humoribus pleno, aquoso, torpido, inertis, deside; ignavo.
Mer forte est Humor, liquor; Gofer, goferu, diferu, dadmer, meiriol, merlys, merllyn, merheylg, merolaeth, merwerydd, merddrain, meryw, merinwr, merddwr, merllyd, (quod vid. in Callor) & Dadmer idem significat quod Dadlaith.
Hinc Cymmer, (est nomen Abatia) Confluens, confluuium; Cymmerau, Cymmamaron. vid. an hinc Angl. Smear, Liniere, ungere, madidare. Et vid. an Mer interdum sit Lacus, & Merydd, pl. Dwr merydd, Aqua stagnans, aqua iners; unde forte Angl. Mere, Lacus. Et translative Merydd hominem torpidum, inertem & ignavum significat. Gnawd merydd ym mro †. Affectus ignavus esse in patria.
Merddrain, Sentes juxta aquam crescentes.
Mes, Glans, balanus.
Mesbren, Robur, Quercus.
Mestig, & Mistag, est Gwledd. Epula, convivium.
Mevedd, & Meufedd, Opes, divitia, possessiones
Mewyd, Desidia.

M I.

Midlan, Locus praecii.

Mieri, Tribulus, domus.
Mign, Canum, lutum.
Mil, Bestia, animal irrationale. Gwae'r mil ni wyl ei berchen †. Va pecori quod non videt suus Dominus. Goreu vn mil march †. Optimum jumentum equus.
Milain, Contumax, pervicax.
Milgi, Canis venaticus.
Milwr, Miles.
Min, Acumen, acies. Item Labium, ripa fluminis vel maris, ora vasis aut rei cujuscunque.
Mis, Mensis: Sic Arm. Gr. Aol. mens. Y mis du, Mensis Ianuarius.

M O.

Moccio, Illudere, irridere.
Moch, Sus, porcus.
Moch, yw buan, Festinans, Festinanter, cito.
Moch barn pob chud †. Festinum judicium cuiusque temerarii. Moch dyfg nawf mab hwyad †. Cito discit natationem filius anatis. Ni moch ddail mesl merydd. †. Non cito vindicat propudium ignavus.
Modfedd, Unciola, pollex, pollicis mensura.
Mordwy, Annulus, lunula
Modryb chwaec tad, Amita. Eilfam modryb dda †. Altera mater matertera bona.

Modryb, Matriona.

Modur, Rex, dominator.

Moel, Calvus, glaber, depilis.

Moeldes, Aestus.

Moelrhon, Turfis, tyrfio, phocæna, phoca.

Moes, Mos, urbanitas. Anafus pob drwgfoesawg; †. h. e. Mancus (vel mutilus) quisque male moratus.

Mol, Lippitudo, lema, grama, gramia.

Moled, Rica, focale, perplum.

Moloch, Inquies.

Mollt, Veruex, nefrens, aries castratus.

Monothern, Intestinum, Hilla.

Mor, Mare, fretum, aquor, salum.

Mor tawch, Pelagus.

Mor-rudd, Mare rubrum.

Morben, Promontorium.

Mor cath, Raja, trigon.

Mordrai, Maris refluxus.

Mordwy, Aestus maris, fremitus maris.

Mordwyo, & Morio, Navigare. Arm. Mordeiff, & Mordeat, Nauta.

Mor ddwyd, Femur, femena.

Moreb, Portus.

Mor-ryd, Aestuarium.

Morfa, Palus, udis.

Morfarch, Cætus piscis.

Morfil, Animal marinum. A Mor, & Mil, Animal.

Morforwyn, Syren.

Morfran, Corvus marinus, phalacrocorax.

Morgerwyn, Gurges.

Morgrance,

Morgrance, *Cancer marinus.*

Morgymmlawdd, *Fluctus maris, mare intumescens, aestus maris, exundatio.*

Morgrug, *Formica, myrmex.* Arm. Merienen.

Morhwch, *Delphinus.*

Morlo, *Carbones fossiles.*

Morgylllell, *Loligo piscis.*

Mortais, *Gumphus, cavum.*

Morthwyl, *Malleus, tudes.*

Morthwyllo, *Malleo tundere.*

Morwyn, *Ancilla, virgo, puella.*

Morwyfaid, yw clych y dwr, *Bulla, bullula.*

M U.

Mu, *Est mensura quadam.*

Muchudd, *Achates lapis.*

Mud, *Murus, elinguis.*

Cennad sud drud a'i crettwy † *Nuncio muto fortis qui credit.*

Mudo, *Migrare.*

Mul, *Verecunda, simplex.*

Mulfran, *Mergulus, phalacrocorax.*

Mun, & Nuniad, *Dramma utriusque manus, manipulus.*

Munud, *Natus, gestus.*

Mur, *Murus.*

Murn, *est Cyfrfang, cudd, Occidium homicidium, factam furtivum, insidia. Hinc Murnio, occultare, occulte facinus parare. Insidiari, insidias frueri.*

Murndwrn, *Homicidium, homicidium occultum.*

Mufsgrell, *Tardus, ignavus.*

M W.

Mwd, *Tectum, laquear.*

Mwdwl, *Accrus, strues, congeries.*

Mwg, *Fumus. an hinc Angl. Smoake?*

Mwlwg, *Exverra, sordes.*

Mwn, *Quoduis metallum fossile.*

Mwng, *Iuba.*

Mwmwgl, *Collum, guttur.*

Mws, *Fætidus, putidus, vapidus.*

Mwitard, *Sinapi.*

Mwyalch, & Mwyalchen, *Merula, tardus. Sic Arm.*

Mwyd, *Humectatio.*

Mwydion, *Medulla, ut*

Mwydion bara, *Medulla panis.*

Mwygl, *Tepidus.*

Mwyn, *Clemens, comis.*

Mwys, *Vas quoddam, quoddam mensura genus.*

Mwyth, *Mollis.*

M Y.

Myg, *Honoratus, gloriofus.*

Myged, *est Urddas, Honor, gloria.*

Mynn, *Hædus. Sic Arm.*

Mynci, *Helcium, tomex.*

Mynfy, *Genus quoddam pellitii.*

Mynnu, *Velle.*

Mynydd, *Moës.*

Mynydd-dir, *Regio montana.*

Myr, *Formica.*

Mysp, *Mare.*

Mylwynog, *Vacca.*

N A.

Nad, *Sonus, sonitus.*

Naddu, *Asciare, dolare.*

Naf, *Dominus, dominus creator.*

Nag, & Nagca, *Negatio, repulsa. Gwell nag na dau eddewid. †. Melior est negatio quam duo promissa.*

Nai, *Nepos, patris vel sororis filius. Sic Arm.*

Naid, *Saltus.*

Naid, *Idem quod Nawdd, Refugium, asylum, protectio.*

Nain, *Avia.*

Nam, *Culpa, delictum.*

Nam, *Exceptio.*

Nar, *Nanus, pumilio, pusillus.*

Nawf, *Nasatio.*

Nawn, *Tempus vestertinum. Arm. Non. Vesper vid. an hinc. Angl. None.*

N E.

Nedd, *Lens, die. Sic Arm.*

Neddair, *Manus.*

Nef, *Cælum, supera.*

Neidr, *Coluber, anguis.*

Neithior, *Nuptia.*

Nenn, *Tectum.*

Nenbren, *Vertex, laquear.*

Ner, *Dominus.*

Nerth, *Fortitudo, vis. Interdum, Auxilium, subsidium.*

Nes,

Nes, Propior, propinquior.
 Neuad, Divitia, opes.
 Neuadd, Aida.
 Newydd, Novus, recens,
 novitius.
 Newyn, Fames, esuries,
 inedia. Arm. Naff.

N I.

Nidr, Impedimentum, cum-
 ctatio.
 Nigus, Rugatus.
 Nith, Neptis ex fratre vel
 sorore.
 Niweid, Nexa, damnium.
 Niwl, & Niwlen, Ne-
 bula, caligo.

N O.

Nobl, Aureus.
 Nod, Nota, signum.
 Nodwydd, Acus, acicula.
 Arm. Nadœz.
 Nodd, Succus arborum vel
 herbarum.
 Nodded, Asylum, prote-
 ctio, refugium.
 Nos, Nox. Sic Arm. Gr.
 viz.
 Nofwyl, Vigilia festi, pra-
 cedanea feria.

N W.

Nwyf, Vigor, vivacitas.
 Nwyfus, Lascivus, salax.

N Y.

Nych, Laenor.
 Nyddu, Nere, torquere,
 Arm. Nezaff, & Neu-
 den, Filium.
 Nyf, Pl. a Nef. Caeli.
 Nyth, Nidus, domicilium.
 Sic Arm.

O B.

Obediw, Mortualia.
 OC OCh.
 Occr, & Occraeth, Fœ-
 nus, usura.
 Ochain, & Ochi. Gemere,
 plangere.
 Ochr, Latus, eris, Margo.

O D.

Od, Nix cadens.
 Od, Excellens, prestans,
 egregius.
 Odid, Vix, rarus, infre-
 quens. Odid eddewid a
 ddol †. Rarum promissum
 quod venit.
 Odyn, Fornix, ustrina.
 Oddf, & Oddfyn, Tu-
 berculum, struma; gib-
 bus, bruscum.

O E.

Oed, Tempus, tempus consti-
 tutum, status dies futurus.
 Oed, Aetas.
 Oedieg, Aetate proventus.
 Oen, Agnus.
 Oenig, Agnella.
 Oer, Frigidus, gelidus, De-
 met a Goel.
 Oernad, Threnus, lamen-
 tum.
 Oes, Eivun, saculum.

O F.

Ofer, Vanus, inanis.
 Ofi, Metus, timor.
 O G.
 Og, Occa, crates. Arm.
 Oguet, Tribula.
 Ogof, Caves.

O L.

Ol, Vestigium.
 Olwyn, Rota, orbita.
 O Ll.
 Oll, Omnis, totus, omnes.
 Sic Arm. Gr. ὅλ.

O N.

Onn, & Ynn, Fraxinus.
 Sic Arm. Metonymice, Ha-
 sta, lancea.
 Ongl, Angulus.
 Ongyr, Hasta, & Hastæ.

O R.

Or, Ora.
 Oriau, Clamores. A Go-
 riau.
 Orn, Timor, metus.
 Ornest, Duellum, mona-
 machia.
 Ornestwr, Pugil.

O S.

Osb, Hospes. Gnawd osb
 er nas gwahodder †.
 Assolet adesse hospes licet
 non invitetur.
 Ofeb, Strena, munus.
 Ofgl, Ramus, palmus, sar-
 mentum, frons, dus.
 Ofgo, Obliquus.
 Ofgud, Ofged, & Ofgyd,
 Pelluvium, pelluvia, a;
 polubrum, peluis: ex va-
 risto libro medico.
 Oflef, Vox, tonus.
 Ofwydd, Credo significare
 inimicos, adversarios, ho-
 stes.
 O W.
 Owmal, Encauslice.

P A.

Pabl, *Iudicium.*
 Pabwyr, *Sing. Pabwyrren.*
Myxus, ellychnium. Item, Arbutum, plantarum & herbarum medulla.
 Padell, *Patella, catinum, abenum. Arm. Pezell.*
 Padell ffrio, *Frixorium, sartago.*
 Paeled, *Emplastrum.*
 Paeol, *Amula.*
 Pafais, *Scutum.*
 Pair, *Lebes, cacabus.*
 Pais, *Tunica, palla.*
 Peiswyn, *Palea.*
 Paith, *Desertus, vastatus.*
 Pal, *Pala, ligo.*
 Palu, *Pastinare, fodere.*
 Paladr, *Hagfile, truncus arboris, herba caudis, scapus, axis; tēmo, radius. Arm.*
 Paladr anbrech, *Lacertus.*
 Paledrydd, *Sagittifex.*
 Palalwy, & Palalwyf, *Tilia arbor.*
 Palf, *Palma.*
 Palfais, *Scapula, humerus, armus.*
 Palftraï, *Palfridus, genus equi.*
 Pali, *Sericum, syndon molliff. Pinum.*
 Palmant, *Pavimentum, stratum, delapidatum, lithostrotos.*
 Pan, *Pellitium, pili molliores.*
 Pänn, *Poculum.*
 Pann, *Fullacia.*
 Pannu, *Fullare.*
 Pannwr, *Fullo.*

Pant, *Vallis, vallicula.*
 Pannwl, *Pocus demissor.*
 Pantri, *Panarium, panis repestorum.*
 Par, *Hasta, lancea.*
 Par, *Par.*
 Pared, *Paries.*
 Parlwr, *Conclave,*
 Parri, *Grex.*
 Parfel, *Metæ, scopus ad sagittandum.*
 Pâs, & Pefwch, *Tussis, pertussis.*
 Pâsg, *Pastio.*
 Pafgwch, *Porcus saginatus, pro Pafghwch.*
 Pafgedig, *Pastus, saginatus.*
 Pafgadur, *Pastor, saginator.*
 Pafwn, *Fustis.*
 Pathew, *Glis.*
 Pawl, *Palus. i. Suris, sudes, vallus, stipes, uaccra.*
 Pawen, *Ungula, manus.*

P E.

Pebylliau, *Tentoria figere, castrametari.*
 Peccaïd, *Satum.*
 Pedol, *Solea ferrea, solea equina, pedæ.*
 Pedrain, *Clavis, nates.*
 Pedwar, *Quatuor. Arm.*
 Pewar.
 Peddestr yw gau †. *Optimus pedester mendacium, vel falsus rumor.*
 Peddyd, *Pedites. Marchogion a peddyd, Equites & pedites.*
 Pefr, *Pulcher, bellus.*

Pegor, *Pumilio.*
 Pegwn, *Axis.*
 Peidio, *Cessare, desinere.*
 Peillio, *Polio.*
 Peilliaid, *Pollen, similago, cribraria. Gr παρῖδα.*
 Peirhyn, *Tegula, scandula, asser, lamina.*
 Pel, *Pila.*
 Pelgip, *Pilamen, feritorium, reticulum.*
 Pelrhe, *Molestia, negotium.*
 Pellen, *Glomus, pilula.*
 Pen, *Caput. Sic. Arm. Pen Brit. multa habet significata. Est enim Caput, dux, princeps, prapuum, principium, initium, cacumen, vertex, finis, extremum; quia hac omnia sunt ut caput in corpore: unde & Promontorium significat.*
 Pencais, *Quastor primarius.*
 Pencenedl, *Sui generis primarius, Genearcha.*
 Pencerdd, *Musicus primarius.*
 Penci, *Canis marinus, piscis.*
 Penciwodd, *Dux, stragetus.*
 Pencyfeistedd, *Sedes primaria, palatium prapuum.*
 Pendefig, *Primas, nobilis, princeps.*
 Pendramwhwgl, *Præcep.*
 Pendro, *Vertigo capitis, apiosus, ganglium.*
 Pendruyn, *Papula, ulcus.*
 Penelin, *Cubitus.*
 Penffestr, *Aratrum.*
 Penffestin, *Galea.*

Penffestiniawg, <i>Galeatus.</i>	Perced, <i>Quoddam rer.</i>	Piglaw, <i>Pungens pluvia.</i>
Penffwyn, <i>Capital.</i>	Perchen, & Perchennog,	Pil, <i>Excoriatum, cortex.</i>
Penglog, <i>Cranium, calua.</i>	<i>Possessor, res alicujus do-</i>	Pilio, <i>Expilare, deglubere,</i>
Pengrych, <i>Crispus capite.</i>	<i>minus.</i>	<i>decorticare. Y boly a bil</i>
Penguwch, <i>Redimiculum,</i>	Pererimbren, <i>Pinus.</i>	<i>y cefn, †. Venter expilat</i>
<i>galericulum, calantica,</i>	Perfedd, <i>Medium, inte-</i>	<i>tergum.</i>
<i>cidaris, mitra, peplum.</i>	<i>stina. Y berfeddwlad,</i>	Pilionen, <i>Cuticula, cru-</i>
Penhwyad, <i>Lupus piscis,</i>	<i>Regio mediana, regio me-</i>	<i>stula.</i>
<i>lucius.</i>	<i>diterranea.</i>	Piler, <i>Columna, fulcrum.</i>
Penial, <i>Capitalis.</i>	Peri, <i>Facere, efficere.</i>	Pilyn, <i>Panniculus, Pefasus,</i>
Penigamp, <i>Excellens, pe-</i>	Perllan, <i>Pomerium, frute-</i>	<i>pileus, socculus,</i>
<i>ritus.</i>	<i>tum.</i>	Pilig, <i>Arm. Peluis.</i>
Penloyn, <i>Fringillago avis,</i>	Pert, <i>Trossulus, nitiadulus,</i>	Pilwrn, <i>Pilum.</i>
<i>parus.</i>	<i>elegantulus.</i>	Pill, <i>yw Cadernid, Ca-</i>
Penlliain, <i>Canopeum, in-</i>	Perth, <i>Rubus, Dumus.</i>	<i>strum, propugnaculum,</i>
<i>fula.</i>	Peryf, & Perydd, <i>Rex,</i>	<i>locus proprius, locus securus.</i>
Penllinyn, <i>Cauda.</i>	<i>dominus.</i>	Pill, <i>Etiam videtur signifi-</i>
Penllwyd, <i>Capite canus.</i>	Petris, <i>Perdix.</i>	<i>care, Stirps, stipcs.</i>
Pennaig, <i>Primas gregis,</i>	Petrus, <i>Dubius, anceps.</i>	Piner, <i>Armilus.</i>
<i>princeps.</i>	Peuo, <i>Anhelare. Arm. Po-</i>	Pinn, <i>Penna.</i>
Pennawr, <i>Galea, capital.</i>	<i>yes, Cesso.</i>	Pinagl, <i>Pinnaculum.</i>
Pennor, <i>Capistrum, fscella</i>	Peu, & Peues, <i>Videtur</i>	Pisgen, <i>Tilia arbor.</i>
Pennyg, <i>Omafum.</i>	<i>significare Habitaculum,</i>	Pifo, <i>Mingere.</i>
Penrhaith, <i>Cui summum</i>	<i>domicilium, sedem, re-</i>	Pifion, <i>Urina, lotium.</i>
<i>est jus, prajurator, jurato-</i>	<i>quiescendi locum.</i>	Piw, <i>Vber.</i>
<i>rum primus.</i>	Pewtner, <i>Bursa, crumena.</i>	
Penrhyn, <i>Promontorium.</i>		P I.
Penfel, <i>Primas, princeps,</i>		
<i>cui supremum est sigillum.</i>	Piau, & Biau, <i>Est verbum</i>	Pla, <i>Plaga.</i>
Penteulu, <i>Oeconomus, di-</i>	<i>possidendi anomalum. Mi-</i>	Plau, <i>Plagas inferre.</i>
<i>spensator.</i>	<i>biau, Meum est.</i>	Pladur, <i>Falx, ama, fani-</i>
Pentref, <i>Villa, propolis,</i>	Pib, <i>Fistula, tibia, aula,</i>	<i>seca, secula.</i>
<i>suburbia.</i>	<i>canalis, tubus.</i>	Pladuwrrw, <i>Falcator, mes-</i>
Pentwir, <i>Aceruus, cu-</i>	Pib, <i>Fluor ventris.</i>	<i>for.</i>
<i>mulus.</i>	Piblyd, <i>Foriolus.</i>	Plaid, <i>Pars.</i>
Penwag, <i>Halec, halex.</i>	Pibonwy, <i>Stiria.</i>	Plaidio, <i>Participare, a parte</i>
Penwisg, <i>Redimiculum.</i>	Piccell, <i>Iaculum, telum,</i>	<i>alicujus stare.</i>
Penwn, <i>Vexillum, insigne,</i>	<i>pilum.</i>	Plange, <i>Affer, planca, ta-</i>
<i>signum militae.</i>	Pilyd, <i>Mentula.</i>	<i>bula. Gr πλάξ.</i>
Peppreth, <i>peppru, Gar-</i>	Pig, <i>Rostrum.</i>	Plant, <i>Liberi, filii, parvuli.</i>
<i>rre, blaterare.</i>	Pig, <i>Stimulus, cuspis.</i>	Planta, <i>Liberos creare, ge-</i>
Per, <i>Dulcis.</i>	Pigo, <i>Pungere, stimulare,</i>	<i>nerare.</i>
Peren, & Peranen, <i>Pi-</i>	<i>fodicare.</i>	Plantos, <i>Parvuli.</i>
<i>rum.</i>	Pigfforch, <i>Merga.</i>	Plafr, <i>Gypsum.</i>
		Pleth, <i>Plica.</i>

Plu, Pluen, & Pluyn, *Pluma.*
 Pluor, *Pulvis.*
 Plwcca, *Cœnum.*
 Plwm, *Plumbum. Sic Arm.*
 Plyminen, *Vas plumbeum, massa plumbi.*
 Plwyr, *Populus, plebs, antiquis.*
 Plyccroth morwyn, *Pecten, abdomen, inguen.*
 Plyg, *Plica, flexio.*
 Plymlwyd, *Antiqui re-ctius Plymuwid, Prælium, pugna.*

P O.

Pob, *Omnis & omne, unusquisque.*
 Pobi, *Pinferre, coquere. Item torrere, affare.*
 Pobydd, *Pinstor, pistor, polintor, panifex.*
 Pobty, *Fornax.*
 Pobl, *Populus.*
 Poccyn, *Bastum. ii.*
 Poen, *Pœna, supplicium, dolor, cruciatus.*
 Poer, *Sputum, saliva, pituita.*
 Poethni, & Poethineb, *Ardor, feruor.*
 Ponar, *Faba.*
 Por, *Dominus.*
 Porfa, *Pastura, pascuum, pabulum. Gr. βόσκη & βοσκή.*
 Porth, *Auxilium, subsidium.*
 Porth, *Porta, ostium.*
 Porthwllis, *Cataracta.*
 Porthladd, & Porth, & Porthfa, *Portus. Sic Arm.*

Gr. μαρμαίος.
 Porthmonna, *Mercari, nundinari, negotiari.*
 Posiar, *Gallina pinguis.*
 Potten, *Venter.*

P R.

Prass, *Crassus & teres.*
 Praidd, *Præda, manubia.*
 Prain, *yw llys brenhin, Regia, palatium regium.*
 Prawf, & Praw, *Probatio, experientia.*
 Pren, *Arbor, lignum. Sic Arm.*
 Prenfol, *Arcula. vulgò*
 Prennol.
 Prentis, *Tyro, discipulus.*
 Près, *Æs, aris.*
 Prês, *Acceleratio, festinatio.*
 Prestl, *Argutus, argutulus.*
 Prefwyl, *Mansio, habitatio.*
 Prew, *Est Gwlad, Provincia.*
 Prid, *Carus.*
 Prid, *Oppigneratio.*
 Pridd, *Argilla, terra, terra effosa. Arm. Pri.*
 Priddell, *Gleba.*
 Priddfaen, *Later, testa.*
 Priddgift, *Terra figularis.*
 Prif, *Primus luna dies, neomenia. Aureus numerus.*
 Prin, *Parcus, rarus.*
 Print, *Insculptio, sculptura.*
 Printio, *Insculpere, inscribere, imprimere, excudere.*
 Priod, *Coniux, & sic Arm.*
 Priodas, *Nuptia, conjugium.*
 Pris, *Prætiun.*
 Prifio, *Appretiare. Sic Arm. Et Disprifio, Temnere,*

parui pendere.
 Profi, *Probare. Est vox antiqua. A Prawf.*
 Propr, *Nitidus, elegans.*
 Prudd, *Prudens, serius.*
 Pryd, *Tempus. Sic Arm.*
 Pryder, *Cura, sollicitudo. Est vox Demetris usitata.*
 Pryderu, *Curare. Arm. pensare, providere. Dihunid a brydero. †. Eui-giles qui curat.*
 Prydydd, *Poëta, encomiastes.*

Pryf, *Vermis. Sic Arm.*
 Pryf cadachog, *Auscari-peda, millepeda, hirsuta.*
 Pry'r dail, *Eruca, voluox, conuoluulus, inuoluulus. Arm. Pryf an cawl.*
 Pryf, *an dillad, Arm. Tinea.*
 Pryn, & Pryniad, *Emptio.*
 Prynu, *Emere, redimere. Sic Arm. Gr. ἀγοράγη. Arm. dazprenaff, Redimo.*
 Prys, & Pryfsg, & Pryfgoed, *Arbusta, arboretum.*
 Pryfur, *Sedulus, operosus.*

P V.

Puch, *Voluntas, desiderium.*
 Pump, *Quinque. Arm. Pemp. Gr. πέντε.*
 Punt, *Mina, libra.*
 Püntr, *Graphium, penicillus, pictoris stilus.*
 Pur, *Purus, putus.*
 Purdan, *Ignis purgatorius.*
 Puror, *Modulator.*
 Puttain, *Meresrix, Pudendum muliebre, Gr. Εὐρίος.*

P W.

Pwdr, *Putris, putridus.*
 Pwll, *Obtusus, hebes.*
 Pwll, *Fossa, ablutium. Arm.*
 Poul, *Fossa.*
 Pwmpa, *Pomum grande.*
 Pwmp, *Bulla. Gr. πομφολύξ.*
 Pwmm, *Onus, sarcina.*
 Pwngl, *Pustula.*
 Pwrs, *Crumena. Gr. βύρσα.*
 Pwyll, *Sensus, discretio, prudentia. Sic Arm. Ut ostendunt Diboell, Furiosus, & Diboellat, Furere. Pwyll certh, Sensus acris. Ar nid yw pwyll pyd yw. † Quod non est prudentia, est periculum.*
 Pwylllog, *Prudens, consultus.*
 Pwynt, *Valetudo. Unde Ammhwynt, Invaltudo.*
 Pwyo, *Ferire, verberare.*

P Y.

Pybyr, *Strenuus, robustus, fortis.*
 Pyd, *Periculum.*
 Pydew, *Puteus.*
 Pyg, *Fix.*
 Pylgain, *Galantus, crepusculum.*
 Pyfg, *Piscis.*

Rh A.

Rhaclyd, *Providentia.*
 Rhad, *Gratia, benedictio.*
 Rhaff, *Funis, restus.*
 Rhagddant, *Dens anterior.*
 Rhagddor, *Ostiolum, ægip. 9egp.*

Rhagfyr, *Mensis Decem-ber. Quod initio breves habent dies q. d. Præbrevis.*
 Rhaglaw, *Senescallus, sicut rogatus, præfectus.*
 Rhagod, *Impedire, remorari.*
 Rhagorol, *Præstabilis, excellent.*
 Rhagori, *Præcellere, excellere.*
 Rhagral, *Frontale, imbricamentum, suggrundia, prominentia adificii. ἄεμύτωνίς.*
 Rhaiadr, *Cataracta, locus præceptus in flumine ubi aqua ruit potius quam fluit. Gr. ἰσθμῶς, undarum sonitus.*
 Rhaib, *Rapacitas, voracitas. Item fascinum, fascinatio.*
 Rheidus, *Egenus.*
 Rhaidd, *Hæsta, lancea.*
 Rheiddiawr, *Hæstifer, hæstus.*
 Rhaith, *Insurandum, juramentum.*
 Rheithwr, *Qui in alienam fidem jurat.*
 Rhammant, *Auspicium, omen.*
 Rhann, *Pars, portio.*
 Rhaw, *Rutrum, ligo, palus.*
 Rhawd, *Caterua, turma. Habent antiqui. vid. an hinc Angl. Route.*
 Rhawter, *Idem.*
 Rhawn, *Seta.*
 Rhawth, *Auidus.*

Rh E.

Rhedeg, *Currere, Rhe-*

daf, Curro, curram. Est etiam Rhedeg, Fluere, effluere. Gr. ῥῆω. Et videtur vocis Br. radix esse Rhe. unde Dyre, chwa-

re.
 Rhedfa, *Cursorium, cursus.*
 Rhedegfain, *Cursoritare.*
 Rhedweli, *Lifa, arteria, spiritus via.*
 Rhef, *Crassus, magnus.*
 Rhefawg, *Funis.*
 Rhefr, *Anus, longanum, colon, intestinum rectum, intestinum longum.*
 Rheffyn, *Chorda, chordula, funiculus.*
 Rhêg, *Donum, donarium, munus.*
 Rhêg, *Imprecatio, execratio. Nid adwyth rhêg ni hædder †. Non pestis imprecatio que non mereatur.*
 Rhengen, *Est Sofiar, Co-turnix.*
 Rhemmwth, *Lurco, onis.*
 Rhen, *Dominus, satrapa.*
 Rhennaid, *Est genus mensura.*
 Rhent, *Arm. Reditus, us, ui.*
 Rhês, *Series.*
 Rhesel, *Præsepe.*
 Rherhr, & Rhrethren, *Hæsta, lancea.*
 Rhethrawr, *Hæstifer.*
 Rheufedd, & Rhefedd, *videtur significare Divinitas, opes, copiam.*
 Rhew, *Gelus, pruina.*
 Rhewydd, *Lascivia, lascivus. Gnawd gan rhewydd ry chwerthin †.*

Solutus

Solutus lascivonimius risus.
 Can rewydd ni bydd
 pell rhin †. Cum lascivo
 nen erit longinquum secre-
 tum.
 Rhi, Dominus, baro, satra-
 pa, nobilis?
 Rhiaidd, & Rhieddawg,
 Nobilis, generosus. Rhied-
 dawg anghenawg yn
 sto †. Nobilis egenus est
 cum fugit.
 Rhiain, Virgo, puella.
 Rhidels, Communius Rhi-
 dens, Fimbria, lacinia,
 fratilli. Angl. Fringe.
 Rhidio, Coire, inire.
 Rhidyll, Cribrum, venti-
 labrum.
 Rhieni, Parentes, majores;
 & aliquando Soboles, po-
 steri.
 Rhif, Numerus.
 Rhifus, Idem. Est vox an-
 tiquis frequens.
 Rhifwr, Color flavus; Au-
 rigo, icterus, morbus ar-
 quatus.
 Rhigod, Collistrigium, col-
 lumbar, numella.
 Rhigol, Fossula, sulcus.
 Rhin, Arcanum, secretum,
 mysterium. Rhin tudyn
 canyn a'i clyw † Ar-
 canum trium centum au-
 dierat. Est & idem quod
 Cynnedd, rhinwedd,
 Mos, ingenium, virtus.
 Rhiniau, Incantationes,
 fortasse quia secretiores sunt
 & in occulto sunt
 Rhingc, & Rhincyn,
 Stridor, stridulus sonus,
 Rhinc, Coturnix & ab

eius voce fortasse huc trans-
 lata.

Rhingyli, Præco, Stator,
 apparitor, scisselles, licitor.
 Rhiniog, & Hiniog, Li-
 men
 Rhintach, Indentatus.
 Rhinwedd, Virius.
 Rhinwedoll, Comis, man-
 suetus.
 Rhilg, Sing Rhilgyll,
 Cortex. Sic Arm.
 Rhistyll, Strigil.
 Rhith, Genitale sperma.

Rh O.

Rhoch, Fremor, frendor.
 Rhod, Rota.
 Rhodio, Ambulare.
 Rhodiad, & Rhod-dyn,
 Ambulator, vagabundus,
 erro, omnivagus, Hinc
 peti videtur Angl. Roague.
 Rhodl, & Rhodol, Re-
 mus.
 Rhodres, 'Pompa, gloria-
 tio, jactantia.
 Rhodd, Donum, munus.
 Rhoddwr, Dator.
 Rhol, Rotulum. Arm.
 Rhon, Hasta, lancea.
 Rhonell, Cauda.
 Rhonca, Patulus, concavus.
 Rhos, Planities irrigua.
 Rhost, Assum, assatum.
 Antiquam esse vocem Br.
 ostendit nomen regis Armo-
 ricani, Daniel dremrost,
 ab iustis oculis, vel isto
 vulgo sic dicti.
 Rhostio, Assare, torrere.

Rh U.

Rhuchen, Tunica, leuco-

ma oculi.

Rhuchio, Cribrare.
 Rhudd, Rubeus, ruber.
 Sic Arm Gr. ρυδδός.
 Rhuddfa, Locus in terra
 rubricatus. h. e. gramine
 denudatus.
 Rhugl, Dexter, promptus.
 Rhugl groen, Crotalum,
 crepuaculum, fistrum.
 Rhuglo, Fricare & Idem,
 Retro canum auferre.
 Rhull, Aliis Largus, lebe-
 valis, amplus, Aliis Celer,
 festinus. Sed mihi videtur
 significare, temerarium,
 alacrem, præpetem.
 Rhummen, Ramen, ruma,
 abdomen.
 Rhuthr, Impetus, insultus.
 Rhuthro, Impetum facere,
 irruere.

Rh W.

Rhwd, Rubigo, ferrugo,
 situs.
 Rhwmp, yw Taradr, Te-
 rebrium.
 Rhwnfi, Est genus equi.
 Rhwy, & Rhwy, Rex,
 imperator.
 Rhwy, & Rhwyf, Ni-
 mium, nimis, redundan-
 tia, nimietas. Nid mawr
 i'rh gerid os rhwy a
 erchid †. h. e. Non mul-
 tum amaberis, si nimium
 petieris. A gwynorhwy
 ni ry gwynfan †. h. e.
 Qui de nimio queritur,
 non queritur omnino.
 Rhwyd, Rete, plaga, cas-
 sis, Sic Arm.

Rhwydd,

- Rhwydd, *Prosper, expe- ditus.*
 Rhwyf, *Remus. Sic Arm.*
Item Rex, reſtor, guber- nator.
 Rhwyg, *Ruptura, ſciſſura.*
 Rhwyl, *Aula, regia.*
 Rhwyll, *Gumphus, cavum, cancelli.*
 Rhwym, *Vinculum.*
 Rhwyſg, *Impenſum, au- thoritas, pompa.*
 Rh Y.
 Rhy, *Nimis, nimius.*
 Rhybuch, *Deſiderium.*
 Rhybucho, *Deſiderare,*
cupere, velle. Nid yſtyn
llaw nirybuch calon †.
Non porrigit manus quod
non vult cor
 Rhybuced, *Strena ex*
paſſo debita, honorarium,
donatio qua ex voluntate
dantis pendet.
 Rhybwyth, *Idem quod*
Pwyth, Precium.
 Phybydd, *potius Rhy- budd, Monitio.*
 Rhybuddio, *Mozere.*
 Rhych, *Sulcus, ſoſſatum*
 Rhychdir, *Terra arabilis.*
 Rhychor, *Pars boum ſor- rior.*
 Rhychwant, *Spithama,*
lichas, palmus.
 Rhyd, & Rhydle, *Va- dum. Arm. Roudocz.*
 Rhydain, *Hinnulus, hor- nus.*
 Rhyderig, *Sus ſubans, ca- tulus.*
 Rhydd, *Liber, municeps,*
immunis.
- Rhyfeddod, *Mirum, mi- raculum, admirandum.*
 Rhyfel, *Bellum, praliū,*
militia.
 Rhyfela, & Rhyfelu,
Bellum gerere, praliari,
belligerare.
 Rhyfelwr, *Bellator, pra- liator, miles.*
 Rhyferthwy, *Diluvium,*
alluvio, inundaatio, tem- peſtas, procella.
 Rhyfyg, *Ambitio, arro- gantia, inſolentia.*
 Rhyg, *Secale.*
 Rhyged, *Munificus, pro- digus.*
 Rhygn, *Incisura. Rhygn- bren, Lignum oblongum in*
quo inciduntur numeri. vul- gò Taleam dicunt. Angl.
a Score.
 Rhygnu, *Serrare.*
 Rhygyng, *Equi tolutatio,*
glomeratio.
 Rhygyngog, *Tolutarius,*
gradarius equus.
 Rhygn, *Mons, collis, promon- torium.*
 Rhygn, & Rhyndod,
Algor, rigor.
 Rhygnu, *Algere, rigere.*
 Rhygnawd, & Rhy- gnawdd, *Aliquot, ali- quantum. Digon yw*
gwarac rhygnawd †.
Satis eſt ludere aliquanti u- lum
 Rhyinion, *Farina craſſa.*
 Rhyſgyr, *Impetus.*
 Rhyſwr, *Agoniſta, heros,*
athleta, pugil, miles
 Rhywiog, *Generoſus, hu- manus, comis, clemens.*
- S. A.
 Sach, *Saccus.*
 Sadell, *Clitella, ſella equi- na. Gr. κάτα. Onero.*
 Saen, *Plauſtrum.*
 Saer, *Architectus, artifex.*
 Saer coed, *Faber ligna- rius; Saer maen, La- tomus.*
 Saerniaeth, *Architectura,*
fabrica.
 Saeth, *Sagitta.*
 Saethu, *Sagittare, jaculari.*
 Saethydd, *Sagittarius, ſpi- culator.*
 Safn, *Os, oris. Arm. Staffn*
Palatum.
 Staffwy, *Haſta, lancea.*
 Saig, *Ferculum.*
 Sail, *Fundamentum, ſolum.*
 Saim, *Sevum, adeps.*
 Sais, *Saxo, Anglus. Sic*
Arm. & Bro Sais, An- glia.
 Saith, *Septem. Sic Arm.*
 Seithffedd, *Septimus.*
 Salw, *Vilis, ignobilis.*
 Salwedd, *Vilitas, ignobi- litas.*
 Sang, *Preſſura.*
 Sengi, *Comprimere, ſarcire.*
 Sardo, *Objurgare.*
 Sarhaad, *Contumelia, of- feſa, opprobrium, igno- minia.*
 Sarritt, *Reliquia, addita- mentum.*
 Sarllach, *Latitia, feſtivi- tas.*
 Sarn, *Stratum, pavimen- tum*
 Sarph, *Serpens.*
 Sarrug, *Auſterus, coruus,*
regidus.

Sathra, *Locus conculcatus.*
 Saw, *Videtur idem esse quod*
Saf, Statio.
 Sawd, *Prelium, bellum,*
conflictus.
 Sawdl, *Talus, calx.*
 Sawell, *Fumarium.*
 Sawr, & Safr, *Sapor.*
Item, Odor, odoramen.
 Arm. Saour, *Sapor.*
 Saws, *Condimentum, in-*
unctus.

S E.

Sebach, *Parvulus.*
 Seboh, *Smegma, sapo. Gr.*
σημα.
 Sefnig, *Gurgulio, asopha-*
gus, trachea, gula.
 Sefyll, *Stare. Sic Arm.*
 Saf, *Stato; Saif, Stabit;*
 Saf, *Statio.*
 Sefydlog, *Stans, constans.*
 Dwr sefydlog, *Aqua*
stagnans.
 Segur, *Otiosus, deses.*
 Seirch, *Ephippia, phalera.*
 Seithug, *Irisus, frustra-*
neus, inanis.
 Selu, *Speculari, prospicere.*
 Selwr, *Speculator.*
 Sel, *Sigillum.*
 Seldrem, *Antiquus mani-*
pulus.
 Senn, *Furgium, oburgatio.*
 Senw, *Honor, aut Ll. Pro-*
fectus, utilitas, commodum
emolumentum. Enw heb
senw t. Non. en sine hono-
re, sine emolumento &
commodo.
 Ser, & Syr, *Seren, Stel-*
la, sydus, astrum. Arm.
 Steren, *Astrum.*

Serr, *Gladius, ensis.*
 Serch, *Amor, dilectio. Arm.*
 Serch, *Concubina, con-*
cubinariarius.
 Serfyll, *Caducus, deciduus.*
 Serrigl, *Idem quod nunc*
 Sienigl, *Lacerus, con-*
tritus.
 Serth, *Triceps, acclivus,*
deruptus.
 Sew, *Olus, pulmentum, jus.*

S I.

Si, *Sonitus, murmur, stre-*
pitus, sibilus.
 Siad, *Caput, vertex, cra-*
nium.
 Siamp, *Nota, signum, na-*
vus.
 Siapri, *Facetia.*
 Siarad, *Sermocinari, fabu-*
lari, garrive.
 Siapfi, *Gallium est, Chau-*
spied, Induere pedes.
 Sicer, *Certus, firmus, tu-*
tus, securus.
 Sidan, *Byssus, sericum.*
Sindon.
 Sider, *Lacinia.*
 Siglen, *Vonago.*
 Sil, & Silyh, *Soboles.*
 Simmera, *Ludere, nugari.*
 Simnai, *Camnus.*
 Sinmwr, *Chlamys, pallium.*
 Sin, *Templum ubi reges se-*
peliantur.
 Simidr, & Sinidto, *Scoria*
ferri.
 Sinobl, *Minium.*
 Siobyn, *Apex.*
 Siomin, *Fallacia, dolus,*
fraus.
 Sirian, *Cerasa.*
 Sirig, *Sericum, byssus.*

S O.

Soegen, *Madidus.*
 Soft, *Stipula. Sic Arm.*
 Sofliar, *Coturnix, ortyx.*
 Somgar, & Siomgar,
Morosus.
 Son, *Sonus, vox, rumor.*
 Soppen, *Botus, mampulus,*
fasciculus, Arm. Souben,
Offa, bolus.
 Sorr, *Indignatio, ira.*
 Sorod, *Fex, scoria.*

S U.

Succan, *Posca, hora.*
 Sud, & Sutt, *Modus, for-*
ma, species.
 Sudd, *Succus.*
 Sug, *Succus.*
 Sugaethan, *Demet. Puls,*
pulvis.
 Sugnfor, *Syrtes.*
 Sur, *Acidus.*
 Suro, *Acescere, acer.*
 Surdwngc, *Vrina, lo-*
tium.

S W.

Swch, *Vomer. Sic Arm.*
 Swga, *Sordidus, squalidus.*
 Swllt, *Solidus.*
 Swllt, *Thesaurus, fiscus.*
 Swmbwl, *Scimus.*
 Syppio, *Aceruare, cum-*
lare.
 Syppyn, *Fasciculus, sar-*
cinula, acervulus.
 Swrn, *Malleolus.*
 Swrth, *Torpens, ignavus.*
 Swydd, *Mimus, officium,*
magistratus.
 Swyddwial, *Sceptrum, ca-*
duceus.

Swyf,

Swyf, & Swyfen, <i>Spuma, cremor.</i>	Tacclau, Ornamenta, <i>Sagitta.</i>	Talgudyn, <i>Cinnamus frontalis, caprona.</i>
Swyn, <i>Incantatio, incantamentum, fascino.</i>	Tachwedd, <i>De eo dicitur quod ad finem tendit; unde & penultimus Mensis November dicitur Tachwedd, Habent Veteres & Tacwedu, Consuramare, finire.</i>	Talp, <i>Massa, frustum.</i>
Swyno, <i>Incantatio.</i>	Tad, <i>Pater, Sic Arm.</i>	Talwas, <i>Clypeus.</i>
S Y.		
Sybwll, <i>Gargus.</i>	Taeliwr, <i>Sutor vestiarius, sartor.</i>	Tam, & Tammaid, <i>Bolus, ossa. Hoff tam mab ni charer. †. h. e. Carus est bolus parvuli qui non diligitur.</i>
Sych, <i>Siccus, aridus.</i>	Taeog, <i>Villanus, rusticus; Inurbanus, rudis; Inhumanus.</i>	Tan, <i>Ignis, rofus. Sic Arm.</i>
Syfi, <i>Fraga.</i>	Tafu, <i>Latro, jeci. Arm. Teurell.</i>	Tanbaidd, <i>Ignitus, feruens.</i>
Syflyd, & Sylfid, <i>Movere, moveri.</i>	Tafod, <i>Taciatum.</i>	Tanllwyth, <i>Incendium, focus, rofus.</i>
Syfrdan, <i>Vertiginosus, stupidus.</i>	Tafod, <i>Lingua. Arm. Teawd. Tafawdrud. vid. Llofrudd. Da daint rhag rafod †. Boni sunt dentes contra linguam.</i>	Tangc, <i>Pax.</i>
Syg, <i>Catena.</i>	Tafodiog, <i>Linguatus, Advocatus, qui clientis os & lingua est.</i>	Tangnef, <i>Pax.</i>
Syganai, <i>Ajebat, inquebat.</i>	Tagell, <i>Palea, ruma.</i>	Tant, <i>Chorda, chordula, fides.</i>
Sygn, <i>Signum caeleste.</i>	Tagell, <i>Palea, ruma.</i>	Tanter, <i>Procus.</i>
Sylw, vel Sulw, <i>Visus, aspectus.</i>	Taid, <i>Avus.</i>	Taradr, <i>Terebrum. Arm. Tarazr.</i>
Syllu, <i>Aspicere, inspicere.</i>	Taig, <i>Arm. Clarus.</i>	Taran, <i>Tonitru.</i>
Synn, <i>Stupidus. Gnawd fynn fymyl anghyfiaith †. Assolet videri, stupidee & simplex.</i>	Tail, <i>Fimus, stercus.</i>	Tarfuf, <i>Arcere, dispergere, absterere.</i>
Syr, & Syre, <i>Domine.</i>	Tair, <i>Tres.</i>	Tarfutan, <i>Phantasma.</i>
Syrth, <i>Extra.</i>	Taith, <i>Iter.</i>	Tarian, <i>Clypeus, scutum.</i>
Syw, <i>Nunc significat elegantulum. Gwir lyw ar y groes heol. Ll. Gut. Antiquis videtur significasse sapientem, doctum, peritum.</i>	Tal, <i>Frons.</i>	Tario, <i>Manere, morari.</i>
Sywedydd, <i>Astronomus, astralogus, sapiens.</i>	Tal, & Taliad, & Taledigaeth, <i>Solutio, compensatio, pensio.</i>	Tarô, & Taraw, <i>Ferire, percutere.</i>
Sywidw, & Yfividw, & Yfwiwgw, <i>Parus, i, avis.</i>	Tal, <i>Altus, procerus.</i>	Tarth, <i>Vapor, exhalatio.</i>
T A.		
Tabar, <i>Tunica longa, clammys, toga.</i>	Talaith, <i>Sertum, corona, fascia, tiara.</i>	Tarw, <i>Taurus. Sic Arm.</i>
Tabl, <i>Tabula, mensa. Arm.</i>	Talar, <i>Arum frontale, quod in fronte agri est.</i>	Tafg, <i>Census.</i>
Taul, <i>Mensa.</i>	Talbos, <i>Clypeus.</i>	Tafgu, <i>Taxare, censere.</i>
Tabwrdd, <i>Tympanum.</i>		Tau, <i>Tacebit. Ent. à Te-wi. A oddéfry dau. †. Qui patitur tacet.</i>
Taccl, <i>Sagitta.</i>		Taw, <i>Silentium.</i>
		Tawdd, <i>Liquefactio, liquamen.</i>
		Toli, & Tolio, <i>Diminuere. parsimoniam exercere. Haws toliaw na huriaw. †. Facilius est parcere quam mercede conducere.</i>
		Toliad,

Toliad, *Parcus*.
Tolo, *Pondo, pondus*.
Tawlbrwdd, *Abacus, alueus*.

T E.

Techu, *Idem quod Llech, Latere, latitare*.
Arm. Fugere.

Teg, *Pulcher, bellus*.

Tegan, *locale, mobile*.

Teisban, *Tapetum*.

Teifen, *Placenta*.

Teithi, *Pretium*.

Tel, & Telaid, *Modius*.

Telm, *Laqueus*.

Telyn, *Lyra, citbara*.

Tenau, *Tennis, rarus, macilentus*.

Tenllif, *Levidensa, lino-stema*.

Ter, *Terfus, purus*. Mel ter, *Mel tersum, purgatum*.

Teru, *Purgare, elimare*.

Terch, *Fam. à Torch, Torquis*.

Terfyn, *Terminus, limes*.

Terfyfg, *Tumultus*.

Terment, *Dicitur de exequiis magnatum, inhumatio*.

Termud, *Taciturnus*.

Terrig, *Rigidus, austerus*.

Terrwyn, *Fortis, audax*.

Teryll, *Truculentus*.

Tes, *Æstu solis*.

Tefog, *Æstu solis feruens*.

Tefach, *Lascivus*.

Teth, *Ruma, mamma, uber, mastus, Gr. τήθη*.

Tenlu, *Familia*.

Tenluwas, *Famulus, familiaris*.

Tew, *Crassus, spissus, pinguis, obesus. Sic Arm.*

T I.

Ti, *Tu. Arm. Te*.

Tid, *Catena. Antiqui traba*.

Tin, *Podex, anus, pars rei infima*.

Timbais, *Subminia*.

Tindroed, *Mergulus avis*.

Tinfigly gwys, *Motacilla, motacula codatremula, culicilega*.

Tir, *Terra, pradium*. Tir bwrdd, *Terra mensalis*;

Tir llan, *Terra ecclesie dicata*.

Tiriog, *Dives agri*.

Tiriogaeth, *Territorium*.

Tirf, *Vividus, vegetus, pinguis*.

Tirion, *Comis, urbanus, amœnus*.

T L.

Tlrawd, *Pauper, inops*.

Tlws, *locale, mobile*.

Tlws, *Elegans, lepidus*.

T O.

To, *Tectum. Arm. Toen*.

Tocc, *Arm. Pileus*.

Toddaid, *Carminis genus*.

Toes, *Farina subacta*.

Tolc, *Ruga, enclasis*.

Tolgott, *Litus*.

Toll, *Telonium Gr. τήλη*.

Tolli, *Telonium exigere*.

Tom, *Lutum, cœnum, stercus*.

Tonn, *Unda*.

Tonnog, *Undosus. Et translativè Contumax, protervus*.

Tonn, *Crusta, cuticula, cutis*.

Tonnen, *Idem. Arm. Testa*.

Tonniar, *Idem quod Planc*.

Topp, *Trochus*.

Topp, *Summitas*.

Tor, *Unde Toryn, & Toron, Tunica, chlamys, lacerna*.

Torr, & Torriad, *Fractio, sectio*.

Torri, *Frangere, secare, rumpere*.

Torr, *Abdomen, venter*.

Torch, *Torquis, catena*.

Toreth, *Proventus, incrementum*.

Torf, *Multitudo, turma*.

Torth, *Torta, collyra. Sic Arm.*

Torstain, *Ventrosus*.

Toft, *Severus, acer*.

Tofturio, *Misereri*.

T R.

Trabludd, *Turba, tumultus*.

Trachwres, *Idem quod Tragwres, Calor nimius, feruor vehemens*.

Traenter, *Cervisarius*.

Traeth, *Littus, arena. Sic Arm.*

Trafael, *Labor, opera, nisus*.

Trafod, *Labor*.

Trafodi, *Certare*.

Tragor, *Superfluitas*.

Tragywydd, & Tragwyddol, *Æternus*.

Traha, *Arrogantia*.

Trahaus, & Trahawg, *Superbus*.

Trai, *Decrementum, diminutio, refluxus maris*.

- Train, *Cunctatio*.
 Trais, *Oppressio, rapina*.
 Trallod, *Tribulatio, turbatio*.
 Tramor, *Transmarinus*.
 Trang, & Trangc, *Finis, obitus*.
 Trengi, *Finiri, obire, mori*.
 Trangcell, *Haustus. Vandili & Teutones dicunt*.
 Trankh.
 Tras, *Cognatio, consanguinitas*.
 Traul, *Impensa, sumptus*.
 Treulgar, *Profusus, prodigus*.
 Trawd, & Trawd, *Incessus, cursus pedestris*.
 Trawst, *Tignum, trabs. Sic Arm.*
 Trawlwch, *Myrtax, h. e. pili in superiori labro enati*.
 Trecc, *Ornamenta*.
 Trech, *Fortior, potentior. Est anomalum comparat gradus, unde Superlat.*
 Trechaf. A fo trechaf treisue. †. *h. e. Qui fortior est, opprimat.*
 Tref, *Urbs, oppidum. Sic Arm. Locus habitations, habitaculum*.
 Trefan, *Urbecula*.
 Tref-tad, & Tref-tadaeth, *Patrimonium, hereditas, heredium*.
 Trefn, *Ordo*.
 Treiglo, *Volvere, obambulare*.
 Treiglad, & Treiglddyn, *Obambulator, erro*
 Tremyg, *Idem quod Dirmyg, Contumelia, contemptus*.
 Tremyniad, *Spectrum*.
 Tres, *Labor, opera, negotium*.
 Tres, *Traba*.
 Trew, *Sternutatio*.
 Tri, *Tres, tria. Sic Arm.*
 Trigo, *Manere, morari, habitare. Alicubi Mori*.
 Trigias, & Trigiant, *Habitatio, habitaculum*.
 Trin, *Subst. Pugna, opera*.
 Trippa, *Exta, intranea*.
 Tro, *Versio, gyros. Sic Arm.*
 Troi, *Vertere, flectere, volvere*.
 Trochi, *Mergere*.
 Troed, *Pes*.
 Troediog, *Pedester, pedestrius*.
 Troedfedd, *Pes vel pedis mensura. Sic Arm.*
 Troedog, *Pedica*.
 Troedlath, *vulgò Troed-las, Suppedaneum, infule*.
 Troellog, *Rotosus, undulatus, cymatilis*.
 Troethi, *Mingere, mejere*.
 Trogen, *Ricinus*.
 Trofol, *Phalanga, pessulum, obex*.
 Trostan, *Contus, pertica*.
 Trothwy, *Limen, hypothyrum. Arm. Treufou*.
 Trowynt, *Turbo*.
 Truan, *Miser, arumnosus*.
 Trul, *Cylindrus*.
 Trull, *Promptuarium, cella*.
 Trulliad, *Pincerna, promus*.
 Trum, *Iugum montis, & Mons*.
 Trummain, *Idem quod Trum*.
 Truth, *Adulatio*.
 Truthain, *Adulator*.
 Trwccio, *Cadere*.
 Trwch, *Infaustus, infelix, Chwannog twch i drin †. h. e. Cupidus est infaustus praelis*.
 Trychni, & Trychineb, *Infortunium*.
 Trwm, *Gravis*.
 Trwmpis, *Tuba*.
 Trwfa, *Sarcina*.
 Trwfgl, *Incultus, inscitus*.
 Trwlio, *Ornare, polire*.
 Trwst, *Sonitus, strepitus*.
 Trwydded, *Licentia, inducia, libertas*.
 Trwyddedawg, *Libertinus, hospes liberè admissus. Na ddal dy dy wrth gyngor dy drwyddedawg †. Ne alas familliam ex consilio admissi hospitis*.
 Trwyddew, *Terebrum, castrum*.
 Tawyn, *Nasus*.
 Trybedd, *Tripodium, chyttra, chytrosus. Sic. Arm. Gr. τριπῶς*.
 Tribaedd, *Cæno vel sanguine fœdare*.
 Trybelydr, *Promptus, Dexter, expeditus*.
 Tryfer, *Fuscina, tridens, jaculum tridens*.
 Tryfrith, *Vaiegatus, ex omni parte maculosus, notis maculisque totus respersus*.
 Tryffwrch pren, *Furca arboris*.
 Trylew, *Fortissimus, perforis*.
 Trymbar, *Hasta gravis, lancea gravis*.

T U.

Tu, *Latus, eris.*
 Tuedd, *Ora, tractus.*
 Tuchan, *Plangere, gemere.*
 Tud, *Terra. Arm. Tud, Gens.*
 Tudwedd, & Tudwedd, *Solum, i.*
 Tudfach, *Gralla.*
 Tudlath, *Pertica.*
 Tudded, *Tegmen, tegumentum, indumentum.*
 Tuli, *Brandium, ait G. T.*
 Tunnell, *Dolium.*
 Turio, *Terram effodere more porcorum.*
 Turn, *Tornus. Gr. τόρνος.*
 Turs, *Rostrum.*
 Turtur, *Turtur. Arm. Dlz & Turzunell.*

T W.

Twcca, *Culter.*
 Twf, & Tyfiad, & Tyfiant, *Incrementum.*
 Twlc, *Tuguriolum. pl. Tylciau, mapalia.*
 Twll, *Foramen, specus, caverna.*
 Twmpath, *Cumulus, cippus.*
 Twnn, *Fœm. Tonn, fractus.*
 Twng, *Furatio, juramentum.*
 Tyngu, *Furare. Arm. Tocaff.*
 Twngc, *K. K. & Twng, Est pars segetis qua domino agri ex conventione debetur.*
 Twr, *Turris, arx. Sic Arm.*
 Twtr, *Acerpus, cumulis,*

congeries.

Twrch, *Porcus, verres, majalis. Sic Arm. Arm.*
 Tourchaf, *Subo.*
 Twrch dacar, *Taipa.*
 Twrf, & alicubi Twrdd, *Strepius, clangor, tonitru.*
 Twrf, *Ganglium, distortio membri.*
 Twrlla, *Mus montanus.*
 Twrn, *Unde Twrn da, Commodum, beneficium.*
 Twtt, *Bombax.*
 Twtnai, *Aquila color.*
 Twyg, *Amiclus, tunica.*
 Twyl, *Metus.*
 Twyll, *Dolus, fraus, fallacia.*
 Twymm, *Tepidus. Arm. Tom. Demet. Twym.*
 Twymder, *Tepor, calor.*
 Twyfg, *Pars, portio.*

T Y.

Ty, *Domus, ades. Sic Arm.*
 Tyaid, *Familia, plena domus.*
 Tyb, *Opinio.*
 Tyccio, *Prodesse.*
 Tyddyn, *Tenementum, pradium.*
 Tyle, *Locus ubi stetit domus, locus adificanda domui aptus, Rudus, parietina. Angl. Tosie. Apoc. 1. 5. Tabernaculum redditur.*
 Tylath, *Trabs, tignus.*
 Tyluwtr, *Paterfamilias.*
 Tyinn, *Arctus, strictus.*
 Tyner, *Tener. Sic Arm.*
 Tynged, *Fatum, fortuna.*
 Tynghedfen, *Fortuna, fatum, Parca.*

Tyno, *Area, areola, vallicula.*

Tyfa, *Trama, turba.*
 Tyfmwy, *Afflictio, afflictatio, horror.*
 Tytmwy, *Fibula, spinther, ansa.*
 Tywarch, & Tywarchen, *Gleba, cespes. Arm. Tuchen. Pl. Tyweirch.*
 Tywarchawr, *Bos. Avertendis glebis.*
 Tywas, *Famulus, domesticus.*
 Tywod, *Arena.*
 Tywyll, *Tenebrosus, caliginosus.*
 Tywyn, *Splendor.*
 Tywyn, *Littus maris, arena maris. Gr. Siv.*
 Tywys, *Spica, arista.*
 Tywyfog, *Dux, princeps.*

V B V Ch

Vbain, & Vban, *Clamitare, ejulare.*
 Vch, *Superior, altior.*
 Vchel, *Altus, sublimis, celsus.*
 Vchelfaer, *Viccomes, constabularius.*
 Vcher, *Vesper.*

V D.

Vdd, *Dominus; unde poeta antiqui interdum dicebant, Vdd Cessar, pro Iul. Cessar, Iulius Cæsar.*

V F.

Vfel, & Vwel, *Ignis. Videtur proprie significare scintillam, igniculum, ro-gum.*

Vfelltawd. & Vfylltawd,
Humilitas.

V L.

Vlw, *Fanilla. vid. an corruptè pro Vwel.*

V N.

Vno, *Vnire.*

Vnben, & Vnbyn, *Princeps, monarcha, imperator. Ab Vn, & Pen, q. d. Unicum & solum caput.*

Vnbennes, *f. g.*

Vnbennaeth, *Monarchia, principatus.*

Vngor, *vt Edeu vngor, Filium incontextum & simplex. Cadarnach yw'r edau yn gyfrodedd nag yn yngor †. Fortius est filium contextum. i. e. duplex, equam simplex.*

V R.

Vriad, *Senator, senex.*

V S.

Vs, *Palea.*

V W.

Vw, *Zomos, pulmentum, pullicula, papp.*

W N.

Wng, *Propè. Legitur & Wngc. ἐγγύς. propinquus. Dyweddi o wng, galanas o bell †. Coniugium è propinquo, inimicitia è longinquo.*

W T.

Wttra, *Via publica.*

Wttres, *Prodigalitas, luxuria.*

W Y.

Wy, & Demet. wi, *Ovum.*

Wybl, *Æther, cælum, nubes.*

Wybren, *Nebula, cælum, nubes.*

Wybrwr, *Astronomus.*

Wylo, *Flere, plorare.*

Wyll, *Strix, ephialtes.*

Wyneb, *Facies, vultus. Arm. Aencp, & Encb.*

Wyr, *Nepos, neptis.*

Wyth, *Oïlo.*

Wythnos, *Hebdomas, septimana.*

Y Ch.

Ych, *Bos. Arm. Egeul, Vacca.*

Ychenawg, *Idem quod Achenawg. Gwel bedd no buchedd ychenawg † Melius sepulchrum quam vita egena.*

Y D.

Yd, *Fruementum, seges.*

Ydtyr, *Solum cereale.*

Y F.

Yfed, *Bibere. Sic Arm.*

Yfwr, *Bibeus, potator.*

Yfory, *Cras*

Ylltyr, *Talpa.*

Y M.

Ymachlud, *potius Ymachludd, Occultare se, abscondere.*

Ymadael, *Cedere, discedere.*

Ymadferth, *Sese tueri.*

Ymbil, *Supplicare.*

Ymborth, *Pastus, refectio, pabulum.*

Ymddifad, *Orbus, orphanus. Sic Arm.*

Ymddiffyn, *Defendere, Defensio.*

Ymenyn, *Butirum. Arm. Amanen.*

Ymgeleddwr, *Curator, tutor.*

Ymladd, *Pugnare, pugna.*

Ymladdgar, *Pugnax.*

Ymlyniad, *Persecutor, infecutor, Canis venaticus. Gwell un ceidwad na dau ymlyniad. †. Melior est unus custos quam duo infecutores.*

Ymmerodr, *Imperator.*

Ymodwrdd, *Tumultuari.*

Ymogelydd, *Cavere. Gwaith ysgafn ymogelud. †. Opus leve cavere.*

Ymogor, *Habitaculum, domicilium.*

Ymorneft, *Duello contendere.*

Ymryffon, *Rixari, contendere, Rixa, lis, contentio.*

Ymwyr, *Concertatio, impetus.*

Ymynhedd, *idem quod Ymbil. Na hir umnhedd à thaecog †. Ne duu ores inhumanum.*

Ymysgar, & Ymysgaroedd, *Ext.*

Y N.

Yn, *In, Arm. En. Gr. &.*

Ynad, *Judex; & interduyn*

Yngnad,

Yngnad. *Listris transpositis* Ynad, Pl Ynaid, & Ynadon. Ynad & Yngnad, *interdum sapientiam & prudentem significant.*

Ynfyd, *Stultus.*

Yngan, *Fari, loqui.*

Ynged, *Angustia.*

Ynglef, & Ynglais, *Clamor, clamor angustie.*

Yngneidiaeth, *Judicatura.*

Ynni, *Animus virilis, vigor.*

Ynnill, *Lucrum, questus.*

Ynwf, *Madidus, humidus.*

Ynyd, *Hilaria, Bacchanalia.*

Ynys, *Insula, mediamnis.*

Arm. Enefen. Gr. ἰνῆ &.

Ynys y cedeirn, *Insula fortium, est vetus Britannia nomen apud Maðynogi.*

Y S.

Ysbaid, *Spatium, cessatio.*

Ysbledbach, *Lusus, oblectamentum.*

Ysbongc, *Ilus, pulsus, verber.*

Ysborrhion, *Pabula.*

Ysbrwn, *Sic mendose vulgus & Scripturarum interpretes: rectius Ysbrwg,*

Spongia, lana marina.

Ysbrwg, *dicunt Tal. & omnes Antiqui. Gr. σπόγγη.*

Ysbyddad, *Hospitalitas.*

Ysbydwr, *Hospes, hospitalis.*

Ysbys, *Certus, manifestus.*

Yscenn, *Furfures capitis, porrigo.*

Ysgabiar, *Superhumeral, epomis, scapular.*

Ysgafael, *Captura, prada.*

Ysgafala, & Ysgyfala, *Securus, vacuus, otiosus, solitarius.*

Ysgafalhawch, *Otium.*

Ysgafn, *Leuis. Arm. Scaff.*

Gr. ὑψήθη.

Ysgafn, *Struex, aceruus.*

Ysgai, *Spuma, adeps, natans in superficie bullientis liquoris.*

Ysgar, *Partium, demensum, pars, portio. Scheda, asser.*

Ysgar, & Ysgariaeth, *Divertium.*

Ysgarlad, *Coccum. Ysgarlla, legitur Apoc. 17.*

3. 4.

Ysgarin, *Clamor.*

Ysgaw, *Sambucus.*

Ysgeler, *Scelestus, nefarius.*

3. 4.

Ysgewyll, *Fruticatio, germen, germina.*

Ysgidogyll, *Luteola avis.*

Ygien, *Culter, gladius.*

Ygin, *Pratexta.*

Yginen, *Inauris.*

Ygipio, *Rapere.*

Ygipiol, *Fapax.*

Yglyf, *Prada.*

Ygod, *Vmbra, larua. Arm.*

Squeut.

Ygodigaw, *Consternari.*

De equis perterritis dicitur.

Ygoewan, *Leuis, ventosus, inconstans.*

Ygol, *Scala, climax.*

Ygolp, *οξολάψ, palus preacutus.*

Ygoren, & Ysgorawg, *Navis.*

Ysgothfa, *Forice, cloaca.*

Ysgraff, *Schapha. Arm.*

Scaff.

Ysgrawling, *Gluten, colla.*

Ysgreppan, *Mantica.*

Ysgrin, *Arca, cista.*

Ysgregcl, *Pons pensilis.*

Ysgrubl, *Iumentum.*

Ysgub, *Scopa, scroba. Fascis, fascis spicarum.*

Ysgubo, *Verrere, scopare.*

Ysgubor, *Horreum, farreum.*

Ysguthan, *Palumbus, palumbus torquatus.*

Ysgwd, *Impulsus, pulsio.*

Ysgwft, *Captura, prada.*

Ysgwier, *Armiger.*

Ysgwir, *Norma.*

Ysgwn, *Nefarius, nefandus.*

Ysgwthr, *Sculptura, cœlatura.*

Ysgwydd, *Scutum. Sic Arm.*

Ysgwydd, *Humertus, Armus. Sic Arm.*

Ysgyfaint, *Pulmones. Sic Arm.*

Ysgyfarn, *Auris. Arm. Scouarn.*

Ysgyfarnog, *Lepus, quia auritus; Sic Gr. λεγώς, à λεγῆς auribus. Arnab, Arm. Auriculatus.*

Ytgyffgar, *Rapax.*

Ytgymmun, *Execratus, maledictus.*

Ytgyren, *Asser.*

Ytgyrd, *Asper.*

Ytseppan, *Decipulum, laques.*

Ytinachd, *Malefactum.*

Ytinwccan, *Nebula, fumus.*

Ytnid, *Gallinago minor, rusticula minor.*

Ytnoden, *Taniola, fascia.*

Ytspa-

Yspagau, *Armi, brachia, ungula avium, vid. an hinc Angl. Spokes.*

Yspardun, *Calcar.*

Ysper, *Hasta, lancea. A Ber, Veru, vel à Par, hasta. Hinc Angl. Speare.*

Yspieyddyn, & Yspien-nwr, & Yspiwr, *Speculator.*

Yspodol, *Spatha, spathula, scutula.*

Ystaen, *Stannum.*

Ystaenio, *Maculare.*

Yftang, *Pertica, hasta, lancea. Item Iugerum, quod pertica metiatur.*

Yftid, *Catena.*

Yftlum, *Vespertilio, nycterus.*

Ystof, *Stamen, Arm. Steufen.*

Ystol, *Sella, seliquastra, sedile.*

Ystor, *Resina.*

Ystform, *Tempestas, procella.*

Ystrad, *Strata.*

Ystref, *Habitatio, domicilium.*

Ystrin, *Pugna, contentio.*

Ystryd, *Plavea, via.*

Ystwcc, *Urna.*

Ystfwfwl, *Anulus, cornix.*

Yswain, *Armiger. Arm. ffoch.*

Y W.

Yw, *Taxus, smilax. Arm. Iwinen.*

BOTANOLOGIUM.

A.

yr Adafeddog, llwyd
y ffordd, llwydyn y

ffordd, & Llwyd bon-
heddig, *Gnaphalio, si-
lago.*

Afal y ddaiar, Bara yr
hwch, *Malum terra, panis porcinus. Est species Aristolochia.*

Afal peatus, & Eirin
gwlanog, *Malum Per-
sicum.*

Afal gronynnog, *Malum
Punicum.*

Afal melynhir, *Malum
limonium.*

Afal euraid, *Malum auran-
tium, medicum, citreum, hespericum, Assyricum.*

Afan, alijs Mafon. Tal.
*habet Afanwydd, Ru-
bus ideus, Rapis, mora
rubi idei.*

Afans, *vid. y Fagpoll.*

Alan bychan, gwrthlys,
carn yr ebol, y besych-
lys, *Tussilago, farsfara, chamaleuces, bechion.*

Alan mawr, dail y try-
fan, *Petasites.*

Alaw, y fagwyr wenn,
& Lili'r dwr, *Nymphaea
candida, lilium, lunonis
rosa, nenuphar.*

Alifantr, y ddulys, *Hip-
poselinum, olus atrum, apium sylvestre, aquapium, levesticum, smyrnion.*

Alkakengi, y suranen
godog, *Helicacabus, ver-
ficaria.*

Allwyddau Mait, *Aspe
keys.*

Amranwen, *Parthenium
Fuchsj, consolida minor, leuca canthemis.*

yr Arfog, *vid. Brefych
crych.*

Arian Gwion, yr arian-
llys, *Cristagalli, aleto-
rolophos, thalictrum.*

Aurbibau, *Auripigmenion.*
Aurfanadl, corrfanadl,
banadlos, *Genistella, flos
tinctorius.*

B.

Balog y waun, y felfugn,
y felengu, llysfiau'r
eglwys, y weddlys,
& mel y cwn, *fnigna, fistularia.*

Banadl, *Arm. Balaznen, Merica, genista, genesira.*

Banadl pigog.

Banadlos, *vid. Aurfanadl.*
y Banog, *vid. y Dew Ba-
nog.*

Bara cann y defaid, *vid.
y Werog.*

Bara yr hwch, *vid. Afal
y ddair.*

Barf y gwr hen, *Barba
senis.*

Barf yr afr, barf y bwch,
Come.

Basil, *vid. Brenhinllys.*

Bawn, & Gwenyddail,
Melissa, apiastrum.

Beattws, *Beta.*

y Benboeth, llysfiau'r
dom, & Llawegor.

y Benddu, *vid. llysfiau'r
gynddaredd.*

y Beneuraid, *Polyanthe-
mon.*

y Benfelen, y greulys,
*Intubus sylvestris, sene-
cio, erigeron.*

y Bengaled, y glafrrllys,
y gram-

y grammennog, y benlas wenn, *Cyanos major, cyanus sylvestris, baptisicula, asla nigra, scabiosa, nicea, mæa alba, ledea.*
 y Bengoch, yr elinog goch, y dinboeth, & Llysfiau'r domm, *Persicaria, cannaba agrestis, herba Judaica, crategonon, atriplex erratica.*
 y Benlas wenn, *vid.* y Bengaled.
 y Benlas o'r yd, *Flos Zacharia, flos frumenti. cyanos.*
 y Berthlys, *Helixine, cissampelis.*
 Berwr, *Nasturtium.*
 Berwr yr ardd, *Nasturtium hortense.*
 Berwr y dwr, mintys y dwr, mintys y meirch, *Nasturtium aquaticum, silybrium, menta aquatica, menta crispa, corona Veneris, cardamira.*
 Berwr y dwr melyn, perfl'r dwr, *Laver, is.*
 Berwr y fam, berwr y fammog, berwr y tollannau, berwr Caerfelem, & berwr gauaf, *Erysimum, irio, rapistrum sive sinapi sylvestre, pseudonyium.*
 Berwr firainge, Berwll' ffrengig, berwr y garddau, *Nasturtium Gallicum, cordamum.*
 Berwr gwyllt, *Lepidum.*
 Betwr yr iair, *vid.* Canclwm.
 Berwr y moch, *Nastur-*

tium porcinum.
 Berwr Taliesin, *Fabaria.*
 Blaen y conyn ar y mel. *vid.* Drydon.
 Blaen y gwayw, y boetfflam, *lactus, flammilla, flammulina.*
 Blaen yr iwich, *Brassica canina.*
 Bleidd-dag, *vid.* Llysfiau'r blaidd.
 Blodau ammor, *Amaranthus.*
 Blodau'r gog, *Cantabrica.*
 Blodau'r breein, *Paonia, paonica casta, glycyfide, monogenion, pentorobos.*
 Blong y ddaiar, rhwymyn y coed, llysfiau'r twrch, eirin Gwionl, grawn y perthi, paderau'r gath, y winwydden wenn, pys y coed, *Bryonia, vitis alba, ampeloleuce, cedrestis, psylotrum.*
 Brenhinllys dof, basil, *Ocimum, ozymum.*
 Brenhinllys gwyllt, *Acinos, ocimastrum*
 Bresych, & Bresych bengron, *Caulis, brassica, crambe.*
 Bresych y cwn, *Brassica canina, cynocrambe.*
 Bresych cochion.
 Bresych yr yd, *Sinapi sylvestre.*
 Briallu, *Primula veris, bellie, bellium, herba paralyfis, herba S. Petri, verbasculum.*
 Brigau'r twynau, y feilynlys, llysfiau'r co-

wer, *Galeon, galium.*
 Briw'r march, cas gan gythaul, llysfiau'r hudol, y dderwen fendigaid, y ferfaen, *Verbena, sagmen, peristereos.*
 Briweg, y cerrig, llysfiau, 'r muroedd, pupur y fagwyr, y friweg, *Crasula minor, sedum tertium.*
 y Friwydd wenn, *Rubia minor.*
 Brwynen, *Scirpus.*
 Brynlys, y freffys, llysfiau'r coludd, llysfiau'r pwding, *Pulegium.*
 Bryttwn, *Abrotonum.*
 Bulwg, y drewg, *Milium, pseudomelanthium.*
 Bulwg Rhufain, llysfiau'r bara, *Gith, nigella Romana, melanthium.*
 y Bumustl, *Cicuta mertifera.*
 Bustl y ddaiar, y genrhigoch, *Fel terre, centaurium mas, febrifuga, lebadium, limnesium.*
 Bwyd yr hwyaid, llinhad y dwr, *Lens palustris.*
 Bwyd y llyffaint, caws y llyffaint, bwyd ellyllon; *Fungus, tubera, prunioli.*
 Bwlwts, *Nymicia, Deuryw* fydd o'r *Nymphaea* y gwym yw'r Alaw, a'r melyn yw'r Bwlwts.
 y Bybyrllys. Medd. Myd. y Bywi, *Nux terra.*
 C.
 Cacamwcci, cribau'r blei-

- bleiddiau , cyngaf
mawr, *Lappa major*.
- Cacamwcci lleiaf, Cyn-
gaf, *Xanthium*, *Lappa*
minor, *Lappa inversa*.
- Caill, y ci, *vid.* y Gal-
drift.
- Callod y derw, clustiau
'r derw, llysiâu 'r yfgy-
faint, *Pulmonaria*.
- Camri, milwydd, cama-
mil, *Chamamelum*, *an-*
themis.
- Canclwyf, *Centimorbia*,
numularia.
- Canclwm, y glymmog,
y ganhewin, Medd.
Mydd. y waedlys,
bewr yr iair, *Polygonum*
mas, *sanguinaria*, *corri-*
giola, *centinodium*, *pro-*
serpinaca, *calligonum*, *ge-*
minalis.
- Canrhi goch, *vid.* Buftl
y ddaiar.
- Carn, y rebol, *vid.* Alan
bychan.
- Canwyll yr adar, *vid.* y
Dewbanog.
- Cas gan arddwr, *vid.*
Hwp yr ychen.
- Cas gan gythraul, *vid.*
Briw'r meirch.
- Castanwydd, *Castanea*.
- Cawl, *Olas*, *caulis*.
- Cawl ffrengig, *Caulis Gal-*
lica.
- Cawl gwyllt, *Caulis a-*
grestis.
- Cedor y wrach, rhawn y
march, *Equisetum*, *sa-*
lix equina, *cauda equina*,
hipparis, *ephadron*.
- Cedwrach leiaf, *Chedra*.
- Cegid, gwynn y dillad,
Cicuta, *myrrhis*.
- Ceirch, *Avena*.
- Ceirch bendigaid.
- Celyn, *Aquifolium*.
- Celyn Mair, *Ruscus*.
- Cennin, *Porrum capitatum*.
- Cennin y brain, efgidiau
'r gog, hofannau 'r
gog, *Hyacinthus pur-*
pureus.
- Cennin y gwinwydd,
cennin Pedr, *Ampelo-*
prafon, *narcissus*, *pseu-*
narcissus.
- Ceulgon, *Acedula*.
- Cibog, am fod ei had
mewn cibau, *Panicum*.
- Clais, *Morsus diaboli*.
- Clais y moch, clari dwbl,
y gochlas, clych du-
ram, *Herminum sativum*,
rostrum percinum, *christa*,
kera, *salvia Romana*.
- Clor, cylor, cnau 'r dda-
jar, *Apios*, *bulbocastanum*.
- Clust yr arth, yr olcheu-
raid, yr olchwraidd,
Sanicula, *diapensia*.
- Clust yr assen, *vid.* Cyn-
ghlennyd yr afon.
- Clustiau 'r derw, *vid.*
Callod.
- Clust yr ewig, *Laureola*,
daphnoides.
- Clust y fuwch, clust y
tarw, *vid.* y Dewba-
nog.
- Clust yL Iuddew, *vid.*
Clustiau 'r derw.
- Clust y llygoden, *vid.* y
Flewynnog.
- Clych y cerrig.
- Cnau 'r ddaiar, *vid.* Clor.
- Cnau 'r India, *Nux mu-*
scata.
- Cnau barfog, *Nux avella-*
na.
- Cnau ffrengig, *Nux ju-*
glans.
- Cneuen pen, *Nux muristi-*
ca, *moscaryon*.
- Cnau Almond, *Nux Gra-*
ca, *nux Thasia*.
- Cnau peatus, *Nux Persica*,
nux Mollusca.
- Coluddlys, *Pulegium*.
- Comffri, *vid.* Llysiâu 'r
cwlwm.
- Corr-fanadl, *vid.* Aurfa-
nadl.
- Corr-yfgaw, *vid.* Yfgaw
Mair.
- Corn yr afr.
- Corn y carw mor, y go-
dog, *Critimum*, *crischa-*
mon, *faniculum marinum*,
calcifraga, *batis*, *baticula*.
- Corn y carw mynydd,
corn yr hydd, corn yr
iwrch, corn bwch, pa-
ladr hir, *Orobancha*, *pe-*
talitis.
- Costog y domm, *Herba*
S. Barbara.
- Cowarch, *Cannabis*.
- Crach eithin, *vid.* Eithin
yr iair.
- Craf y geifr, cra 'r nad-
redd, *Maturalis*, *allium*
ursinum.
- Cra 'r gerddi, *Allium*.
- Crafangc yr Arth, troed
yr Arth, tafol y mor,
Elleborus niger, *veratrum*
nigrum, *acantha*, *confi-*
ligo Turneri, *Acanthus*,
perpacantha, *mamoria*,
branca

branca urfina.
 Crafangc y fran, chwys
 Mair; *Ranunculus*.
 Crafangc yr cryr, *Herba*
Sardonia, scelerata.
 Craith vn-nos, vid. y
 D.deilen ddu.
 Cribau'r bleiddiau, vid.
 Cacamwcci.
 Cribau Mair, vid. Y fgal-
 len wenn.
 Cribau S. Ffraid, Dan-
 nogen, & in Lib. Land.
 Llys dwyfawg, *Betoni-*
ca, veronica, cestron, psy-
chotrophon.
 Crinllys, vid. y Fioled.
 Cwlyn y mel, vid. Dry-
 don.
 Cwlm, y gwydd, cwlm
 y coed, y gynghafog,
Smilax lewis, helxin.
 Cychwlyn, vid. Drydon.
 Cyfardwf, *Consolida major*.
 Cyfridwy, & yr Yfredd-
 wy, TW. *Filix aquatica*.
Polypodium apud Cardiga-
nenses. Polypodium terre-
stre.
 Cynghlennydd yr afon,
 y llefanog, llysfiau'r
 afu, llinwydd yr afon.
 clust yr assen, *Lichen,*
jecoraria, hepatica.
 Cynffon y cabwllt, vid.
 Falerian.
 Cynffon y llygoden, *Se-*
dum minus.
 Cyngaf, cyngaw, lly-
 sfiau'r hidl, *Bardana,*
asperula, asperine, lappa,
arctium, profopis. Aliis
 Cynghar, à Caru, vt
 Gr. *Philanthropos*.

Cynghafawg, vid. Cwlm
 y gwydd.
 Ch.
 Chwerwlys, *Absynthium*
rusticum.
 Chwerwlys yr eithin, y
 fedwen chwerw llysfiau
 'r bystwm, faeds gwyll-
 tion, *Stachys*.
 Chweinllys, *Herba puli-*
caris, psyllion.
 Chwys Arthur, llysfiau
 'r gwenyn, erwaint,
Herba prati, barba capri,
hirci herba.
 Chwys Mair, vid. Cra-
 fangc y fran.
 y Chwerwddwr, *Cucumer*.

D.

Dagrau Addaf, *Pistacia,*
pistacea, staphylodendron.
 Dall y cwrwf, diowd-
 wydd, pren y gerywn,
Laurus.
 y Ddeilen ddu, dail duon
 da, craith unnos, yr
 ornerth.
 Dannogen y dwr, *Scrofu-*
laria major, chymenum,
consolida minor, solidago
minor, prunella.
 Dail y fendigaid, vid.
 Dail y twrch.
 Dail ffion ffrwyth, By-
 fedd ellyllon, menyg
 ellyllon, byfedd co-
 chion, llwyn y te-
 wlaeth, *Digitalis purpu-*
reus, taphus barbatus. A-
licubi Dail ffol ffrwyth,

& ffol y ffridd, am
 eu bod yn debyg i ffol.
 Dail y gloria, gellhefg,
 cleddyflys, yr hylithr,
Gladiolus, iris agrestis, spha-
cula satida.
 Dail y gron, bogall y
 forwyn, y gron dod-
 daid, *Umbilicus veneris,*
acetabulum, bransf, coly-
redon.
 Dail y tryfan, vid. Alan
 mawr.
 Dail y twrch, dail y fen-
 digaid, *Gallicè Tousfan,*
b. e. yr holliach, An-
drosamon, dionysias; A-
gnus castus, medd rhai.
 Dalen meiwon, *Meticu-*
lum.
 Dant y llew, clai, dant y
 ci, *Dens leonis, cicho-*
reum sylvestre.
 Dant y llew, lleiaf, *Dau-*
cus creticus, hedopnois,
coronopus, leontopodium.
 Danadl, *Antiqui scribunt*
 Dynad, *Urtica prima*.
 Danhadlen ddal, dan-
 hadlen farw, *Urtica*
mortua, scrofularia, labco,
laminium.
 y Ddanhadlen, wen, *Cu-*
cumer anguinus, cumer
afinis.
 Dau-wynebog, *Lacca ni-*
gra.
 Derwen Gaerusalem,
Botrys, chamadrys, trif-
sago, quercula.
 Derwen, y ddaiar, y
 dderwen fendigaid,
Verbena, chamadrys, trif-
sago.

- y Dewbanog, y banog, hannerpan, tapr dunos, tapr? Mair, Sirkyn y melinydd, dail y melfed, clust y fuwch, clust y tarw, canwyll yr adar, *Tapsus barbarus, verbascum.*
- y Dewbanog, fechan, llysfiau'r parlys, *Herba paralysis.*
- y Dewbanog wenn wriryw, gwynddail, *Leucophyllon.* Rhywogaeth o'r banog yw y rhos can pau.
- y Ddiwydd felen, llysfiau'r wennol, llym y llygaid, gwel na'r aur, llysfiau'r llaw, y ddiwythl, & y Ddiwlith, *Chelidonium majus, hirundinaria.*
- y Dinboeth, *vid.* y Bengoch.
- y Dinllwyd, llwyd y din, y dorrilwyd, tranfihed, gwyllt, gwyn y merched, *Potentilla, agrimonia sylvestris, tanacetum sylvestre, argentaria, inguinaria.*
- y Ddittain, *Dictamnum.*
- y Ddittain leiaf, *Cofus.*
- y Ddoddedig rudd, *Rosa folis, Ros solis.*
- y Ddoddedig wenn.
- y Dorfagl, golwg Christ, llygaid Christ, goleudrem, gloywlys, efros, *Euphrasia, ocularia.*
- y Dorllwyd, y Dorllwydig, *vid.* y Dinllwyd. *Est & Inva muscata, &*
- Abiga, & chamapitys. Dicitur & Palf y gach bali. TW.*
- Drain yspinys, pren melyn, *Crispinus, berberies vulgaris.*
- Drewg, *vid.* Bulwg.
- Drewgoed, *Acopus.*
- Dringol, *vid.* Surā yr yd.
- y Droedrudd, llysfiau'r llwynog, mynawyd y bugail, pig yr aran, llysfiau Robert. *Gruina, geranium primum, vehinastrium, rostrum gruis, rostrum ciconia.*
- y Drydon, troed y dryw, llysfiau'r dryw, cwlyn y mel, cychwlyn, blaen y conyn ar y mel, y felysig, llysfiau'r fuddau, *Eupatorium sylvestre, marmorilla, agrimonia.*
- Dryfi, *Idem quod Mieri.*
- Duddraenen, *Spinus.*
- y Dduglwyd, am fod iddo glwyd o wraidd. *vid.* Eithin yr iair. *Aulis Auricula muris.*
- Dulys, *Olus atrum, vid.*
- Alifandr.
- Dyw-
- E.
- Ebolgarn, *vid.* Alanbychan.
- Ebolgarn, y garddau, *Perpensa, asarum, vulgaga, nardum sylvestre.*
- Efre, *Lolium.*
- Effros, *vid.* y Dorrfagl.
- yr Eglyn, *vid.* Torrmaen.
- Egroes yw aeron Mieri Mair.
- Eidral.
- Eiddew, eiddiorwg, *Hedera.*
- Eiddew'r ddaiar, y feidiog las, *hedera terrestris, elatine.*
- Eirin gwlanog, *Malum Persicum.*
- Eirin y ci, *vid.* y Galdrift.
- Eirinllys, *potius* Eurinllys, ysgol Fair, ysgol Fair ochrog, ysgol Grist, *Ascyrum, ascyrodes, herba Ioannis, perforata, hyperici species.*
- Eirin Mair, perth-eurddrain, *Vua crissa.*
- Eirin perthi, *Spineolus.*
- Eithin.
- Eithin ffrengig, *Rhamnus.*
- Eithin yr iair, cas gan arddwr, hwp yr ychen, tag-aradr cracheithin, y dduglwyd, *Resta bonis, remora aratri, Anonis, ononis.*
- Elestr, *Lilium, iris, acorum.*
- Erfin, *vid.* Maip.
- Erfin y coed, *vid.* Bloneg y ddaiar.
- Erlyriad, *vid.* Llyriad.
- Erwaint, erwain, & Erchwaint, *vide* Chwys Arthur.
- Esgidiau'r gog, *Melanium, viola purpurea. vid.* Cennin y brain.
- Esgorlys, *vid.* Llysfiau'r galon.
- Ewnofiau gwylltion, *Renilla.*
- Euad, *Idem quod* y Ddeilen ddu, *ut quidem volunt.*

Euodddu & Euod goch,
The blacke and red yles.
I. D. R.

Eurddrain, *Agni spina*.
Eurddrain duon, *Rhibes*.
Eurinllys, *vid. Eirinllys*.

F.

y Fabcoll, afans, llysfiau
Bened, llygad yr ysgy-
farnog, fanwlyd,
Caryophyllata, auantia,
herba benedicta, herba
munda, sana munda, pes
muli, oculus leporis, geum,
asarum, acantia.

y Fagwyr wenn, *vid. A-*
law.

y Fandon, *vid. llysfiau 'r*
eryr.

y Falerian, cynffon y ca-
bwllet, llysfiau Cadw-
gan, gwell na'r aur,
Valeriana, Phu, nardus
siluestris. Deuryw syddo
hono; 1. y Driaglog,
Theriacara, valeriana
major. 2. Valeriana vil-
garis.

Fanwlyd, *vid. y Fap-*
goll.

y Fedwen chwerw, *aliiis*
y Fedd-don & y Fe-
don chwerw, *Stachys,*
ambrosianum.

y Feddygyn, *vid. y Fio-*
led.

y Feidoig las, mantell
Fair, matell y corr, palf
y llew *Chimilla, hedera*
serrestris, pes leonis, parta
leonis, stellaria.

y Feidiog lwyd, y Gan-

wraidd lwyd, llysfiau
Ieuan, llysfiau llwyd,
Artemisia.

y Feidiog rudd, *Flam-*
mula.

y Felen-gu, *vid. Balog*
y waun.

y Felenydd, *Hieracium,*
I. D. R.

y Felynllys, *vid. Brigau*
'r twynau.

y Fel-fugn, *vid. Balog y*
waun.

y Ferfaen, *vid. Briw 'r*
meirch.

y Filfyw, mil, *vid. y*
Fronwys.

y Fioled, crinllys, med-
dygyn, llysfiau 'r drin-
dod, *Viola, herba cia-*
uellata, herba Trinitatis,
herba flammea.

y Fioled felen auaf, me-
lyn y gauaf, *Leucoion.*

y Fioled fraith, *vid. y*
fronwys.

y Freflys, *vid. Brymlys.*

y Friweg, *vid. Briweg.*

y Fronwys, y Filfyw, mil,
melyn y gwanwyn, y
fronwst, gwenith y
ddaar, y fioled fraith,
llygad Ebrill, llygady
diniewed, *Triticum sil-*
uestre, scrofularia minor,
chelidonium minus.

y Fyddarllys, y fywlys
fwyaf, y fywfvth, lly-
sfiau pen ty, *Sedum ma-*
jus, semperuiuum majus,
herba Iouis, amerimnon,
hypogesium.

y Fywfyth leiaf, llysfiau
'r fagwyr, llwynau 'r

fagwyr, cynffon y lly-
goden, y ddilofg: *aliiis*
y glaiarllys, *Tristhalis*
vermicularis, crassula mi-
nor.

Ff.

Ffa, *Faba.*

Ffa ffrengig, *Phascoli.*

Ffenigl, ffunell, *Foenicu-*
lum, marathrum.

Ffenigl y moch, pyglys,
Foeniculum porcinum. li-
banotis, peucedanum.

Ffenigl y mor *Crishmon.*

Ffenigl y cwn, amran-
wen, *Amanista, peuce-*
danus, hippomarathrum.

Ffenigl Helen luyddog,
Meon. Mes. Ar y Gar-
neddwen rhwng y Bala
a Dolgellau y tyf. TW.

Fflamgoed, *vid. llysfiau*
'r cyfог.

y Fflamgoed fechan, *vid.*
Llaeth y cythraul.

Fflwr dylis, *Idem quod E-*
lestr.

Ffunell, *vid. fenigl.*

Ffynwewyr y plant, ffyn-
wewyr ellyllon, hestg
melfedog, pen melfed,
tapr y dwr, cynffon y
gath, *Typha, scptrum*
moricnis.

G.

y Galdrist, eirin y ci, lly-
sfiau 'r neidr, ceilliau 'r
ci, tegeinian, *Cynosor-*
chys, serapias, orchys, dra-
contium, serpentaria.

y Gamamil, milwydd, y
gamri. *vid. Gamri.*

y Gan-

y Gandoll, *Perforata*.

y Ganhewin, *vid.* Canclwm.

y Ganrhi goch, *vi.* Buftl y daiaia.

y Ganwraidd lwyd. *vi.* y Feidiog. lwyd.

y Garddwy, *Caros, caron, careum*.

Garleg, cra 'r gerddi, rriagl y tlawd, *Allium, intrica*.

yr Arlegog, *vid.* Troed yr assen.

Garleg gwyllt, *Ophioscordon*.

y Gaswenwyn, *Morsus diaboli, succisa*.

y Gedowrach, *Solanum somniferum, asprella*.

y Gedowrach leiaf, *Chydra*.

Gelhesg, *Gladiolus luteus*.

y Gin-groen fechan, llin y forwyn, llin y llyffaint, *Ostris, linaria*.

y Glasfylls, *aliis* Benlas wen, *Scabiosa, inula, henula rustica*.

y Glaiarllys, y glas, *Glastrum, isatis*.

Glawfwellt y cwn. *vid.* Llygad y ci.

Glesyn y coed, yr olchenid, *Consolida media, solidago. Laurentiana. I. D. R.*

y Gloria, *vid.* Daily Gloria.

y Gloywlys, *vid.* Effros.

y Glymynog, *vid.* Canclwm.

y God euraid.

y Godog, *vid.* Corn y

carw mor.

Godowydd.

y Goedrwydd, y goedwyrdd. *Limonium, pyrola. Aliis* Godrwyth, *Melilotum*; Gwynach oedd ei ddwylo na chana-won y godrwyth.

Goferini.

Gold, Gold Mair, rhuddos, *Caltha, solsequium, calendula, heliocyos*.

Golw Christ, *vid.* y Dorr-fagl.

Graban, *Demetis idem quod* Gold.

Gras Duw, *Gratiola, gratia Dei*.

Grawn yr haul.

Grawn paradwys, grawn paris, llyisiau paradwys, *Grana Paradisei, cardamomum*.

Grawn y perthi, *vi.* Bloneg y ddaiar

Greol, greuol, greuolen, *Idem quod* Bloneg y ddaiar.

y Greulys fenyw, llychlyn y dwr, llyisiau Taliessin, yr henwr, *Senecio, anagallis aquatica*.

Groeg-wyrain, *Fenum Gracum*.

y Grog-edau, *Filipendula*.

y Gromandi, *vid.* Had y gramandi.

Gromil, *vid.* Torrmaen.

Grug, myncog, *Brueva, erica, erice, erix, sesera, sesaron*.

Gruglwyn, *Brya*.

y Gruwllys ddu.

y Gruwllys lwyd.

Gwaglwyf, *Tilia*.

Gwalchlys, llysiaw'r hebog, *Hieracium magnum, accipitrina, lactuca sylvatica*.

Gwallt y forwyn, briger gwener, gwallt y ddaiar, *Trichomanes, polytrichon, callitrichon, callitrichon, capillus veneris, cinnamalis, terra supercilium capillus terra, adiantum*.

Gwayw'r brenin, *Asphodelus femina*.

Gwden y coed, *Smilax levis, volubilis major*. Ei ddail fy debyg i ddail eiddew.

Gwrthlys, *vid.* Alan bychan.

Gwraiddiriog, *Medd. Mydd*.

Gwell na'r aur, *vid.* Falerian.

Gwenith y gog, *Ficaria*.

Gwenith yr ylgyfarnog.

Gwenyddail, y wehynog, llysiaw'r gwenyn, *Melissa, mellisiphilum, apiastrum*.

Gwimmon, *vid.* Gwimmon.

Gwlydd, *Alsine, morsus gallina*.

Gwlydd Mair, llysiaw'r crymman, *Anagallis*. Deuryw sy o hono, vn a bloden cochion, ac vn a blodau gleision, yr hwn yw'r pimperl.

Gwlydd y geifr.

Gwimmon, gwimmon; gwyg y mor, dylsyg y mor,

mor, yfnoden y mor.
Arm. Goumon. Alga, ulva.
 Gwrddling, gwrling, helig Mair. *Reclius Gwyrdding, vel Gwyrddling, Myrtus siluestris.*
 Gwrthlys, *vid. Alan bychan.*
 Gwrnerth, *in Glamorg. & Brechon. dicitur Llyfiau llywelyn; à Llywelyn ap Gwrnerth.*
 Gwrwgawn.
 Gwyddfid, gwyddwydd, rethau'r gafeg, llaeth y geifr, fugn y geifr, *Lilium inter spinas, caprifolium, liliastrum, lilium conuallium, matrisilua, periclimenum, helixine, cissampelos, vitealis, convulvolus, volucrum majus.*
 Gwyddlwyn, *Bipinella.*
 Gwyg, pys y llygod, *Os mundi, aptiaca, erulia, bicion.*
 Gwylaeth, Golaeth, *Lactuca.*
 Gwyn y dillad, *vid. Cegid.*
 Gwyn y merched, *vid. y dinllwyd.*
 Gwyros, *habet Tal. Rhyfwyrddr yr yfwydd. Anglicè preuet. Ligustrum.*

H.

Had y gramandi. *vid. Tormaen.*
 Had llyngyr, *Semen Abfynthy.*

Haidd y mur, *Hordeum marinum.*
 Helyglys, y waedlys, *Lysimachium, lutea, corneola.*
 Helyg Mair, *vid. Gwrddling.*
 Henllydan, *Medd. Mydd. Septinea.*
 Hefg, *Carex, helnus, sparganium.*
 Hefg melfedog, *vid. Ffynn y plant.*
 Hoccys, y feddalai, *Malua.*
 Hoccys bendigaid, hoccys y garddau, *Malua hortensis.*
 Hoccys morfa, mor-hoccys y gors *Malua viscus, ibiscus, eufcus, iuisus, dendromalache.*
 Hoccys gwylltion, *Herba Simeonis.*
 Hofanau'r gog, *vid. Cennin y brain.*
 Huddigl Mawrth, *potius Rhuddygl, Raphanus vulgaris siue agreftis, radix, cheria, armoracea, apios, armon, ischas, adis.*
 Hwp yr ychen, *vid. Eithin yr iair.*
 yr Hylithr, Hylyf, *Elleborus, spatula fetida*
 I. D. R.

L.

Lafant, y llwyn cottymog, *Laendula.*
 Lili, elestr, *Lilium. Gr. λιλίον.*
 Lili'r Mai, *vi. Gwyddfid.*
 y Liwiog las, *Guadum, i.*

Ll.

Llaeth y cythraul, *Peplus, i.*
 Llaeth y geifr, *vid. Gwyddfid.*
 Llaeth yr ysgyfarnog, *vid. Llyfiau'r cyfog.*
 Llaeth ysgall, ysgall y moch, *Sonchus, cicerbita, lactucella, palatum leporis, chamaleon albus, ixia, carduus vicarius, cardopatum, taraxacon, lactuca leporina, labrum veneris.*
 Llafrwyn, *Iuncus, biblus.*
 Llefanog, *vid. Clust yr affen.*
 Ller.
 y Llew gwynn, *Atriplex, chrysolachanum.*
 Llewyg y blaidd, *Lupinus.*
 Llewyg yr iar, y Bele, ffonn, y bugail, crys y brenin, ffa'r moch, *Hyoscyamos, apollinaris, mania, altercum siue trion, securidaca, symphonia, faba sullia.* Tri rhyw fy o hono, 1. A blodau gwyn-goch, 2. A blodau melyn, 3. A blodau gwynn.
 Llin, *Linum.*
 Llin y forwyn, llin y llyf-faint, *vid. y ging-roen fechan.*
 Llin dro, llin dag, *Cassutha, Cassytha, linangina.*
 Llinhad ydwr, *vi. Bwyd yr hwyaid.*
 Llinwydd yr afon. *vid. Cynghlennydd.*
 Llundwlys, *Cinara, strebilu.*
 Llus,

- Llus, *Vaccinia, nix terre.*
- Llwyd y cwn, morddanaill gwynn, *Marrubiastrum, psilochares. Marrubium album.*
- Llwyd y din, *vid.* y dinllwyd.
- Llwyd y ffordd, llwydyn y ffordd, llwyd honheddig, *vid.* Adafeddog. *vid. an* Llysfiau 'r gynddaredd.
- Llwynhdydd, yfgelynllys, pennau 'r gwyr, tracturiaid y bugeilydd, & *Demet.* Astyllenlys, *Quinquifolium, quinquenervium, heptapleurus, plantago minor, arnogllossum, lanceola, lanceolata.*
- Llwyn cottymmog, *vid.* Lafant.
- Llwyn mwstard, *Thlaspi, capfella, scandulaceum, nasturtium tetorium.*
- Llwyn, y gyfagwy, *Nomma.*
- Llwynau 'r fagwyr, *vid.* y fyddarllys.
- Llychlyn y dwr, *vid.* y glaiarllys.
- Llydan y ffordd, erllyriad, llyriad, fawdl Christ, *Plantago major, damascorium, heptapleuron.*
- y Llyffannawg, *Saxifragium TW.*
- Llygaid y dydd, yr Aspygan, fensigl, *Bellis, Bellus, Margarita herba, consolida minima.*
- Llygad Christ, *vi.* Effros.
- Llygad Ebrill, *vid.* y Filfyw. *Chelidonium minus Brechonitis ait I. D. R.*
- Llygad yr ych, *Buphtalmus, oculus bouis; cotula foetida, cyanthemis.*
- Llygad eirian, & Llygeirian, *Bacca palustris, morum palustre, vaccinium.*
- Llygad y diniewed, *vid.* y fronwys.
- Llygad y ci, glafwellt y cwn, *Oculus caninus.*
- Llygad yr ysgvfarnog, *vid.* y fapcoll.
- Llym dreiniog, *Palmus.*
- Llym y llygad, *vi.* y ddilwydd felen.
- Llyriad, *vid.* Llydan y ffordd.
- Llyriad llymion, llyriad llynnau, dyfrllys, *Alisma, potamogeton, fistula pastoralis, stachys, fontalis, fontinalis.*
- Llyriad y mor, llysfiau Efa, *Coronopus.*
- Llyys dwyfawg, *vi.* Cribau S. Ffraid.
- Llysfiau 'r Angel, llysfiau 'r ysgyfant, *Angelica.*
- Llysfiau 'r afu, *vid.* Cynghlennydd yr afon.
- Llysfiau 'r bara, *vi.* B'v'g.
- Llysfiau 'r blaidd, Bleidd-dag, *Aconitum, hecateis, pardalianche.*
- Llysfiau 'r bronnau, *Chelidonium minus.*
- Llysfiau 'r bystwn, *vid.* Chwerwlys.
- Llysfiau 'r defaid, *vid.* y werog.
- Llysfiau 'r din, *Perficaria, crategon.*
- Llysfiau 'r dom, *vid.* y Bengoch.
- Llysfiau 'r dryw, *vid.* Cwlym y mel.
- Llysfiau 'r danoed.
- Llysfiau 'r ddiadol, *Rapum, cyclominus, tuber, umbilicus terra, panis porcinus.*
- Llysfiau Efa. *vid.* Llyriad y mor.
- Llysfiau effros. *vid.* Effros.
- Llysfiau 'r eglwys. *vid.* Balog y wauu.
- Llysfiau 'r eiddigedd, *Goruphana.*
- Llysfiau 'r Eryr, llysfiau Ervri, y fandon, *Rubia sylvestris.*
- Llysfiau 'r fam, *Palma Christi, matricaria, parthenium, lycopus.*
- Llysfiau 'r fuddau. *vid.* y Drydon.
- Llysfiau 'r galon, esgorlys, *Aristolochia, Rd.*
- Llysfiau 'r geiniog, dail y gron leiaf, *Cimbaria.*
- Llysfiau 'r giau, *Myrta.*
- Llysfiau 'r groes, *Herba crucis, herba crucina, crucua.*
- Llysfiau 'r gwaedling, y willftai, milddail, *Millesfolium, stratiotes, scoparegia, myriophyllon.*
- Llysfiau Gwallter, *Herba Gwallteri.*
- Llysfiau 'r gwenyn. *vid.* Gwenynddail.
- Llysfiau 'r gwrda, *Bonus Henricus, Brechonia. I. D. R.*
- Llysfiau 'r gwrid, *Anchusa.*

Merched a'i harfer i
berigwriddidtynt.
Llysfiau'r gynddaredd, y
ddigoll lwyd, y Benddu.
Llysfiau'r hidl, *vid.* Cyn-
gaf.
Llysfiau'r hebog. *vid.*
Gwalchlys.
Llysfiau'r hedydd, tafod
yr hedydd, troed yr
hedydd, *Cuminum*.
Llysfiau'r hudol. *vid.* Briw
r march.
Llysfiau Ieuan, *vid.* y Fei-
diog lwyd.
Llysfiau Cadwgan, *vid.*
Falerian.
Llysfiau Christ, *Polygala*,
polygalon.
Llysfiau Chrystoffis, *Her-
ba Christophori, fori semina*.
Llysfiau'r cribau, llysfiau
r pannwr, *Dispacus*,
labrum veneris, *lappago*,
virga pastoris major, *gna-
phos*, *carduus fullonum*,
carduus Veneris, *struthi-
um*, *lanaria*.
Llysfiau'r crymman. *vid.*
Gwlydd Mair.
Llysfiau'r cwsg, pabi dof,
Papaver sativum, *meco-
nis*, *flos Adonidis*.
Llysfiau'r cyfog, ffam-
goed, llaeth yr ysgy-
farnog, *Tithamal*, *lathy-
ris*, *pityusa*, *cataputia mi-
nor*, *canopicon*, *asarabacca*,
cicinnas, *amygdalites*.
Llysfiau'r cywer, *vid.* Bri-
gau'r twynau.
Llysfiau'r cyrph.
Llysfiau'r cwlwm, com-
ffrei, *Symphicium magnum*.

Llysfiau'r chwain. *vid.*
Chweinllys.
Llysfiau'r llaw. *vid.* Y
ddilwydd felen.
Llysfiau'r llau, llysfiau'r
poer, *Staphys agria*, *herba
pedicularis*, *pituitaria*.
Llysfiau'r lliw, *Flos tin-
ctorius*.
Llysfiau llwyd. *vid.* y Fei-
diog lwyd.
Llysfiau'r llwynog. *vid.* y
Droedrudd.
Llysfiau Llywelyn, gwr-
nerth, rhwyddlwyn,
Veronica mas.
Llysfiau Mair, *vid.* Gold.
Llysfiau Mair Fadlen, *Eu-
paterium Mesue*, *daucum*.
Llysfiau'r meddyglyn,
Idem.
Llysfiau'r meheryn.
Llysfiau'r meudwy.
Llysfiau'r milwr, *Lysima-
chia purpurea*.
Llysfiau'r moch, *Morella
major*.
Llysfiau'r moel.
Llysfiau Martigan, *Herba
Martis*.
Llysfiau'r muroedd. *vid.*
Briwegy cerrig. *Stone-
croppu*.
Llysfiau'r neidr. *vid.* Ei-
rin y ci.
Llysfiau'r oen.
Llysfiau'r panwyr, *vid.*
Llysfiau'r cribau.
Llysfiau'r pared, *Parie-
taria*.
Llysfiau Paul, *Herba S.
Pauli*.
Llysfiau Pedr, *Herba S.
Petri*.

Llysfiau'r perfigedd.
Llysfiau pen tai. *vid.* Y-
fyddarilys.
Llysfiau'r pwding. *vi.* Y-
freflys.
Llysfiau Robert *vid.* Y-
droedrudd.
Llysfiau Silin, *Pesilium*.
Llysfiau Simwnt, *Alcea*.
Rhyw o'r hoccys yw.
Llysfiau Taliecin. *vid.* Y
glaiarllys.
Llysfiau'r twrch. *vi.* Blo-
neg y ddair.
Llysfiau'r tenewyn, *Ingui-
nalis*, *aster atticus vel a-
cticus*, *bubonium*.
Llysfiau'r wennol. *vid.* Y-
ddilwydd felen.
Llysfiau'r ychen. *vid.* Ta-
fod yr ych.
Llysfiau'r ysgyfaint. *vid.*
Llysfiau'r angel.
Llysfiau'r ysgyfarnog. *Sa-
tyrium minus*.

M.

Madowydd.
Madfelen, *Iassa nigra*.
Maen-had. *vid.* Tormaë.
Mafon. *vid.* Afan.
Maip, *Rapa*, *rapum*, *con-
gylis*.
Man y donn. *vid.* Y we-
rog.
Mantell Fair, Mantell
y corr. *vid.* Y feidiog
las.
Marchalan, *Enula cam-
pana*, *helenium*, *nectaria*.
Marchferi, *Morus viatica*.
Marchredyn y derw, *Po-
lypodium*, *filicula*.

Mar-

- Marchysgall y gerddi, Marchysgall dof, *Cinnara, castos*, Artichokes. Meddalai. *vid.* Hoccys. Meddygyn, y feddyges, *vid.* y Fioled. Mefus, *Fraga*. Mefufvvydd, *Fragaria, e.* Mel y cwn, mely gwenuydd. *vid.* Balog y waun. Mel y ceirw. *vid. an Idem* Melyn y gwanwyn. *vid.* y Filfyw. Meillion gwynion, *Trifolium pratense, candrios, quercula minor.* Meillion cochion, *Trifolium purpureum pratense, trifolium acutum, oxytriphyllon; Glaux, cos, vid.* Meillion cedenog, troed yr ysgyfarnog, *Lagopus, herba leporina.* Meillion tair dalen, *Mellicor.* Melyn yr eithin. *vid.* Trefgl. Menyg ellyllon menig, y llwynog, menig Mair. *vi.* Dail fflon ffrwyth. Meryw, *Juniperus.* Mierien, *Rubus.* Mieri Mair, *Neurospaston, cynobatos, cynofrhodes.* Milddail. *vid.* Llysfiau 'r gwaedlin. Milwydd. *vid.* Camri. Mintys, *Menta, hedyosy-num. Gr. μένδν. Chald.* מִיִּתְיָ, *Amitha.* Mintys Bawn, Mintys Manaw, Mintys y meirch, *Bausamina.* Mintys y dwr. *vid.* Berwr y dwr. Mintys y gath, *Nepta, calaminthus.* Mintys Mair, *Salvia Romana, menta Greca.* Mintys y creigiau, *Ori-ganum silvestre.* Mintys llwydion, mintys gwylltion, *Menta-strum.* Mor-ddanadl gwynn. *vi.* Llwyd y cwn. Mor-ddanadl coch, *Menta rubra.* Mor-ddanadl du, *Marrubium nigrum. I. D. R.* Mor-frwynen, *Scirpus.* Mor-gelyn, *Iringium, eringe, capitulum maris.* Mor-lwyau, llysfiau 'r llwy, *Cochlearia. Britan-nica, dicitur apud Avicennam, & Plin. lib. 25. cap. 12.* Moron, *Pastinaca hortensis, pastinago, cara radix.* Moron ffraingc, *Carotta, siferia.* Moron y maes, nyth yr aderyn, *Daucus, pastinaca erratica.* Moron y moch, *Pastinaca silvestris, staphylinus.* Morwydd, *Morus.* Mwg y ddaiar, *Fumus terra, fumaria, capnion, capnos.* Mwyar, mwyaren, *Morum rubi, batinum.* Mwyar Berwyn, mwyar Doewan, *Rubus ideus silvestris.* Ar ferwyn y tyfant.
- Mynawyd y bugail. *vid.* y Droedrudd.
- N.
- Nele, *Hyperica.* Nodwydd y bugail, *Scandix.* Nyth yr aderyn. *vid.* Moron y maes.
- O.
- Ogfaen, *Zura.* yr Olbrain, *Pes corui, polyanthemon.* yr Olchenid, *vid.* Glesyn y coed. yr Olcheuraid, yr Olchwraidd, & yr Orchwraidd. *M. M. vid.* Cluft yr Arth. yr Ornerth. *q. d.* yr Oreunerth. *TW. vid.* y Ddeilen ddu. Orpin, *Fabaria, faba in-verja, faba crassa, crassula minor, Telephium.*
- P.
- Pabi coch yryd, *Papauer erraticum.* Pabi dof, *vid.* Llysfiau 'r cwfg. Pabi 'r gwenith, *Lolium.* Paderau 'r gath. *vi.* Bloneg y ddaiar. Paladr hir. *vid.* Corn y carw. Paladr drwyddo, *aliis* Paladr trwyddew, *Perforata.* Palf y gath, palf y gath bali, *Antillys, abiga, chamapitys.*

Palfy llew, *vid.* Mantell Fair.
 Paredlys, *Parietaria*.
 Pawen yr Arth. *vi.* Troed yr Arth.
 Pedol y march, pys y fwyall, *Securidaca*.
 Pelydr, *Pyretum*.
 Pelydr gwyllt, *Pyretum sylvestre*.
 Pelydr y spaen, *Magistrantia*, *Imperatoria nigrescens*.
 Pelydr y spaen du, *Elleborus albus*.
 Pennau 'r gwyr. *vid.* Llwyn hidydd.
 Penllwyd. *vid.* y Filfyw.
 Perfagl, *Peruinca*, *chama-daphne*.
 Perfli, *Apium hortense*.
πτεροσλίον.
 Perfli 'r meirch, *Levisticum*.
 Perth eurddrain. *vid.* Eirin Mair.
 Pidyn y gog, *Demetis* Cala 'r gethlydd, *cala* 'r mynach. *Aron*.
 Pig yr aran. *vid.* y Droedrudd.
 Plu 'r gweunydd, *Periophorongramen*. I. D. R.
 Poncnell, *Acus*.
 Porpin, *Portulaca*.
 Pren y gerwyn. *vid.* Dail y cwirw.
 Pren Ceri, *Sorbus torminalis*.
 Pren melyn. *vid.* Drain y spinus.
 Pren pifgen, pren pifgwn, *Cornus sylvestris*.
The dogge berrie tree.
 Pryfet. *vid.* Gwyros.

Pumbys, *pumnales*, *Quinquefolium*, *penta-phylon*.
 Pupur y fagwyr, *vid.* y Friweg.
 Pupur y mynydd, *Granium Gnidium*.
 Pwtari gwyllt, *Pyretum sylvestre*.
 Pwrs y bugail, *Bursa pastoris*.
 Pyglys, *vid.* Ffenigl y moch.
 Pys y ceirw, *Lotus urbanus*, *melilotus*, *pratellum*, *sertula campana*, *aphaca*, *prafoides*. Y gwyn o'r rhywogaeth a elwir *Melfrugum*.
 Pys y coed. *vid.* Bloneg y ddaiar.
 Pys y fwyall. *vid.* Pedol y march.
 Pys y garanod, *Eruum*.
 Pys y llygod, gwygbys.

R.

Rhawn y march. *vid.* Cedor y wrach.
 Rhedegog y derw. *vid.* Clustiau 'r derw.
 Rhedyn, *Filix*, *venerea*, *opteron*, *alektorolophos*.
 Rhedyn Mair, rhedyn y cadno, *Filix mas*.
 Rhedyn y derw, *Filicula*, *polypodium*, *dryopteris*.
 Rhedyn y fagwyr, rhedyn y gogofau, *Aphellinum*, *scolopendria*.
 Rhedinwydd, *Ribes*.
 Rhodell, *Arundo*.
 Rhobryn. *vid.* Ffynn y plant.

Rhos, *Rosa*.
 Rhos campau, *Thryallis*, *lychnis*.
 Rhos cochion, *Rosa rubea*.
 Rhos gwynion, *Rosa candida*.
 Rhos Mair, *Rosmarinus*, *herba salutaris*, *ros maris*.
 Rhosyn y mynydd. *vid.* Blodau 'r brenin.
 Rhuddygl. *vi.* Huddygl.
 Rhuddos. *vi.* Gold Mair.
 Rhwyddlwyn, *vid.* Llyfiau Llywelyn.
 Rhwymyn y coed. *vid.* Bloneg y ddaiar.
 Rhyfwydd. *vid.* Gwyros. *Habet Tal*.
 Rhyw', *Rusa*. *Gr. ῥῶσα*.

S.

Sebonllys, *Saponaria*, *struthium*.
 Seifys, *Fragaria*, *capina*.
 Sidan y waun.
 Simmwr y corr, *vi.* Mantell Fair.
 Sirianen, *Cerasum*.
 Sowdl Christ. *vid.* Llwyn hidydd.
 Sowdlŷ crydd, *Mercurialis*, *linoxostis*, *hermupoa*.
Est potius Oxalis species, vel Bonus Henricus.
 Sugn y geifr, *vid.* Llaeth y geifr.
 Suran, *Rumex*, *oxalis*, *acetosa*, *oxylapathum*.
 Suran hirion, tafol y dwr, *Hydrolapathum*.
 Suran y fran, *Acedula*.
 Suran y gog, suran y coed, suran tair dalen.

K

triagl

triagl tair dalen, *Trifolium acetosum*, *alleluia*, *panis cuculi*, *oxytriphylum*, *Oxyis*.
 Suran y maes, *Lapathum acutum*.
 Suran yr yd, Dringol, *Oxalis*, *acetosa*.
 Surcwn y melinydd. *vid.* y Dew banog.
 Syfi. *vid.* Mefus.

T.

Tafod y bwch, *Lingua hircina*.
 Tafod y ci, tafod y bytheiad, *Lingua canis*, *cynoglossos*, *lycopsis*.
 Tafod yr edn, *Agrostis gramen*, *crataeus*.
 Tafod yr edn leiaf, *Pigula minor*.
 Tafod yr hedydd. *vid.* Llysfiau 'r hedydd.
 Tafod yr hydd, *Lingua cervina*, *phyllitis*, *pyrgitis*, *helonium scolopendria*.
 Tafod y llew.
 Tafod y march, *Vularia hippoglossum*.
 Tafod y neidr, *Ophioglossum*, *lingua serpentina*.
 Tafod yr oen, *Arnoglossa*.
 Tafod y Pagan, *Idem quod* Tafod y march.
 Tafod yr ych, tafod y fuwch, *Buglossum verum*, *euphrosynum*, *ocimastrum*, *burnetta domestica*.
 Tafol, *Rumex*, *lapathum*, *pericella*.
 Tafol Mair, *Oxylapathum*.
 Tafol y dwr, *vid.* Suran hirion.

Tafol y mor, *vid.* Crafangc yr Arth.
 Tafol gwaedlyd, tafol hirion, *Patientia*.
 Tafol cochion, *Tapacum*.
 Tagaradr, *vid.* Hwp yr ychen.
 Tagwyg, *Orobancha*.
 Tanfi, *Athanasia*, *tanacetum*.
 Tanfi gwyllt, *vid.* y Dinllwyd.
 Tapr dunos, tapr Mair, *vid.* y Dewbanog.
 Tegeirian, *vid.* y Galdrift.
 Teim, *Thymus*.
 Teircaill, *Triorchis minor*.
 Tethau 'r gafeg, *vid.* Gwyddfif.
 Torr maen, yr egllyn, y llyfannawg, maenhad, had y gramandi, gromil, *Saxifragium*, *Oenanthe*, *lithospermum*, *lilium folis*.
 Traeturiaid y bugeilydd, *vid.* Llwynhdydd.
 Trefgl y moch, *Feblicum Tormentilla*. I. D. R.
 Trefgl melyn, melyn yr eithin, triagl y tlodion, *Heptaphyllum*.
 Triagl y cwn, *Gramen*.
 Triagl tair dalen, *vid.* Suran y gog.
 Triagl y tlawd, *vid.* Garlleg.
 Troed yr arth. *vid.* Crafangc yr arth.
 Troed yr assen, yr arllegog, *Alliarium*.
 Troed y dryw, *vid.* Cwlyn y mel.

Troed y ceiliog, colwmbein. Troed y glommen, llysfiau 'r cwlwm, *Aquileia*.
 Troed y barcud, *Pes milui*.
 Troed y cyw, *Pes pulli*.
 Troed y gywen, *Portulaca*, *andrachne*, *pepilion*.
 Troed yr hedydd, *vid.* Llysfiau yr hedydd.
 Troed y llew. *vid.* Mantell Fair.
 Troed y tarw.
 Troed yr wydd, *Pes asserinus*.
 Troed yr ysgyfarnog, *vid.* Meillion cedenog.
 Trwyn y llo, *Antirrhinum*, *anarrhinon*.
 Tryw, Medd. Mydd.

V.

Vchelfa, vchelfel, vchelwydd, *Viscum*, *ixos*, *dryos hyphear*.

W.

y Waedlys, *vi.* Helyglys. y Weddlys, *Glastum*.
 y Wenynllys, *vid.* Gweynddaill.
 y Werddonell, y Werdddanell, *Horminum salsum*, *geminale*, *herba s. Joannis*, *halis*, *scleara*, *oculus Christi*.
 y Werog, bara cann y defaid, llysfiau 'r defaid. Man y donn, *quod minutula sit in terra cute*. Te-wychu defaid a wna.
 y Wermod wenn, *Parthenium matricaria*, *sebrifuga*.
 y Wermod lwyd, *vid.* Chwer-

Chwerwyls.	Yspaddaden, <i>Spinus albens,</i>	Ysgarllys, <i>Aristolochia.</i>
Wermod y mor, <i>Absinthium maritimum, feriphium.</i>	<i>spina acuta.</i>	Ysgarllys gronn, <i>Aristolochia rotunda.</i>
y Wewyrllys, <i>Anerthum.</i>	Yspardun y marchog, <i>Consolida regia.</i>	Ysgarllys hir, <i>Aristolochia longa.</i>
y Wilffrai, <i>Idem quod Llyfiau 'r gwaedling.</i>	Yfgall y moch, <i>vi. Llaeth yfgall.</i>	Ysgarllys bychan, <i>Clematitis.</i>
y Winwydden wenn, <i>vi. Bloneg y ddaiar.</i>	Yfgall canpen, <i>Erygium, eryge, centum capita.</i>	Ysgaw Mair, ysgaw 'r ddaiar, gwaedy gwyr, <i>Ebulus, ebulum.</i>
y Winwydden ddu, <i>Vitis nigra.</i>	Yfgall y blaidd, yfgall gwylltion, <i>Camilcn.</i>	Ysgelynllys, <i>vid. Llwyn hidydd.</i>
Winwyn, <i>Cape, cepa.</i>	Yfgall duon, <i>Carduus niger, vermlagium.</i>	Yfnoden Fair, <i>Cyperus. Galingal.</i>
Winwyn gwylltion, Winwyn y maes, winwyn y cwn, <i>Souillana, ornithogalum.</i>	Yfgallen wenn, Yfgall Mair, cribau Mair, <i>Spina alba, leucacantha, penum veris, lactaria.</i>	Yfnoden y mor, <i>vid. Gwmmon.</i>
y Wreidd - rudd, y Wreidd-rydd, madr, <i>Rubia, erythrodaxum.</i>	Yfgall bendigaid, <i>Carduus benedictus.</i>	Yfstor, <i>Olibanum.</i>
Y.	Yfgall y meirch, <i>Endivia sylvestris TW. vid. Marchyfgall.</i>	Yfrewyls, <i>Tanacetum aquaticum, pternica.</i>
yr Yfrddwy, <i>vi. Cyfrdwy.</i>		Yfwydd, <i>vid. Gwyros.</i>

F I N I S.

MARCUS ZVERIUS BOXHORNIVS
LECTORI.

*Mice Lector, Dum in describendo digerendoque Lexico Britannico, quod jam exhibuimus, & antiquitatum Galliae Britanniaeque studio-
sis non ingratum futurum confidimus, conjungendisque passim ve-
tustissimis Proverbiis, sapientiae, ut opinor, tantopere olim celebra-
torum Druidum reliquiis, sumus, id quod in qualiscunque hujus appendicis fronte
prodidimus, uberius paulo prolixiusque explicatum ac illustratum tradere, & hic
quoque exhibere, haud inconsultum judicavimus, admoniti inprimis injuria tempo-
rum, in quae nunc incidimus. Neminem ledere volumus, nemini quidquam de-
trahere. Sortis autem vel Fortunae nomine ita passim usi sumus, ut Christiani ho-
minis sententiam de Dei Opt. Max. auctoris rectorisque omnium aequissimi, provi-
dentia curaque salvam sartamque & illesam semper esse per nos velimus. Vale,
& qualibuscunque his conatibus nostris fave.*

DRUIDVM,
 CELEBERRIMORVM OLIM INTER GALLOS
 ET
 BRITANNOS
 SAPIENTVM,
 PROVERBIVM,
 GWEINI FFAVD HID FRAVD YS DIR,
 ID EST,
 INSERVIRE FORTVNÆ VSQVE AD FINEM
 NECESSE EST;

A

MARCO ZUERIO BOXHORNIO

Aliquot Iamborum centuriis varie explicatum & illustratum;

SIVE

CHARACTER FORTVNÆ.

NIL splendor omnis Sortis est; nam
 decipit
 Mox deseritque, ut vix fuisse dixeris:
 Inane fulgur, umbraque & mendacium,
 Crux sæculorum, strixque, fraus &
 omnium;
 Laverna tantum, furque liberalis est,
 Noverca tantum, blanda cum instar ma-
 tris, &
 Pænæ instar omnis cujus indulgentia est.
 Nil Larva quam, quæ falsa, quæ duplex,
 novos
 Fingitque, fictos induitque, ponit &
 Variatque vultus, mille formarum capax

Feraxque mille, dirus ut Chamæleon,
 Monstrumque, quo majoris haud ullum
 est metus.

Sors bulla turgens, transvolans favonius,
 Pila ac in altum jacta, quæ mox deci-
 dit;

Adversus & ferensque ventus, & maris
 Fluxus, refluxus &, diuque Luna quæ
 Nocturne nunc crescitque nunc & de-
 ficit;

Non vanitate cujus ipsa Vanitas
 Mage vana, longe vanior quam Vanitas:
 Centum ora sunt centumque sunt cui
 manus;

K 3

Quæ

Quis fallit & rapitque datque quid-
libet ;

Scopulusque nunc , portusque nunc &
navitis ;

Pyrata raro haud in mari , raro haud latro

Terrâi in orbitis ; suorum & numerum

Prædone prædo quolibet rapacior ;

Nocturna fur , diurna , semper iniquis ,

Prætoris urnæ nullius quæ obnoxia ,

Cui sola lex est ipsa quam condit sibi ,

Eademque semper , semper haud muta-
bilis ,

Mutationum mille non inter vices ,

Dum mille quidvis vertit ac mutat mo-
dis .

Frequens cui excubat satellitum manus ;

Tantum nocere cui volenti militant

Veniuntque signa ad , signa quæ non
deserunt ,

Elementa , ventique , aërisque turbines ,

Irata Doris , mobilis terræ tremor ,

Edax & ignis , & ruinae , & temporum

Vorax vetustas omnium , & mortalium

Adversa rebus quot canuntur fastica .

Vertigo rerum circulusque & omnium ,

Et Orbis omnis orbis indefessus est .

Regnum tyrannis cuius est fædissima ,

Et subditorum servitus est fædior .

Sors multiplex , & centiceps fallacia ,

Felicitatis umbra , non felicitas ,

Spectrumq; inane , quoq; nullum falsius ;

Fides cui non , non cui est constantia ,

Nunquam fuit cui hæc , cui nunquam
hæc erit ;

Non Phœbi ad ortum ipsis ab usque Ga-
dibus ,

Non usque rerum ad temporumque ter-
minum .

Sors falsa , Fortunata cuius Insula

Est nulla , solo clara tantum nomine .

Et discolorque tota , tota decolor ;

Pictum os cerussa , fucis & fumus merus ,

Fumoque quidquid aufugit velocius .

Proditq; nunc , latetq; nunc , procul fugit

Reditque nunc , fugitque nunc & denuo ;
Nunc pullo amictu induta , nunc & pur-
pura ,

Violasque nunc , calthasque , nunc &
carduos ,

Laqueos , securesque offerens nunc &
cruces .

Thronum & superbæ nunc coronæ ver-
titem ;

Nunc dira , quæque infesta bellis tem-
pora ,

Nunc & quietem , & dulce pacis otium ;

Nunc , persequentis hostis ausus im-
probos ,

Ulnasq; nunc amantis & mollem sinum ;

Dextramque nunc medentis , & nunc
vulnera ;

Confusa nunc , distincta nunc & singula ,

Mixtura ut horum Sortis est mutatio ,

Adversa nunc , secunda nunc , nunc am-
bigens ,

Incerta , & hærens quo pedem figat loco ,

Certa capax nec , nec tenax sententiæ ;

Severius nîl , nîlque quâ indulgentius .

Huic læta messis , noxium huic lolium ,
omnium huic

Lucrumque damnumque & , quod offert
se omnibus ,

Debetur uni Sortis Histrioniæ .

Vetusta succedentibus novis , nova &

Vetens vetustis , semper & puerpera ,

Paritque parturitque quæ tantum nova ,

Felicium infeliciumque temporum ,

Spei metusque , gaudii & , doloris &

Fæcunda semper , semper inconstans pa-
rens ,

Similisque semper , semper haud similis sibi .

Cui faventi , nec faventi jam cui ,

Est certa sedes nulla , nulla regia .

Migrare semper sueta , mutare & locum ,

Mutatque sese , cumque sese & omnia

Mutata quæ , nondumque quæ mutata
sunt ,

Et fixa , & imbecilla , & alta & vilia ;

Idemque nil, ratumque & esse nil finit.
Aurora cui vesperque, nox cui & dies,
Diversa semper distat, aut contraria;
Probatque quæ, mox improbatque quæ
facit.

Per quam futuræ est omnis ignorantia
Rei, periculosa, crassa; major &

Quâ nulla nobis, nulla quâ nocentior.
Dives bonorum Sors, malorum dives &
Avara nunc, & larga nunc, credentium
Fallax fidelem porrigens nulli manum,
Nocens favendo, cujus odium est favor
Amorque, habenda & odio cui libet,
Se cautus & qui haud fallit, & falli haud
finit.

Habitare Sors, mutare Sors mapalia,
Et ambulare, circumgredi que perpetim,
Passim & vagari, invisere & Prætoria
Regumque turres, pauperum & tuguria,
Sæta, & sui est & omnium mutatio.
Falsi officina, docta tantum imponere,
Technisque mille ex, mille consuta ex
dolis,

Tollitque porrigitque quæ res omnium;
Et excirat, perditque quæ sors omnium.
Sors nata Vertumno, atque proles Pro-
tei,

Mutationis sola mater omnium,
Et mille (plures mille sed sunt) casuum,
Ignota cuivis, obvia & cuivis tamen.
Multis timetur quæ haud, timenda cum
favet,

Amatur &, cum non amanda est, per-
dite,

Amorque & omnium odiumque & om-
nium;

Laudata quæ, laudata semper nemini est,
Gratumque; grata propter haud habet sibi,
Ingrata gratis mixta propter plurima.

Damnata quæ, damnata semper nemini,
Variatque dum, vertitque dum rerum
vices,

Alij illa fida haud, fida non unquam sibi.
Sors illa vili Principis fruitur torum,

Æquatque sæpe Principem vilissimis,
Adimitque; porrigitque sæptra cum lubet,
Quotiesque, quo modoque, quando-
que & lubet;

Nam cuncta parent unius lubentia,
Regnumque in omnes unius licentia est.
Scelusque cujus classicum ad raro haud
venit,

Venitque virtus, commovet queis omnia,
Patiturque; nil manere quæ sunt omnium.
Nudam levato si intuemur supparo,
Harpya tantum, sepsque liberalis est,
Regina rerum vana, cæca, cespitans,
Terrâ marique quæ potens, cælo exulans;
Cælo, quod & manura, nostra semper
&,

Nullisque nobis auferenda casibus,
Nullisque vulneranda Sortis ictibus,
Deumque totum, cum Deoque & omnia,
Sperare possunt vota quæ mortalium,
Votisque quæ mortalium majora sunt;
Hic visa quæ, quæ audita sunt hic ne-
mini,

Humana quæ mens nulla nunc intelligit
Capitque nulla, tota sed minor stupet,
Habetque, datque & servat incolentibus.
Sortem esse Numen credidit dementia
Fecitque sola, nulla qua major datur.
Gaudet superba se coli, & ridet celi,
Sua illa vanitatis ipsa conscia;
Ventosa quæ, ventoque quæ ventosior
Leviorque, quarit semper & sese & fu-
git,

Fuisse se & fuit quod, haud credit sibi,
Futura posthac qualis ipsa nescia.
Vorago tantum, promit & quæ quid-
libet,

Voratque quidvis, mille penu fraudium,
Mille officina & horreum discriminum,
Damnosa rerum ancepsque semper alea.
Cujus furori nullius par dextera est,
Et parma nulla, robur est & nullius,
Audetque quæ &, & impetitque quid-
libet,

Vincet domatque victa nunquam & omnia,

Afræque præda dives omni & Africæ,
Spoliisque; & Europæ omnis ac Americæ,
Argenteisque Peruani messibus,

Quæ cuncta dat, rapitque cuncta & omnibus,

Vivitque rapto ex, furque quæ Lavernaque,

Nunc quæ nocentem, nunc faventem dexteram,

Iniqua præbet, temporum felicitum
Genitrixque & infelicitum nunc temporum,

Hominumque & omnium, omniumque & temporum

Eademque amica, hostisque nunc & omnium:

Nullus quæ amavit semper, odit nullus & Quam semper, illa semper & versutia,
Deliriumque credulis mortalibus,

Amica Sors, amica non mortalibus,
Sors tota quidvis, totaque & nil quam nihil.

Futura quæ sit qualis, ignotum haud finit.
Quæ sit, sequentis semper est index rei,
Factamque nondum, facta quæ exemplo facit,

Terretque & admonet, regitque; providos.
Vidi improbæ Sortis furore fertiles

Latosque campos æquori substernier,
Fierique & æquor; vidi aratro perviam
Domitamque Tethyn, arva fruge tur-
gida,

Cererique gratam, Tityro & gratam domum:

Quæ jam ambulantes regna per Nep-
tunia

Galatea Tempe, Phyllis & comes putant;
Suumque Naturam haud tuentem jam locum,

Vidique nuper, & videbunt posteri.

Vidi exules Reges, & incerti Iaris,

Et sparsa regna, & obsequentium manū,

Numerosam &, & paulo ante pollentem manum,

Sexus, locique, & ordinis cujuslibet,
Per mille tractam & perditâ discrimina,
Mendicitatē sordidatam vel fame,

Desertam ubique, deserentem & omnia,
Cui exulanti spes resque non comes,
Comesque nullus, conjugum præter fidem,

Miserumque præter parvulæ proles gregem,

Lachrymasque præter, funera & viventium,

Patriæque & ossa præter & cineres suæ,
Et efferentes se, sua &, superstites,
Ipsisque busta jam, sepulchra jam sibi,

Vidique nuper, cum viderem & horruï,
Variæque diras horruï Sortis vices,
Suo illa quæ intactum furori nil finit,
Nihilque inausum rerum, & illæsum nihil.

Vidi furentem contra & armatas manus,
Manusque mille Principum, sed impares,
Opposta frustra pilæque & minantia,

Et vim, dolumque & irritum castrensi-
um;
Vidique nuper. Vidi & absque nomine
Tribuque lectum Principem plebi virum,

Hamumque; præter, rete cui præter nihil
Indulserat Fortuna; vidi & exui,

Brevique, visum & pene & haud visum simul,

Nuperque vidi. Sæpe Sors monstrum parit.

Vidi ipse, Sortis temporumque injuria,
Sceleri datum jus, carceres virtutibus,
Bojasque; furcasque ac, & infames cruces,

Miserique tadium ac & errorem exilii;
Malorum & esse quæ bonorum præmia,
Opes, honores, fasciumque insignia,

Et vim securis, semper infestam bonis,
Magnum & clientium & colentium gregem,

Vidique nuper; & videre nunc dolet.

Vidi securi subijci Augustum caput

Regis potentis, terque sceptrâ maxima
 Infamentis raptâ plebis in manu,
 Vidique nuper, horruique: nuper &
 Raptim superbo Lyfiæ regno exui
 Vidi Philippos, se occidens queis sub-
 jicit

Surgenſque Phcebus, omnium pridem
 metum.

Vidique priſcâ gentium dextrâs fide
 Pridem ligatâs, jam ſolutis vinculis
 Ruptiſque, paci fœderumque neſcias,
 Nullis priorum læſâ quondam ſæculis,
 Lædendâ nullis, læſâ quæ tradunt nihil
 Infeſta paci poſteris quam tempora;

Vidique nuper, & ſtupore percitus.
 Vidi ferentis Sortis indulgentiam
 Animosque, reſque, ſpelſque perduellium,
 Et improbos & regicidas perfidos

Augere miris ac tuerier modis,
 Moderator ac ſi nullus humanæ rei,
 Scelerumque juſtus ultor aut Deus foret,
 Vidique nuper, & videre nunc dolet.

Vidi ipſe frangi poſſe ferro & ſubjici,
 Sorte id volente, areſque & urbes, reg-
 naque,

Invictâ mendax fama dum eſſe prædicat.

Vidi ipſe amores principesque princi-
 pum,

Faventis orta Sortis ob ſaſtidia,
 Tuentiumque amantiumq; inter gregem,
 Liſtoris infami hoſtias cæſas manu,
 Furcâ in ſepultum & ante adoratum
 caput.

Vidi benignæ blanda Sortis, Sortis &
 Ferocientis & novercæ, & horrida
 Documenta, nullis viſa quondam ſæculis,
 Credendâ quæ vix poſt futuris credimus,
 Nuperque vidi. Tanta, (namque ex-
 preſerit

Vertiginem omnem nullius ſacundia)
 Et ſola conſtans Sortis inconstantia eſt.

Perfoſſa vidi dexteris civilibus
 Pollentium ante gentium vitalia,
 Excifa regna, regna deſerta, aut novis

Sedes colonis, regna ſolitudines
 Et vaſtitates regna florentiſſima,
 Hominumque non jam, ſed ferarum
 immanium

Spelæa tantum, regias tantum Famis
 Sitiſque, rerum & omnium Indigentia,
 Vidique nuper. Sortis hæc tyrannis eſt.

Vidi ipſe Lethi falce, falce toxici,
 Contagione & peſtilentis aëris,

Demefſa raptim regna, & urbes funera
 Ac buſta, pridem turgidas frequentia,

Auctaſque reſ lætaſque veſpillonibus,
 Foroque agroq; in ſolitudinem ac domo,

Noctes dieſque clade tantum nobiles,
 Ipſam & Charontis remigis laſſam ma-
 num,

Nimiſque & arcta regna jam Plutonia,
 Vidique nuper. Morſq; Sors eſt omnium.

Vidi ipſe ab alti turribus prætorii,
 Faſtigioque &, & ſupremo vertice

Honorum, ad imum deſcendi magnos gra-
 dum,

Coluiſſe & a quibus coli ſe ſpernerent
 Paulo ante, turgidoſque & ignaros ſui,

Sibique & inquieta tantum ſomnia,
 Et vaniora ſomniis quæ ſomnia,

Præſertim in aulis Principum ac palatiis.
 Excelfa queis in ſomniat quivis ſibi,

Vidique nuper. Sors inane ſomnium eſt.

Vidi innocentem liberum parvum gre-
 gem,

Ad ſceptra natum, parta majorum manu,
 Et geſta quondam mille quæ majoribus,

Et geſta nuper, & gerenda poſteris,
 Si faſque juſque, ſi valeret æquitas,

Suoque jam regno fuorumque exui,
 Manuque furum &, & latronum pollui,

Infana quos inſtigat immodestia,
 Et poſſidendi quæ eſt libido quidlibet;

Nuperque vidi. Iniqua Sors eſt opti-
 mis.

Tot fœda Sortis inter & ludibria,
 Fallique ſe ſinentium deliria,

Sapiens paratus & ſuus, ſua ac agens,
 L

Armatus adstat, pervigilque, & ordinem
 Aciemque servans. Sortis hic nulla est manus.
 Præsente luce fulgida prudentiæ
 Fugiant tenebræ, luce Sors media ex licet
 Noctemque moliatu & caliginem.
 Est lux diesq; fax & omnium prudentia,
 Fugitq; lucem hanc Sortis imprudentia.
 Non lusca, cæca tota, tota cæcitas,
 Videntium & dux cæca non videntium;
 Namque is videt nil, esse qui cæcam haud videt.
 Nox tota, longa est, spissa nox, nox densaque,
 Illunis &, nulloque clara sydere,
 Diluculo absq; & absq; quæ crepusculo.
 In lucis auras quisquis hujus prodiit,
 Extorris est, inanibusque & obsitus
 Semper tenebris, sordidatus & reus
 Vinctusque semper, Sortis anceps alea,
 Fritillus ac, & nulla cui absentis quies
 Patriâ domoque, omnique cæli regia,
 Seraphimque & omni, Cherubim & confortio,
 Pæna & sui & periculum periculi,
 Deceptus &, volensque & ipse decipi,
 Dulcis veneni pasciaturque toxico.
 Sors læta, certa, sola quæ cælestium.
 Hæc vita tristis exilium est tantum mora,
 Qua longiusque longiusque & absumus
 Nostris caremus mille per quam commodis,
 Bonisque mille, queis mali admixtum est nihil,
 Nihilque & inconstantia & metus nihil,
 Spei & nihil, dum possidentur omnia
 Sperata quæ sunt, quæque sperari queunt
 Spe qualibet, spe quæ est avara & omnium.
 Cælo in nihil nam defuturum est. Sunt pares
 Opesque & ejus mille plus quam sæculis,

Omnis futuri & sæculi decursibus;
 Natisque juxta, & nascituris omnibus;
 Et multitudini ullus haud quam expresserit,
 Videntque nemo, nullus & visurus est.
 Deceatque quid nos, quidque sit miseris opus,
 Nescimus omnes: sæpe Sortis creditur.
 In abdito faventis esse injuria.
 Et vita morsque nunc placet, nunc displicet,
 Non una sese ut ora Sortis offerunt:
 Cum Sorte mutant vota se mortalium,
 Secunda primis vota sunt contraria,
 Votis secundis tertia & rebellia:
 Nam mens vovendi nescia est mortaliū.
 Dicit beatus ante nemo funera
 Suprema debet. Sorte fractum vidimus,
 Re speque & exutum superstitem virum,
 Virum superstiti sepulchrum jam sibi;
 Vespillo Sors est plurium viventium,
 Libitina Sors est, Morte Sors nocentior.
 Inanibus vexata Sors est questibus,
 Scævamque iniquamque & vocamus,
 cum haud nocens
 Sit illa. Nemo se sibi est nocentior.
 Nos culpa nobis, pœna nos nobis fumus.
 Sors quæ nocere sæpe nobis dicitur,
 Cum noxia est, nocētibus tantum sibi est.
 Calorque frigusque, imber ac ferenitas,
 Libido quæ haud vult, damnat & mortalium.
 Subinde diris imprecationibus,
 Meruisse diras non putanda. (Numinis
 Enim benigni munera hæc sunt omnia,
 Quod cuncta Sortis quam putamus dirigit.)
 Seu blanda se illa, blanda seu non offerat,
 Prævus sibi, hostis quilibet solus sibi est;
 Secum necesse est ut nocens expostuler.
 Sors omnis instar concitantis se est maris,
 Dantisque tot, sorbentis & tot flumina;
 Sors cuncta dat quæ, cuncta Sors quæ devorat,

Avara semper, liberalis nemini.
 Pluvio Iove ex ut fœta tellus concipit,
 Fœcunda frugum mater, & sicco Iove
 Steriles arenas inter & siccas sitit;
 Sic Sorte blandiente quidvis provenit;
 Non blandiente sed negatur quidlibet.
 Sortique subfunt obsequunturque omnia.
 Quærenda sunt æterna quæ, quærenda-
 non
 Sunt ergo Sortis illa, quæ oriuntur &
 Et occidunt: nostrum illa Sors quæ est
 omnium.
 Percussa mens tonantis ut metu Iovem
 Deum esse finxit; sic & inter numina
 Sors est recepta, rerum & omnis, tempo-
 rum &
 Mutatio omnis singulos dum exterruit
 Gentesque. Primos fecit & Deos metus.
 Immite Sors quæ numen, est (numen si
 habet)
 Omni prece, omnibusque inexorable.
 Per Sortis est nil permanens verfutias,
 Vorago tantum nam vorax Sors omnium
 est.
 Explere cuius omnia haud possunt fa-
 mem,
 Famem, ipsa qua multo est minus vorax
 fames,
 Siting; nec. Sors plura nam semper sitit.
 Sorti, haud fidelis qui sibi est, habet fidem;
 Sors tota quanta nil nisi est mendacium;
 Eritque semper inclytum mendacium:
 Et Sorte mens superba mentitur sibi;
 Mendacium ut tantum omnis est superbia.
 Sors sæpe victrix est; sed innocentia
 Constantiaque vincitur victoria.
 Melissa rore ex mel suum mane ut legit
 Ex flore amaro, rore si sit avidus;
 Excelsa sic mens ex malorum sentibus
 Spinisque profutura seponit sibi,
 Faveatque Sors adversa ut, actutum ju-
 bet;
 Iubensque Sortem & obsequentem mox
 habet.

Febriens secunda & læta Sors est om-
 nium,
 Sed qua laborat illa, semper haud febris
 manet,
 Quartana nunc, nunc Tertia & in-
 gruit,
 Decumana nunc, Nonana nunc & im-
 petit.
 Homini videtur esse nil æquabile,
 Hominique nil æquabile esse Sors finit;
 Clavoque clavus, cura curis pellitur,
 Medicæque sæpe fit novus morbus manu.
 Obducta nubes Solis ut splendoribus
 Non officit, nec Solis exstinguit ju-
 bar;
 Sic Sors novercans officit quidem bono,
 Bonum manere sed tamen virum finit.
 Rota ut terendo se terit versatilis
 Molæ, & terendo cuncta se Sors deterit,
 Ceditque tandem iniqua, cassa virium.
 Sortem esse tabem nil nisi, apte dixeris;
 Adversa semper & secunda deficit;
 Palam illa & hæc & deficit, cum incipit,
 Timenda & ergo haud tabidæ est iniqui-
 tas,
 Facienda magni aut tabidæ indulgentia:
 Iniqua nam brevi est, & indulget brevi:
 Nullum putandum est aut malum, aut
 breve.
 Nil scena quæ, nil Larva quam mortalium
 Infana res est, quam instruunt deliria
 Vertentis in se Sortis omnia. Hæc Ge-
 tam.
 Herum facit, mutatque & hæc herum in
 Getam;
 Irum esse & Irum, Cræsum & haud
 Cræsum finit.
 Vis scire Sortis quanta sit potentia,
 Longeque quam lateque sese exporrigat?
 Fugatque Sortem nullus, & nullus fugit.
 Amor cui addit & nihil mortalium,
 Mortaliumque & odium demit nihil.
 Libido nullâ est lege cui coarcta,
 Lex cuius omnis vertitur libidine,

Sceptrum omne cujus subditur libidini,
Mortalium est lex sola quæ libidinis,
Et norma sola, norma ut est & omnium:
Sufflaminare velle cujus impetum,
Minusque & impar quidquid est, ostendere est.

Faberque nullus duxque nullus Sortis est,
Sortisque non & ullius. Sors est sibi
Omne illud, illa cæca Sors quæ creditur.

Vix ille qui sapit ducem haud cæcum legit.

Sit ira trux, sit & tyranni præferox
Jussis cruentis, Sortis ira major est,
Major tyrannis, cum novercari incipit;
Lucemque claudit providentis cæca quæ,
Solâque cæcitate tantum illustris est.
Sors est homulli, vano homullo ex gignier

Nihilique qui est, nihilque & ipse quam nihil.

Sors omnis exfors omnis est constantiæ,
Levitatis omnis omnis & constantia est.
Favilla tantum &, & cinis fuliginis
Sumus. Cadaver obvium id quemvis doceret.

Mansura Sortis nulla; Sors mihi displicet.
Negotiorum est involuta fluctibus
Foris, periculis mille & obsessa est domi,
Hæc quæ putatur vita; mille falsus est
Erroribusque, mille Sortis & vices,
Mille hæsitacionum & inter, milleque
Casusque rerum, & omnium vertiginem,
Quâ nulla vertit se indies velocius.
Mansura pollicetur hic quisquis sibi.
Mansura tantum nos manent, cum vivimus,

Manetque vita, morte quæ non desinit.
Acidifque litigare ronchis, tundere
Et Sortis aures sævientis, haud mihi
Aliud videtur, ira quam irati sibi;
Sortisque vim incitantis adversaria.
Sors est Megaræ ad instar, est furialibus
Accincta quæ serpentium tot vultibus,

Diversa quot Sors, quot levis, vultus habet.

Spes, quæ futuris alligat se temporum
Incerta quæ sunt Sortis inconstantiâ,
Non illa spes est, verus est tantum metus.

Non indigenti semper indigentia
Sors est avaro. Avarus & caret suis.

Mutata Sortis scepra ne quis jam putet.
Majora sceptris offerunt sese omnibus:

Nil subrutum non, perditumque non sinunt,

Hominumque quidquid omnium & rerum omnium est,

Scrutanda non sunt quæ Tonantis intimi

Sunt consilii. Non vult doceri, sed docer.

Nihili qui homo est & sæpe fit plurimi,
Faciendus & qui plurimi contemnitur.

Nil Sorte cæca se esse prodit cæcius;
Nil Sorte vanâ se esse prodit vanius,

Tollitque honorum nunc caput, nunc & premit.

Cæcusque vanusque est, qui habet Sorti fidem.

Non obloqui, parere Sorti convenit;
Silentium pars major est sapientiæ.

Tempusque Sorsque se sua in vestigia
Volvuntque semper, semper & secum omnia.

Ruit orbe cum ruente inexorabilis
Sufflaminanda haud temporis velocitas;

Redeuntque nobis ac, euntque & omnia.
Insana tantum a Sorte plebes pendula,

Et tota Sortis, Sortis & perpes pila,
Risusque &, & jocus, levisque incerta-

que,

Mutante vultum Sorte mutat & suum.
Senem ipse vidi, viribus sed nobilem

Senem juventæ, perspicacis ingenii,
Legere una cura, scribere & cui omnia,

Cui Sors secunda indulseratque quidlibet,

Cujusque amicum humanitas quem fecerat;

Illum æstimatum &, æstimandum & omnibus,

Rei vetustæ gnarum Scriverium,

Antiquitatis promicundum nobilem,

Utroque cassum desidentem lumine,

Vidique nuper : & videre nunc dolet.

Est velle & idem, nolle & idem, perpetim.

Sortis faventis velle commodis frui.

Permixta nam sunt plurimis incommodis.

Externa bella cum silent, gliscunt domi,

Quibus petuntur gentium vitalia ;

Et ista perpes Sortis est injuria.

Hic flere, & usque, & usque & usque plangere,

Tacitisque sese pascere & singultibus,

Hostes bonorum plurimos inter, bonos

Paucosque, Sors est optimis mortalium.

Luctusque contubernium, innocentæ &,

Vidi ipse nuper. Lata Sors ridet malis.

Et unde abimus, quoq; abimus, noscimus,

At quo modo, quo tempore, haud cognoscimus :

Miserorum & ista haud certa Sors mortalium est.

Deum fateri est vita sola; huic obsequi &

Servire, regnum est. Gloriosa servitus,

Qua dulcius nihil, nihilque lætius,

Leviusque vana cuncta judicantibus,

Sortisque contemnentibus fastidia.

Via & viæ, vitæque vita Christus est,

Amorque amoris, luxque lucis omnibus,

Decor decoris, absque quo nîl omnium

Factum est, nihilque facta quæ sunt omnia.

Deus haud quod est, id esse censendum est nihil ;

Magisque & est, minusque multo quam nihil:

Et tale Sortis omnis est choragium.

Deo datur quod, non datur; Deus dedit;

A dante quidquid accipit, totum dedit. Tamenque gratum Numen est reddentibus.

Dei est faventis larga liberalitas,

Solus sibi &, solus tibi &, solus mihi &,

Ille unus, omnibusque & unus sufficit,

Gratæque tantum mentis hostiam exigit :

Peulansque Sors, & arrogans, & arrogans.

Quidvis sibi, arrogare cum tamen sibi

Nîl illa possit, præstat ac confert nihil.

Dubiæque Sortis, hæsitantis oraque

Sæpe ipse vidi, Sortis ac obnoxium

Vicibusque rerum mille, mille casibus,

Rerumque rerum nec satis, nec & sui,

Inopemq; & omnis indigentem consilii;

Sic cespitat plerumque Sors & hæsitat.

Est fædus nil, nilque & est deformius,

Sunt ora quam formosa, quæ mentem tegunt,

Vitiisque pastam & atque turgentem omnibus,

Scelerumque & hospitam, officinam & omnium.

Et subditorum negligentes Principes,

Et negligentes Principumque subditos,

Mutabilis dum nesciunt Sortis vices,

Manifera semper & putant præsentia,

Spolia esse Sorti semper, haud vidi semel,

Vidique nuper. Sortis hæc potentia est.

Custosque & ille, Amorque & ille qui omnium,

Et Tutor & Curator ille qui omnium,

Præsensque semper, semper ille pervigil,

Cum commodis & excubet mortalium

Faveatque rebus, semper est ut excubans.

Vigilatq; semper, nulla Sortis regna sunt.

Virtutibus quæ se offerunt sublimia,

Bonæque frugis plena dote pectora,

Sunt grata Sorti haud Sortis est contemnerè.

Quodcumque Sors non præbuit mortalibus.

Iniqua Sors dat quidlibet, dat & nihil,

Rapitque dum, donatque large & omnia,

Et copia omnium, omnium indigentia est.

Tumulo sepulti corporis qui omnes sumus,

Tumulusque queis & corpus est & vinculum,

Boiæque tantum, præter est mortem nihil; Mortisque nil est, Sortis & sunt omnia:

Quæcunque Solis ambiuntur ambitu, Sunt tota Sortis. Versat & Sors omnia,

Manere eodem quæ nihil finit loco, Fixum nihilque, nilque quod durable,

Adesse non quod, esse non quod dixeris. Hominisque non est posse, quod factum cupit,

Hominisque non est velle, quod fieri haud potest;

Vidi volentes, vota sed tantum sibi Stulte negantes, & negantes plurimos,

Nuperque vidi. Adversus is qui Sortis est Vicibusque casibusque, Sortis victima est.

Sortis domare est cuncta. Sortis casibus. Obiecta moles nulla mortales tegit,

Nullosque servat. Lusus & tantum jocus, Fumusque Sortis omnis est potentia,

Libidine &, dextræque & indomabilis. Lustrare pompam & si triumphalem lubet

Sortis, subegit, subjicitque quæ omnia, Spolia omnia & prædasque, læta & ferula

Nullus triumphus inclytus quibus fuit, Domitorque nullus hostium pollentium,

Orbis ligatas subditi vide manus, Post terga tracti &, Principumque & gentium,

Et eminentis, vilis ac dextras viri, Boisque ferreisque claufas vinculis,

Victoria omnis Sortis & triumphus est, Nulli demandæ &, & domantis quemlibet.

Conceptio est polluta, & ortus omnium

Plenus laboris, est & occasus metus

Horrorque, vanâ vanitate vanior;

Laboriosa & territans mortalium; Res omnis est. Hac lege Sortis nascimur.

Vita omnis ista pœna tantum est & dolor,

Horretque tantum, contremiscit totus &, Quisquis futuri haud immemor, nunc Tartari

Tetros hiatus cogitat, nunc ignium.

Æterna quæ tormenta, & ora iudicis,

Impura cui, polluta cuique pectora Placere possunt nulla, prudens cogitat;

Præbetque sese haud Sortis indulgentiæ, Quæ surgit instar fulminisque & occidit.

Æternitatem cogitanti haud Sors placet, Felicium aut, felicitium aut non temporum.

Scelerumque; vivax omnium est memoria, Tortorque perpes est scelesto & pervigil;

Noctu diuque quam fatigantem nihil Fauget unquam, quamque & excludit nihil:

Sors ista semper omnium nocentium est. Est vita pœna, morsque tantum vivere est:

Nil esse, nil fuisse, Sors est omnium. Torrens calamitatis est vita hæc, mare Semper procellis inquiet, vestigia Sortis faventis fixa quod nunquam finit.

Efferre sese Sortis indulgentia, Opibusque turgens pectus ac honoribus Fæde ac superbum, nil arundine est nisi in.

Equitare longa, gens pueritiæ ut solet Equitare. Sortis dona sunt arundines, Paleæque stramenque, & quod his infirmius.

Reique fulcrum & destinam semper suæ Putare pronam Principum faventiam,

In aula amici præpotentis & fidem, Nescire Sortis est vicissitudines,

Tremulisque stulte figere in grallis gradum,

Facilisque queis ex lapsus ac descensus est.

Vidi-

Vidique & umbrâ cum , & facrorum imagine

Larvata Sors , ut obtegens semper sui est, Sua & fateri quam ora perfidam pudet , Sacris profana quæ anteferet omnia.

Et templa temnit , temnit ac altaria , Colitque Numen , esse quod Numen negat ,

Speciem putatque & esse cultum Numinis :

Vidique nuper. Sancta Sorti nulla sunt ; Struitque templa , templa Sors & destruit .

Vidi ipse vela plurimos expandere
Ventis secundis ; ira sed cum surgeret
Maris furentis , ingruens & fluctuum
Infana moles , Æolique ex rupibus
Una Eurus & , Notusque & , una & Africus

Creber procellis , undique impelli ratem ,
Palinuri & ipsas impares clavo manus :

Vidique nuper. Lava Sors mortalium est .

Salebraque per , per faxa' quæ fragosa sunt ,

Angustiaque , rupesque , & ardua
Vidi laborum posse vix emergere

Animo eminentem maximo ac fortem virum ,

Vidique nuper. Pejor est Sors optimis .
Vitiis superbos , mancipis libidinis ,

Scenæque tantum servientes sæculi ,
Nullis redemptos bubseque virtutibus ,

Curulibus vidi in sedentes sedibus ,
Vidique nuper. His favere Sortis est .

Excessa vidi corruisse maximo
Subitoque casu , cæca per discrimina ,

Nullique quæ provisa providentiæ ,
Nulli & cavenda , & omnibus minantia ,

Vidique nuper. Instar est Sors fulminis .
Fuisse nil nos , esse nos etiam nihil ,

Nil nos habere , possidere nos nihil ,
Nihilo & futurum debile hoc corpus

minus ,

Pridemque vidi , & ossa cum , cum amantium

Cineresque tristi conderem mæstus loco ;
Sunt quæ , fuere quæ , futura quæ omnia ,
Nil esse vanum præter , insanum & nihil ,
Nuperque vidi . Est Sors nihil præter nihil .

Frangi metuque plurimos , spe & erigi ,
Spemque inter hæsitare & , inter & metum ,

Vidique nec spe sospites , nec & metu ,
Vidique nuper. Sortis est spes & metus .
Speranda multa offerre se mortalibus ,
Timenda multa , sed timenda plura ,
Plerumque vidi (Principatus nam metus
In rebus omnium omnibus mortalium est)

Vidique nuper. Magna nam Sors mater est

Mille & malorum , milleque & discriminum .

Vidique partis inclytos victoriis ,
Multaque pompâ jam triumphis nobiles ,
Domitoque quovis hoste , tandem hostes sibi ,

Et omnibus nocentiores hostibus ,
Mox perditosque & ambitu & superbia ;
Vidique nuper. Sortis hæc insania est .

Vidi ipse ementes omnia , & vidi omnia
Cum vendidissent , possidentes jam nihil ,
Agrisque & olim divites , casâ indigos ,
Suisque egenos exulantes sedibus ,
Nihilque queis quam perditis memoria ,
Diurna quæ , nocturna quæ semper redux ;
Vidique nuper. Sortis hic forum Orbis est ,

Emitque Sors , venditque Sors & omnia .
Vidi & superbum se efferentium gregem ,
Stolideque & ante se ferentes omnibus ,
Vilesque spernendosque scurras optimis ,
Vitiisque dum est laus , dumque virtus spernitur ,

Algetque . Nam est adversa Sors virtutibus .

Catoniana præditus sapientia,
 Morumque custos & magister omnium,
 Sortisque quæ sunt vilipendens omnia,
 Et Sorte quavis qui ingruente major est,
 Raro videtur. Nota Sors paucissimis.
 Clypeoque qui, parmaque qui virtutis est
 Munitus, & constantiæ sepremplice,
 Minalque & iras Sortis omnes despicit,
 Ridetque. Vidi turbine infelicium
 Tractum virum raptumque sædo tem-
 porum;
 Vidique lætum & erigentem mox caput,
 Cunctisque Sortis enatantem fluctibus,
 Majorem & irati maris vesania
 Vado. in quietum & portuum malacia;
 Vidique nuper. Sorte virtus major est.
 Vidi diurnâ sæpe nil factum manu,
 Nocturnâ &, esset fessa cum laboribus,
 Raræ & fuisse præmium haud indu-
 stræ,
 Emptumque magnis & nihil conatibus,
 Nihilque partum &, & minus quam i-
 psum nihil;
 Viamque lasso sæpe detritam pede,
 Juvenique frustra, frustra & imbelli seni,
 Nuperque vidi. Haud æqua Sors labo-
 ribus.
 Decumana vidi fluctuum pericula,
 Et turgidum æquor, & furentis Æoli
 Iras minasque, moxque pacatum mare,
 Ventorum & altum, fluctuum & silen-
 tium,
 Vidique nuper. Sortis anceps æquor est.
 Atrata virtus, fordidata &, & rea,
 Despecta prodit plurimis mortalium;
 Nullâque quæ stipata quam calumniæ
 Cohorte nigrâ & lividæ invidentiæ;
 Nuperque vidi. Iniqua Sors virtutibus.
 Vidi ipse & annos messe quavis nobiles,
 Opibusque, fruge & horreorum divites:
 Sterilesque vidi, nobiles tantum fame,
 Redeuntis ære & rustici levem manum,
 Nuperque vidi. Avara Sors est largaque:
 Prodesse nunc, nocere nunc & assolet.

Mortalium ille est omnium stultissimus,
 Rudisque vanæ & imperitus Sortis est,
 Vicissitudinumque rerum & omnium,
 Mutationumque & futuræ quæ omnium,
 Mansura quisquis pollicetur hic sibi;
 Vidique falsos. Sortis omnes fallere est.
 Frigetque nunc ut, nunc caletque, sicca
 nunc,
 Pluvii que se dant ut Jovis nunc tempora,
 Ridetque nunc, nunc fletque qui Au-
 tumno est dies;
 Non una sic se Sortis ora proferunt:
 Lachrymisque nunc sparfa ora, nunc ri-
 dentia,
 Sæpe ipse vidi. Haud unius Sors oris est,
 Et tota nil quam Autumnus haud æqua-
 lis est.
 Fortuna quod dedit tibi, haud dedit tibi,
 Repetitque & aufert mox iniqua quod
 dedit:
 Fortuna mater & doli & fallaciæ est;
 Dolusque tota, totaque & fallacia,
 Vidique falsam & esse, falsos plurimos.
 Vidique nuper. Falsa Sortis omnia.
 Subinde flore nil vides florentius,
 Subinde marcet; veste & arbor frondium
 Nunc est superba, exuta nunc est omni-
 bus;
 Velata sic Sors purpurâ mortalium
 Nunc, nuda nunc, investis est ac algida.
 Per mille rerum, & plura per discrimina,
 Ipsosque & ignes, perque commotum
 mare,
 Jactata sæpe plurium innocentia est,
 Major columbæ nulla quâ, vel turturis,
 Quâ sanctius nihil, nihilque castius,
 Majorque nulla quâ datur mortalibus:
 Vidique & ipse. Non nocenti Sors no-
 cet,
 Levisque nulla Sortis innocentia est.
 Pulvisque, & umbra, & horror ac ima-
 gines
 Erroris hic sumus, ducesque errantium
 Et astra, trochusque Sortis ac jocus,

Et sola Sortis improbæ occupatio,
Merx sola nunc ementis & , vendentis &
Sortisque tota. Principatus Sortis est,
Regnumque quod se exporrigit per omnia.

Lux & tenebræ,noxque sunt,sunt & dies,
Quæcunque nobis Sortis ora se offerunt.
Hominumque Sorti quælibet quæ obnoxia,

Vidi esse, non & esse eodem tempore,
Nuperque vidi. Sors noverca temporis est.

Vidi superbi remque spemque perditam,
Lassamque tandem Sortis indulgentiam,
Vidique nuper. Sorsque versipellis est,
Et tota Sors quæ, Sortis est & vanitas,
Leviusque nîl quam Sortis est constantia,
Constantiusque sola quam inconstantia.
Cautè est agendum quidlibet quibuslibet,
Minimisque juxta & maximis mortalium,

Minimisque rebus maximisque in omnibus,

Et cum jocamur,cumque seria occupant,
Penuria in rerumque & affluentia,
Sermone in inque opinione, in & fugâ
Fixâque sede, ipsa in quiete &, ipso & in
Labore, prosperisque in, inque impro-

peris,
Sacris profanisque omnibus negotiis,
Aliena si vel, tu vel & cures tua,
Et in frequentia, inque solitudine,
Et hostium inter ac amicorum gregem:
Nam Sortis ira est quæ, est & implacabilis,

Noctu diuq;, ubiq; &, omni & imminet,
Quo blandioris oris, hoc nocentior.
Vidi perisse negligentes perditæ,
Pluresque vidi. Adversa Sorti haud quæ
excubat

Securitatæ hostis est securitas.
Sunt cuncta Sortis, Sortis & futura sunt:
Superba regum sceptrâ qui major gerit,
Mutanda Sorte debili tenet manu.

Olli secunda Sors manere non potest,
Adversa qui haud expertus ulla Sortis est.

Nil Sortis omnes inter est injurias
Amantium jucundius concordia;
Non aura grata balsami cum spargitur,
Gratusque cum ros gemmulis argenteis
Heliconis aut Pindique pingit gramina,
Aut verna dulci inebriat cum pasqua
Madore, spargit montis in tonsi aut juga.
Adversa quæ sunt Sortis explorant vi-

rum,
Virique magni robur & constantiam.
Clivi impediti nititur per aspera
Ad invidendam vera virtus gloriam.
Iratus esse Sortis haud iræ velis;
Ira sceris cum, fortius semper nocet.
Armata mens cui est omnibus virtutibus,
Virtutibusque quæ probantur omnibus,
Vitio ille se disperdit uno, ac interit;
Non rara Sors hæc maximis mortalium est.

Sit parmâ, & hastâ sitque acutæ cuspidis,
Galeacum quis reclus caput, septem plie-

cem
Clypeumque magni gestet Aiæ manu,
Perit faventis Sortis indulgentia,
Minorque & impar semper indulgentiæ.
Fuci colore nullius velare se,
Proferre nunquam falsa, non morarier
Promissa cuiquam, odisse & invisos pa-

lam,
Et mente virus pestilens non condere,
Speciemque lætam haud fraudibus præ-

mittere,
Certum ac paremque pectori componere
Vultum, nocere in abdito ac cuiquam
Nefas putare, ut plurimum Sorti haud
placet:

Adversa Sors hinc optimis mortalium
est,

Solisque queis est debitus Sortis favor.
Boreas rigore sævit, igne Sirius;

At sola Sors est quolibet cuivis nocens;

Honore veris æviterna vita quæ,
Excepta sola Sortis his est casibus.

Sors est eisdem perdit & quæ, & erigit.
Ægris medenti ingrata quando absyn-
thia

Offerre cura est, poculi oras oraque
Circum imbuit liquore semper melleo;
Licetisque sæpe parvulos fallit dolis:
Sic dura Sors, immitis, adversaria,
Ridentis ore ingrata quæ sunt porrigit,
Sanatque pectus ejus & cui porrigit.

Nil Sortis imputes, sapiis qui, injuriæ:
Sapientia illa mî videtur omnium.
Habenda princeps, Sortis ignorantia.

Nil Sorte quidlibet movente immobile
est;

Immota Sors hæc omnium mortalium
est.

Fulgore lampas qualis & Phœbeja
Exorta mane, luce donat omnia,
Orto & tenebris cuncta damnat Hespero,
Sors talis est, & talis est Sors omnium,
Oriturque quæ, occiditque quæ nunc per
vices,

Nunc & nocetque plurimum, nunc &
favet.

Quodcunque Sors cupit, ratum esse illud
juber.

Statio carinis nulla fida Sortis est;
Fiditque qui, futurus est & naufragus.

Quid fera Sors vectura, vesper serus &
Vecturus, ignotum esse constat omnibus.

Facto facit quod omne Sors pronunciat.
Insana plebes imputandum quod sibi,
Sorti imputare est sueta, quidquid est
mali;

Tribuitque quidquid est boni tantum sibi.
Sorte est beatus quisquis, & fit efferus,
Et alta tantum sidera impetit Gigas.
Levior ferendo Sortis est calamitas.

Monumenta sunt quæ illustris omnis in-
genI,

Quamquam superbi venditent sese in-
genI

Exempla, queis & ira non magni Jovis,
Nocere & ipsum haud posse fulmen cre-
ditur,

Edax vetustas non & ipsa temporum,
Periisse nunc, nunc & perire vidimus:
Peritque Sorte temporum, ac intercidit,
Pereuntis omne quidquid est scriptum
manu;

AccIque & EnnI, nobilis Pacuvii &
Jam plura frustra quærimus, quam volvi-
mus.

Nafonis & quæ, & quæ Maronis omnia,
Dictante quamvis scripta quondam A-
polline,

Æternitate digna cedroque omnia,
Manfere nobis Sortis haud injuria;
Ut nec manebunt tot virorum illustrium,
Coluntque nostra quos stupentque tem-
pora,

Monumenta semper. Sors negabit poste-
ris;

Noverca Sors & ingenI est laboribus.
Et ista, plura &, scripta BoxhornI manu,

Sed imperia quæ artis ac rudis manus,
Victura semper nescia est quæ condere,
Casso labore quæ fatigat se manus,
Spoliumq; Sortis, victima & futura sunt.
Secundâ abuti Sorte nîl quam pellere est.
Humana Sorti se parem haud offert ma-
nus;

Nimis faventem haud est, nocentem aut
quæ domat;

Invieta Sortis omnis est potentia.

Placido carinam ut naura ducens æ-
quore,

Futura cum non providet, fit fluctuum
Ventique præda; Sortis inter prospera
Rifusque sic se, nescius contrariæ,
Contrariæ nec obviis prudentiâ,
Miser, favente Sorte quamlibet, perit.
Sors certa nota nemini est viventium;

Incerta Sors ut omnium est natantium.
Sortem colit qui, qui æstimatque, altaria
Focosque mitis sæpe non colit Deæ.

Tuum

Tuum quod est Sors omne vendicat sibi;
Sors prædo tantum aufertque & omnia &
rapit.

Imago nil quam Sors favens faventis est.
Parata multa Sortis ut bellaria,
Parata semper tela sic sunt cuilibet.
Nil Sorte iniquâ mî videtur æquius;
Iniqua cum videtur, æqua Sors bono est;
Meliore iniqua donat omnes pectore,
Incerta dum offert sola quæ sunt casuum.
Mei sub urbe prædium Scriverii,
Nuper videbam, flore lætas arbores,
Rore & madentes, læta campi gramina,
Lætâsq; fruges, & bõum ac ovium gre-
gem,

Curata large hirsuta queis erat cutis;
Simul videbam multa mox examina
Muscæ nocentis, hostis est quæ floribus:
Adversa semper prosperis permixta sunt:
Sors promiconda semper & bõni & ma-
li est,

Vertumni & instar, instar & vertiginis
Vertitque se mutatque sese in omnia.
Gravi malorum oppressus est qui sarcina,
Gravique Sortis, sæpe Sors huic favet,
Nocere dum videtur illi plurimum.
Fraude absque non doloque non, morta-
lium.

Sors omnis est. Nam Sortis est versutia.
Terrore cum omnis plena Sors sit
omnium,

Sapitque qui, qui providetque, cur vices
Amat faventis Sortis? Haud ulli manet.
Procul pericla Sortis esse cum autumas,
Propinqua sunt &, sæpe sunt & omnia.
Florentium annis triste funus ErpenI,
VInnIque vidi nuper: & florentium
Vi illustris ingenI; sed omnis ista Sors
Est & juvenæ, eritque semper &, mori
Instar senum, queis multa jam risit dies,
Et multa fluxit. Parcit illa nemini.
Arausiorum triste funus Principis,
In vere rapti ætatis & flore in suâ,
Vidique nuper. Principatus Sortis est

Immensus, ulli haud major ut fiet datus.
Opum potentes unico exutos die
Nudosque vidi. Sortis est potentia,
Sors omnia &, Sortisque sunt & omnia.
Iniquitate Sortis haud iniquius
Se quidpiam offert. Tota Sors iniquitas,
Infana dum favet malis, nocet bonis.
Bono est maloq; adversa Sors faventibus,
Malis favere noxiæ plenum est; bonis,
Furias malorum semper irasque excitat.
Alium beatum Sorte præ quivis suâ
Laudatque prædicatque: nemini satis
Sua & facit. Placere nulli Sortis est.
Labore quod non, possumus scientia;
Sed Sors labori sæpe non, scientiæ aut
Favere sueta, & irritus sit ut labos,
Sit vana & omnis, efficit, scientia.
Geriturque nil & sæpe nisi maximo,
Multumque nullo sæpe. Totum hoc
Sortis est.

Contra repugnant vota se mortalium,
Adversa dum Sors indies obstat sibi.
Industrius labore quod vir plurimo
Sibi & parat suisque, Sortis indidæ
Tandem videmus disperire injuria.
Sunt corporis multum est quibus, mentis
nihil, (poris;
Sunt mentis est multum quibus, non cor-
Sunt ora queis decora, mens deformis est,
Sunt ora queis decora non sunt, mentis at
Excelsa virtus. Pauperes sunt ingenI
Opibus superbi; vi potentes ingenI
Opum indigentes. Alea ista Sortis est.
Plerique Sortis dissecant jugulum suæ,
Sibi & faventis, dum est avara infania,
Majusque plusque & expetissit indies.
Amor ille Phœbi opesque qui Scriverius,
Opibusque pollens plurimis Scriverius,
Meus ille qui, quique & bonorum est
omnium,

Laus eruditæ gentis & magnum decus,
Promusque condusque omnium qui tem-
porum,

Vi perspicacis ingenI passim inclytus,
Cujus

Cujus legentis, dexteræ scribentis &
Industriæ nîl clausum & intactum est ni-
hil,

Iniquitate Sortis usu luminum
Captus, senectâ plurimi ut parens mali,
Legitq; non, scribitq; non. Hoc Sortis est.
Vidi meorum sanguine ex prognascier
Mutosque surdosque, at quibus mens in-
tegra :

Sors scæva, & ipsis noxia est nascentibus.
Vegetum senectâ, nobilem ac annis fe-
nem,

Agnovi avum improvisa mors quem su-
stulit;

Novi gemellum &, & parem natu mihi
Fratrem, modestius nihil modestia
Quo fixerat, sincerius quo nîl fides,
Ipso in juventæ flore raptum conjugi
Et parvulis, mihiq; Sors iniqua non
Dicenda non est. Præda Sorti est quili-
bet.

Nil rebus in mortalium fiducia
Repone. Falsæ nulla sit Sorti fides :
Decepit illa, decipitque perpetim.
Vidique amores, vidi & iras maximas
Amantium. Ira est sæpe Sors amantium.
Informis est Sors; semper haud similis sibi,
Sibive constans; vertit illa se indies,
Novosque mille versa vultus induit;
Nec fida Sors est ulla; sunt omnis vices.
Favente Sorte nîl datur faventibus;
Nocente Sorte nîl datur nocentibus.
Dolosa Sors est, magna mentiens bona,
Cum sit malorum Lerna mater omnium.
Suâ ille Sorte quisquis haud contentus
est,

Inops potentis æmulator interit,
Ut stulta multos perdit arrogantia.
Benignitate est Sortis aucta res quibus,
Videntur esse sæpe, quod non sunt; piger
A sinu Leonis pelle qualis nobili
Indutus, est quod esse nunquam desinit.
Aprica dum anguis Sole camporum in-
cribat,

Quietus &, serpensq; nec, nec se movens,
Eum putavit desuisse vivere,

Corvus vorator : ingruit sed dum, sopor
Defecit angui : qui furens spira gravi
Pedesque corvi & implicavit efferi,
Et vulneravit; corvus & vitæ suæ
Fini propinquus; Quem miser, gemit,
miser,

Cibum putabam, causa mî fuit necis.
Perit pericla nulla qui Sortis putat,
Peritque qui quæcunque Sortis appetit.
Malo a viro cavere Sors mali viri est;
Boni cavere tantum ab haud bono sibi est.
Sors sola princeps, sola princeps Princi-
pum,

Sunt scepra, regna & cujus in quævis
manu,

Excelsa se cui & jubentur omnia:
Nutum ad jubentis unicum substernere.
Sibi haud favet qui, Sortis expectet sibi
Nihil faventis. Haud favens ignaviæ est.
Labore rarò haud inquiete quærere,
Sibi & parare cura quod mortalium.
Vexata multum cœpit, unico & die,
Horâque & unâ, sæpe Sors disperdidit.
Fritinnientis audiit cantum puer,
Sonum & cicadæ, avemque & esse maxi-
mam,

Puer putavit. Blandientis sic bona
Sortis videntur, vera nec dant se tibi.
Sors omnis errat & vagatur, omnibus
Incerta & anceps. Sola quæ constantia
Est mentis, illa omnisque virtutis tenax
Omnisque cultrix, deserit nunquam vi-
rum,

Contempta rerum cura cui est inaniam.
Est vita tristis pluribus mortalium,
Et certa Sors. Est vivere hoc, tantum mori.
Insida cum Sors, mille cum fallaciis
Armata fallat providentiam omnium,
Ponenda cura Sortis, ac inaniam est,
Quæ datque & hæc, tollitq; pro libidine.
Tranquilla durum haud navigare est æ-
quora;

Sed mota ventis, asperi laboris est:
Sortem at ferentem ferre cum lege ac
modo,

Ferre & nocentem, id est laboris maximi.
Quid Sors potissit, plurimorum & ad-
monet

Probatque fracta everfaque & potentia.
Sortis faventis sistere ausus qui fugam
est,

Leporem ille tardo persecurus est pede.
Tumulus juventæ cuilibet senium est suæ,
Extrema mors est & senectæ linea,
Sæpe & juventæ. Est ista Sors viven-
tium.

Sors compra quamvis Solis ipso pectine
Est larva tantum & umbra, falsa quæ ni-
tet,

Dolosa, quavis falsior fallacia:
Radiata, & ipsa luce Solis fulgida,
Et pulchra, pulchritudine ipsâ pulchior,
Ipsâ Diones lota quamvis dextera,
Mille & corollis pulchra, mille liliis.
Sortem faventem, sæpe damna poscere
est;

Moderata semper vota sint mortalium.
Sors quæ secunda, nemini manet diu;
Et incitato protinus fugit gradu.

Ex Sorte canus sæpe nascitur malâ.
Amica Sors sit; Sortis haud amicus est
Qui odisse plures hanc, quam amare
gnarus est.

Illectus is qui Sortis est versutiis
Captusque, nullo figit in loco pedem;
Sed cespitatque erratque stulte perpetim.
Ætate canus plurimâ nuper senex,
Rogo esse se cum proximum jam cer-
neret,

Occæpit altis pectore ex suspiriis
Sortisque fatique omnis inclementiam
Miro improbare & execrari modo.
Senectâ sana haud, gnara quæ non Sor-
tis est.

Juvenisque flore nuper in vitæ vigens
Vegetusq; nunc, athletico nunc corpore,

Fato valentem dexteram submittere est
Coactus. Illud & juventæ Sortis est.

Sors tota boiæ, tota Sors est vinculum,
Et tota nîl quam compedes timentium
Sperantiumque. Tota nîl quam carcer est,
Hominumque triste plurimis ergastulum.

Se ipsum tueri nemini datum fuit,
Dabiturque nulli. Sortis hæc injuria est.
Alios tueri vult, tueri non potest

Qui se ipse. Inane Sortis hoc dilirium est.
Nuper legebam; pænitet legisse nec:

„ Cum damna felis multa muribus daret,
„ Illi Senatam convocare, ut sciscerent
„ Astutiam vitare quo possent modo.

„ Multique multa, legis adversum ordi-
nem,
„ Absurda cum, quæ sana non, inepta-
que, in

„ Medium attulissent; ultimis suffragiis
„ Quidam senectâ canus & venerabilis,
„ Prudentiam mussantibus dans alteris:

„ Nolam paratam, dixit; illam belluæ
„ Collo alligarent, unde selem & au-
diant,

„ Sonituque solo proditam fugiant pro-
cul;

„ Placuitque cunctis consilii ratio boni:
„ Et jam tumebat auctor, ut sapientiæ
„ Qui opinionem cæteris probaverat;

„ Tum de minorum gentium subselliis
„ Quidam rogavit, Ecquis esset murium
„ Nolam alligare qui sonantem felibus

Auderet. Est semper favens audentibus-
Fortuna. Non audentibus nunquam fa-
vet.

Nox ut tenebris fulgidum fugat diem,
Adversa sic secunda Sortis efferunt.
Rogare Sortem copiam ut sui sibi

Faciât precanti, Sortis ignorantia est.
Fallacis est qui ignarus haud Sortis doli,
Dicendus eminere vir prudentia est.

Sorti qui iniquæ irascitur, bis est miser.
Cum nube tristi obtecta Sortis gratia est
Pridem faventis, læta cumq; abscondidit.

Ridentis ora, Sortis apparet dolus.
 Sors quilibet facit, facit nulli & satis.
 Livor faventis semper est Sortis comes.
 Sperare & annos, sæcula & felicia, haud
 Licet. Parata Sortis est injuria,
 Semperque, cuius ac, ubique & obvia.
 Futura qualis craftini lux sit die
 Dubiumque ut incertumque, sic & cra-
 stina
 Sors sit futura qualis, haud est cognitum.
 Veneranda canis esse vis quæ legibus,
 Et sancta debet, & movenda nemini,
 Se sæpe Sorti cogitur submittere;
 Quæ semper exlex subtrahit se legibus,
 Et sceptrum legum vendicat, cumvult, sibi.
 Diesque per noctesque perque plurimas
 Tractus labores, una raro haud perditos
 Hora aut dies videt; videre contigit
 Et sæpe nobis. Tale Sortis robur est.
 Nubesque scævæ Sortis & ventos super
 Nemo est locatus. Adspice hic altissimos
 Mortalium tot, totque rerum Principes,
 Pessum datos, levique Sortis & manu:
 Sunt hac minores maximorum maximi.
 Qui perditis est, quique iniquis moribus,
 Iniquitati Sortis esse obnoxius
 Minus videtur, quam æquus est vir ac
 probus
 Mirum hoc videtur plurimis, sed non
 mihi;
 Odisse nam Sors improba improbum
 haud potest
 Sunt læta Sortis, Sortis illa perfidæ,
 Aranearum vana nisl quam stamina.
 Et parma, & hasta, & omne telorum
 genus,
 Opposta Sortis casibus, sunt juncea.
 Ructare rictu non trifauci Cerberum,
 Stygique quotquot monstra noscuntur
 lacus,
 Præsentiis majusve virus edere
 Unquam est putandum hoc, Sors quod
 omni porrigit,
 Locusta Sors, & promiconda toxici,

Quod mille celat, mille quod miscet
 modis;
 A quo cavere cautio haud potest sibi.
 Sortis forum Orbis, Sorsque nugivendula
 est.
 Non simplice haud letalis ictu vulneris
 Perire Sors vult, vult perire sapius,
 Non, nî cruoris plena, quæ mittit cutem.
 Præstigiarum mille Sors est artifex
 Dolosa, mille & phasmatum, abdito in
 studet
 Nocere dum, nocere quo possit magis.
 Sors fessa nunquam est, & fatigat omnia;
 Et capta nunquam quidquid obvium ca-
 pit;
 Subjecta nulli & subiicit quidvis sibi;
 Et orba visu est, prædo & est videntium;
 Parenque &, & noverca nobis hostis est,
 Negatque semper datque quidvis cuilibet;
 Facit potentes, quos manere, & divites,
 Manere quos & divites, haud diu finit,
 Volubilique versat in semper rota
 Et parva, magna &, omnia & mortali-
 um
 Non desinente, perpeti sed impete.
 Capita ut securi Augusta cæsa concidant,
 (Nam concidisse nuper ipsi vidimus,
 Decussa in horto ut concidunt papaverum.)
 Est Sortis, haud parentis ipsi purpuræ,
 &
 Supra efferentis Principes ipsos caput;
 Caput superbum, mille pridem ut extulit
 Raptis coronis; mille sceptris, milleque
 Raptisque sceptris, dextra se jactat manus:
 Adeo est superba Sortis insolentia,
 Intemperans, immitis insolentia;
 Læsarque majestatis uno haud crimine
 Et scæda. Mille, mille Reges perdidit;
 Cum Regibusque tantam Achivorum
 manum

Miseram popelli ubique, solitudines,
Deserta sese ut sola regnorum offerant;
Supra esse stulte credita olim injurias,
Sortisq; temporumq; & hostiū omnium.
Magis magisque Sortis iras excitat
Sortis senecta, anile jam & delirium.

Ætas parentum haud ulla quondam pro-
tulit

Tam multa dictu &, multa visu inco-
gnita.

Attonsa ferro culibet res principum est,
Sub cladibus fatiscit & potentia

Reliquum super si quid, super tantum
& nihil,

Indignum & ipsa Sortis iracundia.

Quam sæva Sors sit, quam cruenta, quam
effera,

Ignorat is qui, ignorat & Sortis manum,
Sortis bibentis largius nil sanguine.

Jactasse Cæsarem, suā undecies manu

Centena, plura millia & castrensiū

Mactata, scribunt, nota Sortis victima

Qui cæsus ipse debitas pœnas dedit.

Magno rependit præmia hæc satelliti.

Non nostro in Orbe adversa Sors est gen-
tibus,

Regnisq; tantum; perdit & florem Novi.

Cuba insularum maxima olim & Mexicæ

Pollens in oris, magna terræ tractibus

Et læta, nunc attrita, sicca nunc sitit,

Exusta tanquam tota Sortis ignibus,

Orbataque & fœcunditatis ubere est,

Multra & prioris. Soris ubique noxia est.

Felicis ille Sulla dictus nomine,

Romana cui res visa se submittere,

Pene unversa, Sortis ausu est nobilis

Fugientis ac, & deserentis haud modo,

Sed funditus perdentis atque stirpitus,

Et claritudine exuentis qualibet.

Tantum illa nomen Sortis est felicitas,

Inane nomen, splendidum & menda-
cium.

Piscis minorem sæpe magnus devorat:

Sors talis infimi est loci mortalium,

Iniqua Sors, mansura Sors mortalium,
Ut præda sint majoribus prædonibus,
Hominesque quos non, sed Molossos di-
xeris.

Nil Orbis hic quā sparsa multo sanguine
Arena Sortis est; cruentus Sortis &
Quem nulla ludum nesciunt jam tem-
pora.

Gangræna Sortis singulos non afficit;
Repit per omnes, illa letalis lues

Pecori haud modo, illi & qui magister est
gregis. (fides;

Sorti haud nocenti habenda nunquam sit
Nocere nam non desinit, differt modo.

Sors ista non felicitum nunc temporum
est,

Plerique clavum ut publicum ad sedeant,
regant

Et regna & urbes, gnarures haud imperi.

Popina multis aula nunc est Principum,

Potique semper officina Liberi:

Gravitas & inde nulla, nulla sanctitas

Aut Consilii, æquitasque nulla, sed meri

Suadenda non suadentis eructatio,

Et profuturi semper ignorantia.

Sic Sors culullo sceptrum raro haud porri-
git, (ratis.

Clavumque mandat, quo datur pectus
Vertigo jam vinosa vertit omnia,

Miscetque gentes Principesque, mentis ut

Suæ minores, & madens vino facit

Multo madere regna passim sanguine.

Sunt ista Sortis quæ bibuntur pocula,

Nocitura quando est, mille pugnantis
dolis,

Securitate excindat ut mortalium,

Pro pace tantum & offerat merum Chaos.

Grave id priorum nunc ab aulis exulat,

Gravique multis in viro haud patet locus.

Aut fallor, aut Sors pota sæpe est quæ
imperat.

Ut hasta quondam vulnere, quod fecerat

Ipsa, ipsa opemque Pelias statim tulit;

Sic disciplina Sortis & nocentis est,
Adver-

Adversa quæ dat, tollat ut per prospera.
A Sorte sola pendulum cui pectus est,
Ferre haud quietem, ferre non somnum
potest.

Mors certa Sors ut omnium est mortali-
um,

Splendore sic cum gloriâq; haud omnium
Mori est; ut & ferrum atterit rubiginis
Dens ater, & qui splendor usu nascitur.

Sors æqua non rependit se coletibus,
Credatur ipsa ut velle non unquam coli.

Ex Sorte nobis omnis est labos; struit
Pulchro illa quidquid arduum molimini.

Sudium æqui Aristidi exilii tristissimi,

Sapientiæ & cultus veneni Socrati,

Demostheni defensa res & publica,

Fuere causæ supplicii solæ ultimi:

Namque optimis Sors semper adverfa-
ria est.

Sorti resistit qui imbecillis proditur.

Præcurrit is qui gloriæ fastigio,

Honoris ac, præcurrit & discriminis:

Periculosus Sortis est omnis favor.

Sors mente castâ numen est coletium,

Negantiumque debitum quod nemini,

Scelusque detestantium ac artes malas,

Malos ferentium, & nocentium haud
malis,

Malis premantur Sortis ut majoribus,

Quam gens malorum; at opprimuntur
haud tamen.

Dum parma pectori æris est septemplex

Invicta, confans semper innocentia,

Invisa terris sæpe, grata ac numini,

Amica cælo & semper innocentia.

Sors est bonorum, ut sint malorum plu-
rimi,

Malique plutes. Tanta quippe raritas

Bonorum ubique est, calculum ut po-
nentibus

Haud imperitis temporum magnis viris,

Post regna, post moresque visa gentium

Et instituta plurimum, vix diviti,

Quot ora Nilo (flumini septena sunt)

Thebisque portæ, deprehenderint bonos.
Rhetorque Consul, Rhetor ex & Con-
sule

Fit indies, fit Sortis ex libidine;

Mutante cum quâ quilibet mutat locum,

Nolit velitve. Sortis hæc mutatio,
Hæc ira Sortis, Sortis indulgentia est.

Fortuna ridet plurimis nascentibus,

Ridetque Apollo, quos & ostrum pur-
puræ.

Majorum imago multa quos & excipit,

Domus paternæ & multiplex opulentia,

Omnisque mollis ulna cornucopiæ,

Felicitatis uber & cujuslibet,

Deest nihil queis, defuturum queis nihil,

Manente largâ Sortis indulgentiâ:

Irata contra est plurimis nascentibus,

Quos dura egestas, testâ vix satis domus,

Macieque siccum matris uber excipit,

Macieque & ipsa, & omnium penuria,

Fameque, & algor, & sitis, laborque
qui

Manurus & diurnus & nocturnus est

Superfuturis; saxa queis, sæni aut strues

Stramenque cunæ; mollius brutum qui-
bus

Decumbit in bovilibus parvum pecus,

Lætæque & haurit plena matris ubera:

Non innocentis una Sors infantia est.

Diversa Sors & omnium est amantium,

Genialis & qui fulcra conscendunt tori.

Nam Nisa Mopso, pulchra Theristi da-
tul;

Et Socrati, quo sanctius nil nobiles

Coluere Athenæ, quo nihil sapientius

Mirata gens est Graia, Xantippes furor

Jam nupsit olim. Adversa Sors amoribus.

Fallit parentum & sæpe Sors vocabulo.

Et liberorum, Sæpe nam injustus pater,

Injusta mater sæpe, sæviens trucis

Instar novercæ: contumax, inobsequens

Et sæpe proles, pessima est & optimis,

Ut Cæsari, quo nullus aut laudatior,

Meliorve nullus, natus olim Commodus,

Vixitque rexitque omnibus qui incom-
modus.

Hæc favientis Sortis & tormenta sunt.

Ex arbore ut matura, Sole coactaque
Quæ poma sponte decidunt; mortalibus,
Fulgetque Sors ridetque cum jam splen-
dida,

Et lætiora creditur promittere,
Bona & priora auctura jam novis bonis,
Sic deficit mox, moxque tota disperit.
Pascitque Sors, depascit & Sors omnia.
Leguntque mella ut floridis è saltibus,
Et mella nobis dulcia offerunt apes,
Tamenque lædunt spiculis minoribus;
Sic Sortis omnis comparata est indoles,
Prodest nocetque, cum hoc vel, illud vel
lubet.

Sors nulla læta, nulla tam cuiquam fa-
vens

Offertur, ut non & molesta sit malis.
Adversa Sortis spernere est quisquis po-
tis,

Adversa nunquã huic ulla Sors videbitur,
Adversa quamvis. Ista vis sapientiæ est.
Sors cæca iudex. Cæca multis approbat
Quæ falsa. Possè & creditur tueri
Is falsa, vera qui tueri non potest:

Tam nulla multis, læva tam sententia est;
Templisque & inde tanta contumacia.
Sortem faventem qui petit semper sibi,
Immite adorat Numen, inscium obsequi,
Petitque & id, petendo quod negat sibi;
Petitque nam id, præstare quod Sors non
potest,

Sors, cui favere nemini semper placet.
Circumvenire, fallere omnes Sortis est.
Speculi instar omnis ista Sors pellucida
est,

Deforme quo in, pulchrumque quo quis
inspicit.

Non aureo ex fræno, aureo ex ephippio
Non æstimatur ut caballi nobilis
Generosa virtus; Sortis indulgentia
Sic liberalis haud virum magnum facit.

Cur nemo vivit Sorte contentus suã,
Rarusve saltem? Ignarus est Sortis suæ,
Ignarus est & non suæ; votum pigri est
Plaustrum ut caballi, ephippium & vo-
tum bovis.

Aliena quæ sunt quilibet præfert suis,
Et præferenda sæpe non sanus putat,
Mirum ergo non, contentus haud quod
sit suis.

Fit Sorte vates laureã cinctus caput
Apollinari, somnia & Parnassia
Pindique cui sunt nulla; nulla Sicelis
Admovit uber Musa, quem Sais rudem
Coluitque nulla, bubsequa & stercus me-
rum,

Et invenustas ipsa, & inficetia
Dictator omnis. Sortis hæc sunt præmia,
Spernenda semper præmium merentibus.
Antiquius nil Sorte se est in omnia
Vertente, & ista Sorte nil recentius,
Mansurum & istã nil ubique diutius.
Sors dormit haud, quæ jam videtur ster-
tere;

Et excitata semper est & pervigil,
Prompta hinc & inde inferre noxam cui-
libet;

Fugienda nulli, sed timenda & omnibus,
Timenda semper anxie, & quovis loco,
Humilique & editoque. Nam periculis
Injuriisque mille non ullus caret.
Sortis vacantis est leve infortunium;
Cum majus infert, unicum hoc furens
agit.

Cum Sorte jam nocente mascula est viri
Que lucta magni, nobile est spectaculum;
Spectaculum omni pulchrius spectaculo.
Est palma, quæ, quo deprimis manu ma-
gis,

Magisque vexas, fortius renititur;
Vexata Sorte pectorum excellentium
Sic alta virtus semper exstat altior,
Minasque qualvis tuta Sortis despicit,
Minor videtur cum malis, nunquam mi-
nor.

Perdi senectæ ipsam & juventutem malis,
 Ætatis & ver integrum quibus, manus
 Justumque robur & vigor, crudum genu,
 Genæque pictus purpurâ flos nobili,
 Flos & juventæ, ætatis & spes longior,
 Et sana mens, & corpus undans sanguine,
 In vere tolli, flore & ipso cernimus.

Ætatis esse Sors nihil tutum finit.

Quocunque quis, quicunqun sit, fedet
 loco,

Sedet movendus. Ista Sors sedentium est.
 Res maxima est Sors semper, at non
 optima.

Immane præceps est timendum cuilibet,
 Calcare Lunam, Sortis oblitus fuæ,
 Dextrâque Solem prendere, & vano im-
 petu

Cælum occupare, inferre Diis ipsis ma-
 num,

Ausu Gigantis qui effero præsumferit.
 Sortis bonis suave, utile est malis frui.
 Plerumque curvum despicit qui loripes,
 Niger nigroque non probatur Æthiops:
 Suæ cuique Sortis ignorantia est.
 Mixtura tantum Sors boni omnis & mali
 est.

Adversa Sors ferendo tantum vincitur.
 Sorti furenti quisquis est qui obnititur,
 Furentis hunc mox unda Sortis obruit.
 Quod contumax Sors jam negat, nega-
 bit &

Id voto inani &, irritique poscimus.
 Sors victa nunquam, victa nunquam
 sistitur;

Hostisq; Sors, victrixq; Sors est omnium.
 Eadem esse summa injusta Sors imis ju-
 bet;

Ad summa & ima sæpe quæ sunt evehit.
 Sors est malorum, qui nocent, semper ti-
 mor;

Mali trementis est boni securitas.
 Tuba est timenda maximi quæ iudicis,
 Et ultimi, Sors omnium mortalium est.
 Sors fumus est, favillaq; igne quæ caret,

Contrariusque ventus &, secundus &;
 Zephyrosq; spirat, spirat & truces notos,
 Simulque spirat; antrum & idem est
 Æoli,

Idemque Sortis. Tuta Sortis nulla sunt.
 Nunc mitis est Sors, nunc & orba tigris
 est;

Aloëq; melque, melle plus aloës habens.
 Paterna bobus rura quæ exerces tuis
 Sint læta, multa rura sint passim tibi;
 Multis columnis fulta tecta, marmore
 Superba multo &, aurea & laquearia,
 Splendore lucens crusta quæ Memphisita,
 Veterique texta aulæ perpulchre manu,
 Tota ac odores halet Assyrios domus,
 Nihilque desit, ac abundant omnia,
 Futura tandem Sortis illa præda sunt,
 Spoliumque dives temporum rapacium.
 Socii ac amici, hostesque, sint multum tibi,
 Suâ illa quidvis Sors rotans vertigine
 Vertensque ubique, mox negabit & tibi;
 Proque hoste amicum, proque amico ho-
 stem offeret.

Auferre mox allata quæ sunt Sortis est;
 Æstasque brumam ut, bruma ut æstatem
 rapit.

Morbique egestasque ac fuga, & bella
 impia

Clausere tristi tempora hæc indagine,
 Obsessa passim. Mille Sors nocet modis.
 Glaciale quamvis consulas fugâ tibi
 Ad æquor, injustæ haud fugis Sortis ma-
 nus.

Inusitato nascitur qualis modo,
 Rosoque matris ventre dirus Scorpio;
 Sors læta talis plurimis progignitur,
 Jam dissipatis rebus ex felicium,
 Versisque. Sors diversa nam semper pa-
 rit;

Ridere & hos cum, flere tunc istos jubet.
 Sortem dolenti pauperum desunt opes;
 Opibusque præpollentibus deest dolor:
 Et illa Sortis improbæ est iniquitas.
 Sors mille votis se fatigari cupit,

Precibusque mille, prona ut esse, esse ut favens

Velit indigenti. Mille post fastidia,
Post mille plus quam, Sortis est faventia,
Nec diu faventis cuiquam, impetrabilis,
Et cautis instar sæpe inexorabilis,
Hoc Sortis est, miscere læta tristibus,
Offerre mixta & cuilibet mortalium.

Sapientis olim in Perside hæc sententia est,

Qua dicta nulla certior sententia,
Tripode ex nec ulla prompta quæ sit verior:

ROSÆQUE SPINÆ ET, ET MERVM
ET CAPITIS DOLOR,

THESAURUS IN TERRA ABDITUS,
SERPENTIUM ET

SPELUNCA DIVES, UNIO ET PEL-
LUCIDUS.

CROCODILUS ET, PARATA MORS
QUÆRENTIBUS,

ET HERBA ODORA, TRUNCUS ET
QUI EXARUIT,

INIMICUS AC. AMICUS ATQUE,
CUILIBET

VNO AC EODEM SE OFFERVNT
SEMPER LOCO.

Sors blanda fallit: fallere haud mirum est mihi;

Suam esse namq; quilibet blandam cupit.

Quod mille amicis est amatum non ames,
Vix obvinitque, nec manetque amanti-
bus.

Sors perfidos facitque plurimos, ut &
Sors perfida est. Plerique Sortis ex fa-
ventia,

Ex commodis que deligunt charum sibi.

Non est amicus blanda quem dedit tibi;
Cum desinit blandum esse desinit.

Vendunt labori cuncta Dii mortalium;
Sorte haud favente at perditus perit labos.

Ferente Sorte vita cuius suavis est;
Sed non ferente, vita ad instar mortis est.

Peritque Sors, cum Sorte & omni quidli-
bet.

Lucrum parare quisquis institit dolo,
Sortis dolosæ non dolorum gnarus est.

A Sorte qui negata quæ sunt appetit,
Accepta perdit stultus, & negat sibi.

Inimica Sors est cum, quæ amicum jam
premit,

Amantium gregem inter haud quisquam
est qui amat:

Sani dolorem vulneris non sentiunt.

Quicumque abutitur bonis Sortis quæ ha-
bet

Rident, is se pauperem brevi videt,
Desertum &, atque destitutum ab omni-
bus;

Procera qualis arbor, & pomi ferax,
Ætate postquam prodige fructus dedit,

Viduata fronde & nuda brumæ tempore
est.

Ex Occidente Solis haud exortus est:

Ex Sortis attamen furentis casibus,

Ex vespera calamitatum & omnium.

Ipsaque nocte, nocte densâ, lurida,

Longâ &, malorum & undique ingruen-
tium,

Efferre lætum vidimus plures caput.

Non mancipanda nostra mens ulli est
rei;

Res Sortis omnis nostra non manentis
est.

Virens in horto gramen ut solum placet,

Sic sola quæ secunda Sors mortalibus.

Sortis referre nullus est imaginem,

Qui possiet. Nam cum ora Sortis inspi-
cis,

Penitusque totam ac intimeque perspi-
cis,

Et vana imago Sors, vaga est & omnium.

Sors nulla quæ dat, nulla quæ accipit fi-
dem.

Non terreat te Sortis inclementia;

Nam verberantis pugnus est juvans ma-
nus.

Arabum fides si habenda sit prudenti-
bus;

AMANTIS UVA PASSA DULCIS
VERBER EST.

IRASCITVR CVM SORS, MORARE
FAVLVLVM;

REDITVRA NAM PLACATA MOX
SORS EST TIBI:

UVÆ RECENTIS QVALIS IMMITIS
SAPOR

MVLTII HAVD DIEI MITIÖR FIT
SOLIEVS.

SORS TOTIVS FAVENS FAVORE
SÆCVLI,

ET SÆCVLORVM MILLE (MILLE
SI FAVOR).

VNO NEGATQVE, TOLLIT ET RA-
RO HAVD DIE.

Inimica Sors cui est, nullus huic amicus
est,

Sed cui est amica, amantium plus est fa-
tis.

Adversa multis causa Sors est criminis,
Coniuncta cum est mens læva non feren-
tium.

Suæ esse Sortis bajulum quemvis decet,
Necesse & esse est. Excudit nullus jugum
Impositum ab illâ, nullus excussurus est.

Hac lege, in illa servitute nascimur,
Dominique servique, obsequentes Prin-
cipi,

Et quos timendos Principes thronus fa-
cit.

His naniqve rerum scepra queis morta-
lium.

Commisa, Sortis illa quæ majora sunt.
Nil ore Sortis lætius, nil tristius;

Nil tristius sed quam imperanti subjici;
Rector supremus vult tamen nos subjici;
Ne unquam, æviterna quæ futura, glo-
ria

Spes aut amorque Sorte falsos deserat.
Regem potentem cum omnium vides,
vides

Solâ minorem Sortis iracundia.

Nil Sorte mortis durius mortalibus

Posse esse, & inde quilibet vel colligat,

Quod sit doloris maximi & dentem uni-
cum

Evellere ori. Tu ergo & immensum puta,
Animæque corporisque, quæ conjuncta
sunt,

Nexumque morte vinculumque abrum-
pere.

Effæta nondum annofa Sors mortalium
est.

Æquæva & Orbi sit licet; partu novo
Die redit quæ, nocte quæque qualibet

Majora semper vanitatis concipit
Editque monstra, visa non prioribus.

Qui sæculorum plurium fuit labor,
Eversus horulæ unius Sorti est opus.

Sæpe ira Sortis plus favet favoribus.

Opes ruentis instar omnes sunt aquæ,

Sortisque quotquot offeruntur munera.

Bona quæ dedit cum augere Sorti non
lubet,

Pereuntque raptim deseruntq; quæ dedit.

Montana ni rigaret indies mador.

Jovis pluentis, Tigris & vastissimus

Rhenumque flumen alvei brevi forent

Ab omni aquarum destituti copia.

Felicitate Sortis omnes ebrii

Præsentis, ullo dum futurorum metu

Se angi malorû & admoneri non sinunt,

Futura cum præsentibus negant sibi.

Miserum futurum se haud timet qui est

jam miser.

Non Sortis ullo est dignus ille munere,

Avarus auro compedes is qui injicit.

Infraque Sortis vim omnium est indu-
stria,

Laborque quivis, cura & anxia omnium:

Iniqua cum Sors, arte nemo proficit.

Sortis manum nemo effugit; tentorium.

Ubique figit, atque transfert cum lubet,

In monte, campoque, atque desertis lo-
cis,

Agrisque & urbe, & ambulat per omnia,

Peregrina nusquam, nota ubique &

omnibus,

Crux nota & hostis carnifexque & omnium;

Et nota passim cladibus quibuslibet.

En Sortis improbam vicissitudinem,

Orientis ore proditam prudentium:

**PEREGRINVM IN ORBEM CERDO
SI DISGESSERIT**

**PATRIIS RELICTIS SEDIBVS, NON
EST MISER.**

**EGENSVE VIVIT; SI EXVI FASTI-
GIO**

**PELLIQUÈ REGNO SORTE INIQUA
PRINCIPEM**

**CONTINGAT, INSTAR PRINCIPIS
NIMRUSII,**

**VTRIVSQUE SORTIS CASIBVS
PASSIM INCLYTI,**

**AB OMNIBVS DESERTVS AC DEFE-
CTVS EST.**

Magnorum ea est Sors omnium & cala-
mitas,

Habeant minora semper irata ut sibi,

Infesta semper. Nobilem ferocia

Culex pusillus pungit & Lucam bovem;

Lacerat leonis Massyli & mordet cutem.

Formica, robur esse cui nullum putes:

Haud magna parvi, ut parva magni haud
spernere est.

Inopumque fortem sæpe Sors ligat ma-
num,

Sed auro inerteim sæpe & invictam facit.

Fortuna miros exhibet nobis jocos;

Vi consilii vir providus raro haud caret;

Scopum sagittâ sæpe contingit puer,

Rudisque nesciusque eorum quæ facit.

Iniquitate pressa cum sapientia est

Irâque Sortis, haud minus Sapientiæ

Nomenque vimque possidet, pro iudice

Sedente, recte quisquis & vana haud fa-
pit.

Amica nobis esse cum Sors creditur,

Specieque falsoque ore tantum talis est;

Serpente cum ista ludus haud securus

est.

Aurora Sortis sæpe multis vespera est:

Vitrique ad instar splendidi est quod
frangitur.

Ex Sorte multum commodi ac incom-
modi est,

Quæstusque multum, ut ex mari, & di-
scriminis:

Spinæ & rosæque semper est consortium.

Turres solo æquari, alta sterni mænia

Vertique & ignium istibus, ceu fulmine,

Urbes superbas, Sortis inclementiâ,

Ætas priorum vidit, & nostra hæc videt,

Videtque passim &, & videbunt posterio:

Erit futuris illa, quæ majoribus.

Maris momordit ut quæ arenas anchora,

Ne præda venti, fluctuum aut fiat ratis,

Ventoque & undis sæpe cedit, ac minor

Deprensâ nautæ est: fortis & constantia

Malo ingruenti sæpe non par est viri:

Virtutis & sunt impares Sorti manus.

Somno sepultus, & sepultus est mero,

Expersque sensus omnis, expers mentis

&

Gnarusque rerum haud quæque quas mu-
tat dies

Vertitque quæque, quisquis inconstan-
tiam

Sortis perennem haud esse persuadet sibi.

Cereali aristâ qui beatus campus est,

Silvæque saltus omnis, & prata herbida,

Lasciva prata, fertiles vites meri,

Donum datoris læta quæ sunt Liberi,

Ulmique latis illigatæ vitibus

Nuptæque, vis alta & superba quer-
cum,

Patulæque fagi, perviæ non fulmini

Lauri virentes, atque palmæ nobiles,

Pondusque quas onusque quas nullum

opprimit,

Virides Napææ, grata luci Numina,

Et dulce Floræ, dulce Pomonæ quod est,

Nemorumque quodvis, omne & horto-
rum decus,

Spolium fuere Sortis, & futura sunt:

Similique passim quilibet perit modo:

Metuenda Sors quam, hinc colligas licet: suâ

Pugnatque Sors vincitque & immisâ manu.

Timet minorem major, & sic fit minor.

Promissa Sors haud servat, haud servat fidem.

Sors ista victi Martis irâ semper est,

Victoris ut sit in manu libidinis,

Manuque dura, immitti & implacabili;

Nam parcere hosti, credit esse hostis sibi,

Pium esse bello &, esse non clementiam,

Dignamque cæde est parca quæ cædis manum,

Sibi & nocere qui fatis victo haud nocet.

Hinc quæ geruntur bella tã cruenta sunt.

Dubioque Cræsus falsus est Apolline,

Dubiâque & omnes Sorte stulti fallimur.

Iminica Sors est omnibus, placet quibus

Virtus, & hostis omnium est virtutibus.

Iniquitate Sortis est iniquius

Nil: Sors iniqua semper optimo est viro.

Jocosa passim Sortis humanæ patent,

Videsque cum infimos, videsque & maximos;

Nulli illa parit, & pepercit nemini.

Nil esse Sorte pejus hinc intelligas,

Adversa quod sit optimis mortalium;

Plerumque amica, falsa sed, sit pessimis.

Fascesque sunt, sunt sceptrâ Sortis omnia.

Dare quod potest, auferre & idem Sors potest.

Armoque & armus, Sorsque Sorti opponitur.

Per tela sunt, ensesque quæ sunt in via,

Pereuntque Sortis occiduntque injuriâ.

Bellona multum posse nobis creditur;

Bellona nulla est: Sortis est potentia.

Servire Sorti servitus est omnium,

Dominusque rerum huic quilibet subiectus est.

Licetque quidquid, quidquid & nulli licet,

Omne id licere Sors putat semper sibi.

Quæ Sortis est, est omnium mutatio;

Cum Sorte versâ vertit ora quilibet.

Doloris omnis gaudiique est Sors parens,

Genitrixque mellis larga, larga fellis &,

Et sacchari divesque & est absinthii.

Nocensque Sors, favensque non servat modum;

Rapitque redditura Sors quidquid rapit,

Redditque Sors, raptura mox quod reddidit.

Sors sola egenâ, sola Sors & dives est;

Ditesque sola, sola pauperes facit.

Nuper quadriga cuncta Sortem compita

Videre pervehi ipse sum visus mihi,

Pullâque partim veste, partim candidâ,

Et discolorare se tegentem supparo,

Fastu superbam turgidamque plurimo;

Altâ quadriga, quam trahebant Gaudium,

Dolorque; desperantium ac ingens manus

Aderat fatelles, & cohors ridentium,

Plorantiumque. Sortis hic paratus est;

Orbemque talis universum circuit,

Invisit &; terretque nunc, nunc & favet.

Videre Sortem navigantem & sum mihi

Visus; videre discolorare nobilem.

Velo carinam, candidus partim cui,

Nigerque vultus; tota proles Æoli,

Pugnaxque proles invicem, cui comes,

Sistensque nunc &, provehensque nunc ratem,

Jactansque aquarum fluctibus contrariis;

Sors totâ talis navitis mortalibus.

Avara sic ut, larga Sortis dextera est.

Noctem minatur, luce dum noctem tegit.

Sorti omnis ille qui obstat, obstat & sibi;

Nam Sorte nîl se porrigit potentius.

Sors tota monstrum semper est versatile;

Nunc isto & ore, istoque semper nobilis.

Audere Sors est omnia indigentia.

Res tota Sors, spes tota Sors mortalium est.

Mutatio omnis, omniumque, ferculum.

Est Sortis; unicum illud offert cuilibet.

Mage immodestum Sortis immodestia
Se offert nihil. Sapit modeste is qui utitur.
Hoc Sorte quod favente quis capit sibi,
Perditque Sorte non favente, inter bona
Censere, magna &, plurium & dementia
est;

Opeſque magnas, nobilem & profapiam
Famamque claram, regnaque ac amplifi-
ſima.

Sors iſta Sortis omnium fruentionum eſt.
Favore, ſeſe Sortis ut non eximi,
Ut excipique caſibus contrariis
Non poſſe credant. Sortis eſt nam quid-
libet,

Sortiſque pandunt regna ſe per omnia.
Cebes tabellâ inclaruit quâ olim catus,
Hodieque claret, clarus omni & poſte-
rûm

Futurus ævo eſt, nil tabella quam aurea,
Tabella quæ cujuſlibet prudentiæ
Præcepta pingit aureis coloribus,
Veriſque ſcite pingit, haud mendacibus,
Et Sortis ipſam, qualis eſt, imaginem,
Faciemque pingit. Ore ſtat Sors lurido,
(Reſerre cuncta nam nimis longum fo-
ret)

Quid ſit bonum, quid ſit malum, quid non
bonum,

Malumque quid non, ipſa gnara quam-
libet,

Ore invidentiſ obtegens, tegens ſui ut
Sors ſemper eſt. Vides ſedentem, donaque
Quæ donat inter, inter obſeſſam &
mala,

Numerare nulli quæ datur mortalium,
Suâ offerentem hiſ, hiſ negantem mu-
nera;

Pariterque mox & auferentem quæ de-
dit,

Spinisſque floribusque veſtitam caput;
Intemperantia ipſa, prodigalitas
Et ipſa, avari vana quæ ſunt ſomnia,
Manuſque & ipſa tota quæ fallaciæ,
Claudent latus ſuperbientiſ. & comes

Amicus adſtat ore, corde perfidiſ;
Circumſtat ingens turba geſtientiũ,
Gementium ſed major ac plorantium,
Dolentiumque Sortis incertas vices,
Viceſque mille, vertitur queiſ quidlibet,
Idemque eodem non manet fixum loco.
Depicta Sors eſt talis antiquo Sopho;
Tamen haud inepte Sortis oſ piſturus eſt,
Sit cum nihil, piſturus eſt quiſquis nihil,
Oneraria ut jam ſarciniſ prioribus
Merce & vaciva navis, impletur novis;
Ad hunc iniquitate Sortis & modum,
Quodcunque depulſum eſt malum, no-
vum excipit.

Accepta Sorti ferre quæ debes bona,
Bona eſſe vera hæc, & tua eſſe, non putes;
Manſura nam tibi illa Fortunæ haud ma-
nent.

Efferre ſeſe accepta propter haud decet,
Animove frangi rapta Sortis ob bona.
Exercitus malorum &, & viſ plurium,
Queiſ cuncta magniſ perdomat victoriis;
Victuſque totuſ queiſ triumphuſ orbis eſt,
Sorti, nocere accincta cum eſt, parata
ſunt.

Plorare vanum adverſa quæ ſunt Sortis
eſt,

Sapientiſ haud at ſpernere eſt Sortis mi-
nas.

Plerumque Sortis quilibet faber ſuæ eſt,
Malamq; quiſque dum, bonam aut ſtruit
ſibi.

Regum aula quævis magna Sortis regna
ſunt,

Regum aula quævis, queiſ nihil poten-
tius,

Obſtare poſſe creditur queiſ & nihil,
Decetque niſ et. Sors ubiviſ imperat.

Plerumque telum Sortis haud vitabile
eſt.

Nulla hiſ videtur Sortis innocentia,
Ipſi nocentes qui nocent ſoli ſibi:

Opiniõne Sors rea eſt dementium;
Eſt noſtra, nulla Sortis eſt dementia;

Et nostra, nulla Sortis inconstantia est;
 Et nostra, nulla Sortis est injuria;
 Iræque Sortis credit iratus sibi.
 Pœnæ illigatus sæpe legis Juliæ,
 Dum frena laxat perditæ libidini,
 Meruit quod ipse, id Sortis esse judicat;
 Sors causa culpæ, causa pœnæ creditur;
 Nullum sed isto majus est delirio,
 Offerre majus ipse quo haud potest Fu-

roꝛ.

Seni puertia, error & puertia
 Sors est: senectæ & omnis est puertia.
 Jam victa Sors que, victa non statim redit.
 Ventura Sortis omnis ætas nefcia est:
 Vagina gentium, officina dives ac
 Mavors virorum & ipse quos genuit sibi,
 Sibique legit, nobilis Septentrio
 Europæ, & ille nobilis victoriis,
 To ille pridem dives & victoriis,
 Ventura nulla quas loquetur haud dives,
 Nulla haud stupebit, inclytis passim
 urbibus
 Surgit superbus, vique major temporum
 Quavis putatur; præda quævis Sortis est
 Futura sed mox, inivium cui est nihil,
 Nil haud domandum, nil manere quod
 lubet:

Manfura forte at vana sunt spectacula,
 Cineresque post &, busta post & urbium:
 Imago rerum rebus est perennior.
 Regnum potentis nobile illud Galliæ,
 Opibusque semper nobile & civis manu,
 Europa nullum majus aut florentius
 Quo tota jactat, sævit in se jam domi
 Jugulatque sese Principum turbantium.
 Studiisque fœde & partibus contrariis
 Scissumque divisumque. Pacem pellere,
 Et motibus miscere cuncta, Sortis est,
 Nunquam quieta quæ quietis hostis est.
 Oculisque falli, & oris immodestia
 Errore falli & aurium, Sors omnium est.
 Plerique nobis fingimus præsentia,
 Præsentia haud quæ, neminique quæ man-

nent.

Errantium hæc Sors omnium & delirium
 est.

Tu Sortis arctis colla cur amplexibus
 Et stringis, ori & suave figis basium?
 Meretricis instar falsa vultu decipit.
 Ut naviganti semper est anceps mare,
 Jactamur & sic mille Sortis fluctibus,
 Orbis colonus aspera & saxa incolit,
 Nudasque cautes, inter & discrimina
 Metusque mille, omnisque inexplicabili
 Et casse cinctus undique & clausus mali.
 Lege hac iniquâ quisque Sortis nascimur.
 Rheni illa quondam ripa semibarbara,
 Aut tota barbara, illa quæ Germaniam
 Fæcunda potat, culta nunc est moribus
 Et legibus, queis sanctiores Græcia,
 Queis castiores Roma nec Quiritibus
 Antiqua fixit. Sortis hæc mutatio est,
 Bonum malo mutantis & malum bono.
 Amor Minervæ, Apollinis prætorium,
 Scientiarum magna mater omnium,
 Paresque lata & omnis elegantia,
 Gens Graia quondam, pressa Turcarum
 jugo,
 Scientiarum ignara nunc & omnium,
 Prioris omnis nefcia elegantia,
 Hebet siletque. Sortis hæc injuria est.
 Adversa quæ Sors, plurimis semper man-

net;

Semper secunda at, larga semper & fa-

vens,

Nigroque cygno, albâque rarior pice est.
 Cum regna Sorti, scepra cum Sorti ob-

sequi,

Sequi & moventem, sæculis prioribus
 Nostrisque multum multaque & terrentia
 Exempla ubique, semper & monstrave-

rint,

Et regna, scepra & Sortis insanus negat.
 Adversa quæ, secunda quæ Sors, est le-

vis;

Leviorque vento est & ruente fulmine.

Servire spectas qui jubere fuerus est,
 Regnatq; quem videre servum contigit:

A Sorte

A Sorte  a omnis imperatur fervitus.
 Cave tuum esse illud putes, Sors quod
 dedit,
 Injusta iniqua dividens quidvis manu.
 Quod perdere haud vis, quod potes
 haud, hoc tuum est,
 Tuumque solum; Sortis at sunt cętera;
 Lex fixa nulla cuius est libidini,
 Quae tollit & dat cuique quod vult, quod
 lubet.
 Superba Sors est; se coli, haud flecti sinit:
 Sors cautis instar dura quae Marpesiae;
 Sors tota saxum, Sors inexorabilis.
 Tricosa Sors est, nil manere cui placet,
 Amoenitatis, suavitatis & nihil;
 Fel tota, pasta felle solo potaque,
 Et proma fellis, dulce quamvis rideat,
 Labrisque fallax osculetur melleis;
 Pungitque mordetque omne laetae ba-
 sium;
 Amplexus omnis rete tantum & cassis est;
 Porrecta dextra & uncus est & vincu-
 lum.
 Comes eminentis Sortis invidentia est,
 Sequiturque semper maximos mortalium.
 Sibi furorque est, error & gravissimus,
 Mansura Sortis laeta quae promittere,
 Levisque Divae, Diva si, constantiam.
 Est impedita veritas, alto in later
 Puteoque mersa, nullus est profundior,
 Majore nullus quo obitus caligine.
 Sapere est laboris plena Sors volentium,
 Animoque veri expellere ignorantiam.
 Illa incluta olim, turribusque & urbibus
 Superba tellus plurimis Iberiae,
 Superba nunc & plurimis & incluta,
 Sed paucioribus, sed & novis, edax
 Urbes vetustas dente dum rodit suo,
 Molestque structas nobiles majoribus
 Inimica vertit, Sortis haud nescit vices,
 Heu! Sortis ipsarum helluonis urbium.
 Faecunda quondam & laeta mater ur-
 bium,
 Coloniarum laeta mater Itala

Tellus vetustis claruit quae saeculis,
 Magnisque nunc & clara civitatibus
 Multisque passim, jam perire quod vetus
 Humique sterni, surgere ac id quod no-
 vum,
 Inferre & astris ante non visum caput,
 Dolet stupetque; principem sed maxime
 Deamque quondam gentium urbem Ro-
 muli,
 Totoque victo ab Orbe cultam supplice,
 Cineres prioris bustum & esse gloriae.
 Fuit omnium Sors haec, futura & urbium
 est,
 Quaecunque sint, quaecunque magnitu-
 dine.
 Et Morbus & Mors certa Sors est omnium;
 Immissa nos in mille morborum est pha-
 lanx,
 Augetque quos, gignitque quos novos
 dies,
 Nullis priorum cogniti qui saeculis.
 Ferax malorum & mille Morbi Regia
 est,
 Animique & hostis, hostis & nunc cor-
 poris,
 Et facta rota spiculis letalibus.
 Nunc sola prodit, vineta sed, sed victaque,
 Tradux adusta bilis ac succi nigri,
 Gignensque alensque mentis aegritudi-
 nem,
 Specieque terrenis simplice haud imagi-
 num;
 Imaginem quae pingit ex imagine,
 Umbramque ab umbr a ducit, umbrosium
 malum,
 Melius tenebras esse quas tu dixeris,
 Densamque tantum & luridam caligi-
 nem.
 Animique & error, magnus & raro haud
 furor,
 Alumna mille, mille phasmatum parens,
 Alumna monstri haud unius, vera Africa,
 Informe monstrum cui parit semper no-
 vum,

Formido tota, mille dux formidinum,
Terretque & ipsam dira quæ Formidinem,

Sub mole cuius plorat & gemit miser,
Gematque sed, ploratque cur, ignarus est.
Malo absq; & omni fingit & in alium sibi,
Et pejus haud quo, quoq; non nocentius.
Quieta cum videtur iniquies,
Mentisque turbo tantum & insanus Typhon,

Spirante quo tranquillitas expirat &
Statu & movetur pectoris constantia,
Suum & tueri mota mens nequit locum.
Nunquamque sperat idem &, & negat sibi;

Mærore mæror nullus est quo mæstior,
Uber doloris semper exsuccum bibens,
Sitientisque semper, semper & leporis metus,

Metuenda solo in incidentis ex metu,
Metusque quæ sunt sola cui metuenda sunt.

Farrago rerum vasta quæ fuere, sunt
Quæ, quæ & futuræ, quæque nunquam forsitan

Et sunt futuræ: vera Crispis Ælia,
Quæ & esse quidvis, esse nil & dicitur.
Ænigma, fingit quod, nec explicat sibi,
Torquetque quo sese ille qui fingit sibi,
Sui ipse dictator qui & est delirii,
Delirii & morosus interpres sui.

Infana fingendi omnia immodestia,
Suique, rerum & omnium confusio,
Intemperansque tota perturbatio.

Nil plena quam umbrarum domus Plutonia,

Exilis haud quæ est, ampla sed multum domus,

Charontis atrâ picta tota quæ manu,
Spelunca quâ in trux Eumenis, parens metus,

Furiæque & omnes inferi quot sunt lacus,

Acherontis & Stygisq;, Phlegethontis &

Posuere sedem nuper haud fixam sibi,
Posuene & olim, monstra multo & plura
Et monstra monstris quæ omnibus majora sunt,

Non vena secta, non & Helleborus cui
Possunt mederi; cui quietem debitam
Somnumque nulla porrigunt papavera,
Tota illa Proteus mille formarum capax,
Tenaxque mille, & ore plus quam centiceps,

Non visa quæ, non picta, quæ pingit sibi,
Fingitque semper, semper & struit malum,

Terretque semper, ægri inane somnium,
Deliriumque inane, sunt majora quo,
Fecundiora nulla quo deliria, &
Infesta magnis mentibus deliria.

Pictura rerum cognita quæ nemini,
Visaque nunquam, somnium somno carens,

Et somno quocumque semper vanius,
Châosque, territantisque vultus omnium.
Speratque quæ vix, non timenda quæ timeret,

Hostile quidvis esse dum putat sibi;
Ægrique & ægri haud morbus & molestia,

Febrisque, nec febrisque, quidlibet, nihil,
Morbusque, nec morbusque, tota fictio;
Motæque Lunam ad quæ timens arundinis

Legionis umbram & instar adversariæ
Putat; tremitque se modo ut tantum offerunt

Pigmæus & pullusque gallinaceus,
Passerque glisque musque &, & pulex levis.

Quæ tristitia esse censet hæc quæ lata sunt,
Et lata censet inter hæc quæ tristitia,
Minorque mentis nullius gnarur rei est:
Animique vires corporisque destruit.
Vigilantis illa somnus, illa somnium
Non dormientis, somniis feracius

Quæ sola vulgus esse somnia autumat,

Et offeruntur indies cuilibet.
 Imago vanæ vana quæ est imaginis;
 Stuporque tantum nescius discernere
 Quod est, & esse quod putat, cum sit ni-
 hil;
 Nimisque nunc quæ læta, nunc tristis ni-
 mis,
 Nimio tenetur odio, aut amat nimis,
 Et nunc abundat omnibus, nunc & caret,
 Opinione dives ac egens suâ,
 Speratque nunc & quidlibet, nunc & ti-
 met,
 Spes magna sæpe, sæpe desperatio;
 Confusa tota rebus ex contrariis,
 Studiisq; & in se armata quæ contrariis.
 Vaporis illa nata quæ & fuliginis,
 Fuliginisque nulla quâ fumosior,
 Nigriorque & illâ quâ nigrescit Æthiops,
 Ignisq; Nox jam quam minores deserunt.
 Rationis arx invaditur quâ perpetim,
 Intenta & uni mille res fingit sibi.
 Centaurus hujus est, trifauxque Cerberus,
 Impostus Ossæ Pelion, furens Gigas,
 Pigmæo & agmen parvulo oppositum
 gruum,
 Et quidquid est ejusmodi delirii:
 Et Hercules, Orlandus ac Iberiæ,
 Ventosa quem gens ausa fingere est sibi,
 Haimonis & quot nobiles jam filii,
 Austæque tot queis sunt priorum fabulæ.
 Mons parturit cui monstra, cui cælum
 cadit,
 Terræque & esse non videtur destina:
 Frequentia in cui solitudo perplacet,
 Omni illa multò ut tutior frequentia;
 In solitudine esse cui frequentia
 Metu videtur, nîlque tota quam metus,
 Terrorque tota, immanis & vesania,
 Mille officina, mille nugarum penus,
 Augetque quas fovetque quælibet dies
 Magis magisque, nescias consistere;
 Mendaciorum &, multa quorum millia,
 Et plura multò multa quam sunt millia,
 Queis biliosum tentat & vincit virum;

Portenta fingens mira, queis par est nihil,
 Nihilque par Natura mater edidit.
 Hoc Candidatus iste jam monstrum do-
 mat,
 Et non demandâ, & Herculis qualis
 manu,
 Ingenque monstrum, informe, vix do-
 mabile,
 Vix quam medentis nobili Othfari ma-
 nu,
 Suisque totum id qui excutit cubilibus,
 Sortis minorem & esse sic manum jubet.
 Adversa quæ dat Sors secundis corrigit,
 Et quæ secunda, adversa per mox subruit,
 Noverca nunc, materque nunc & cuili-
 ber;
 Unumq; eidem semper haud os porrigit.
 Illud quod est Sors esse nunquam desinit;
 Sin esse, Sors est nulla jam mortalibus.
 Sortem obsequentem habet, sibi ille qui
 imperat,
 Non obsequentem, quisquis haud potens
 sui,
 Suive rector, credidit Sorti omnia.
 Iniquitate Sortis haud quodvis licet;
 Licet quod optimum, & probandum,
 quod, velis.
 Non Sorte qui, virtute sed qui, dives est:
 Istâque major ulla non opulencia est.
 Ex hoste amicum, amico & hostem Sors
 facit.
 Ruina Sors semper male ascendens est.
 Cosroïs, alti Regis olim Persiæ,
 Late & potentis, aureis scriptum notis
 Lectum hoc tiaræ in nobilis fastigio est:
 MVLTIVM QVID ANNI, VITA QVID
 LONGÆVA QVE,
 PER MILLE TRACTA CASVVM
 DISCRIMINA,
 IRASQVE MILLE MILLE SORTIS
 FLVCTVVM?
 CAPVT TIARA INSIGNE CALCA-
 BVNT PEDES
 VILISSIMORVM FATA POST MOR-
 TALIVM.

REGNUMQUE NOBIS TRADITVM A
MAJORIBVS

TRADEMVS IPSI POST FVTVRO-
RVM IN MANVS.

NASCVNTVR ILLA LEGE SORTIS
PRINCIPES;

NASCENTVR OMNES QVI FVTVRI
PRINCIPES.

Oleas vagari extra, una Sors est omnium.

Gratum tibi est quod, Sortis est fastidium.

Sors est timenda illi, nihil qui jam timet.

Injuriã ipsa vita Sortis displicet;

Melius mori multo est, male hic quam vi-
vere.

In cribro aqua, omnis Sortis indulgentia
est.

Sors est cavenda; cuncta Sortis diffiunt,
Plenusque rimæ est porrigit quem can-
tharus.

Immensa sunt largitur æquor quæ bona;

Non fida sed Sors ulla navigantibus;

In littore & portuque perdit quæ dedit.

Fingunt inanis consilii monstrum sibi,

Superare qui se Sortis & versutias

Dolosque posse artesque & omnes auru-
mant.

Amicus estprehendit is qui dexteram

Deserti ab omni, Sors negat cui & omnia.

Non ulla lux est avisi mortalibus;

Caligo Sortis esse lucem non finit.

Est navigantis quale per motum mare

Iter molestum, expertisque non discrimi-
num,

Carensvæ quæstus; littus in quod divitem

Salvumque, mersum & sæpe pellit navi-
tam;

Per regna Sortis ambulantis & via est

Itusque talis; sæpe mollis & levis,

Gravisque serapis sæpe & impeditus est,

Fessus viator & miser quo in deficit.

Libidini se Sortis, est permittere

Digitum gulæque faucibusque Scorpii.

Sors tympanum pulsat, tuba & taratan-
tara

Ubique Sortis personat, Sors classicum.

Canitque ubique. Sors movet bellum &
gerit,

Trochusque miles & fatelles Sortis est,

Campusque pugnae magna Sortis area.

Ex Sorte & omnis, omniumque est ser-
vitus;

Pauperque nam qui est, dives & qui, ser-
vus est.

Est ille lapsus omnium gravissimus,

Cum Sors labantes impulit: nam injuriã

Sortis labanti porrigit nullus manum.

Saxi unius turbatur haud jactu mare;

Unoque & alteroque Sortis & gravi

Ictu haud movetur, seque & ipsa non
mover,

Sapientis est quæ pectoris constantia.

Quæcunque tandem oblata Sors est, dis-
plicet:

Opibus carentes omnibus, miseri fumus;

Virique ditis cura pectus exedit,

Noctu diuque cura semper anxia.

Adversa Sors, quamvis repulsa fortiter;

Tamen recurrit usque, more Parthico,

Fugientisque pugnat semper, & pugnant
fugit.

Invicta Sortis nulla dantur casibus;

Cuncta hæc domantem sæpe virtutem do-
mat.

Vt esse Solis lætius lumen solet

Iam jam cadentis, Sortis & blandæ favor

Plerumque nobis major occidentis est.

Virtus repulsæ nescia est quæ fordida;

Sortis repulsam sæpe passa injuriã est;

Sorti illa, quamvis Sorte major, subdita
est.

Livore vel, vel odio, ignorantia aut,

Fit optima ut plerisque sint & vilia,

Contemta &; est hæc lava Sors & o-
mnium.

Vix id redit, pellente Sorte quod fugit.

Epulasque Sors cum porrigit lautissimas,

Gemmata pocula, atque Setinum merum,

Cum melque, melle quidquid est & dul-
cius;

Cum

Cum muscus esse, cum Ambra & esse creditur,

Aconita se tunc offerunt bibentibus.

Discedit & Sors semper, & semper redit,

Amica sive, sive & adversaria.

Quæcunque Sorti displicet virtus, scelus,

Vitiumque virtus dicitur Sorti placens.

Gratissimum virtutis est consortium,

Comesque virtus & sodalis perplacet,

Et sola virtus: Sorte cum negotii

Falsisque Sortis esse nîl velim mihi;

Est quidquid illa nîl nisi est merum nihil:

Nil nos fumus; sunt Sortis & nîl omnia.

A Sorte victus, Sortis est injuriis

Solus solutus, solus haud obnoxius;

Molli sed iste blanda quem fovit sinu,

Placetque cui ridetque & indulgentâ,

Multis furentis Sortis ictibus patet.

Hæc Feridum Regis est sententia,

Perfarum in aula Regis olim maximi,

Aulæque fronti inscripta, si Sado fides;

Sado, magistro nobili prudentiæ;

INFIDARES EST QUÆLIBET MOR-

TALIBVS,

INFIDA SORTIS PROPTER, ET DE-

LIRIA:

RERVM COLENDVS CONDITOR QVI

EST OMNIVM,

RECTORQVE. SOLVM LVMEN IN-

TVETVR HVNC

TENETQVE POSSIDETQVE PRO-

VIDENTIVM;

NAM SORTIS INNITI BONIS, A-

RVNDINI EST.

PERDITQVE SORS, ALITQVE SORS

ET OMNIA.

SI CASTA MENS SIT, PVRA SI SIT

CRIMINVM,

SOLIO IN SOLO VEL IN MORI,

PARVM INTEREST.

Sors in recessu saltuum haud raro later,

Ut dira tigris, nescientem quo opprimat

Et non caventem. Qualibet latro in via

est.

Mors Sortis ipsa obtemperat libidini;

Ignavum ut evehat virum &, magnum rapit.

Sors cæca quamvis, quamlibet diem premit.

Sapienti amica est illa, quæ Sors hostis est.

Violaque caltasque, atque spinarum, aspera,

Pluviusque gignit, promit ac ut Iuppiter,

Malique sic, bonique sic Sors est parens.

Bene ille qui malis, facit bonis male;

Tamen ista, sola Sortis ista factio est.

Phoenixque cui, cuique & audax Armenus,

Syrusque cui Medusque, Parthus, Cap-

padox.

Pluresque victi; cujus immodestiæ

Par Orbis haud, & unus haud suffecerat,

Pellæa proles, inclytum Macetum decus,

Majorque jam spe, spe minorque jam

suâ,

Dum concupiscit plura, quam ausa spes

sibi

Est polliceri prima, speque devorat

Speranda quæ sunt nemini mortalium,

Et esse quidquid noscit, hoc cupit suum,

Suum & manere nemini vult Principum,

Ætatis ipso in flore raptus occidit,

Potus veneno, perditus domestico &

Dolo suorum. Iniqua Sors Magno fuit,

Infesta si sic, cur minor qui est non tremat,

Mage savientis Sortis impar ictibus?

Epota Medo cum stupemus flumina,

Tractamque signa ad militum insanam

manum,

Servire Medo ut Graia tellus disceret,

Et imperatum ferre victoris jugum,

Re speque & omni perditâ exemplum

dedit,

Sorti omnis impar quod cluat potentia,

Potentiumque, & queis potentius nihil.

Sors castra castris, & ducem opponit

duci,

Et militantem militanti strenue:

Adversa cuivis semper est Sortis manus,
 Haud impigra illa, semper adversaria,
 Haud uia, fida haud, multiplex Sortis
 manus,

Ancepſq; quæ, jurata quæque nemini est.
 Mansura non Sors; omnis est Sors lubrica;
 Feritque Sors, servatque fœdus nemini.
 A fronte, tergo à, Sortis est opponere
 Sufflamen unum haud optimis conatibus.
 Parare magna multus est labos sibi;
 Evertere hæc sed, Sortis est brevis labos.
 Amnesque nec, nec alta montium juga,
 Rapidusque Phasis vel, vel asper Cauca-
 sius,

Lacusque nec, nec faxa, nec quæ esse in via
 Nobis putantur, Sortis excludunt metum,
 Manusve Sortis: pervium huic est quid-
 libet;

Obſtare Sortem quidlibet videt sibi.
 Nullam esse virtuti inviam magnæ viam
 Dum creditur, Sors inviam raro haud
 facit.

Pacata cum videntur esse tempora,
 Omni paratu armata Sors bellum movet,
 Et clam palamque classicum passim canit.
 Pacem esse noster dum putat Batavis sibi,
 Ille inclytus qui pace nunc Iberiæ,
 Post gesta sæcli bella pene totius,
 Et bella multo quæ cruenta sanguine,
 Amica quondam se movet Britannia,
 Et pace nobis semper illa nobilis,
 Mari in quieto & excitat fluctus novos.
 Fit Sorte Princeps sæpe civis victima;
 Civis cruenti victima & fit Principis.
 In Sorte vanâ quisquis est fiduciam,
 Qui spemque ponit, ille desertor sui,
 Et proditor, juratus hostis & sibi est.
 Parere Sorti quisquis haud potest, perit;
 Vis namque Sortis est inevitabilis.
 Sorte haud favente prodigus laboris est,
 Nullusq; frangit quem, fatigat aut labor.
 Vis nosse Sortis ex Scythis imaginem,
 Veramque Sorti haud discolorum imagi-
 nem?

Pede illa destituta est, penna sunt manus:
 Prendenda & alis ergo, ne mox avolet,
 Reditura nunquam, si favere jam velit,
 Ridentis & præbere dulce suavium.
 Legatione nobili quondam Scythæ
 Juveni illa talis picta Pellæo fuit.
 Nil quam ferarum lustra sunt Sortis spe-
 cus.

Et læva cum Ortum, & dextra cum Oc-
 casum tenet,
 Sors certa tanti Principis tandem mori est.
 Adversa Sors est, vota cum excedunt mo-
 dum.

Invita blanda Sors teneri non potest.
 Secunda Sortis luditur non alea
 Semper, diurna sive pernox alea.
 Sors ebrii ista est, ut sepulchrum sit sibi.
 Per Sortis inconstantiam nihil sibi
 Promittere aut negare cupiam licet.
 Ex melle Sors & felle mixta est quælibet.
 Fit Sorte quisvis ut viam ignotam terat.
 Incerta Sortis cuncta sunt mortalibus.
 Sors divitemq; pauperemque & impetit:
 Qui dives auro est, perditisque moribus,
 Non dives est; ast pauper est quisquis,
 licet

Ab omnibus jam destitutus, dives est,
 Piusque si sit, more si probo integer;
 Quavis habetque, possidetque quælibet
 Opes. Sed hujus pulchritudo sordibus
 Cænoque multo turpis & deformis est.
 Adversa magnum Sortis haud frangunt
 virum,

Ut versa cæno gemma se non polluit.
 Illustris esse Sortis est profapiæ,
 Sortisque tantum. Splendidis majoribus
 Inerſque degenerque raro haud gignitur,
 Splendente ut igne ex nascitur vilis cinis.
 Vacui instar est secunda quæ Sors tym-
 pani,

Clangore solo tota commendabilis.
 Sors plurimorum stulta arat, non semi-
 nat;

Iniqua multum seminat, metit nihil.

Cum

Cum Sorte luctari, manum in ferre est sibi.
Rerum perito Sors iniqua semper est,
Nam est cum imperitis semper huic negotium.

Mens gnara rerum sit, perita casuum;
Semper futuræ Sortis ignorantia est.
Quicumque rebus utitur florentibus
Bene haud, faventi nescius Sorti obsequi,
Inobsequentem reddit, infestam & sibi.
Sors parca sit, sit larga, parcat nemini,
Et larga nulli est. Quod dedit statim rapit.

Sors scæva quæ, quæ adversa, tota non nocet;

Ipsis medullam constat esse & ossibus.
Cum Sorte fas haud se favente extollere;
Cum non favente quæ sapit non concidit.

Incerta quævis, cæca Sortis omnia:
Præstare quisquis creditur prudentia,
Est cæcus amplam qui gerit faciem manu.

Sors cum malis favet, bonis injuria est;
Et ista perpes Sortis est injuria,
Quæ major esse nulla, vel fingi potest;
Tamenque nulla se exhibet frequentior.
Amica Sors sit, non habendâ sit fides;
Tibi esse amica cum videtur, hostis est.
Specie beatos Sors facit, re non facit.

Alii labore multo opes ut congerant,
Aliique nullo ut consequantur maximas,
Mortalium Sors omnium est & temporum.

Regens habenas nullus est Sortis suæ.
Sors sæpius plerisque quam virtus favet:
Ortu occidit subinde in, Occidentis in
Et surgit oris. Sortis exlex ortus est.

Occatus exlex. Nulla sit Sorti fides.
Loca omnia is qui circum, qui flumina,
Montesq; & urbes, porrigensque se nemus
Ubique, qui marique clausas insulas,
Terrasque multa ferre, multa & æquora,
Terræque multum dèsse, multum & æquori

Quivis videbit. Sortis hæc injuria est.
Remotus est quicumque natali à solo.

Sortem prementem sentit, ut sentit domi,
Gravius prementem & sentit, ac sentit domi.

Sors sæpe victi est illa quæ victoris est.
Sors obstat ausis plurimorum ingentibus,
Moticisque & ausis. Nullus est Sorti inoans.

Algere, sudare &, patique quidlibet,
Brumamque & æstum, Sortis est mortaliolum.

Superbus ille pessimo longe est loco,
Qui Sorte pressos sæviente despicit;
Nam presso eadem nullus huic amicus est.

Incerta Sorte cuncta sunt præsentia;
Ventura quæ & sunt cuncta in incerto jacent.

Nil Sorte vivendi datum est iniquius;
Nam vita mortem longa nullius fugit.

Hujus diei, craftini an sint tempora
Addenda summæ, Sorte in obscuro latet.
Est tempus omne Sortis; effluit cito,
Ruit, fugitque. Qui sapit, statim utere.
Injuriam Sortis manere per potest
Nihil. Nam edax Sors est. Vetustastabida
Saxumque ferrumque omne perdit temporum.

Homines ut ipsi, sic caducæ Sortis &
Humana quæ sunt. Occidunt & desinunt.
Sortem faventem ne colas. Falsa hæc nihil

Tandem relinquit, quo fuisse se probet:
Pretio in viris mansura sunt prudentibus.
Sortis reluctans optimo est semper manus,

Favensque pravis. Sortis hæc tyrannis est.
In Sorte tu reponere nil fiduciæ;
Sub vultu eodem læta, non læta & latet.

Non una Sortis omnis inclementia est.
Nucem esse cassam prodit ut pondus leve,
Sic falsum amicum Sortis inconstantia.
Sapientis est docere quosvis quidlibet;
Sapientis at Sors, quod doceri non velint.

Magnum ille se qui, Sortis haud videt
vices.

Bello à cavendum est. Sorti & armatam
manum,

Pugnumque ferto inferre, non pruden-
tis est.

Sorti haud secundæ quisquis est qui ira-
scitur,

Nocentiorum sic facit Sortem sibi;
Hostis sibi est, hostem suum ille qui adju-
vat.

Potentiori ut, subjicit Sorti manum,
Qui cautus. Est vis Sortis haud doma-
bilis.

Sorte haud ferente nulla vis est consilii,
Ut nulla, vento non ferente, navitæ.

Vexatque despicitque Sors & maximos:
Et nulla major Sortis est superbiâ.

Movenda sunt quæcunque sunt morta-
lium;

Sortem movet nihil, sed movet Sors omnia.
Cautosque & incautosque Sors falsos ha-
bet.

Fraus tota Sors est, tota Sors dementia,
Et impotens potentia, & delirium,
Recreansque nunc, nunc territansque
somnia,

Et vanior fallaciorque somnio.
Sors arma porrigit cui, hujus hostis est;

Opibusque, liberalis offert quas, nocet.
Sit cæca quamvis Sors videntes decipit,

Seroque falsum Sorte se falsus videtur.
Fit Sorte sera ut sit Phrygum sapientia.

Nimium in reponit Sorte qui fiduciæ,
Severinensis hoc Roberti perlegat

Tumulo in legendum &, & legendum
posteris:

ROBERTVS HAC SVB MOLE BEL-
LATOR CVBO,

ROBERTVS, ILLE. MARTIVS DVX
ITALVM:

GERENTE ME REM FORTIS A-
DRIA ET STETIT;

PEREMPTVS OMNEM ET ADRIÆ
SPEM SVSTVLI.

GERMANVS INSOLENTER AVSVM
ME DEDIT

EXEMPLVM VT ESSEM POSTERIS.
NEPOS CAVE.

Sors omnium invadit bona, ut vacantia.
Dolos carere posse, vim & successibus,
Claret patetque Sortis ex injuria.

Excisa quondam militantis Græciæ
Armis superba & Ilios, Roma & manu

Everfa pridem Barbararum gentium,
In iedibus vix nota Roma jam suis,

Sibique vix jam nota, nota vix suis,
Semi & sepulta ferro aratri pervia

Ingentium ossa & Marte clarorum du-
cum,

Prætoria & regum ruinosa domus,
Quæ pulvis infelixque nunc herba occu-
lit,

Sepeliturque surrectura vix unquam è situ,
Sortis, struendi & destruendi quæ arti-
fex,

Perdendis omnes, omnia ac, ut perdidit,
Et perdituræ quidlibet, monumenta sunt,

Majora sunt majoris haud quibus metus.
Meminisse nunquam Sortis, obliti sui est.

Ex Sorte pandit lata passim se area
Patetque curæ, dum timentur omnia

Timenda quæ, ventura quæ sint nefcisci.
Telluris & quocunque sunt, & æquoris,

Nobisque plura & imminent pericula,
Sunt cuncta Sortis: omnium Sors est pe-
nus.

Est rara vires temperat quæ Sors suas.
Adultera est Sors; Sortis insanit procus.

Prohibente nullo &, & jubente nemine,
Prohibetque Sors quidquid modo est vi-
sum, aut jubet.

Est pacta Sortis littore in nullo anchora.
Pelagoque cæloque & faventes cum vi-
des

Spirare ventos, ingruit vis protinus
Trux turbinum ut, procellarum & furor;

Sic Sors & ipsa, læta cum ridet viro,
Bonumque; plenâ quodlibet spargit manu,

Mox

Mox promit iras, dona damnans & sua
 Damnata perdit hostis implacabilis.
 Non sponfor ullus, obses aut ullus datur,
 Potest nec esse, pro bonâ Sortis fide.
 Plerisque telis vulnus infertur suis;
 Perire quos vult, sic jubet Sors plurimos,
 Ipsumq; & armatum sibi opponit virum,
 Sua sciantem in, fauciantem & viscera:
 Indigniore nemo quo perit modo.
 Jubentur ire cuncta quo Sorte, huc eunt;
 Cunctorum habena in unius Sortis manu
 est.
 Cui multa Sortis sunt data indulgentia,
 A Sorte parte non potest unâ capi.
 Domitæque Thebæ queis, bimembres
 queis viri
 Vistique fusique & , nigrique regia
 Pulsata Ditis, queisque non ausum nihil,
 Illustre sanguen, inclytum Heroum ge-
 nus,
 Dedere victas vinculis Sortis manus;
 Dabuntque primi semper & mortalium,
 Sicut priores. Sortis hæc constantia est.
 Longus favor Sortis, brevis pœnæ est
 mora.
 Medicina Sortem nocere est suam mali.
 Nocitura furto ut plurimum rem Sors
 gerit:
 Fraude est latente Sortis omnes fallere.
 Sors justa magni causa semper est metus.
 Sors est quietem quæ esse & alternam
 haud sinit.
 Quæ strata Sorti, murice obsessa est via.
 Orientis omnes undique acceptæ quæ
 opes,
 Arabum & labores, quidquid Indo & gi-
 gnitur,
 Gignitque Ganges, magna Sortis præda
 sunt.
 Servire magnis sueta non Sors mentibus.
 Quæcunque tandem, sit rubori nemini:
 Quæcunque cuivis, semper & , Sors im-
 minet.
 Sit rara quod clementia & paucissimis,

Nil quam futuræ Sortis ignorantia est.
 Spe majus est offerre Sortis & minus,
 Metuque majus semper & metu minus.
 Miserique nos, servique, clausique hic
 sumus
 Sortis catena; Vita tantum carcer est.
 Damnis levare damna sæpe Sors jubet.
 Quibuslibet tentanda Fortuna est modis.
 Quas Sors opes dat aureæ sunt compedes,
 Botæque tantum queis ligantur divites.
 Est Sortis, haud est Principis princeps
 locus.
 Est præda major sæpe quam prædantium,
 Captique quam vincentis est major ma-
 nus.
 Non certa spes ex Sorte, non certus me-
 tus:
 Stare & cadentem, fidere & stantem ju-
 bet.
 Furente Sorte tuta nec timentilus
 Fuga ulla, nec constantia est audacibus.
 Ventrem nepotis cum vorare prædia,
 Agrosque opesque avorum & jam gulæ
 Prædam esse cum vides (& esse perpetim
 Vides ubique) & esse prædatrix manus
 Non una Sortis, uno & haud rapax
 modo
 Esse, haud videri providenti non potest.
 Delere cuncta quæ vetustas dicitur,
 Dicenda non est. Sors nova, & semper
 nova, &
 Hoc ore nunquam visa, quo nunc cerni-
 tur,
 Vetusta cum novisque mutat omnia,
 Semper futura & omnium mutatio.
 Non imperitis casuum humanæ rei,
 Sortisque magna quæ impetentis omnia,
 Quæ tuta factis se probant pro insigni-
 bus.
 Vibrata Sortis quæ lacerto lancea est,
 Fodit potentis transit & latus viri;
 Cui comparata nobilis quæ Pelias
 Celebratur hasta, cuspide ut defecta he-
 bet,

Levisque tantum ad instar est arundinis,
Stramenq; nisu haud quod fere ullo fran-
gitur.

Sub Sorte victa quælibet eujuslibet
Et fracta virtus visque jam pridem jacet;
Imbellis ipsa & inclyti Alcidaæ manus,
Qua tot domante monstra, terrente
omnia &

Terrere nata, sola Sors major fuit.
Dextra rubente qualis infesti Iovis
Sese ira prodit, editasque maxime
Iaculatur arces, turriumque culmina,
Nubesque quæ inter extulere jam caput;
Talis furentis magna tempestatibus
Fortuna Sortis maxime est obnoxia,
Patetque semper sævientis istibus.

Sors huic favet, latere quem tutum finit.
Vibrare non & hastam acutaæ cuspidis,
Clypeo tueri & pectus haud septemplace,
Galeamque pressa sustinere non comâ,
Armisque telo aut indui non perviis,
Prodest juvatve, Sortis irataæ impetus
Perire cum vult, perdere & cupit virum.
Quæ læta Sortis esse vulgo judicant,
Permixta nîl quam moribus sunt basia.
Immitis est, undisque savior maris,
Ferociorque turbine infano Noti,
Turbare cum Sors incipit, cumq; omnibus
Accincta ventis denegat portum rati.
Adversa Sortis fortiter ferenda sunt;
Abeunte non colore, non & corpore,
Lacrymis furentem & nemo comminuit
suis.

Est nulla Sortis blandula constantia,
Amorque mox in tædium convertitur.
Est vana Sorti objecta contumacia;
Victasque tandem & ferreus præbet ma-
nus.

Uterum gerentis illa sæpe Sors fuit,
Enixa sit crimenque ut, ac onus sibi.
Vidi vetusta gentis ultimos mori,
Unumque gentis funus esse totius.
Est Sortis illud; plûrium quæ imaginum
Ingentibusque & inclytas pridem domos

Meritisque fultas eruit radicitus,
Nullis relictis posterum vestigiis.
Fæcunda contra stirps suorum copia
Et fessa sæpe, exhausta multitudine &
Impar facit. Sortis hic quoque est jo-
cus.

Amore nîl est dulcius, præsentia &
Amantium nîl; Sortis ast injuriâ
Locorum amantes dividunt divortia,
Quamvisque amantes sic amare non si-
nunt,

Volunt amare ut. Goesii testor fidem,
(Meminisse nam omnium hic amantium
haud lubet)

Fidosque amores; Goesii, quem publicæ
Rei vacantes Rhenus & nunc Amstela
Laudat probatque; quique quidquid otii
Negotiis dispungit & pulcherrimis,
Et profuturis postero laboribus:
Abente quo jam, abesse jam videor mihi.
Animosque & iram, Sortem & ipsam
vincere est;

Qui haud victor illorum est, miser victus
perit,

Servitque Sorti servitutem perpetem.
Hilaritatis causa Sors est & modus,
Mæroris est & causa cuivis ac modus;
Modimperatrix rebus in mortalium.
Suprema, quemvis cui necesse est obsequi,
Cræsumque & Irum; cujus extra limi-
tes,

Metaque nulli est integrum procedere,
Mensura sola quæ geruntur omnium.
Non nota non est Sortis ulli injuria,
Hac finienti vivere hoc, ut inchoat;
Et vivere illud triste, triste illud mori &;
Morique posse haud, cum velis tamen
mori,

Finire vitam &, cum tamen nolis mori,
Moriq; quo tu vis modo, aut etiam loco,
Aut tempore, omne Sortis illud arbitri
est.

Omnis rigentis illa contumacia
Fastusque mentis, pressus adversaria

Sortis furore sæpe quâ superbus est,
 Nil quam prementis majus est onus mali.
 Quo serius, plerumque Sors gravius ferit,
 Morosa longi ob temporis fastidia.
 Sunt cæca sæpe Sors facit quæ vulnera ;
 Curanda nullâ prodeunt cum jam manu.
 A gente tora subditâ mortalium,
 (Ut tota subdita est) tributum Sors sibi
 Non æqua poscit, & negandum nemini.
 Infesta rebus scæva Sors ut omnibus,
 Infesta rebus maxime est majoribus.
 Clavâ trinodi sternit & Sors omnia,
 Cum vult eâdem hac & tuetur omnia.
 Referata Sorti janua est omnis domus,
 Custos fidelis quamlibet custodiat ;
 Custode pro se sæpe Sors & utitur.
 Aperta Sortis oscula, haud sunt odia.
 Nunc sævit &, parcitque nunc Sors &
 viro,
 Ventosa vento quolibet ventosior.
 Fastus superbum haud, alta verba nec ju-
 vant,
 Sententiam cum adverfa Sors pronun-
 ciat.
 Sorti omnium sese & sua est summittere ;
 Regale & ipsum tenditur Sorti genu.
 Sortis nocentis mille dantur spicula ;
 Nocere cum tibi haud potest, nocet tuis,
 Tuis nocere cum haud potest, nocet tibi.
 Amanda non Sors, quæ potest te sper-
 nere.
 Patiari Sorte quidquid evenit tibi,
 Nam dura Sortis sunt ferenda lenite.
 Sunt apta Sortis quælibet venatibus,
 Hoc orbe nostro in, totus is qui Regia
 Regnumque totus Sortis; est per fluctuum
 Eundem & æquor, & natandum imma-
 nium ;
 Quos inter & perire plures contigit ;
 Quibusque luctari ex datum est paucissi-
 mis.
 Magistra rerum longa queis ætas fuit,
 Solis peritia est vicissitudinum.
 Exacta Sortis, casuumque & omnium.

Spatiosa longa vita Sortis area est.
 Sortem fidelem nemo promittat sibi,
 Cito illa, inexpectata & illa quæ sauet ;
 Abitura nam est cito illa, quæ venit cito.
 Amore Sortis sæpe amatus læsus est ;
 Præstatque amori sæpe Sortis odium.
 Infesta semper blanda Sors est credulis ;
 Non blanda semper, blanda cum videtur,
 est.
 Foliis & ipsis vana Sors magis levis
 Est, cum illa succi destituta pondere,
 Levibusque ventis sicca facta concidunt ;
 Minusque Sorti pondus est quam vertici
 Aristæ, adusta solibus quæ jam riget.
 Mandant arenæ sæpe stulti semina,
 Qui Sortis haud dum parta jam partis
 bonis
 Sibi comparare nescii Sortis student.
 Subito parantur tela Sortis & nocent.
 Ab arte prudens artis & defectus est,
 Sors cum faventem dura non præbet ma-
 num.
 A Sorte læsi haud, Sorte qui non faucii,
 Vixere nulli. Huic omnium patet latus,
 Omne & patebit post futuris sæculis.
 Expertus annis ipse sum puerilibus
 Infansque pene Sortis & deliria, &
 Magnos furores, Breda cum flos urbium,
 Dives bonorum cornucopia omnium,
 Cererisque Pomonæque nobile horreum,
 Dryadumque sedes, nulla quâ vel pul-
 chior.
 Amæniore in nobilis Brabantia
 Laudatur oris, clara Martis area,
 Fossisque castellisque cincta plurimis,
 Sola hostium quæ non domanda tunc
 manu,
 Ab hoste, ab & fame atque pestilentia
 Obsessa passim, Spinolæ victas manus
 Dedit fatiscens, instar & cadaveris.
 Sors vincit &, triumphat & Sors omnia.
 Jäson auratæ ille dives vellere
 Ovis, esse magnas Sortis ostendit vices,
 Passæ haud manere quem beatum fecerat.

Sunt Sortis hæc quæ dona pacta nemini ;
 Dolosa Sors est omnis & venefica.
 Incerta Sortis propter alternant fidem.
 Spes & timorque, resque quævis fluctuat.
 Fidesque pacta, sancta jura & conjugI,
 Quibusque Juno pronuba adfuere, quicis
 Hymenque fertis læta vinctus tempora,
 Pietatis & sunt quæ jubentur legibus,
 Parentque Sortis atque cedunt jussui.
 Qui dives & rerumque non peritus est,
 Miser faventis Sortis est & pugio,
 Setaque porcus aurea spectabilis.
 Sorti reniti non licet ; Sors quemlibet
 Vult quando, quovis pellit ac trahit modo.

Cum multa & ætas, cum cucurrit ac
 hyems,
 Hora una vitæ finis est mortalium,
 Momentum & unum est. Ista Sors est
 omnium.

Vix Sors recurrit læta quæ fuit viro.
 Celatus alvo in matris est qui, vinctus
 &
 Omnique foetus luce cassus jurgia
 Sortis nocentis experitur & manus,
 Uteroque sæpe matris exsectus sua
 Effertur illatabilem ad Ditis domum.
 Numerosa non si concidat Sorti hostia,
 Irata sese, infesta, placari haud sinit.
 A Sorte, quæ exspectata non, vulnus tulit

Sæpe ille, Sortis qui rudis fallaciæ est.
 Mutare velle Sortis incertæ vices,
 Cursumque, Lunam est velle cælo educere,
 &
 Equos tenebris velle Solis abdere.
 Quorum superbis summa sceptris tradita,
 Quorumque ab alto jussa se promunt
 toro,
 Coguntque gentes, Sortis esse legibus
 Regno; & omnes cum videmus subditos
 Obnoxiosque, Sortis indomabilis
 Sit quanta in Orbe hoc constat hinc potentia.

Cajumque nam Cajamque, Sejumque, &
 manum.

Vilem nepotum Romuli, imbellem manum,
 &

Evertere ac prosternere est facillimum.
 Melioris ille qui anxia cupidine
 Sortis tenetur semper, & semet miser.
 Votis fatigat opprimitque inanibus,
 Facienda poscit, quæque facta sunt fugit.
 Vix Sors habendum, sed videndum porrigit

Quidquid suorum falsa promit munerum ;

Tantum & videndum, quodque mox visum haud vides.

Non nota Sors est ; nota Sors quæ est omnibus,

Fallaxque nota, ignota sed fallaciis.
 Fidem dedit Sors cum & sefellit credulum, ut

Iterumque fallat, alteram dabit fidem.
 Sors altâ ab arce quidlibet spectat sua,
 Mutatque ridetque & regitque quidlibet.
 Ridenda Sorte in omnis est fiducia.
 Sors excitare destinat cum incendium,
 Oblata ad instar sulfuris sunt omnia,
 Tedæque, ceraræ, læta tantum & ignium.
 Carere Sortis stultus haud faventia
 Potest ; faventis nulla cujus est fides.

Sortem qui amavit, pejus indies amat ;
 Amare Sortem nil nisi est se fallere :

Amare Sortis nam nihil quam fallere est
 A more Sors est dissidens nunquam suo,
 Mutanda nulli quæ omnium est mutatio.
 Lapivæ vel, montesve, nata in rupibus
 Altivæ robora, aut feroces quæ feræ,
 Genuère Sortem duram, inexorabilem,
 Prece illa nullâ flectier quæ se sinit.

Meus ille pridem, Belga qui tor inclytus
 Terrâ & marique & inclytis victoriis,
 Thule ultima & quem, quemque Calpe,
 & aureus

Timuere Ganges nuper admodum, Herculis

Timuere metæ &, dexterâ cum Heemskerckii,

Semper canenda posteris quæ dextera,

Optanda semper &, superbæ Iberiæ

Clausitque terruitque portus nobiles;

Belga ille, Sortis invidiæ inclementiâ,

Testata quamvis Orbi & innocentia,

Sociorum & omnis odium certaminis,

Bello illigatus, læsus ac, quod præferox

Gens Angla movit, insolens jam cladibus

Domi suorum, Sortis incertas vices

Variolque casus experitur in mari,

Marique, naram quò esse Sortem dixeris,

Motu nec uno quæ movetur indies.

Ferente Sorte haud, Æolo contrario,

Obstantibusque est navigare fluctibus.

Sors Diva vulgo est. Nullus nam gratia

Prodesse Sortis absque gratia solet.

Ventusque & unda Sorte certiora sunt.

Ignarus omnis ille Sortis perfidæ est,

A Sorte pœnas exigit qui perfida.

Cum ramo olivæ oblata Sors insignis

est,

Præfertque pacem, sæpe clam bellum

mover,

Quod Pace tectum quolibet magis nocet,

Agnoscere haud, cavere dum hostem non

licet.

Crux vita sæpe est: perdit & crudelius

Vitâ manente sæpe Sors, quam funere.

Aperta tantum haud, tecta Sortis tela

sunt

Dolisque fraudibusque, queis frequentius

Nihil, nihilque queis datur nocentius.

Pœssumat & Sors maximos & infimos.

Regina quondam nobilis Carthaginis,

Phrygiâque Dido fraude compulsâ est

mori;

Dolisque mille perdidit Sors principes

Regesque mille, Marte non domabiles.

Dolosa raro haud duplicis Sortis facit,

Ferrata quod non ipsa Bellonæ manus.

Cæloque terrâque & marique fulmina

Fmittit, est cum irata jam Sors gentibus,

Titulo illa cladis nobilis Sors omnium.

Ætate non sexuque non imbellibus

Dura illa parcit. Versa Troja testis est,

Terrensque testis, traditis si sit fides;

Fessi nec annis languor Anchisæ senis,

Priamisque; nec senex, nec Ascænius puer,

Priamive conjux illa quondam nobilis,

Nec DiI penates, legerat quos Tros sibi,

Potuerit declinare perdentis manum,

Cohibetque nemo, nemo quam vincit

suâ.

Servasse Sors cum visa, servavit malis

Alijs &, & majoribus malis, virum:

Charybdis haud cum, sæpe Scylla navi-

tam,

Erepta flammis sæpe & unda perdidit.

Sors isdem oberat casibus quovis loco:

Tori & lacerti queis nihil valentius,

Valentiores nec fuerunt Hercules,

Non ferre possunt Sortis indulgentiam;

Magnum illa frangit, illa & enervat vi-

rum.

Septentrionis inclita illa natio

Lateque pollens nobilis Poloniæ,

Terrorè Portæ & illa quæ Othomannicæ

Spoliisque raptis Bosphoro de Turcico

Insignis Orbi est, jam rebellis perfido

Ausu Cosaci pace damnatâ domi,

(Adversa semper prosperis ut objicit

Miscetque Sortis iniques mutatio)

Fædo fuorum ambusta nunc incendio est.

Est versipelli subditus Sorti minus,

Avita bobus rura qui exercet suis,

Pacata semper rura, solitudines

Mens queis sibi in corpusque cum volunt

vacant,

Quantum voluntque, eoque quo volunt

modo.

Hugeniani prædii titulus monet;

Cupido quietis ipsa quod struxit Quies,

In prædio Aulam nobilem esse. A U L Æ

F U G A M,

Hagana cui ipsa cum superbis molibus,

Cum

Cum turribusque, mille cum discursibus
Ineptientiumque passim & supplicum,
Falsorum & omnium, omnium & fallen-
rium,

Omni & paratu nobilis vesaniæ
Pupaque & omni, tota se non præferat.
Rara illa dicat, magna dicat qualibet
In otio non otiosis mentibus.

Brumâque terras per, per æquor septimâ
Tractusque fessusque inclyti Æneæ labos,
Aras focosque dum suorum deserit,

Patriasque sedes cogitur relinquere,
Aliena & exul regna passim quærere;
Humusque duro pressa Teucro Punica;
Duroque Juli ab nobilis mater viro

Relicta quondam; adulteri vestigia
Lucretiæque fœda nobili in toro;
Sibique se quæ victimam Lucretia
Suo & pudori, læsa jam libidine

Et vi superbâ, nec ferendâ TarquinI
Mactavit olim; Romulique mœnia
Mactata Remi prima fratris sanguine;

Romæque fata Albæque fata & inclytæ,
Quæ bis trium permissa jam certamini
Favere Romæ; & ille clangor anseris
Servator Arcis, quæ fuit rerum caput

Regina & Orbis; nobiles Fabii, dies
Objecit hosti & una quos omnes dies
Cecidit una &, & trecentos perdidit;
Victorque Pœnus, victus & Pœnus manu,
Carthago summi & æmula illa quæ im-
peri,

Carthago Romæ lenta visa cedere,
Vincenda ferro, & pluriû annorum labor,
Excisa ferro &, funditusque subruta,
Ingente Roma quidquid & farragine

Rerum legendum posteris quondam de-
dit,

Dedit stupendum &, clade seu, victoria
Insigne seu sit nobili; simillima
Aliisque quondam oblata quæ sunt gen-
tibus,

Nuperque quæ sunt, versipellis omnia
Monumenta Sortis, & vicissitudinum.

Documenta Sortis omnibus sunt poste-
ris.

Bene vix, favere quæ videtur, Sors facit,
Quin magnum iniqua ab jam paratum
sit malum.

Sepulta fama plurimorum, nomina
Scripsisse in Albo debuit quorum suo

Et tradidisse posteris Æternitas,
Exempla ut essent exprimenda posteris,
Æterna Sortis invidiæ est injuria.

Sors signa fati edidit mortalium.
Diversa semper, plurimi quæ negligunt,
Nec negligenda signa quæ prudentibus.

Adversa quæ, quæ blanda Sors, vel mur-
mure
Suberbiâ vel læsa, pœnas exigit.

Gravis imperata à Sorte multis sarcina
est,

Quam ferre qui haud vult, alteram im-
ponit sibi:

Culpâ ipse factus bajulus major suâ,
Magis magisque semper & gravis sibi.

Extremum in &, vitæque & in novissima
Mansitque cuivis, & manebit omnibus
Sortis rebellis nota quæ protervia est.

Patriam relinquere, exili errorem ac agi,
Duras sequente & hoste compelli in vias
Tandemque terris applicari incognitis,

Omnis diei triste nunc spectaculum est,
Adversa dum Sors vindicat quidvis sibi,
Suisque quemvis nobilem facit malis.

Urbesque lateque & patentium urbium
Fixisse mœnia haud juvat, Sors cum in-
gruit

Referata sunt cui clausa quæ sunt omnia.
Pacata Sors non; bella dum passim tu-
ment

Terrâ marique; bella Sorti perplacent;
Regnum furenti & bella sunt amplissi-
mum.

Sorti placet quæ, mille amatur à procis;
Sorti placet quæ haud, mille non procis
placet;

Placere Sorti nunc placere est omnibus.

Sunt

Sunt parva semper blanda Sortis tempora :

Obstantis at plerumque longiora sunt ,
Vix illa sero fueta quæ miscere .

Iustos pioſque vinculis gravioribus
Contra piumque juſque Sors clauſos tenet ,

Claufamque & ipſam ergaſtulo Innocentiam ;

Viamque latam peſſumi ſternit viri
Aperitque planam perditæ libidini .
Sinuoſa mille vela , mille non rates ,
Jam perſequentis Sortis effugiunt manum .

Ex Sorte nemo quod lubet legit ſibi ;
Sors cuncta dat , non datque pro lubidine .
Obefſe quiſquis ſidus aduerſum ſibi
Queritur doletque , neſcius cauſæ mali
Sorti , imputanda quæ mala , aſtris imputat .

Nocitura cum Sors , ignis ad torrem venit .

Plures cothurnis Herculis Sors induit ,
Pedibuſque lapſum deſtinat minoribus .
Craboſque Pompejoſque , & illum qui ſua ad

Duxit Quirites ſлага , fæde perdidit
Summus petitus arte non ullâ locus .
Series laborum immenſa quem haud fregit virum ,

Momento in uno Sortis irâ concidit ;
Exempla magni eſt inter Alcidaæ metus :
Pace ille terras , ille pace cum æquora ,
Meritique utramque Solis impleſſet domum ,

Et cuncta vi jam terruiſſet vindicæ ,
Feſſoque Atlante & ipſe fulciſſet polum ,
Cumque ipſa Juno , cumque Stheneleüs
Fregiſſet hoſtis haud , amore perditus
Sorti nocenti juſſus eſt ſuccumbere .

Obſcura Sortis cuncta ſunt molimina ;
Timorque ſpe ut , ſpes timore diſperit .
Qualis Tonantis uxor & germanaque
Mutatur ore ſemper , haud ſimilis ſibi

Sibive conſtans ; talis & Sors omnium .
Noviſque promit condit & ſe vultibus .
Dives malorum , cladis & Sors dives eſt ;
Cumulat priora ſemper & malis novis .
Bene incipit Sors quæ , male illa deſinit .
Pierumque ; cedunt ultima & prioribus .
Temerata quæ Auge eſt abditis in vallibus ,

Formoſa quondam turbaque & Teuthantidum ;

Æqualis haud eſt iurgium quod conjugum I,
Majore preſſa nupta conjuge & minor ,
Caiâ maritus preſſus & minor ſuâ ,
Et triſte ſemper conjugum divortium ,
Veneriſque ſpreta præmia , & pulſi toro
Dii conjugales , quoſque juravit Deos
Fides amantum , nota Sortis auſa ſunt ,
Et nota pridem , & ſæculis prioribus .

Culpare Sortis expeditum injuriam eſt ,
Non expeditum injuriam eſt avertere .
Ventis iniquis actus eſſe cum putat
Se ſoſpitem ſalvumque tandem & in ſinu
Gremioque portus , ſæpe ſecurum opprimat ,

Nihil timentem & , mobilis Sortis furor ,
Intuta quo ſunt illa quæ tutiſſima .
Sceleratus eſt qui & integrum vitæ virum

Scelerique purum ſæpe vincit , & ſibi
Subſternit unâ Sortis adiutus manu ,
Libenter illa militat quæ crimini ,
Pænaque præfert optimis digniſſimos .
Impenſuſque iram merentes diligit .
Plerumque Sorti eſt ira non furor brevis .
Pari in pares haud ulla vis eſt imperi :
Sunt qui imperant , quique obſequuntur diſpares ;

Turbare quidvis , ordinem hunc confundere eſt ;

Turbare rarum at Sortis haud molimen eſt .

Sors umbra tantum eſt , quæ volentem prendere

Fugitque deſeritque , & umbrâ vanior .
Inopf-

Inopsque & exspes Sorte fit ditissimus,
Inops bonorum dives & pecuniæ:

Variare semper duplicis nam hæc Sortis
est.

Quæsitum amicum sæpe diu, non inven-
nis;

Inventum amicum sæpe diu non possi-
des;

Amicus hostem sæpe se opponit tibi,

Tuorum amicus & satellites hostium:

Acceptæ Sortis hæc ferenda sunt jocis.

Favens cum amatur Sors, amatur & ni-
mis:

Amica Sors sit, sed tu amicam non putes;

Non est amica hæc, esse quæ mox desinit.

Ætatis & lascivientis impetus,

Laborque adultæ, desinentis & tremor.

Inersque torpor, vita Sorsque; est omnium.

Rugosa frons, albensque jam canis caput,

Frigusque circum sanguinis præcordia,

Et crassa temporum priorum oblivio,

Fugiensque vox & fugit ut Mærin senem

Vox ipsa quondam, truncus hausti cor-
poris,

Vivum & cadaver, Sors senectæ est cuili-
bet.

Discrimina & casusque rerum &, & vi-
ces,

Quæ Sortis excitantur insolentiâ,

Numerare quævis ipsa Sors non quiv-
rit.

Vale ergo Sors, & res tuas habe tibi,

Tuasque, nulli quas manere tu, finis;

Sors dura, iniqua Sors, & illætabilis,

Hominum noverca præferox profapia,

Tantum veneni plena, tantum toxicum,

Et larva tantum, totaque & fallacia,

Et tanta fallat omnium ut fallaciam,

Cujusque præda quilibet fit cassibus,

Et nata fraudis, fraudis & tantum pa-
rens,

Inimica Sors & omnium, & mutatio,

Magistra falsi semper & mendacii,

Scelerumque larga & omnium nutricu-
la,

Aliisque tigris perfida ac ipsi tibi,

Infame monstrum, totius quæ circumum

Perambulasque & Orbis, atque territas,

Voraxque Scylla &, & Charybdis omnium,

Inimica semper: cum dedisti quidlibet,

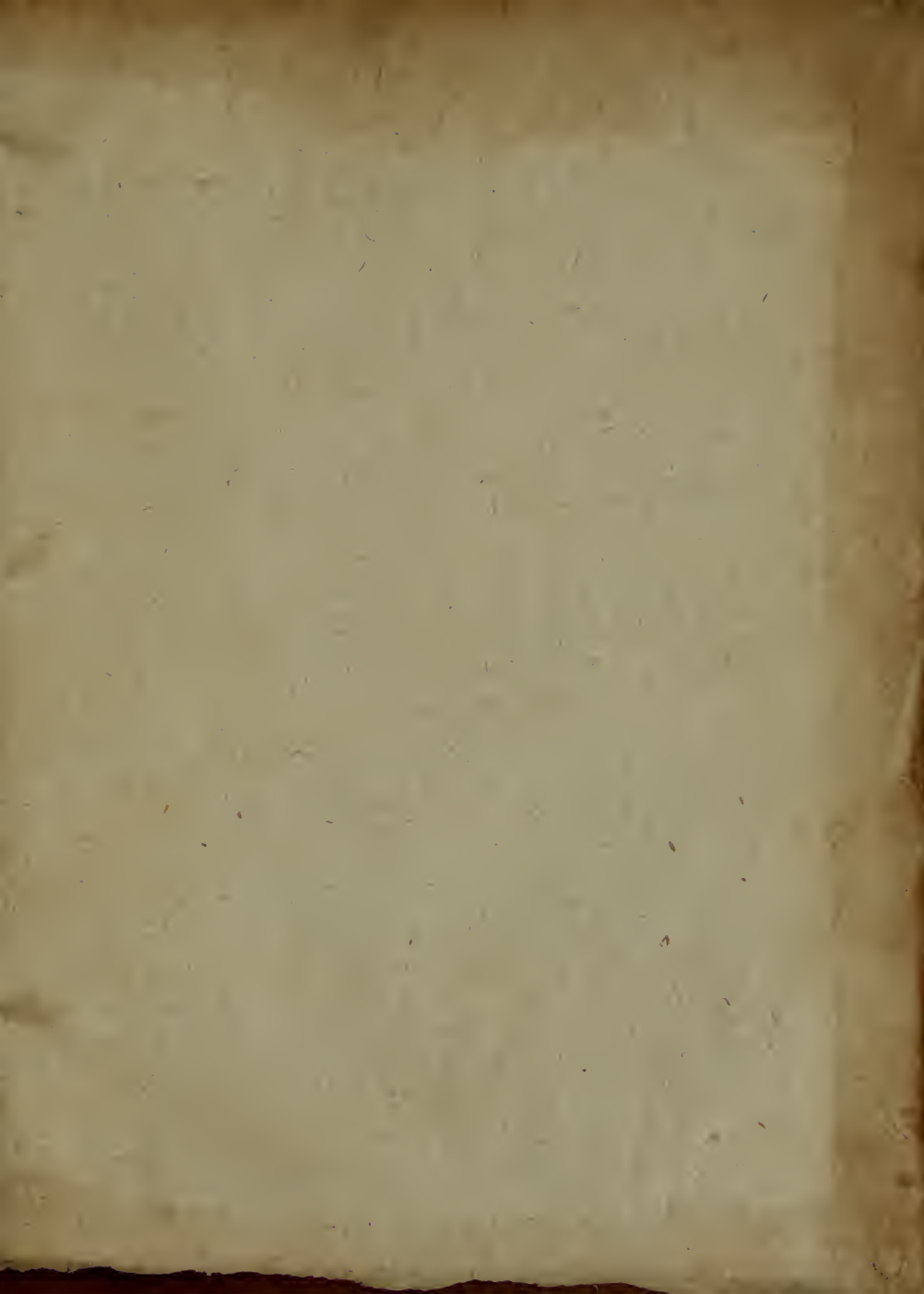
Nihil dedisti, splendidum præter nihil,

Nihil ipsa semper, tota nîl præter nihil.

B O X H O R N I U S

F I N I S .

Albion and ...
1848

